

Stih v Dnevi 2. Kralj. Avst. v. 1848. Ulog. v. 1848.

*Prejuba sveta brata, apostola Slovanov,
Vzbratita nas cerkvi pravovernih kristijanov!*

DROBTINCE

ZA

NOVO LETO

1853.

UČITELJEM IN UČENCOM, STARISEM IN
OTROKOM V PODUK IN KRATEK ČAS.

Na svetlo dal

JOŽEF ROZMAN,

korar stolne Labudske c erkve, in vodja škofijnega semeniš a pri
sv. Andreju.

VIII. LETO.

J. Urhavi y

Y GELOYCU.

Natisnul in na prodaj ima Janez Leon.

DRÖBTINCE

NOVO LETO

1888

UČITELJI IN UČENCI STARIŠI IN
OTROKI V ŠOLI IN V ROKU ČAS.

Poberite kosce (drobtince), ki so ostali, da se ne spridijo.

Joan. 6, 12.

II, B, 19265, b

030023825.

J. D. ...

Y 680424

National in an ...

KAZALO.

Stran

Predgovor	VII
Keršanska beseda o bratovščini ssv. Cirila in Metuda, slavjanskih apostolov	IX

A. PASTIRSKO OGLEDALO DUHOVSKIM BRATOM IZROČENO ZA POKUS IN POPRAVO.

I. Poduk ženinom in nevestam	3
II. Blagoslovljenje novega pokopališča	20
III. Keršanska beseda o blagoslovu pokopališča	26
IV. Blagoslovljenje sveč o Svečnici	32
V. Pridiga o procesii za dež	37
VI. Pridiga od žalostne matere božje	42
VII. Pridiga v god sv. Jurja	48
VIII. Pridiga v god rojstva sv. Joana kerstnika	55
IX. Pridiga v god sv. Helene	61
X. Pridige osnovane za vse nedele. (Na dalje.)	
29) Binkoštna nedela: Od svetega Duha	66
30) Perva pobinkoštna nedela: Od presvete Trojice	70
31) Druga pobinkoštna nedela: Od nebeške večerje	73
32) Tretja pobinkoštna nedela: Od skerbi za grešnika	74
33) Šterta pobinkoštna nedela: Vse v imenu božjem	78
34) Peta pobinkoštna nedela: Od kletve	81
35) Šesta pobinkoštna nedela: Od grehov omizja	84
36) Sedma pobinkoštna nedela: Od lažnivih prerokov	87
37) Osmo pobinkoštna nedela: Od naj potrebneje rajtinge	90
38) Deveta pobinkoštna nedela: Od hudobe greha	93
39) Deseta pobinkoštna nedela: Od napuha	95
40) Ednajsta pobinkoštna nedela: Od previdnosti božje	99
41) Dvanajsta pobinkoštna nedela: Od velika sreče v sv. katolški cerkvi živeti	101

B. OGLEDALO BLAŽENIH MOŽEV, NEKDAJNIM V SPOMIN, SEDAJNIM V POSNEMO.

	Stran
I. Leopold Volkmar, slavni pesnik slovenskih Goric	107
II. Franc Hladnik, bivši vodja Ljubljanskega gimnazia in slavni zelišar	128
III. Marko Hanžič, Jezuit in visoko učen Slovenec	133
IV. Urša Majhen Benedikova, pobožna kmetiška deklica	139
V. Sv. Pelagi, kerški mučenik	442
VI. Joan Vašal, misionar in mučenik	144
VII. Martin To, mučenik v Tonkingu	147

C. PRIGODBE ŽALOSTNE IN VESELE, MLADIM IN STARIM V PODUK IN SVAR.

I. Križarske ali svete vojske	152
II. Vbogi tkavec	165
III. Večerna molitva smerti reši	170
IV. Spoštuj očeta in mater svojo	173
V. Ne vozi ob nedelah	176
VI. Plesa strašna kazen	178
VII. Ne prešeštvej	180
VIII. Greh mladih dni so šibe starosti	182
IX. Ne delaj si šale iz rajnih	183
X. Molitve skrivna moč	185

D. PRILIKE IN BASNI, ALI ZLATE JAGODE V SREBERNIH POSODAH.

I. Hudič si sedeža iše in kje ga najde — ?	189
II. Cvetlice in vertnar	193
III. Gorska nevesta (Po sv. Joanu Damascenu.)	194
IV. Vglajena pot	196
V. Budalo in turuska ura	197
VI. Vode	198
VII. Medena prilika	200
VIII. Sončni mrak	201
IX. Osel pred mostom	202
X. Sedmero otroških kratkočasnic	203

E. OGLEDALO ZA ŠOLO IN DOMAČO REJO OTROK.

I. Navod, kako bi se pervinci u nedelskih šolah pisati in čitati ob jednem, ali pisaje se čitati učili	209
II. Šiba za otroke žlahna reč	221

	Stran
III. Pričkanje pobožnega mladenča in modriana	223
IV. Šolarsko blago za nareke in predpise	225
V. Kervava šiba slabih starišev	226
VI. Kratka dogodivščina slavianskega sveta	228
VII. Amerika najdena	238
VIII. Dojivke	242
IX. Šola na vertu	246
X. Sveto detinstvo Jezusovo	240

F. SLOVENSKA GERLICA.

I. Božična	269
II. Novomašniku	271
III. Zdravica	272
IV. Vinska terta	273
V. Ptičica	274
VI. Pomlad	276
VII. Poletje	277
VIII. Gruden	280
IX. Zima	280
X. Pravilo modrosti	272

1000	1000	1000
1001	1001	1001
1002	1002	1002
1003	1003	1003
1004	1004	1004
1005	1005	1005
1006	1006	1006
1007	1007	1007
1008	1008	1008
1009	1009	1009
1010	1010	1010
1011	1011	1011
1012	1012	1012
1013	1013	1013
1014	1014	1014
1015	1015	1015
1016	1016	1016
1017	1017	1017
1018	1018	1018
1019	1019	1019
1020	1020	1020

F. SLOVENSKA GOSPODARSTVA

1021	1021	1021
1022	1022	1022
1023	1023	1023
1024	1024	1024
1025	1025	1025
1026	1026	1026
1027	1027	1027
1028	1028	1028
1029	1029	1029
1030	1030	1030
1031	1031	1031
1032	1032	1032
1033	1033	1033
1034	1034	1034
1035	1035	1035
1036	1036	1036
1037	1037	1037
1038	1038	1038
1039	1039	1039
1040	1040	1040

G. SLOVENSKA GOSPODARSTVA

1041	1041	1041
1042	1042	1042
1043	1043	1043
1044	1044	1044
1045	1045	1045
1046	1046	1046
1047	1047	1047
1048	1048	1048
1049	1049	1049
1050	1050	1050
1051	1051	1051
1052	1052	1052
1053	1053	1053
1054	1054	1054
1055	1055	1055
1056	1056	1056
1057	1057	1057
1058	1058	1058
1059	1059	1059
1060	1060	1060

H. SLOVENSKA GOSPODARSTVA

1061	1061	1061
1062	1062	1062
1063	1063	1063
1064	1064	1064
1065	1065	1065
1066	1066	1066
1067	1067	1067
1068	1068	1068
1069	1069	1069
1070	1070	1070

PREDGOVOR.

Od mnogih otrok mnoga hiša vboža, in prigodi se le prerado, da mlajši sinovi in hčere malo dote že dobé, ker sta oče in mati skoro vse blago in imetje svojim starejim otrokom že razdala. Tudi Drobtince so jako rodovitne, so sedmero hčer že spodredile, skerbno olikale in dale jim juterno toliko lépo in bogato, da, kakor slišimo od vsih strani, jih spoštuje ves slovenski svet, so veselje in kratek čas prostega kmeta in težaka, pa tudi pri duhovnikih in drugih izobraženih dobro slujejo.

Vendar, hvala Bogu! dasiravno so Drobtince toliko hčer že preskerbele, in jim toliko dragega blaga podarovale, jim dosihmal primérne dote še ni zmanjkalo. Sopot vam pošljejo zalo in ljubeznivo hčerko; osma je že, po navadi okinčena in obdarovana z raznoteraj roboj, tako da se nadjati smémo, da se Vam gotovo kmalo bo prikupila. — Na četu se ji sveti krasen jeklorez, podoba slavianskih apostolov, ssv. Círila in Metuda, ki morata nam vsim posebno ljuba in draga biti, in spodobí se, da se naš narod nekoliko bolj soznani ž njima. Pisma, ktere seboj ima, so z novimi pismenkami pisane, ki bodo berž ko ne po volji Vam in všečne; in sostavki, koje smo uwerstili, Vam bodo ali um izjasnili, ali voljo izobražili, in napravili marskako veselo uro.

Ne terdimó sicer, da bi vsi sostavki izverstni bili, in dobro vémo, da bi se marsikaj tu in tam boljše osnovati dalo, ko bi dovolj časa imeli; ali pri vsem tem se reči upamo, da, kdor ni prenapet in prevéč ne terja, se gotovo ne bo kesal, ako jih kupi, v roke vzame in bere.

Prihodno léto, ako nam Bog življenje, zdrarje in srečo da, se hočemo sopet pognati, da Drobtince svojo deveto hčerko na noge spravijo; ali ker bi se lahko priménilo, da bi nam s prikladnoj dotoj sčasom vendar le v pičlo šlo, prosimo s timle prijasno vse slovenske rodoljube,

da bi nam po svojih zmožnostih pomogli, in poslali kaj pripravnega ali sem v Šent-Andrež, ali v Celje čast. gosp. apatu ali v Celovec čast. gosp. špiritualu; kamor komu ljubo.

Bog pa, oče luči, naj blagoslovi milostno Drobince naše, da bodo čedalje tečniša hrana za ljudstvo, za kterega prid in izobražbo se radi in z veseljem trudimo!

Pri sv. Andreju v Labudskej dolini.

Jožef Rozman.

KERŠANSKA BESEDA

O BRATOVŠINI SSV. CIRILA IN METUDA, SLAVIANSKIH APOSTOLOV.

Kdo je neki zvest in moder hlapec, kterega je postavil njegov Gospod čez svojo družino, da jim daja o pravem času živeža? Mat. 24, 45.

U v o d.

„Kdo neki je zvest in razumen hlapec, kterega je postavil Gospod, da daja živeža o pravem času njegovi družini?“ vpraša Jezus v svetem evangelju. Lehko na to pitanje Gospodovo odgovorimo: Taka zvesta in modro učena služavnika božja sta bila sveta brata *Ciril* in *Metud*, škofa in spoznovaveca, častita apostola slavianskih narodov. „Nju trupla dolgo v miru počivata, pa njuno ime živi od naroda do naroda, Sirah 44, 14; sosebno med slovanskim ljudstvom, kojemu sta svete vere luč in keršanske omike ključ prinesla, ter zaslužita, da ju visoko častimo, in njuni spomin slovesno obhajamo.

Veselo sonce božjega nauka je našim krajim že perve stoletja keršanstva posijalo. Na vse kraje sveta so apostolski glasi doneli, in do poslednih pokrajin zemlje so se njih vesele besede začule, Rim. 10, 18. „Pripravite Gospodovo pot, poravnajte njegove steze; božje kraljestvo je k vam došlo.“ Mat. 2, 3. Sv. Paul je v naše kraje pripridigval, sv. Marko je v Ogleju učil, sv. Mohor, njegov učene, je na vse kraje oznanovavee keršanstva pošiljal. Sv. Maksimilian je v Celju, sv. Viktorin na Ptujem, sv. Kvirin v Siseku mlado setvo nebeškega kraljestva s svojo kervjo polil. In kerv mučencov je bila seme kristianov. Temveč ko se jih je pomorilo, še več se jih je spreobrnulo.“ (Tertulian.) Sv. Justin mučenik priča od pervega kerš. stoletja. „Ni kardela ljudi na zemlji, ne omikanega, ne divjega naroda, pri kojem bi se Očetu in stvaritelu vsih reči ne opravljali v imenu križanega (Jezusa) darovi hvale in zahvale.“ Kakor pred soncom nagli vetri černe oblake ženó, tako so poslanci Gospodovi nesli vesel glas izveličanja na vse

kraje sveta, in so ga tudi starodavnim Slovencom našim prededom prinesli. Bila je sveta vëra Jezusova bela, mila luč v temni noči strašnih prekucij, s kojimi je Bog starodavne narode obiskal, jih v svoji sveti cerkvi preroditi in pomladiti pirov, zastaran svet. Čujte strašno gibanje in *preselovanje* narodov!

Kakor valovi ob času Noeta ves prvi svet pomili — tako so zavalili v petem stoletju po Kristusu sirovi rodovi stare kraljestva, razdjali mogočno rimsko cesarstvo; pogreznula je njegova čast in oblast; stari svet je dobil po preselitvi narodov novo obličje. Vse stare mesta so bile groblje, vse dežele po naših krajih puščave; ni bilo belih cerkvâ, ne posvečenih altarjev; neznabogi ali pa krivoverci so v naših krajih gospodarili. — Neznabožci bili so tudi stari Slovani, kateri so v šestem stoletju iz unih strani tatranskih (karpatskih) hribov privreli, se po obdveh straneh mogočne Donave zaselili, moravsko in česko kraljestvo za severjem, Slavonsko in Horvatsko za jugom, Gorotansko v zahodu vtemelili, *) in se s starimi stanovniki, kar jih je bilo ostalo, podružili. In kakor po veliki povodnji vse križem leži, polje poblatjeno in zasuto, dokler pridnih delavcev ni, senožete očedit, njive preorat in z dobrim semenom obsejati, taka se je po veliki preselitvi narodov naši svetej vëri godila; le v kakem skriteh kraju je še po grozovitnem viharju svete vëre luč berlela. Došli so oznanovci pomalem iz Ogleja po desni — po levi strani Drave iz Solnograda obdelovat obširno njivo Gospodovo; ali bila je žetva velika, pa delavcev malo, malo je bilo tudi pospeha. Ni bilo šole, ne knige slovenske, niti so znali čitati, ne pisati Slovenci. *Deca so prosili kruha, pa ni ga bilo, kdo bi jim ga bil lomil.* (Jer. žal. pesm. 4, 4.)

Gospodovali so v tistih žalostnih časih po širokih slovanskih deržavah trije mogočni knezi (firšti) *Rastislav, Svatopluk* in *Koceli* (Hecilo), skerbni za izveličansko vëro in kerš. omiko podložnih. Pošlejo sporočnikov v Carigrad (Konstantinopel) h gerškemu caru Mihaelu III. prosit, rekoč: „*Naša deržava se je pokristianila, pa učenikov nimamo, kateri bi nas vladali in učili, ter nam razkladali svete knjige. Mi ne razumimo gerško, neti latinsko, in eden uči tako, drugi drugače; in po ovakem ne zastopimo razuma sv. pisma, ne nja moči. Pošli nam torej učiteljev, koji nas bodo znali besede sv. pisma in nja pomen učiti.*“ Car ovo slišati, praša svoje modre svetvavce, koga bi poslal. Svetvajo

*) Slovenske dežele so segale po preselitvi narodov od Donave do jadranskega morja, in od virov Drave do nje stoka s Muroj.

mu učena in modra brata *Cirila* (Konstantina) in *Metuda* iz Solunj. Po nju pošle; in ko prideta, juna pravi: „Poglejta! slovanska država je poslala mene prosit učenikov, kateri bi jim svete pisma poslovenili; to želijo.“ Obdva se dasta naprositi, in gresta v slovansko deželo. Kadar doideta, slovansko Abecedo složita, in poslovenita sv. evangelj in apostolsko sv. pismo. *Zdaj so bili Slovenci veseli, slišati velike čuda božje v svoji besedi.* *) Bilo je Slovencom, kakor bi jim v prostornem, mračnem poslopju svetlo luč prižgal, kakor bi temno dolino juterno sonce posijalo.

Spodobi se in je dolžnost, ta dva sveta brata, apostola in naj imenitnejša učenika Slovincov bolje spoznati, ko dosehkmalu, kajti ju dosti Slovincov še po imenu prav ne pozná, veliko manj pa po njihovih slovutih delih. Potrebno je, da nju lepo djanje po svoji moči tudi posnemamo, in v to pomislimo:

I. *Koliko za izveličanje in omiko ljudi ljubezen braterna ssv. Cirila in Metuda stori.*

II. *Kako se naj ljubezen braterna med slovenskimi narodi omladi, in poedini, kar je raztergano, Bogu v čast in v izveličanje naše. Bog daj srečo!*

I. Ssv. Cirila in Metuda djanska ljubav.

Kakor ovce brez pastira razškropeni so živeli nevéčni rodovi neznanobogov derečemu volku pogubljenja v oblasti. Tema nevednosti in mraz sovražtva sta jih pokrivala; vedni boji in kervave vojske so bile med njimi. Prišel je *božji Pastir* naših duš zberat narode v edno čedo izvoljenih božjih otrok. Postavil je znamuje sv. križa, zadonil v trobento sv. evangelja, in kakor se pri sončnem izhodu vse stvari po soncu ozirajo, naj jih ogreva in obsija, tako so se ozirali rodovi na bandero sv. križa, kadar so apostoli, od sonca božje ljubezni vneti, na vse kraje sveta vesel glas naznanili, da je došlo k nam božje kraljestvo. Postavil je Kristus vsim vérnim narodom stol sv. Petra, kojega je namestnika svojega povzdignul, in za njim vse njegove naslednike; vtemelil je po razsipu Jeruzalema sv. rimsko cerkvo kakor serce vsega keršanstva, naj daja vérnim narodom obstajo in moč zoper vse sovražne napade. — Oh, kako veličastno in mogočno je po tem občestvo pravérnih kristianov! Kolika sreča in veselje v edino pravi, svetelj,

*) Tako pripoveda stari časopisec Nestor, kateri je v Kievu na Rusovskem med letom 1056 — 1116 živel.

katoliškej, apostolskej cerkvi živeti in umreti, imeti kakor ednega Očeta v nebesih, in Jezusa odrešenika, ktereга je poslal nas izveličat, tako tudi le ednega naj viši poglavarja sv. cerkve na pristolu sv. Petra, očeta vsih vernih, *rimskega papeža!* Edinost s rimskoj cerkvijo je bila od nekđaj, je še in bo svetla zvezda prave vere; občestvo s naj višim poglavarom, rimskim papežem je očitna priča pravega keršanstva, kteremu so dani ključ kraljestva nebeškega. Blagor vernim, kteri se zvesto njega derže, blaženi moži, večna slava jim, kteri so tudi nas Slovence kersté v družbo in edinost sv. rimske, kat. cerkve pripeljali, in v nji ohranili! Med njimi naj imenitnejša sta sveta brata *Ciril* in *Metud*, Solunčana, slovita po rodu, pa še imenitnejša po učenosti, svetosti, in po svojih izveličanskih delih, dve svetli zvezdi Slovincem.

Imenitni, premožni stariši pošlejo nadepolna sina iz Solunj v glavno mesto Carigrad na učilišče. Sv. Ciril se je svetil v božjej modrosti; imenovali so ga kerš. modriana *). Sv. Metud se je naučil poleg drugega znanstva tudi slikarije, in je svete podobe verlo slikati (malati) znal. Dorastla sta mlada moža učena in visoko poštovana, vredna postaviti nju na svečnik duhovskega stana. Posvetili so ju mašnika, in poslali u vinograd Gospodov, sv. Cirila Kozarom, tartarskomu narodu (leta 838); sv. Metuda Bulgarom, božje kraljestvo oznanovat, zvat razškroplene ovčice v edino, sveto, katoliško cerkvo. Ko se je sv. Ciril pri Kozarih mudil, je njegov brat sv. Metud Bogora, kralja *Bulgarov* po sliki posledne sodbe Kristusu pridobil. Kralj mu naroči v njegovo dvorano kaj strašnega izobraziti, tako da bo vsakega groza obšla, kdor sliko vidi. Sv. umetnik mu naredi podobo posledne sodbe, Jezusa na veličastnem prestolu v sredi angelov serditega sodnika, pred sodnim stolom vse ljudi brez izvzetka sbrane trepetaje čakati svoje obsodbe.

*) Kako modro in pošteno se je sv. Ciril, poprej Konstantin imenovan, za zdrav nauk in kerš. obnošo poskušal, nam zvedoči ova prigodba. Ohol Foci je sv. Ignacia, svojega Carigradškega patriarha hotel v zaničevanje pripraviti, in jame nalašč učiti, da ima človek dve duši. Na ravnost ga sv. Ciril prime, kako se loti kaj takega učiti in ljudi pohujšati? Foci odgovori, da ni mislil koga pohujšati, marveč novega patriarha učenost poskusiti. Resno mu sv. Ciril veli: „Kaj, svoje pušice si med ljudi izstrelil, in praviš, da nisi nobenega ranil? Povzdigaj luč svoje učenosti, kakor rad, sopuhi tvoje čistilakomnosti njo mračé, ki iz dua tvojega sovražnega serca vstajajo. Tvoja strast do Ignacia te slepari, in te hoče v terde teme potisnuti.“ Kako resnično je govoril, nam priča žalostna prigodba razkolništva, kojega oče bil je Foci.

Vse je bilo toliko živalmo in ognjeno slikano, da je človeka svet strah obletel podobo viditi. Kedar je bila slika dodelana, jo kralju pokaže. Njo viditi, se Bogor prestraši, in slišati od strašne sodbe božje, ne more gnadi božji dalej se vstavljeni, ter se da v kerš. véri Metudu podučiti in kerstiti. Veliko Bulgarov *) se je s kraljem pokristianilo, in dalo kerstiti. Kralj Bogor napoti sporočnike z darimi v Rim k svetemu očetu papežu Nikolau I. in stopi po nauku sv. Metuda v edinost in družtvo svete cerkve rimsko - katoličanske. Papež mu pošlejo pismo polno zdravih naukov, pa tudi dva škofa, kralja in njegove podložne v sveti véri poterdit.

Ravno tako srečen je bil sv. Ciril pri *Kozarih*. Vsih oči so se svetlemu soncu božjega nauka odperle; kerstil je *Kana*, njih poglavara in po njegovem izgledu tudi Kozarski narod, vtemelil cerkve, jim preskerbel dobre duhovnike, in po tem se povernil v Carigrad, ter pripeljal veliko oprostanih kristianov nazaj, koje so poprej nevéni Kozari povjeli in v hudo sužnost bili odgnali. Mnogo dragih darov so mu Kozari ponujali; ali sv. mož jih ni hotel s sv. Paulom rekoč: „*Ne išem vašega, nego vas.*“ (II. Kor. 12, 14). — Poglejte, kaj prava kerš. ljubezen dveh bratov stori! Ni jima pretežko se ptuje besede učiti, ni jima pretežavno po dalnih, neznanih potih, med divjimi narodi hoditi; prava *ljubezn* vse zapreke premaga, in *čudno velike dela stori*; *in ako jih ne, prava živa ljubezn ni.* (Sv. Greg.) — Posebno dobro in gladko sta se ssv. Ciril in Metud privadila besede Slovanov, kojih se je krog Solunja in po vsih bližnih pokrajnih vse terlo; in ravno po tem svojem znanju slovenske besede sta še veliko več med slovenskimi narodi večne slave vrednega vtemehila, jih pripeljuje v sveto, edino izveličansko cerkvo.

Od slovenskih knezov pozvana doideta sveta brata (leta 862) naj prev v Moravio, in po tem v druge sosedne dežele, prineseta svete *věre luč*, pa tudi stanovite *omike kluč*, *slovensko ABCedo* (Cirilico) Slo-

*) Bulgari, divji, mogočni narod, so imeli s Carigraškim cesarjem hude boje. Na vojski vjeto sestro kralja Bogora je dala pobožna cesarica Teodora v Carigradu v kerš. véri podučiti in kerstiti. Keršeno pošlje bratu, kralju Bogoru. Sestra brata nagovarja k pravej véri, ali Bogor se svojega nevernega ljudstva boji, in še le pozneje se da sv. Metudu kerstiti. Neverni pervaki Bulgarov se nad njim spuntajo; ali serčno se jim Bogor s križem na persih vstavi in jih vžuga. Bogor, po kerstu Mihael imenovan, na svoje stare dni kraljevo krono sinu prepušti, in se v samostan poda, svoje dni v božjem miru dokončat.

vencom na pol hajdom, na pol kristianom *). Učila sta Slovane moliti, pa tudi čitati, stavila sta cerkve, pa tudi šole, poslovenila sta jim sv. pismo, in tudi druge cerkvene bukve. Omladilo se je med slovenskimi narodi keršanstvo, oživelo je njihovo slovstvo; kerstila sta Moravskega kneza Rastislava in množine drugih nevrnih ljudi, maliki so popadali, njim posvečeni logi so se posekali; začel se je Slovencom božje spoznave in kerš. omike beli dan. Pet let sta se trudila sveta brata in obdelovala lep vinograd Gospodov. Vërno ljudstvo svetej rimskokat. cerkvi pridružit potujeta v Rim k apostolskemu stolu sv. Petra. Papež Hadrian II. ju posvetijo škofa in postavijo viši pastirja Moravcom in drugim slovanskim rodovam, koje sta kerstila. Sv. Ciril **) bo-lehen se poverne v samostan in v Rimu umerje; sv. Metod pa pride sopet k Slovencom nazaj, poveličuje božje kraljestvo po obdveh straneh Donave blizo Drave in Save, po pravici apostol Slovanov, kateri ni tergal, ampak zberal v sveto cerkvo Kristusovo.

Veselo je po prizadeji sv. Metuda po vsih slovanskih deželah keršanstvo oživelo; živa je bila služba božja po milem petju in poduku v slovenskem jeziku. Pridno se je mladina učila, česar je za časno in večno blagro potrebnega; ali bogata žetva sovražniku izveličanja našega ne dopade. Podpiha in nadraži sosede, da sv. Metuda počernijo, in clo v Rimu papežu zatožijo, da prav ne uči, in ne opravlja službe božje po obredih svete rimske cerkve. Sv. oče papež Joan VIII. pozovejo sv. škofa Metuda v Rim na presojo te reči; in brez vse pomude se zvest služavnik božji na dolgo, težavno pot poda, pa tudi v pričo papeža in cerkvenega sbora svojo reč tako gladko in čedno opraviči, da vse njegove naprave pohvalijo, njegove čine za prav spoznajo, poterdijo, in sv. Metuda *nadžkofa* stare Moravie in nekrajne Panonie slovesno povzdignejo, ter ga v pismu kralju Svatopluku priporočé ***).

*) Iz Solnograda in Posave so hodili mašniki po Donavi slovensko ljudstvo učiti, in so jih mnogo kerstili; kajti pa niso slovenšine znali, niso pospeha imeli.

**) Sv. Ciril je donesil v Rim sv. truplo sv. Klemenca papeža in mučenca, koje so v njemu postavljeno cerkvo položili.

***) Papež Joan VIII. pišejo (leta 880) kralju Svatopluku: „Spodobí se Boga ne samo v treh jeziki, v hebrejskem, gerškem in latinskem hvaliti in spoznavati, tímveč tudi u vsih drugih, kajti je tudi druge jezike Bog stvaril v hvalo in slavo svojo. Slobodno se po modri znajdbi Konštantina (Cirila) vredjena pismenost v to trebova, da se dobro poslovenjeni členki (oddelki) sv. pisma beró in svete pesme pojo; tudi sv. mašo v tem jeziki služiti ni soper vero; to da ukazemo, naj se v znam vekšega poštovanja po vsih cerkvah sv. evan-

Tako ne vgasne sovražen veter zavida gorečega plemena prave kerš. ljubezni, nego njo le oživi, da še gorše sveti in ljudi greje, kateri *vidijo dobre dela moža božjega, in hvalijo Očeta, ki je v nebesih*, kakor vidimo na sv. Metudu, kateri se nadškof častito iz Rima v slovenske kraje na novo delo poverne.

Tisti čas je mogočen kralj *Svatopluk* veliko kraljestvo vtemelil, kojemu je tudi Česko in velik kos Vogerske vdano bilo. Sv. Metud se je torej na Česko podal, na obširno ovo polje Gospodovo seme božje besede sejati, tudi mogočno česko-slavjansko ljudstvo Jezusu pridobiti in svetej kat. cerkvi udružiti. In kako lepo mu je to delo shodilo! Kerstil je vojvoda *Borivoja*, (l. 894), ženo sv. *Ljudmilo* in njune otroke, pa tudi mnogo českega ljudstva. In ti pervenci keršanstva so po naku sv. Metuda za razširo svete vere veliko skerbeli; sveta Ljudmila in nje vnuk sv. *Venčeslaj* sta clo svojo kerv za njo prelila, pa tudi terden steber sv. kat. cerkve postavila, ki se omajati in podreti ne da. — Tako je bila velika česka dežela Jezusu in njegovi svetej cerkvi pridobljena po sv. Metudu, apostolu Čehov.

Sv. Metud se je po svojih apostolskih hojah in tolikih opravilih postaral, in silo veliko terplenja vžil. Od nevěrnikov čerten in preganjan, od krivih bratov in sosedov sovražen, obrekovan in krivo dolžen potoži svoje težave očetu vsih věrnih, papežu Joanu VIII., kateri ga v pismu lepo potolažijo in poterdijo v apostolskem djanju, naj le serčno v svojem izveličanskem poslu napreduje in bo do konca zvest; kar je tudi bil. Na večer svojega življenja se posledno pot sv. Metud v Rim podá, vse mnoge in razne ljudstva naj vekšemu namestniku božjemu, vidnemu poglavarju cerkve sporočiti, in u visoki starosti poln zaslug v Rimu mirno v Gospodu zaspí (l. 910), kder poleg svojega brata Cirila v cerkvi sv. Klemenca počiva; njega lepo ime pa slovi od naroda do naroda, vsim Slovencom slavno in drago.

Pač je lepo in zasluživno toliko narodov v svetej věri podučiti in jih pokristianiti, vse iz čiste ljubezni do Boga in bližnjega po izgledu ssv. Cirila in Metuda! Pa še lepše je, vse te razškruplene ovčice Jezusove v edno čedo sv. kat. cerkve združiti, ter pripomoči, naj bo na

gelj najpoprej po latinsko, in za tem po slovensko čita.“ Po tej dovoljbi sv. očeta papeža še zdaj sedinjeni gerški Slovani službo božjo v staroslovanskej besedi obhajajo, in se tudi pri nas sv. evangelj po slovensko bere, moli in poje; sv. maša pa po latinsko služi zadel edinosti in svete spoštljivosti, ktera naj svetejši skrivnosti in nekerjavi daritvi sv. maše gre.

zemlji, kakor v nebesih skoraj eden hlev pravovernih kristianov in eden pastir, da se izpolni mila moljba Jezusova, kojo je na posledni poti od zadne večerje na goro Oljko toliko priserčno molil, rekoč: „*Svet Oče! posveti jih u resnici. Tvoja beseda je resnica. Kakor si ti mene na svet poslal, tako sim tudi jaz jih poslal po svetu. In za nje se jaz posvečujem, da so tudi oni posvečeni v resnici. Pa ne prosim samo za nje, ampak tudi za tiste, kateri bodo po njih besedi v mene verovali, da bodo vsi edno, kakor ti Oče v meni, in jaz v tebi; da bodo tudi oni v nas edno, da svet veruje, da si me ti poslal. In veličastvo, koje si meni dal, sim tudi jaz njim dal, da bodo edno, kakor smo tudi mi edno; jaz v njih in ti v meni, da bodo popolnoma edno, in da svet spozná, da si me ti poslal, in jih ljubil, kakor si tudi mene ljubil.*“ (Joan. 17, 11—23.) — Oh, naj bi vsi dušni pastiri in deželski poglavari v ljubezni božji resnico in pravico iskali, spoznali in učili kakor ta sveta brata Ciril in Metud, skoraj bi se vsi narodi v edinej pravi cerkvi sbrali; bil bi eden hlev in eden pastir, kakor v nebesih tako na zemlji, in ves svet bi vžival sv. božji mir! — Smo pa veselo gledali v življenju svetih apostolskih bratov, koliko lepega, izveličanskega prava ljubezn, ona mati ponižnosti in svete pokoršine stori, pogledajmo še, kaj gerda oholnost ali prevzetnost, košata mati zavida, sovražtva in razdertije včini, da se nje bomo varvali, pa tudi iskali po svoji moči rane poceliti, ktere razdertija in krivovčera Jezusovi cerkvi dela.

II. Sovražtva sv. cerkve razdjanske dela.

Kdor svet zakon kruši, zavezo moža in žene dvoji, serce iz serca terga, družine blagostan ruši, je kriv mnogo prelitih vročih solz; on je človeške sreče vbijavec. — Kdor pa věrozakon ruši, cerkvo Kristusovo kruši, terga suknjo Jezusovo, je kriv potokov prelitih kervavih solz, in je časne in večne sreče narodov morivec. Taki so, in so bili vsi razkolniki in krivovčerci, posebno izhodne stare gerške cerkve, na kojih hudobno djanje ne more keršansko serce pomisliti, da bi se milo ne razjokalo. —

Ravno sta sv. brata, apostola slavianska ssv. Ciril in Metud mnoge kardela raznih narodov pokristianila in pripeljala razškroplene Slovane, Bulgare, Slovake, Moravce in Čehe v edino cerkvo Kristusovo, sdružila drago odkuplene ovčice k čedi naj višega pastira, namestnika Kristusovega na zemlji, da je bilo veselje gledati srečno občestvo toliko

pravovernih kristianov — kar poglej žalost! — Iz Carigrada vstane čern oblak napuha, od gerdega zavida in sovražne častilakomnosti podpihan, in zakrije lepo sonce keršanske ljubezni. Foci, kriví Cari-graški vladika, ki je sv. očaka Ignacia izpodrinul, ravno on, kojega je bil veliko lét poprej sv. Ciril zastran prevzetne častilakomnosti toliko oostro zavernil, on se spunta (859) soper rimskega papeža Nikolaja I., nalaže ljudstvo in ga nad sv. rimsko cerkvo podpiha in nadraži, kakor bi mnogotere krivé nauke učila, in rimskega papeža za naj višega poglavarja in namestnika Kristusovega na zemlji spoznati noče, ter hoče on naj viši biti. Kar je oholen Foci spočel, to je pozdnej lažniv in prekanjen naslednik Mihalo Cerularski ponovil in dogotovil (1054). Ova dva sovražnika svete cerkvene edinosti in mnogi nju pomagāci so razklali občestvo svete cerkve Jezusove, razdvojili suktnjo Kristusovo na dve velike stranki v izhodno starovérsko ali gerško, in v zahodno rimsko katolško, latinsko stran, prekopali so strašen *prepad gerškega razkolništva*, in nad 54 milionov Slovanov va-nj za seboj potegnili. To žalostno razdertje imenujemo *odkrušeno staroverstvo*, v kojem v naših austrianskih državah blizo 3 milioni starovércev živé, kateri se naše svete cerkve terdovratno ločijo. Vgasnila jim je luč prave kerš. ljubezni in ljube ponižnosti, nimajo vérnega serca do nas, svojih bratov in sester. Ne toliko razločik pravovérnih naukov *), tímveč nevednost goljufanega ljudstva in pa terdovratno sovraštvo njih duhovstva nas že blizo jezero lét žalostno loči časno in večno.

*) Staroverni razkolniki rimsko-katoličanom očitajo, da se v saboto postimo, da le 40 dni velikonočni post imamo, da pri sv. maši opresen kruh rabimo, da se mašniki ženiti ne smejo, da u veri molimo: sv. Duh, ki iz Očeta in Sina izhaja itd. Vse te in take opreke so jim bile že dostikrat dokazane, razložene in poravnane, kakor v občjem osmem cerkvenem zboru, v Carigradu l. 869, po tem v mestu Lionu na Francoskem l. 1274, in poslednič v mestu Fiorenci na Italijskem, v kojem vesolnem cerkvenem zboru so vsi odločeni gerški patriarhi, škofi in sporočniki razkolnikov resnico rimsko kat. cerkve spoznali, poterdili in spravno pismo 5. julia 1439 podpisali, ter nam veselo sprave in cerkvene edinosti roko podali, razuu Marka Euge-nika, Efežanskega vladika. On je ogenj sovraštva podpihal, kateri še neprenehoma tako strašno gori, da gerški patriarh vsako leto velik petek na božjem grobu, žebelj u vrata zabije, rehoč: »Tako se naj papežu zgodi.« — So pa tudi poedinjeni staroverci (gerki) kateri so moži besede ostali, katero so dali rimskim katoličanom, da z nami v svetem občestvu živé, pri službi božjej se pa starih obredov deržé. Pa tudi nje še huje od nas razkolni staroverci čertijo.

Trikrat so (posebno slavno) razkrušeno juterno (gerško) in večerno (rimsko) cerkvo svetoželjni duhovski vladari poedinili, ali trikrat so njo starovérski najemniki, dereči volki sopet raztergali, ter nevedno, goljfanò starovérsko ljudstvo toliko nadražili in podivjali, da je o prihodu nevsmilenih Turkov, kakor svoje dni judovska derhal nad Jezusom, vpilo: „Rajše Turke, kakor rimske katoličane; bolje pod turbanom, kakor pod latinskim klobukom!“ In poglejte! po čem so vpili, to so nesrečniki dobili. Prihruli so Mahomedani, Turki, posilili Gerkov glavno mesto Carigrad (l. 1453), in na mestu zatega križa verh glavne cerkve sv. Sofie mahomedansko znamenje serp stoji. Vkončano je juterno cesarstvo toliko in tako veličastno, razdjane starovérške toliko slavne vladije (škofije), ktere so se tako gerdo naše matere, sv. rimsko kat. cerkve ločile; in kar je naj več za objokati: veliko odločenih kristianov starovérecov, tudi Slovanov se je poturčilo in sveto véro zgubilo. Svetemu očetu, rimskemu papežu pokorni otroci niso hotli ostati, sužni Turkom pa morajo biti. Godi se jim kakti nesrečnim popotnikom, kateri v hudi zimi ozebejo, in jim je toplo, oživno sonce za goro potonilo.

Kdo od kristianov bi od žalosti ne jokal, ako pomisli vse te velike nesreče, ktere za sv. cerkvo Jezusovo iz te razdertije izvirajo! Razkolnija starovérecov je kriva, da so svete mesta *Jeruzalem*, *Bethlehem* itd. nevérnim Turkom v roke prišle; ona je kriva, da so se *potoki kerš. kervi prelili*, in da je *Turski meč* tudi po naših krajih tolikokrat kervavo kosil. Sovražno starovérstvo je uzrok, da se je toliko zalih jutrovih deželà, ktere so bile svoje dni lepe ko božji vinograd, v neznane puščave spremenilo. — Kder ni med kristiani edinosti, tudi ni kerš. ljubezni; se kristiani med sebo za brate in sestre nimajo, jih tudi Oče nebeški za svoje otroke — Jezus za svoje učence spoznal ne bo. — Mi starovérecov *staro véro* spoštujemo; stara véra je tudi naša véra (razun malih nebistvenih reči); — starovérecov *staro jezo* pa omilovaje studimo, ter jih iz serca ljubimo, kakor nam usmileni Jezus veli: „*Novo zapoved vam dam, da se med sebo ljubite, kakor sim jaz vas ljubil, da se tudi vi ljubíte med seboj; te v tem bodo vsi spoznali, da ste moji učenci, ako bote ljubezni imeli med seboj.*“ (Joan. 13, 34 — 35.)

Oh, kdo mi da milih solzà vse gerbe mojih odkrušenih bratov, starovérecov omiti — gorkih solzà toliko merzlo serce razkolnikov za nas ogreti — oživeti v njih iskro prave kerš. ljubezni do neomađežane neveste Jezusove, sv. rimske kat. cerkve, ktera je nas vsih

mati, akoprem od njih zaveržena in sovražena! — Kde se kupi drago mazilo (balzam) keršanske edinosti, zaceliti veliko rano, katero je našej ljubi materi sv. kat. cerkvi razkolništvo tako globoko vsekalo, da se jezero lēt zaceliti ne da? — Kdo mi poda apostolsko trombo, klicati razškroplene ovčice po ledenih širjavah velike Rusie, po zelenih livadah mile Serbie, Moldave, Boznie in Vlahie, moje odločene brate po austrijskih južnih državah, naj bi se saj enkrat sbrali pod edno bannero Kristusovo, si prijazno roke podali kakor vērni otroci edne matere Slave — prave istine slave svete izveličanske cerkve, naj bode *eden hlev in eden pastir!* — — „*Kar je pri ljudeh nemogoče, je mogoče pri Bogu.*“ (Luk. 18, 27). Kar se nam nemogoče zdi, lahko in hitro Bog stori: *Le prosite, in bote prijeli, da bode vaše veselje popolnoma: obeča usmileni Jezus, (Joan. 16, 24), in je zvest v svojih obljubah.*

Poedinenje starovērcov razkolnikov, naših odločenih bratov izprositi, jih pridobiti skoz molitvo naši sveti cerkvi, *bratovšina ssv. Cirila in Metuda* želi, kojo so sv. oče Pii IX. poterdili (12. maja 1852) in s odpustkami obdarili. *) — Molitva je lahka, pa mogočna; vekšo število ko bo molilo, poprej se nam bode po milosti božji zgodilo, česar prosimo: za *poedinenje starovērcov razkolnikov*. Torej povabimo vse kristiane, tudi odklane, v kojih še teče keršanska kerv, v kojih še terka keršansko serce, naj z nami molijo za poedinstvo svete cerkve; saj bode njim lepo plačilo. Razkrušen zakon sdružiti je delo angelsko, zadkrušene razkolnike moliti in jim v pravo sveto cerkvo pomagati, je delo apostolsko; bo tudi mezda apostolska. — Ne bomo svojih odkrušenih bratov in sester čertili, marveč jih greli s prošnjami kerš. ljubezni. Ne bomo jih sovražili in zaničevali, nego jim v spravo prijazno roke podajali; ne bomo jih premagali s ojstrim orožjem, timveč s gorečoj molitvijo. *Maria*, mati vsmilenja in lepe ljubezni, sveta brata

*) **Oprava braterne ssv. Cirila in Metuda so:** 1) vsak dan moliti 1 oče naš in 1 češena si Maria, pa: Sveta brata Ciril in Metud! za nas Boga prosita. 2) Na godovno ssv. Cirila in Metuda (9. sušca) ali v osmini v namen braterne sv. mašo služiti, ali pa vredno spoved in sv. obhajilo prijeti. 3) Svojih sosedov, prijatlov in znancov, kolikor Bog da, tej bratovšini udov pridobiti. — **Popolnoma odpustik** po vredni spovedi in sv. obhajilu se zadobi, ako se v posvečeni cerkvi ali v kapeli v namen papeža enokoliko moli: 1) na dan pristopa; 2) posledno uro, če se presv. ime Jezus, ako ne ustmeno, saj v sercu izreče; 3) na godovno ssv. Cirila in Metuda, ali drugi dan osmine; 4) odpustik 7 let in 7 štiridesetdank o 4 drugih praznikih leta; 5) odpustik 60 dni za vsako dobro delo, katero se s spokorjenim sercom pobožno stori.

Ciril in Metod apostola Slavianov, vsi svetei in prijatelji božji nam bodo pomagali, da kar naša slabost ne premore, nam bo po njih prošnjah podeleno, da bode skoraj vernih eden hlev, in eden pastir.

Moljba.

Pomozite nam svete nebesa, in vsa zemlja združi se od sončnega izhoda do zahoda, podreti žalostno steno razkolnije, koja že toliko lēt jutrovih in večernih kristianov serca loči. Naj obsije sopet veselo sonce spravne edinosti in keršanske ljubezni vse narode imena Kristusovega, naj se ledeno morje krivovēr in razdertij raztalī. Objame naj sopet sv. mati kat. cerkva svoje odkrušene vērne otroke, ki so oprani v kopeli sv. kersta, drago odkupleni s Kristusa prelito kervjo, in nosijo kakor mi izveličansko znamuje presvete Trojice na svojem čelu. Naj ogreje v maternem krilu svojo odmerlo deco, jih oživi za pravo keršansko omiko in za nebeško kraljestvo, da po edinosti in ljubezni vernih vsi rodi spoznajo, da ni imena, v kojem bi zamogli izveličani biti, kakor v imenu Gospoda našega Jezu Krista Nacarenskega, kterega nam je Oče postal. Oh, naj povzdignejo skoraj vsi jeziki iz ednega serca prelepo angelsko pesm zahvale, edinosti in ljubezni: *Slava Bogu po višavah, in mir na zemlji ljudem blage volje in poštenega serca!* Amen! Amen!

Slomšek.

PASTIRSKO OGLEDALO

DUHOVSKIM BRATOM IZROČENO ZA POKUS IN POPRAVO.

Ne da bi zamogli sami iz sebe kaj misliti, kakor iz svoje lastne moči; timveč naša zmnožnost je iz Boga.

II. Kor. 3. 5.

I.

PODUK ŽENINAM IN NEVESTAM.

Ljuba ženin in nevesta! imeniten in častitliv je zakonski stan, ktereга nastopiti sta se namenila, zakaj Bog sam ga je v začetku sveta postavil in Jezus Kristus v novem zakonu k zakramentu povzdignul, da poročni gnado zadobé, svoje imenitne pa tudi težavne dolžnosti zvesto dopolniti. Imeniten je zak. stan, ker pomeni duhovno zavezo Kristusovo s svojoj cerkvoj; imeniten pa tudi zavoljo svojega trojnega velevažnega namena, ker je postavljen: 1) v rast človeškega roda, naj bi zakonski po volji božji otroke rodili, lépo po keršansko izredili in število pobožnih služavnikov božjih na zemlji in svetnikov v nebesih pomnožili; 2) v nasprotno pomoč zakonskim, naj bi z združeno močjo dolžnosti svoje zvesto dopolnili in težave zakonske voljno prenesli; 3) v pripomoček zoper napěno poželenje mesa tistim, kterim ni dano v deviškem stanu sveto živeti. —

Hočeta pa veljavno in srečno nastopiti zak. stan,

1. ne smě med vama nobenega zadržka biti, ki vama v sv. zakon brani; torej bota trikrat oklicana, naj vsak pod smertnim grehom povč, ako kaj vč zoper vajin zakon. Tudi ženitne pisma si po resnici in pravici dajta spisati, da v zakonu prepira med vama in pravde z žlahtoj ne bo. Vprašajta tudi stariše, ter rada jih vbogajta, ako vama po pravici v sv. zakon branijo; Bog vaj v zakonu oblagodaril ne bo, ako 4. zapovedi božje ne deržita.

2. Je treba, da v stan sv. zakona iz takega namena stopita, v ktereга je postavljen. Gorje vama, ako le iz sladoželnosti sv. zakon nastopita, — slepa od telesne lepote, žejna po nečistej sladi! Hitro bo lépota minula, nezmerna sladožeja se vama vgrenila; nezvestoba, prešestvo in truma grozovitih pregreh se u vajnih srcih zaredila; satan

vaj skušal zavoljo vajne nezderžnosti. Gorje vama! ako le zavolj "posvetnega dobička, blaga, pohištva ali premoženja stan sv. zakona nastopita. Posvetno blago vaj srečna storilo ne bo, ako u vajnih sercih prave zak. ljubezni ni. Hitro se bota jeden drugega naveličala, sovražtvo, kletvica, prepir in boj bo vama zakon v živ pekel že na tem svetu premenil; padla bota v zanke hudičeve, — zavid in lakomnost vaj bota nesrečna storila vse žive dni. Gorje pa tudi vama! ako brez Boga sv. zakon nastopita, brez pomislika dolžnosti in težav, ki jih zakon ima, brez vprašanja, ali bota zamogla nositi zak. butaro ali ne. Prepozno se bodo vama oči odperle, prehitro bota obnemogla pod težoj nadlog, ker od milosti božje zapušena si pomagati zamogla ne bota. Lahka je v zarokah zmeta, dolga v zakonu sirota. Sv. zakon se mora v nebesih skleniti, na zemlji deržati; z Bogom začeti, z Bogom končati. Torej naroča sv. cerkva tistim, ki hočejo v stan sv. zakona stopiti, da morajo:

3. V strahu božjem in s čistoj vestjo ti stan nastopiti, in zatega del poprej k spovedi in sv. obhajilu iti. Tedaj vama zdaj naročim, da v tih 3 tednih trikrat sv. zakramente pokore in presv. rešnega telesa prejmeta, da grehov očišena v stanu gnade božje, z Bogom sv. zakon nastopita. Srečo vama obljubim in blagoslov božji, ako me zvesto vbo-gata. Brez Boga pa se bo vama godilo, kakor sta ravno slišala; ne bota mogla dopolniti dolžnost zakonskih.

Ktere so pa nasprotno dolžnosti zakonskih? — Poslušajta:

A. Da v miru in po keršansko skupej živita. O kolika sreča za zakonske, ki mir med seboj imajo! V njih hišah ni kletvice ne boja, le blagoslov božji v njih prebiva; taki zakonski so pravi otroci božji, kar sam Jezus terdi rekoč: „*Blagor mirnim, zakaj oni bojo otroci božji imenovani.*“ Hočeta pa mir med seboj imeti, se morata vselej lépo zastopiti. Kedar tedaj vidiš, ljuba žena, da mož prav ima, ne bodi terde glave; tako tudi ti mož resnično in pravično besedo svoje žene obrajtaj, sicer bo kreg in prepir v hiši. Ako boš svojo ženo jezil, si puntar zoper božjo postavo in ne boš božjega obličja gledal. Pa tudi žena ne jezi svojega moža, njegova jeza bo tudi tebi v škodo časno in večno. Poslušaj, kar moder Sirah pravi: „*Vsa hudoba je majhna proti hudobii žene. Boljše je zravno leva in zmaja stanovati, kakor zravno hudobne žene. Njeni mož ječi in tiho zdihuje. Srečen pa mož, ki pohlevno, mirno ženko ima, še enkrat tako dolgo bo živel. Ali je bogat ali vbožen, bo njega serce zadovoljno in njegov obraz vesel.*“

Bodita pa tudi lépega, pobožnega zadržanja. Vajno življenje naj bo čisto, kakor voda čistega studenca, in lahko se bota u vsakej nesreči saj z dobroj vestjo tolažila. Tudi Bog vaj pozabil ne bo, njegova dobrotljiva roka vaj bo obogatila na tem in unem svetu, kakor pobožnega Joba, od kterega sta pogosto že pripovedovati slišala. Učita in vadita torej jeden drugega z besedo in izgledom pobožnega, keršanskega življenja, opominovajta se k molitvi, zvestej hoji v cerkvo posebno o sv. dneih, k postu in drugim dobrim delom; skerbita sosebno, da bota razun adventne in velikonočne spovedi saj vsake kvatre sv. spoved opravila. Večkratn prijem sv. zakramentov pokore in presv. rešnega telesa bo vama posebna pripomoga v pobožno življenje. Gorje pa vama, ako mojih naukov ne bota vbogala! Ob gnado božjo in mir vesti bota prišla, v železju terpenja zdihovala, ter živo spoznala, da v pregrehi sreče ni. Druga dolžnost zakonskih je:

- B. Da mož svojo ženo, kakor svoje lastno telo ljubi, redi ino varje, in da mu je žena u vsih pravičnih rečeh pokorna. Zakonska ljubezen je čednost, po kterej mož in žena jeden drugemu dobro hočeta, za dobro skerbita, v lepej zastopnosti skupej živita in si zvesta ostaneta do smerti. Glejta, ljuba zaročena ženin in nevesta! kako dobro vama v zakonu bo, ako pravo, vzajemno ljubezen imata. Kar je Jezusov ljubi učenc Janez vernim pridgval rekoč: „*Ljubite se, in vso postavo ste dopolnili*“; to moram tudi jaz vama reči: Ljubita se, in vse bo prav in dobro; zakaj dokler prava ljubezen vajne serca ogreva, tako dolgo gotovo nič opustila ne bota, kar sta si v cerkvi pri poroki pred Bogom obljubila. Zatega voljo ljubi ženin! ljubi svojo prihodno zak. ženo s tistoj sv. ljubeznijo, s kteroj Kristus svojo cerkvo ljubi, in gotovo bo srečno in veselo celo vajno življenje; zakaj prava ljubezen zak. je prizanesljiva, poterpežljiva in dobrotljiva, ona življenje poslajša in srečo prinese. — Bodí pa tudi ti nevesta svojemu prihodnemu možu vselej v ljubezni vdana, in mu pokorna u vsih pravičnih rečeh; zakaj mož je glava žene, kakor je Kristus glava cerkve. Vari se besedovanja in terdovratnosti, ž njo moža razkačila boš. Le krotkost, poterpežljivost in ponižna molitva naj bodo tvoje orožje, s kterim moža gotovo vselej premagala boš; in kedar te zak. butara teži in se tvoje serce od žalosti solzi, pridno se oziraj na križ in na Jezusa, ki na križu visi, ter ne pozabi, da ni za-

stonj svojega prvega čudeža na ženitnini v Kani Galilejskeje storil, namreč vodo v vino preměnil; ampak tebi in vsim terpečim zak. ženam v tolažbo, da vam bo grenko vodo, katero ste na svetu v zak. stanu pile, v sv. nebesih v sladko vino večnega veselja preměnil. — Tretja dolžnost zakonskih je:

C. Da nobeden drugega v težavah ne zapusti, temuč da oba zvesto do smerti skupej ostaneta po opominu sv. pisma: „*Jeden drugega butaro nosita, tako bota postavo Kristusovo dopolnila.*“ Bodi tedaj, ljubi ženin, svojeje prihodnej zak. ženi viden angelj varh in zvest pomočnik. Vari njo dušne in telesne škode, in pridi nji na pomoč v dušnih in telesnih potrebah. Ljubeznivo njo posvari, da se ne zmoti, lépo njo učí, da se v hudo ne zgubi, moli za njo, da poti pobožnosti ne zgreši, v žalosti njo tolaži, v dvomih ji svetvaj, v boleznih postreži, kedar od hudobnih preganjanje terpi, se za njo poskusi, pomagaj ji delati in kruh služiti. Ravno tako pa tudi ti ljuba nevesta svojemu prihodnemu možu stori, kar ti želiš, da bi mož tebi storil. Bodita si pomočnika do smerti, pa tudi jeden drugemu zvesta do zadnega zdihleja; zakaj zaveza zak. bo v nebesih sklenjena, in kar je Bog zavezal, tega razvezati in tergati se naj nobeden ne podstopí. Zakonska zaveza veže do smerti, nobena človeška moč veljavno nje razvezati ne zamore in ne smě. Ako ravno greš na Ogersko, ali črez morje na uno stran zemlje, verigo zak. zaveze vlečeš seboj in jo boš vlekél do groba, nobeden pozemelski kovač je veljavno razkoval ne bo. Ako pa vendar zak. zavezo tergaš, postaneš prešestnik, ki ne pojde v nebeško kraljestvo.

V čem pa zak. zvestoba obstoji? — Poslušajta:

Zakonski med seboj zavezo storé, katero cerkvena in deželjska postava poterдите, in po katerj mož in žena jeden drugemu pravico do svojih teles delita, tako da nobeden sam oblasti do svojega telesa več nima, in ne smě s svojim telesom ravnati, kakor bi hotel, ravno tako malo, kakor z blagom svojega soseda. Žena, veli sv. Pavl *nima oblasti svojega života, da bi se po svojem dopadenju zoper voljo svojega moža zak. dolžnosti odpovedati smela.* — Veliko manj pa, veli sv. Auguštín, *se smě drugim vdati.* Pa tudi mož vekše pravice nima. Zakonska zvestoba veže moža in ženo tako, da na drugo osebo le misliti ali njo v sereu poželeti, njima pod smertnim grehom prepově. *Slušali ste, veli J. K. da je bilo starim rečeno: ne prešestvaj. Jaz vam pa pověm, da*

*vsak, kateri (ptujo) ženo pogleda in jo poželi, je že prešestval v svojem sercu. Zogibaj se tedaj, ljubi prijatelj! zapeljive ženske, ne gledaj nališpanej ženi v lice, da se nad njo pohujšal ne boš, in ne poslušaj njene goljufne besede. Sladnost kapa od ustnic ptuje ženske, zadnič pa prihaja grenkeja ko pelin, ojestrejša ko zbrušen nož. Vari se pijanosti in prešestva. Vino in ženske storé, da modri odpadejo in zastopni zaničljivi postanejo, veli moder Sirah. Prešestnik je razbojnik svoje domačije, požigavec svojega pohištva, tat svoje lastne sreče marveč svoje žene, vbi-javec svojih otrok. Zato veli sam Jezus, da prešestniki ne bodo nebeškega kraljestva dosegli. — Ne spozabi se pa tudi ti nevesta in pomni, kako zvestobo zak. svojemu prihodnemu možu oblubiš. Bodi mu zvesta vse svoje žive dni, saj tudi ti hočeš, da bi tebi mož zvest bil. Sv. sramožljivost naj bo angelj varh tvoje zvestobe, da nje ne zgubiš. Nič ni lépšega na svetu od poštene žene, dar čez vse dare je sveta in sramožljiva žena. Kakor sonce na visokem nebu, je poštena žena lépota svoje hiše. Ali ni gerše reči, kar sonce obsije, kakor nezvesta žena; ona je gerdoba svojega spola, in pekel svojemu možu. Vsaka žena, ki nesramno živi, bo kakor blato na cesti pomandrana, veli Sirah. Pošteno tedaj živita v zakonu in zak. postelj naj ostane neoskrunjena; zakaj svet je zakon, sveta vama naj tedaj tudi zak. postelj bo. Na nji množita po božjej volji v poštenosti človeški rod, kakor se spodobi za človeke, za otroke božje. „Ako imaš ženo“, veli nekdo, „pomisli, da si človek in nisi živina.“ Varita se tedaj na zak. postelji vsega živinskega zaderžanja, ako ne, — bota enkrat zdihovaje in trepetaje na pravici božjej stala. Bodita zmerna na zak. postelji, sicer si bota sdravje zapravila, bolehne otroke rodila, in sebi in njim življenje krajšala. Tudi zakonskim veli Jezus: *Nebeško kraljestvo silo terpi, le kateri se premagajo, ga bodo dosegli.* Premagajta se posebno o postnih dneh in o času pokore, žalujta s sv. kat. cerkvoj, kedar spomin Kristusovega terplenja obhaja, in se zaderžita med seboj, kakor bi v zakonu ne bila. To vama bo posebna pripomoga v sveto življenje, in sveto živeti je vajna prva dolžnost. *Bodita sveta in popolnoma, opominja Jezus, kakor je Oče v nebesih popolnom.* — Četerta dolžnost zakonskih je:*

D. Da svoje otroke keršansko izredé, in za njih večno in časno srečo skerbé.

Ljuba zaročena ženin in nevesta! redita prav po keršansko otroke, ako jih vama Bog odločil bo. Po keršansko izrejeni otroci so očiten blagoslov božji v hiši, čast staršev na svetu in njih krona po smerti v

nebesih. Slabo izrejeni otroci pa bojo razbojniki in požigavci vajnega pohištva, tatje vajnega poštenja, življenja in vajne sreče časne in večne. Ojstro jih bo Bog iz vajnih rok terjal. Torej sv. Pavl opominja rekoč: „Stariši izredite svoje otroke v podučanju in strahu Gospodovem.“ *Ef. 6, 4.* — Kako pa svoje otroke prav rediti zamoreta, vama zdaj povēdati hočem:

Dvojne so moči človeka, dušne in telesne; dvojna mora tudi reja otrok biti, dušna in telesna. Vsako dēte pa svoje telesne moči prej razodeva, kakor dušne; torej je treba, da stariši z telesno rejo začnō. Kdaj se pa ima telesna reja otrok začeti? Na to oprasbo vsi modri reditelji odgovorē: Še pred rojstvom. Da že kedar mati otroka pod svojim sercom nosi, mora za nja sdravje skerbeti; ravno tako pa tudi oče, ako sdravo dēte v lišo dobiti hočeta. Kako se pa otroku v maternem telesu za zdravje skerbi? Poslušajta: Pred vsim je treba, da sta oče in mati zdrava; zakaj vi dva sta terta, otroci pa vajne mladike. Ako je terta bolana, tudi zdrava, čerstva mladika iz nje rastla ne bo. Skerbita si tedaj za zdravje z zmernostjo v jedi in pijaci, s snažnostjo in modrim zadržanjem na zak. postelji. Vari se ti mati skerbno požrešnosti, nemarnosti, hude jeze, prevelike žalosti pa tudi pretežkega dela takrat, ko dēte v telesu nosiš. Moli za svojega moža in ga lēpo prosī, naj te posebno takrat, ko je dēte že živo v telesu in se ura poroda bliža, v miru pusti. Ravno tako bodi tudi ti oče trezen, ter se boj z ženoi v pijanosti človeški rod množiti, sicer bistril otrok v tvojej liši ne bo. Vari sam sebe hude jeze, pa tudi ženo ne jezi in ne žali, vari se, njo suvati in phati, ali nemilo k težkemu delu naganjati, ko dēte v telesu nosi; seer bo dēte v maternem telesu škodo terpelo. Zarotim te, da se premagaš in zatajiš na zak. postelji in se ne dotekneš svoje noseče žene saj zadne tedne pred porodom in nekoliko tednov po porodu, sicer bo žena oslabēla, dēte mrtvo ali poterto in bolešno na svet prišlo, in zavolj tvoje nezderžnosti in pregrešne sladuosti sirota vse svoje dni; pa tudi ti boš siromak zraven potertega otroka in bolešne žene, enkrat pa za tegadel na pravici božjej stal. — Kakor pred porodom, morajo stariši tudi po porodu otrokom neprenehoma za telesno zdravje skerbeti. Pridnemu vertnarju jednake, ki svoje drevesa lēpo čedi in ravna, morajo tudi matere svoje otročiče skerbno čediti, njim za suhe plenice in snažno postelj skerbeti, in jih z ljubeznijo doжитi, da zdravi in čerstvi odrastejo. — So otroci že toliko odrastli, da krog hiše stopati zamorejo, morata oče in mati skerbno po njimi se ozirati,

da ne padejo, nevarne, ojstre, ali strupne reči v roke ali v usta ne vzamejo, njim za potreben živež in oblačilo skerbeti, da od stradanja ali požrešnosti, od hude zime ali prevelike vročine na svojem životu škode ne terpe; zakaj rahlo je mlado življenje, in kar je odraslemu človeku v zdravje, je otroku pogosto v smert. Varita skerbno svoje otroke take pijače ali jedi, ktere njih mlad želodec prekuhati ne more, ako nočeta bolane otroke imeti, in jih prezgodno obnemagati viditi. Vadita jih snažnosti in zmernosti; snažnost varje otroka zvonajne, in zmernost znotrajne bolezni; le dēte, ki je snažnosti in zmernosti vajeno, zdravo in čerstvo odraste; to resnico nas pamet in vsakdajna skušnja uči. Životu v moč in v zdravje je tudi delavnost; želodec človeka, ki rad dela, lahko prekuha jedi, ktere zavživa, pa tudi stradati mu treba ne bo, ker ima roke dela vajene, in si bo vselej z božjo pomočjo toliko pripravil, koliko želodec potrebuje. Vadita jih torej že iz mladega koristnega dela, ako nočeta lenuhe izrediti, ki bodo po vajnej smerti od nemarnosti obnemagali. — Ne vadita jih mehkužnega življenja, sicer bodo rožam jednaki, ktere vsaka zima, vsak vihar na tla verže in vmori.

Kedar pa otroci zbolijo, in si sama svetovati ne znata, vprašajta zdravnika za svet, kakor sam Bog zapove: *Spoštuj zdravnika, zakaj od mene je postavljen*. Sirah 38, 1. Ne mislita, da stare žene, konjoderci ali cigani bolnike osdravljati bolj zastopijo, kakor učeni zdravniki. Veliko moke, slanine itd. si bota prihranila, ako me vbogata; ako pa ne, se morebiti prepozno kesala bota.

Ako sta otrokom za zdrave telesne moči lepo skerbela, njih dušne moči toliko ložej obudila bota; zakaj zdrave telesne moči so podlaga zdravih dušnih moči. Imenitniša od telesa je duša; imenitniša od telesne tudi dušna reja otrok; vender jo malo starišev prav zastopi. Veliko število razberzdanih otrok nam to žalostno resnico živo spričuje. Vaj hudobnih otrok ovarovati iz serca želim, torej vama povēdal bom, kako se dušna reja otrok prav opravi. Poslušajta:

- a) Učita svoje otroke, ako jih vama Bog odločil bo, zgodaj Boga in njegovo sv. voljo spoznati in njemu zvesto služiti. Mati! kaži svojemu ljubeznivemu dojencu, ko ga še na persih imaš, s perstom v sv. nebesa, da se bo dēte zgodaj učilo, se v sv. nebesa ozirati, in Boga Očeta spoznati, ki ga je vstvaril. Oče! reci večkrat svojim otročičem: Bog je vaš oče, ki vam vse dobro da, in vas enkrat k sebi v svete nebesa vzel bo, ako bote pobožni in njegove za-

povedi deržali. Učita rano svoje otroke potrebnih molitev, imenitnih resnic svete vere, zapovedi božje in cerkvene, in recita jim: Ljubi otroci! deržite zapovedi Gospodove in bodite pripravljene, raj vmreti, kakor dobrotljivega Očeta v nebesih žaliti. Rada vas imava, ali, rajše vas bi vmreti, kakor dobrotljivega Boga žaliti vidila. Pri-povedujta jim od previdnosti božje, ki za vse stvari, posebno pa za človeka po očetovo skerbi. Skerbita, da ne bodo nikoli svetih in koristnih naukov stradali. Ker pa pogosto ne vtegnita, in tudi ne znata, otroke v vsih potrebnih in koristnih vednostih podučiti, jih zgodaj v cerkvo in šolo pošiljajta, da jih bodo duhovni in šolski učitelji vama učiti in po keršansko rediti pomagali. Jožef in Maria vama naj v izgled bota, ki sta mladega Jezusa po dalnem potu k učiteljem v tempelj vodila.

- b) Malo pa bodo sveti nauki pri decih zdali, ako bodo doma ali v soseski od slabih izgledov pohujšani. Varite jih torej skerbno pohujšanja doma pa tudi v soseski. Živita tako, kakor svoje otroke učita; sicer jim vaši nauki k sercu ne bodo prišli, in raj bodo hudo storili, kar vas storiti vidijo, kakor dobro, kar jih storiti učita. „*Nesrečni otroci!* veli sv. Duh, *vi bote ravno taki, kakoršni so vaši stariši bli.*“ Učite jih zgodaj s besedo in izgledom; zakaj v rožnem cvetju življenja otroškega se mlade glave in mehkega serca vse dobro lahko prime, pozneje pa se s hudim obrase tako, da se jih sveti nauki več ne primejo. Le nemarne razberzance, ki vama sramoto pri ljudeh in strah pred Bogom delali bodo, ne pa pobožne kristjane bota izredila, ako me ne vbogata. — Peta dolžnost je:

E. *Modra gospodarnost in sveta skerb za svoje pohištvo.*

Dozdaj sta bila vajena le vsak za sebe skerbeti, za naprej vama bo treba za vse vajno pohištvo skerbeti. Hiša potrebuje modrega gospodarja in dobre gospodinje; zakaj hišo modrost zida in razumnostjo vterdi. Prip. 24. Prosita torej za dar modrosti in ne zaničujta dobrih svetov starega očeta in modrih sosedov, ki so že veliko si skusili, ako si nočeta v škodo biti. Gospodar mora biti bogaboječ, delaven, trezen in ne zapravljiv, pa tudi ne skop. Vari se kletvice in nagle jeze, ljubi ženin, ž njo Boga žalil, ženo, otroke, družino in sosede pohujšal boš. Vadi sebe in svoje molitve in pohlevnega, pobožnega zaderžanja; zakaj kder ni pobožnosti, tam ni duha božjega, in ne blagoslova njegovega. Ne išči sreče v po-želenju ptujega blaga, ampak v molitvi in zvestem delu. Moli, delaj in

skerb imej, da nobeden v tvojej hiši brez potrebe praznoval ne bo, in boš kruha, ako bo božja volja, za potrebo imel. Le lenuh kruha strada, ker ga vreden ni; pošten delavec pa ga za potrebo ima. Ne zapravljaj božjih darov, ne trati ljubega kruha po izgledu posvetnih gospodarjev, ki se s kruhom stepejo; take Bog rad s pomanjkanjem tepe; zakaj *Bog prevzetnim zoperstoji, le ponižnim svoje milosti deli*. Vari se prevzetnosti, pijan čevanja, igre in prešeštvanja; to so pohištva naj hujši sovražniki. Pa tudi skopec je tvoje hiše sovražnik, ker sebi in drugim krivico dela. Krivično blago pa sreče v hišo prineslo ne bo. Boljše da tam kamen leži, ker krivični krajcar vsedi, zakaj en krivičen penez deset pravičnih požre. — Pomni pa tudi ti nevesta, kar sim ženinu ravno povčedal. Vadi se čednosti, ktere sim njemu priporočal, in vari se pregreh, pred katerimi sim njega svaril. Stara resnica pravi, da gospodinja v hiši tri vogle podpira, ako je pridna, pa tudi celo hišo podere, ako slabo ravna. Gizdava in neskerbna gospodinja je živa toča za pohištvo, njena nesnažnost in nevednost pri kuhi in peki boleznj pri otrocih in družini in sirošno v hiši rodi. Poslušaj modrega Salomona; on govori: *Kdo bo najdel pridno gospodinjo? Več kakor žlahen kamen ona velja. Njeni mož se na njo zanese; nikoli mu hudega ne stori. Ona s svojo hišo se zime ne vstraši, vsi njeni domači imajo po dvoje oblačilo. Ona gleda, kako se v hiši godi, in ne jé kruha brez dela. Moč in lepota je njeno oblačilo, ona se prihodnemu dnevju smeji. Otroci njo srečno slové in mož jo hvali*. Pridna gospodinja zvesto dela, pa tudi rada moli, je vsmiljena, prizanesljiva, lepo otroke in družino uči, je voljna v terpljenju in torej srečna v smerti. O ljuba nevesta! skerbi, da boš taka gospodinja tudi ti, potem tvoj mož z veseljem poreče: Jaz sim pridno gospodinjo v hišo dobil.

Hočeta srečna biti, spoštujta tudi starega očeta in mater. Lepo njima služita, v boleznj radovoljno postrežita in za nje molita. Bog je le hvaležnim otrokom blagoslov obljubil; gerdim nesvaležnikom pa s šiboj proti na tem in unem svetu. Ne posnemajte prevzetnih in mladih gospodarjev in gospodinj, ki svoje stare stariše zaničujejo, jim živeža ne privošijo, jih v boleznj brez postrežbe pusté, jim smert vošijo in jih po hiši pehajo, suvajo in jim vrata kažejo. Take bo šiba božja tepla do kervavih kosti, zakaj *prekleta naj bo dčte, ki očeta in mater ne spoštuje, in vse ljudstvo naj reče: amen*; to se pravi, naj se zgodi. Tako je Bog že v starem zakonu Izraelcom govoril, tako nas vsakdanja skušnja uči: Sina, ki svojega očeta do praga privleče, bodo njegovi otroci čez prag vergli, in hčec, ki mater svojo suva, bodo njeni otroci topli. Varita se

torej gerde nehvaležnosti do očeta in matere, da se vama jednaka ne zgodi. —

Velika sreča pri hiši je tudi pridna, pobožna družina; hočeta pa pridno družino imeti, dopolnita na tanko dolžnosti, koje imata do-nje. Veliko tožujejo dan današnji gospodarji in gospodinje zoper slabo družino, pa ne pomislijo, da so pogosto sami malovredne družine redniki. Boljše je malo toževati, pa zvesto dopolniti dolžnosti, skoraj bo družina pridniša prihajala. Dvojna pa je dolžnost gospodarjev in gospodinj do družine namreč:

- a) Za njeno dušo, in
- b) Za njeno telo skerbeti. Duši in telesu v prid je ljuba delavnost; skerbita tedaj svoje družini:

1. Za potrebno delo. Ne terpita lene družine pri hiši, ki brez dela postopa ali v senci spi; lenoba je košata mati veliko pregeh. Pa tudi s pretežkim delom družine ne preobložita, sicer vama bo zbolela in zgodaj zamerla, vidva pa za njeno življenje enkrat na pravici božje stala. Vidva nista gospodarja zdravja in življenja družine, ampak le njene zdrave moči; ako njo z delom presilita, da obnemaga, sta svoje družine vbi-javca in dolžna, ako ne more več služiti, njej za živež skerbeti. Naročujta tedaj svoje družini le take dela, ki so njenej moči primerne. Kdor pa dela, naj tudi jé; torej je gospodarjev

2. Dolžnost, hlapcom in deklam za živež, za potrebno obleko in pogodeno plačo skerbeti. Ako družina kruha strada, ali zdrave hrane ne dobi, na životu oslabi ali clo zbolí in delati ne more. Kar tedaj družini pri skledi pritergata, bota drago plačevala. Prav pa bi ne bilo, družino predobrega živeža vaditi, ker se rada razvadi in nezadovoljna postaja, da si zbirati začne in žlahne božje darove trati. Kdo bo s takoj družinoy prestal? Ne vadita je premehkih oblačil, sicer bo rahlej roži ednaka, katero vsak majhen vihar na tla pomandra. V hiši bo sedela bolna, ko bo treba na polju delati, in namesto da bi družina vama stregla, bota vidva njej strežiti morala. Ravno tako nespametno je, družino s štimanoj oblekoj razvajati. Gizdave dekle in štimani hlapci malo in nezvesto delajo, se radi potepajo, Bogu zlati čas in gospodarjem blago kradejo. Koliko takih razvajenih hlapcov svoje vlačuge z gospodarjevim blagom redi, koliko gizdovih dekel gospodinji krade in z vkradenim denarjem nečimerno obleko kupova! Kar pa obljubita, Bog vari tergati ali clo vtajiti, to je greh, ki v nebo vpije, kakor sv. pismo pravi: *Glejte! plačilo, kterega ste hlapcom in deklam odtergali, vpije, in njih vpitje je*

do ušes *Gospodovih* prišlo. Majhno je plačilo, kojega gospodarji družini dajo, velika pa služba, katero pridna družina gospodarjem stori; torej je gospodarjev in gospodinj

3. Tretja dolžnost, služavnim, ako zbolé, postreči in jim za ozdravo skerbeti, pa tudi v starosti njih ne zapustiti, da bi s sivimi lasmi in potertimi udmi po svetu lazili, in ptuje ljudi za kruh in streho prosili, ki so jih pri svojih gospodarjih si kervavo zaslužili. Ako gospodar živini za zdravje skerbi, kedar zboli, ali bo mar bolnej dekli slovo dal, ki je v njegovej službi zdravje zgubila? In ako staremu, potertemu konju streho in živež privoši, ali bo potertemu hlapcu, ki se je v njegovej službi postaral, beraško palico v roke podal, in ga po svetu zgual? Sreče, ljuba ženin in nevesta! vama ne obljubim, ako bota nemilega serca do družine. Slabo se vtegne še vama in vajnim otrokom goditi; zakaj s kakoj meroj merita, s takoj se vama bo odmerjalo. Vbogajta torej sv. Pavla, ki opominja rekoč: *Gospodarji! ravnajte s svojimi hlapci po pravici in kakor se spodobi, ker vam je znano, da imate tudi Gospoda v nebesih.*

Kakor za telo, tako in še dvakrat bolj morata za dušo svojih podložnih skerbeti. Hočeta pa svojim domačim za dušno izveličanje prav skerbeti, morata:

1. Jih lépo po keršansko učiti, skerbno v cerkvo pošiljati, da v pridgah in keršanskih naukih besedo božjo poslušajo, sv. zakramente pokore in presv. reš. telesa pogosto prejmejo. Glejta, da ne bodo vajni hlapci in dekcle po pregrešnih potih hodili, kedar je sveto opravilo v cérkvi. Oprašajta jih doma kaj so v cerkvi zapomnili in jih neprenehoma k pobožnosti opominovajta. Molita ž njimi doma posebno ob svetih dneh, pripovedujta jim rada od svetih reči, svarita jih nesramnih pogovorov in gerdih pesem, ter jih sv. pogovore in pesmi učita. Bog vari! da bi domačim v sv. dneh v cérkvo branila, jim sv. zakramente pokore in presv. reš. Telesa pogosto prijematı prepovedala, ali se njih pobožnosti smejala; lahko bi svojo družino pohujšala, se njenega pogubljenja vdeležila, in pogubljene duše hlapcov in dekel bi pravični Bog na dan sodbe iz vajnih rok terjal.

2. Dolžnost je družino pohujšanja varvati, njo pred hudim svariti in v dobrim poterđiti. Ne dajta družini, da bi šla, kamor se njej poljubi. Ti gospodar skerbno čuj po noči, ali so tvoji hlapci doma in ti gospodinja vrata sama za svojimi deklami zaperaj. Ne terpita nespodobnih marnov in nesramnega zaderžanja med družinoj, rano raztergajta pre-

grešne zaveze hlapcov in dekel, modro jih strahujta, ako napčnega kaj med njimi zapazita, in ako to ne pomaga, dajta slovo razberzdancu, plačajta in odpravita ga; boljše je, da kamen leži, kder malopridno družinče sedi, vama otroke pohujša, sohlapce in dekle moti in vso nesrečo v hišo privleče. *Kdor za svoje ne skerbi, je vero zatajil, in je hujši od nevérnika.* Ne reci: Kaj meni mar, kde moji hlapci po noči spé in kod se potepajo, da mi le moje delo storé. Vprašam te: Ali bodo hlapci po dnevi delati zamogli, ako po noči ne počivajo? Ne reci: Kdo bo za dekloj hodil, tudi ne vtegnem na večer vrata za njo zapirati, sim zadovoljna, ako mi le delo zvesto opravi? Vprašam te: Ali bo pa tudi Bog s teboj in z dekloj zadovoljn? Ali bo delo pregrešnih rok blagoslovil? Od kod pride da sedajnih časih delo teka nima? Od tod, ker več delj le pregrešne roke delajo. Ljudje delajo, pa *ne molijo*, torej delo teka nima, torej blagoslova božjega v hišah ni. Ne glejta, kedar hlapce in dekle prosita, samo na to, kako delajo, timveč vprašajta tudi, kako se zadržé, ali kaj radi molijo, v cerkvo grejo itd.

Vsa vajna skerb pa bi bila zastonj, ako bi sama ne storila, kar svoje podložne učita; torej je vajna

3. dolžnost, družini povsod in vselej v lep izgled biti; zakaj besede le mičejo, izgledi pa vlečejo. Naj sveti luč vajnega lépega izgleda družini, da bo vayne dobre dela vidila, in po vajnem svetem življenju v dobrem se vterdila. Ako sta pa sama razujzdana, bo cela hiša slaba; zakaj ako je oko kalno, bo celo truplo temno. Kako bodo hlapci pošteni, ako od gospodarja nič prida ne slišijo in vidijo? Kako bodo dekle pobožne, ako jih gospodinja z jezoz, kletvicoj in nekeršanskim življenjem pohujša! — Ob kratkem rečem: kakor svetlo solnce ves svet obsije, tako mora hišni gospodar s svojim zadržanjem celo hišo lepo obsijati in nji za poštenje skerbeti. Kakor rodovita zemlja vse preživi, tako mora hišna mati za svoje domače skerbeti, da se od nje naučijo, pridni, tihi in pokorni biti. Od veliko dolžnost sim že govoril, še nekterih ne smém pozabiti.

F. Moram vaj še na dolžnosti spomniti, ki jih do duhovne in deželske gosposke imata, da bota vedla, se spodobno do svoje gosposke zadržati. Perva dolžnost pobožnih zakonskih do duhovske gosposke je:

1. Da svoje duhovske pastirje spoštujejo; to se pravi, lepo od njih mislijo, govoré, in v djanju časté; zakaj namestniki Kristusovi so in lišniki Gospoda nebes in zemlje. *Kar ni angeljem dano*, veli sv.

Avguštin, *to je njim izročeno*. Zatorej se njim brumni cesarji in kralji priklanajo; tudi vidva ljuba moja! ponižajta svoje duše pred svojimi duhovskimi pastirji, ter spoštujta njih imeniten stan in častita njih veliko oblast, da bodo z veseljem za vaj molili, radi vaj, vajne otroke in domače učili, ne pa zdihovaje, ker to bi ne bilo dobro za vaj. Lažnjivo pa je spoštovanje, ako se farmani svojim dušnim pastirjem priklanajo, njih izveličanske nauke pa zaničujejo; torej je

2. dolžnost zvesto in ponižno poslušati njih svete nauke; zakaj dušni pastirji ne govoré sami iz sebe, ampak sv. Duh po njih govori. Nanki Kristusovi so, ktere oznanujejo, torej sam Jezus veli: *Kdor vas posluša, mene posluša, kdor pa vas zaničuje, mene zaničuje*. Vajno veselje naj bo, besedo Kristusovo v pridgah in kerš. naukah poslušati; božja beseda vaj bo razsvetila, da bota sebe, svoje otroke in družino podučiti in posvariti zamogla z vsaj modrostjo in pohlevnostjo; božja beseda vaj bo tolažila v žalosti in revšini, ter vama moč delila, svojo zak. butaro voljno nositi. Besedo božjo pa samo poslušati, še ni zadosti; vajna

3. dolžnost je po tistej živeti, svoje dušne pastirje lépo vbogati, kedar vaj učijo, vama svetujejo, vaj svariyo in opominjajo; zakaj oni vaj učijo kakor taki, ki bodo za vajne duše odgovor dajali. Ne posnemajta tistih malopridnih gospodarjev in gospodinj, ki modre nauke svojih dušnih pastirjev zaničujejo, po svojej neumnej glavi in spačenej volji ravnajo, in v svojej hudobii tudi otrokom in družini branijo, svoje duhovske očete poslušati in vbogati. Taki hudobni farmani bodo prekleti od Boga na tém in unem svetu, njih hudobni otroci in razberzdana družina so mlinski kamni, ktere si sami na svoj vrat obešajo in jih v nesrečo časno in večno potegnili bodo.

4. Dolžnost pobožnih zakonskih je: svojim dušnim pastirjem lépo služiti; to se pravi njim v telesnih potrebah na pomoč priti, njim telesnega živeža deliti, kterege potrebujejo, da prosti časnih skerbi toliko ložej za izveličanje svojih ovčic skerbé. Dušnim pastirjem se ne spodobi kovati, šivati, tesati, si z rokodelstvom kruh služiti, pa tudi pobožnim farmanom bi to ne bilo všeč. Ker tedaj sama dobro spoznata, da si vaši dušni pastirji z rokodelstvom kruha služiti ne smejo pa tudi ne vtegnejo, timveč le od milošnje svojih farmanov živé, tako jim zvesto odrajtujta bernjo in dauke, da ne bojo telesnega kruha stradali, dokler vama duhovskega voljno delé, in tudi časnega vama pridelati z molitvijo pomagajo. Vprašajta starega očeta doma, kake davke bota na se vzela, da ne bo prepira, kedar duhovni gospodi po bernjo pridejo.

Slabo pa bi služila svojim dušnim pastirjem, ako bi jim samo v telesnih potrebah v pomoč prišla; tudi

5. v dušnih potrebah jim pomagati, je vajna sv. dolžnost. Molita za svoje dušne pastirje; zakaj ponižna molitva brumnih ovčič pomaga pastirjem modro vladati čedo božjo. Torej so u vsih časih věrni kristjani za svoje mašnike molili, pa tudi mašniki se njih molitvi priporočali. Sv. Pavl se priporoča v listu na Rim. kristjanom, naj mu pomagajo po svojih molitvah pri Bogu. Ako je vsak človek milosti božje potreben, koliko več še le dušni pastirji, kateri toliko duš v svojej skerbi imajo. *Ako dobro premislite, ljubi bratje, pravi sv. Avguštin, bote spoznati, v kolikej nevarnosti se mašniki Gospodovi znajdejo; zakaj če bo sodni dan že vsak za sebe težko odgovor dal, kaj še le za mašnike bo, od kterih se bodo duše vsih jim izročeni terjale!* Ne mislita tedaj, da sta svoje duhovne že z vsim odpravila, ako jim navadno bernjo odrajtata, po tem pa na nje ne zmislita več. Za Bogom naj prvo ljubezen sta jim dolžna, kakor svojim očetom; zakaj *dobri dušni pastirji ne iščejo, kar je vašega, ampak vas.* Paul II. Kor. 12, 14.

Glejta dolžnosti, ki jih do svojih dušnih pastirjev imata, prizadevajte si z božjo pomočjo, da jih zvesto dopolnila bota. Ako sta pa Bogu dala, kar je božjega, ne pozabita tudi cesarju dati, kar je cesarjevega, kakor sam Jezus opominja rekoč: *Dajte cesarju, kar je cesarjevega, in Bogu, kar je božjega.* Dajta cesarju in deželskej gosposki:

1. Dolžno čast; zakaj ni oblasti od drugod, kot od Boga, ktera pa je, je od Boga postavljena. *Ti bi ne imel nobene oblasti do mene, ako ti bi ne bila od Boga dana,* je djal Jezus Pilatužu. Od Boga tedaj ima deželska gosposka svojo oblast; kdor njo obrekuje in zaničuje, je puntar zoper 4. zapoved božjo; tedaj nebeškega kraljestva dosegel ne bo. Druga vajna dolžnost je:

2. deželskej gosposki u vsih pravičnih rečeh pokorna biti. V božjem imenu ona zapoveduje, storita tedaj, kar vama zapovē, opustita, kar vama prepovē; le pravična pokoršina ljudi srečne stori. Skoraj bi bila naša ljuba dežela jama rasbojnikov, polna smešnjav in nadlog, ako bi vsi zapovedovali, nobeden pa ne vbogal. Ali še kaj pomnita, koliko nedolžne kervi je bilo pretečene leta od hudobnih puntarjev prelite? Poslušajta, kar sveti Krizostom uči: *Brez gosposke biti, vajvoda in vladarje zgubiti, je velika nesreča, je izvirik veliko nadlog, in začetek vsih zmot.* Tudi sv. Peter opominja: *Bodite vsakej človeškej oblasti podložni zavoljo Boga; ali kralju, kakor naj višemu, ali vojvodom, ki so od*

njega poslani, se nad hudodelnike mašvat, pohvalit pa dobre; zakaj tako je volja božja. In sv. Augustin veli: *Le pokoršina večer venec najde, nepokoršina pa u večno kazen zajde.* S pohlevnim sercom tedaj vbogajta svojo deželsko gosposko; le kedar bi kaj zapovedala, kar je božjim zapovedim zoper, bi mogla raj svoje pohoštvo in življenje zgubiti, kakor vbogati. Velik dar božji je pravična gosposka, Boga za njo hvaliti in njej pokorni biti, je naša dolžnost. Hudobna in krivična gosposka pa je šiba, s katero žal Bog tepe pregrešne ljudi. — Ako se vama od majne gosposke krivica godi, sméta pri vikšej gosposki pravice iskati; ali nespametno bi bilo toževati, kedar spoznata, da nič ne opravita. Bogu se v takej nadlogi izročita, saj tudi gosposka svojega gospoda ima. Poglejta Jezusa in prašajta ga vsegamogočnega kralja, zakaj toliko krivice terpi, ki bi bil lahko svoje krivične sodnike in grozovitne rabelne, ko bi trenil, v prah in pepel razdrobil. Vse to terpi, vama ljubi Jezus odgovori, da vama izgled zapustim, tudi krivičnej gosposki pokorna biti, dokler je božja volja tako. Po svojej pokornosti sim svet odrešil, in revnim ljudem nebesa odperl, tudi vama se bo pokoršina v sladko veselje premenila, ako iz ljubezni do Boga voljno terpita. Glejta, kako lépo vaj Jezus uči, krivico voljno terpeti.

3. Dolžnost do deželske gosposke je: *Zvestoba* v službi, ktero za deželo opravljati imamo. Glejta, ljuba moja! deželska gosposka skerbi za ceste, po kterih deržavljeni svoje blago na prodaj vozijo, stavi šole, v kterih se mladi ljudje koristnih naukov nauče; plačuje učitelje, ki se z otroci pečajo, sodnike, ki za pravico skerbé, žandarme in beriče, ki tate, puntarje in razbojnike po deželi lové; stavi ječe, naj se v njih hudodelniki pokoré; redi in plačuje veliko armado, da puntarje kroti, zunajne sovražnike strahuje, pa tudi za sv. véro se poskusi, ko bo od hudonih zaničevana. Da pa deželska gosposka vse to zamore, je treba, da jej pošteni deržavljeni roke podajo in službo zvesto opravijo, ktero jim naroči; je treba, da očeti in matere svojih sinov vojaštvu ne odtegnejo, marveč jih opominjajo, voljno iti, kedar jih Bog po svojej gosposki pokliče. Ako se domači sinovi vojaštva branijo, komu pa bo gosposka orožje v roke dala, hudobneže strahovati in sovražnike krotiti? Ptujim na ktere se zanesti ne smé! ali sovražnikom, da toliko ložeje deržavljane obropajo, mesta in soseske pokončajo, in deželo v puščavo spremené! — Rada tedaj opravita službo, ktero vama deželska gosposka naroči, in ako vama jednega ali drugega vajnih sinov u vojaški stan pokliče, tolažita se s tim, da gre branit sv. véro in ljubo

domačo deželo, tedaj tudi vaj in vajno pohištvo. Veliko dobrega za res Bog po gosposki deržavljanom deli, torej pa tudi:

4. od njih térja, da gosposki štibro, muto, dacjo itd. zvesto odrajtajo, kakor sv. Paul uči: *Dajte všim, kar jim gre; komur dacja, dacjo, komur muta, muto; komur strah, strah; komur čast, čast.* Vem, da marskteri deržavljan zavoljo štibre, mute ali dacje beseduje in nevoljno bara, rekoč: Kamo pa toliko gospoda dene, da jej nikdar doplačati ni? Ali ravno tako bara tudi nevedna družina, čemu bi gospodarju toliko blaga bilo, kterege mu noč in dan prideluje; ker ne pomisli, koliko rok vsako lèto na gospodarja čaka, hi hočejo imeti od njega, kar jim gre. Koliko jezar in jezar cesarskih služavnikov, sodnikov, vojakov, itd. je po deželi, ako ravno mi za vse ne vèmo, kateri pa so deželi tako potrebni, kakor hlapci in dekle kmetu; vse te svoje posle mora cesar ravno s toj štibroj in dacjoj, ktero gosposka v njegovem imenu pobira, preskerbeti in rediti. Zato je tudi Jezus sam, božji sin, štibro dal, in nam v djanju pokazal, kar je z besedoj učil. *Ako ne boš nič pozemeljskega imel, uči sv. Hilarion, ti ne bo treba štibre plačati; ker se pa gospodarstva podstopiš, se tudi švarati ne smeš, dajati cesarju, kar je cesarjevega.*

5. Dolžnost podložnikov je, za cesarja in gosposko moliti, naj jih sv. Duh razsveti, da bi po božjej volji modro vladali svoje podložne; zakaj v rokah gosposke veliko dobrega za podložne leži, ako je modra in pravična; pa tudi hudega zadost, ako je slepa in krivična. *Prosim, opominja sv. Paul, naj se opravljajo prošnje, molitve, priporočbe, in zahvale za vse ljudi, za kralje in gosposke, da bi mirno in pokojno živeli u vsej brunnosti in poštenosti; zakaj to je prav in prijetno pred Bogom.*

Glejta, ljuba moja! to so dolžnosti, ki jih vama Bog do duhovne in deželske gosposke naloži. Zvesto jih dopolnita, da bo obilen blagoslov nad vama prebival.

G. Ali pa tudi vesta, kako se v soseski do svojih sosedov zaderžati imata? Poslušajta!

Srečna soseska, v kterej se sosedi lèpo zastopijo, in pravo kerš. ljubezen med seboj imajo; v takej soseski ni prepira, ne sovraštva, ne kletvice, ne boja. Ljubi mir v njej prebiva, ker so vsi jednega duha in jedne volje. Pohlevnim ovčicam jednako taki sosedi med seboj živé, v sreči in v milosti božjej. Drugega ne želim, kakor da bi se tudi vi dva s svojimi sosedi tako lèpo zastopila. Kadar pa vidita pohujšanje

v soseski, ne zamudita ob pravem času modro svariti in pohlevno opominjati; vsaj je tudi Jezus sam grešnike svaril in k poboljšanju opominjal. Rada odpustita sosedu, ako vaj razžali; prenesita voljno krivico, ki vama jo hudobni delajo; bodita prizanesljiva, vsmileni Bog tudi vama prizanesil bo. Pobožno živita skupaj, kakor se spodobi za otroke božje; vajin lep izgled bo pobožnim poterjenje v čednosti, hudobnim pa v strah in ako je božja volja, tudi v pokoro in poboljšanje.

Da pa v pobožnem življenju ne obnemagata, izvolita si Mario in Jožefa za varhe. Njujno sv. življenje rada premišlujta, sv. rožnikranc po izgledu pobožnih hiš saj o sabotah in sv. dneih zvečer pobožno in glasno molita; potem bo Maria za vaj prosila, in vsmileni Jezus vaj oblagodaryl. Rada v cerkvo hodita, ter si prizadevajta, da farnega opravila brez pravičnega uzroka nikdar opustila ne bota. Farna cerkva je vajua duhovna mati, rada v njej molita in Boga častita, pa tudi rada dajta po svojem premoženju, kolikorkrat se kaj vlaga za njeno čast in oléjšanje. Službo božjo v farnej cerkvi opuščati in v druge cёрkve ali na božje pote hoditi le za kratek čas in brez dovoljenja svojega spovednika ni varno.

Še vaj opominjam, podpihovavcov nikoli poslušati. Najemniki peklenškega satana so, ki je vbijavec in lažnjivec od začetka. S svojim hudobnim jezikom zakonske razkačijo, mir v hiši podirajo, ter celo sosesko s sovražtvom in nesrečo napolnijo. Vboge in revne si z milošnjo prikupita, da bodo vajni prijatelji in vama s svojo molitvo milost božjo izprosili, zakaj *milošnja smerti reši in pokrije mnogo grehov*, govori pobožni Tobia. — Srečo vama obljubim in milost božjo, po smerti pa večno zveličanje v nebesih, ako me vbogala bota; ako pa ne, si bota z bodečim ternjem svoj pot nastlala, in žalost in nesrečo na glavo nakopala.

To sim vama prav iz serca povedal; globoko si vse v serce vtisnita, in s svojim djanjem in nehanjem pričujta, da mojih naukov pozabila nista. — Bog vaj vari po vsih vajnih potih!

Tom. Rožanc.

II.

BLAGOSLOVLJENJE NOVEGA POKOPALIŠČA. *)

Ako duhovnik dobé od svojega škofa pooblastenje, pokopališče blagosloviti, se en dan pred blagoslovljenjem vsred pokopališča postavi lesen križ n visokosti odraščenege moža, in pred križ v tla se zabije lesen kol, ki je komole visok in mora tako vravnati biti, da se lahko tri sveče na njega vtaknejo. Drugi dan, dan blagoslovljenja, gredo mašnik zjutraj zgodaj v žagrab, vzamejo oglavnico, mašno srajco, pas, obramnico ali štolo, ogernejo velik mašni plajš bele boje, in tako oblečen in spremljen od povabljenih v korske ali kratke srajce oblečenih duhovnikov, na pokopališče gredó. Pred njimi koračijo cerkveni strežaji, neseči kadilnico, ladjico, kropilo in kar se ostalega vpotrebova. Na mertvišče pridši se pred leseni križ vstopijo, tri voščene sveče vžgó in na lesenem kolu vterdijo; opravitelj pa začno sol in vodo blagosloviti, kakor se v lanskim Drobincam na 51. in 52. str. bere. — Po doveršenem totem blagoslovu se zopet h križu in k svečam obernejo in odkrit sledeče molijo:

Molimo.

Vsegamogočni Bog, kteri si ohranitelj duš, mirno zavetje izveličanja in zaup vernikov, ozri se milostno na naše službeno opravilo, da se pri našem vstopu to pokopališče očisti, blagoslovi in posveti; da človeške trupla, ki bodo po dokončanem svojem teku tu počivale, o velikem sodnem dnevu z blaženimi dušami vred radosti večnega življenja dosežejo. Po Kristusu Gospodu našem.

Odg. Amen.

*) Pokopališče blagosloviti redoma smejo le škof, z njih dovoljenjem pa vsak duhovnik. Po kakošnem obredu ga smejo duhovnik blagosloviti, je tu razloženo.

Po tej molitvi vsi pred križ pokleknejo, ter litanie vsih svetnikov molijo: jeden naprej moli, drugi pa odgovarjajo. Po prošnji:

Da vsim věrnim dušam věčni pokoj podeliš!

Odg. *Prosimo, vsliši nas!*

Opravitelj vstanejo in z rokoj križ naredivši glasno rečejo:

Da to pokopališče očistiš in blago†sloviš!

Odg. *Prosimo, vsliši nas!*

Potem pa zopet pokleknejo, dokler so litanie pri koncu.

Po dokončanih litanijah vsi vstanejo, in opravitelj križ z blagoslovljeno vodo pokropivši rečejo predpěvek:

Pokropi me z isopom o Gospod! in bom očiščen;

Operi me in bom belši memo snega.

Duhovščina pa začne vzajemno moliti 50. psalm: *Vsmili se me, o Bog!* itd., končno pristavi: *Čast bodi Bogu Očetu in Sinu in sv. Duhu*

— in predpěvek ponovi. Med tem, ko se ti psalm moli, gredo opravitelj okrog pokopališča, neprenehoma kropivši z blagoslovljeno vodo, in ko nazaj do križa dojdejo, oči k njemu vzdignivši rečejo:

Molimo.

Bog, kteri si stvarnik celega sveta, in odrešenik človeškega roda, in modri vladar vsih vidnih in nevidnih stvari; v ponižnosti duha in čistosti serca te prosimo, blagovoli to pokopališče, v katerem trupla tvojih služavnikov in služavnic po dokončanem telku svojega življenja počivati imajo, očistiti, blago†sloviti in posve†titi; in ki si vsim, kteri zvesto v te zaupajo, po svojej veliki milosti odpuščanje vsih grehov podaril, dodeli milostno tudi truplom tih, kteri inajo na tem pokopališči počivati in trombo prvega arhangelja tu dočakati, věčno tolažbo. Po Kristusu Gospodu našem.

Odg. *Amen.*

Po tej molitvi vzamejo eno gorečih sveč in jo na verh križa priterdijo, ostalih dveh pa eno na njega desno in drugo na levo stran nataknejo; končno še pokadé križ, ga pokropé z blagoslovljenoj vodoj in povedo vpričnim

keršansko besedo.

Imenitno, sosebnó za vas, ljubi farmani! silno imenitno delo smo zdaj doveršili, novo pokopališče smo blagoslovili, ter posteljo vam odločili, v ktorej vaše trupla, kedar enkrat umerli bote, počivale in svojega vstajenja čakale bodo. Človek, kakor vēste in kakor nas božja beseda

uči, človek le kratko živi, poganja kakor rožica, beži kakor senca in tukej na zemlji nima obstojnega mesta. Mnogo jih že v zibelki pomerje, mnogo v naj boljših letih smertna kosa poseka, in ako bi kdo tudi sto ali dvesto let doživel, slednič mora vendar le umreti in se v ptujo, neznano deželo podati. Prerok Izaia (40, 6. 7.) pravi: *Vse meso je trava in vsa njegova čast kakor cvetlica na polju. Trava se posuši, cvetlica odpade, ako sapa Gospodova pihne. V resnici, trava je ljudstvo!*

Sapa Gospodova bo pihnula, in odpadli in posušili se homo tudi mi, eden za drugim, kolikor nas je, jaz in vi. *Dones meni, jutre tebi*, govori modri Sirah, (38, 23.) nobeden tu ne ostane. Zna biti, da so žreblji že kovani in deske že izžagane, iz katerih mertvaško hišico za nas izbili in nas v njo položili bodo. Zna biti, da napreden se bo leto omladilo, že v črnej zemlji trohneli bomo; zatorej Jezus sam opominja, da bodite vedno pripravljene, ker ne veste ne ure ne dneva, kedaj bo Gospod k rajtengi vas zaklical. O ljubi kristiani, ko bi pač nikoli ne pozabili, da človek je kakor kaplja na veji — dones je, jutre ga ni — gotovo bi se na zemljo in časno toliko ne vezali in bolj za nebesa in dušo skerbili!

Odbila brez dvombe bo smertna ura vsakemu zmed nas, duša se od trupla ločila; brez pomude pred sodbo božjo stopivši bo zvédla, kaj je v življenju zaslužila, ali dobrega ali hudega, ali kazni ali plače, in o hipu se bo znajdla v zasluženem kraju, ali u večnem veselju ali u večnem terplenju, ali v časnem ognju u vicah, čistiti se od madežov svojih in plačati ostanke dolgov. Truplo pa bo na zemlji ostalo, na mertvaški voder se položilo, potem pa globoko v hladno perst se zagernilo, kder bo sperhnelo in v blato in prah se premenilo. In glejte ljubi J. farmani! to selo, kojega smo danes blagoslovili, je ležišče, je postelja, v kterej bodo vaše trupla počile in dolgo spanje do sodnega dneva spale; sodni dan pa, ko bo trobenta po grobih zabučala, in zadonel angeljski glas: *Ustanite mertvi in pridite k sodbi*, bodo vse trupla spet oživele, vstale iz svojih počivališč in se s svojo dušoj zjediniše. Kakor pšenično zerno jesen v njivi zgnije: v spomladi pa, ko toplo solnce posije in prijetno ogreva, zopet poganja in lépo ozeleni in cvetje in sad prinese: tako tudi bo človeško truplo, ki se tu v zemljo zakopa in strohni, o svojem času zopet se zbudilo, z nebeškoj podobo se ogernilo in angeljem jednako iz temne jame vstalo. *Strohljivo se (truplo) vseje, uči sv. Paul (I. Kor. 15, 42 — 44), nestrohljivo bo vstalo; ne-*

častno se vseje, veličastno bo vstalo; slabo se vseje, močno bo vstalo; meseno se vseje, duhovsko bo vstalo.

Ravno zato, v spomin svojega prihodnega vstajenja smo v sredi pokopališča sv. križ postavili; sv. križ namreč je neovergljiva priča, da kakor gotovo je Jezus Kristus u veliki petek mertev iz križa snet in v grob položen bil, velikonočno nedeljo pa veličastno kot zmagavec hudiča in smerti od mertvih vstal: tako gotovo tudi bodo vsi ljudje, naj umerjejo danes ali jutre, tu ali tam, na suhej zemlji ali v globokej vodi, od smerti vstali. Resnično vam povem, da kolikorkrat na pokopališčih sv. križ vgladam, se mi vselej dozdeva, da slišim Jezusove utešne besede: „*Jaz sim vstajenje in življenje. Kdor v mene verje, bo živ, da bi si ravno umrl, in jaz ga obudil bom sodni dan.*“ Joan. 11, 25. — Oh ljubi Jezus, le jedno te prosim, oživi našo vero in ostani pri nas, kedar se nam mračiti začne!

Dalej kakor ste vidili, smo voščene sveče prižgali in jih na križ vtaknili, v znamenje, da le na križu, na katerem nas je Sin božji odrešil, je prava svetloba, le v Jezusu luč. *On je prava luč*, veli sv. Joan, (1, 9.) *ki razsveti slednega, ki pride na ti svet.* Noter pod zemljo, v jamah, kder mertvi počivajo, je gosta in debela tema, je črna noč, v temi pa nas je rado strah in groza; zategadel Jezus, dobri pastir svojih ovčič tudi v smerti ne zapusti, timveč jim sveti kakor prijazna luč v temnej noči, kazaje jim veselo vstajenje. Kakor je svetim trem kraljem zvezda pot kazala in pred njimi šla, dokler je nad hlevom ostala, v katerem je novorojeno dēte bilo; tako tudi Jezus s svojim svetim izgledom in s svojimi lepimi nauki nas in naše pote razsvetluje, dokler na gomili obstoji, kamor pokopajo nas — križ s svojimi žarki razdani tudi smertno noč. — Tri sveče smo prižgali, v čast presvete Trojice, ktera nas je vstvarila, nas odrešila in posvetila pri sv. kerstu, in nam v znamenje, da brez vere v trojedinega Boga ni izveličanja: *Brez vere ni mogoče Bogu dopasti.* Hebr. 11, 6.

Prosili smo Boga z raznimi molitvami, da bi blagovolil očistiti to zemljo vse gnusobe, ktera se je kedaj na njej pripetila, ter jo osrečiti s svojim blagoslovom in posvetiti, da bi ne težila vaših kosti, ko enkrat v njej počivale bodo, marveč jim lahka bila. Da bi pa bolj gotovo vslišani bili, smo se k svetnikom v nebesih obrnili, in litanie molivši prosili Mario, prečisto Devico, sv. Janeza Kerstnika, vse svete preroke, apostole in evangeliste, mučenike in spoznovavce, device in vdove, da bi oni, ki pred božjim obličjem večno hvalo pevajo, z našimi

prošnjami svoje združili, in nam pomagli po ljubezni, kojoj do nas imajo. — Tudi, kakor ste vidili, smo šli okolj in okolj, z blagoslovljenoj vodoj kropivši, da bi bežal hudobni duh s svojoj sovražnoj močjoj daleč od tod, in bi pristopil namesto njega angelj mira, varvat s svojimi perutami trupla, ki bodo tu od svojega truda počile.

Zdaj pa, preljubi J. farmani! še nekoje naročila imam, kterih ne smem in ne morem zamolčati. Najprej skerbite, da bo to v mertvišče odločeno sveto mesto zmirom dobro ograjeno. Koga bi nevolja ne spretela, mertvišča viditi, kterih ograja je vsa razrušena? kjer se krave in voli in konji po grobih dervé, in prešiči s svojim rivcom po gomilah kosti rajnih pokopanih iščejo? Vsaj njive svoje, travnike in nograde dobro zagradiť znate; torej tud mertvišča, na kterem vi, vaši starši, otroci in še marskaki dragi prijatelji spali bodo, ne smete zanemariti. — Drugič imejte skerb, da mertvih, ki tu počivali bodo, v njihovem miru in spanju ne bote dražili; vi ki imate polje tukaj okoli, da ne bote na svojem delu kakih gerdih, nespodobnih pogovorov imeli ali rajnih obrekovali; vi fantje! da ne bote s ponočnim vpitjem ali ukanjem jih žalili, ali se clo tu okrog pretepali; ne bilo bi dobro za vas. Vsaj tudi vi želite, da bi, kedar vas enkrat tu sem prinesli bodo, pri miru in pokoju bili. — In tretjič, kolikorokrat bote memo tega svetega kraja šli, vselej se na križ ozrite, ki tukaj v sredi stoji; možki se odkrite in ženske se prekrižajte, in recite: *Bog daj dušam tih, ki tu počivajo, večni mir in pokoj, in večna luč naj jim sveti.*

Tudi vam priporočim, da zlasti ob nedeljah in praznikih radi sem pogledate. Pokleknite ali vstopite se na grob, v kterem vaši starši spali bodo, z blagoslovljenoj vodoj ga pokropite, in molite za njih duše, ako znabiti na unem svetu v kakem terplenju so in vaše pomoči potrebujejo. Poglejte grob kakega mladenča ali dekllice in pomislite, da pred smertnoj rokoj nas ne obvarje ne mlada koža, ne rudeče, gladko lice; timveč kakor kosce na zelenem travniku mlade in stare cvetlice seka, tako tud pod smertnoj koso cveteča mladost in vela starost pada. Poglejte grob kakega bogatina; kaj mu je ostalo od vsega njegovega blaga in imetja? kaj od njegovih vinskih sodov in žitnih shramb? drugega nič, kakor tesna jama, v ktorej ga červi jedo. Poglejte grob reveža, ki je veliko terpel na zemlji, veliko zdihoval in mnogo se solzil; pod zemljo pa tiho in mirno spava, in brez skerbi kakor majhno dčete v krilu svoje mile matere.

Ne pozabite pa tudi na sebe zmisлити, da tudi vi tukaj počivali bote. *Pri vsih svojih delih se spomni poslednih reči*, opominja modri Sirah (7, 40.) *in ne boš nikolj grešil*. Majhen prostorček, in še ti v kakem kotu morebiti vas čaka, kder trobenta sodnega dne zaslišali in k novemu življenju vstali bote. Ako želite, da bi tisti dan, dan vstajenja vesel bil za vas, le smerti se radi spomnite, in zagotovim vas, da bote lepo in pobožno živeli, da bote srečno vmerli in vstali u večno življenje, kar milostivi Bog daj meni in vam vsim. Amen.

Ako se pa mertvišče ognusi, p. ako bi se kdo na njem obesil ali bi koga vbili, se mora vnovič blagosloviti. V ti namen se duhovnik, ki bodo od svojega škofa v to pooblasteni, oblečejo, kakor je zgoraj rečeno bilo, in na mertvišče pridši začno litanie vsih svetnikov moliti. Po prošnji:

Da vsim věrnim dušam večni pokoj podeliš!

Odg. *Prosimo, vsliši nas!*

vstanejo in z rokoj križ naredivši glasno rečejo:

Da to mertvišče vnovič blago+sloviš in po+svetiš!

Odg. *Prosimo, vsliši nas!*

Potem zopet pokleknejo, dokler litanie končajo. Na to pa kropilo v blagoslovljeno vodo pomočijo, rekoč:

Pokropi me z isopom o Gospod! in bom očiščen.

Operi me in bom belši memo snega.

Zajedno se začne 50. psalm: *Vsmili se me, Bog!* itd. moliti, konec: *Čast bodi Bogu* — se ne dostavi, vendar predpěvek ponovi. Med tim, ko se ti psalm moli, gredo duhovnik okrog mertvišča, od desne začevši in neprenehoma z blagoslovljenoj vodoj kropivši, sosebnò tod, kjer se je gnusoba pripetila. — Na svoje staro mesto nazaj pridši, stojè rečejo: *Molimo!*

Ostali duhovniki pravijo: *Pripognimo kolena!*

In odgovoré: *Vstanite!*

Molitva.

Mili Gospod, kteri si lončarjevo njivo s ceno svoje krvi v pokopališče ptujcov pripraviti hotel, prosimo te, blagovoljno se spomni te milostne skrivnosti svoje. Kajti ti, o Gospod! si nas iz ūla izobrazil; ti si njiva (kraj) našega počitka, ti cena te njive; ti si jo nam dal in

prevzel; ti milost nam skazal, da po ceni in v ceni tvoje oživiljajoče kervi lahko pokoj najdemo. Zatorej o Gospod! ti, ki nam naše žalitve milostno prizanašaš, ti ki prizanesljivo sodiš, se v svojem vsmilenju ne utrušiš in sodbo svoje pravične ojstrosti prikrivaš, vsliši nas po svojem brezkončnem vsmiljenju in milostnem odrešenju, in doverši delo naše sprave. Očisti in dobrotljivo iznovič blagoslovi to pokopališče, na katerem ptujci sprejetje v nebeško domovino pričakujejo, in obudi trupla tih, kateri so tu pokopani ali še v prihodnje pokopani bodo, ne v pogubljenje, timveč v poveličanje; obudi jih po svojej vsemogočnosti in po predpodobi svojega vstajenja v čast nestrohljivosti. — Ti, ki boš prišel soditi žive in mrtve in svet z ognjem. Amen.

Rozman.

III.

KERŠANSKA BESEDA O BLAGOSLOVU POKOPALIŠČA.

Trohljivo se vseje, nestrohljivo bode vstalo. — Meseno telo se vseje, in duhovno telo bode vstalo. I. Kor. 15, 42 — 44.

Imenitno polje se vam danes blagoslovi, preljubi; prava njiva božja. — Naj dražje sēme se hoče na ovo polje sejati, naj bogateje roditi. V joku se bo na to polje sejalo, s solzami seme rosilo, pa tudi veselo, ali z žalostjo želo. — Na tem polju bo naj rodovitnejša setva — naj bogateja za pekel in za nebesa — za dolgo neskončno večnost. — Ni torej prostora za svetoj vežjoj božjoj svetejšega, ni kraja v celi fari imenitejega, ni vērnim farmanom bolj dragega od te vam posvečene njive božje. — Balite torej, duše moje, in pogledajte na tem vašem novo posvečenem polju.

I. Setev.

1. Kdo bo sejati? — Stariši bodo sejali na to polje božje svoje ljubeznive otroke, katere jim je prerano pobrala nevsmiljena smert, naj bi jih hudoben svet ne popačil; kajti je bila njih duša Bogu prijetna, zato je hitel njo vzeti izmed hudobij. Modr. 4, 14. — Otroci bodo tukaj

sejali svoje drage stariše, kojim so oči zatisnili. Jokali bodo na črni gomili svojih naj večih dobrotnikov, radi bi jih iz črne zemlje zopet izkopali; ali ne bo jih več. Blagor otrokom, če so svoje rajne stariše tako lepo imeli, da jim blagoslov šterte zapovedi ostane! — Vsjala bo na to njivo božjo mnoga žena svojega moža, — vjokan mož svojo mlado ženo, kojo mu je smert pobrala, serce iz serca vtergala. Solze zapušene vdove bodo pokop rajnega rosile, pa ga ne obudile. Zdiho vanje žalostnega vdovca se na tem svetem kraju čulo, pa pokojne žene v hladni postelji ne bo zdramilo, ki počiva od svojega truda. — Sejali bodo prijatli svoje prijatele, sosedi svoje sosede, znanci svoje znance, jih spremljali na poslednem potu v te tibi kraj, jim skazali posledno čast, posledne solze za njimi potočili in vzeli na ovem mirnem kraju za ti svet na vselej od njih slovó. Tukaj se bo polnila beseda neskončno pravičnega Boga: „Prah si bil in v prah se boš premenil.“ I. Moz. 3, 19. V imenu božjem bodo tukaj duhovniki trupla rajnih vernih zaredoma sjali, rekoč: „Vzemi zemlja, kar je tvojega, vzemi Bog, kar je njegovega. Truplo je iz zemlje stvarjeno, duša pa od zgorej vdihnjena.“ Poglejte imenitno setvo. —

2. Kakovo seme se bo sejalo? — Lepo čerstvo zerno devišstva, trupla nedolžnih mladenčev in čistih dekličev, ki so pomerli v najlepšem cvetu svoje starosti. Nebeški Ženin je presadil žlahne cvetlice v svoj sveti raj; zaklical je svoje jagneta na nebeško goro Sion, naj mu nove pesmi pojó in ga veselo spremljajo. Skriv. razod. 14, 3. — Oh pogledj žlahno seme! — kar pravični ljudje ljubijo, tudi Bog ljubi. — Vsjalo bo se pa tudi mnogo piravo truplo razujzdanega, pregrešnega življenja, tukaj dopolnila se nad njimi beseda sv. Duha: „Kdor v nečistosti živi, bode hitro červom v živež, in izbrisana njegova duša iz bukev življenja.“ Sirah 19, 3. — Sejale se bodo telesa lepo oprane v studencu resnične pokore, belo omite s solzami serčne žalosti, kojih Gospod, Oče vsmilenja, ne bo zavergel. Ps. 50, 19. — Zakopalo se bo pa tudi mnogo vmazano, snetljivo truplo krivičnega, nespokorjenega življenja. — Kakoršno seme se vseje, tako bo izrastlo; kakoršna setva — taka bo žetva.

Tukaj bo spal krivičen bogatin, kojemu je bil svet pretesen. Volska jama, nekoliko lopat zemlje mu je dovolj, kakor vsakemu beraču. „Gol je prišel na ti svet, gol raz sveta gre.“ Job. 1, 21. — Mirno bo ovdi počival mnogi nepokojni sosed — mnoga besedliva soseda. Vse svoje žive dni se je pravdal in toževal, celi soseski nepokoj delal; ovdi je njegova pravda za vselej obtekla, sodba je sklenjena. — Tudi sov-

ražnika dva, ktera se živa nista viditi mogla, bota tukaj tiho skupej počivala, vbožec *preganjan* najde ovdi svoje mesto poleg svojega nevsmilenega stiskovavca. — Kaj da bi tudi dušam na božji pravici dobro bilo! — „Blagor mertvim, kteri v Gospodu vmerjo! Tukaj počivajo od svojega truda, in njih dela gredo za njimi.“ Skriv. razod. 14, 13. — Le trupla pravičnih v pokoju počivajo, in njih imena živé od naroda do naroda; njih duše pa vživajo na pravici božji, kar so si zaslužile.

Vidiš, človek, kraj pokoja!

Tukaj sem gre naša hoja.

Za pravične je od tod

V sveti raj vesela pot.

Smo premislili setvo — še poglejmo žetvo.

II. Žetva.

1. Kdo bode žel? — Angeli božji bodo želi na tej njivi božji; zakaj žetva je konec sveta; ženjci pa so angeli. Mat. 13, 39. „Takrat se bo prikazalo znamenje Sina človekovega na nebu, in tedaj bodo ječali vsi rodovi zemlje, in bodo vidili Sina človekovega priti v oblakih neba z velikoj močjo in veličastvom. In bo poslal svoje angele s tromboj in z velikim glāsom, in bodo zbrali njegove izvoljene od štirih vetrov, od konca neba do kraja njegovega.“ Mat. 24, 30 — 31. — Kako imenitna, kako velika žetva bo! — Kdaj se bode začela ali danes, ali jutro? ali sto — ali v tisuč letih (pred Bogom je tisuč let kakor včerajsni dan. Ps. 89, 4.) tega ne vemo, tudi angeli nebeški ne vedó. Mat. 24, 36. To pa vemo, da ura pride, o kterej bodo vsi po grobih glas Sina božjega slišali, in iz njih pridejo, kteri so dobro storili, vstat v življenje, kteri pa so hudo delali, vstat v obsojo. Joan. 5, 28 — 29. „Na edenkrat, v okomigu, na posledno trombo; kajti zabučala bo trobenta, in mertvi bodo nestrohljivi vstali, in mi bodemo premenjeni.“ I. Kor. 15, 52. — Oh prečudovitna posledna žetva!

2. Kako bodo želi? Kakor ženice ob času žetve ljuljko poberejo, in jo povežejo v snopke, da se sožgé, pšenico pa v žitnico spravijo, tako bodo tudi božji ženjci, angeli na ovem božjem polju ob koncu sveta storili. Mat. 13, 30. — „Kedar pride Sin človekov v svojem veličastvu, in vsi angeli ž njim, takrat bo sedel na sedežu svojega veličastva. In zbrali se bodo pred njim vsi narodi, in razložil jih bo, kakor pastir loči ovce od kozlov. In bode ovce postavil na svojo desnico, kozle pa na levico.“ Mat. 25, 31 — 32. Dva bota na edni njivi orala,

eden bo vzet u večno življenje, drugi veržen u večno pogubljenje. Dve bote na ednem mlinu mlele; edna bo v nebesa vzeta, druga v pekel veržena. Mat. 24, 40 — 41. — Dva bota pri edni hiši izrejena, tukaj ob žetvi bota na veke ločena; dve bote v edni posteli spale, edna bo na desni, druga na levi strani Sodnika stala. Iz ednega groba bota dva vstala, eden bo izveličan, drugi pogubljen.

Na tem svetu pravični s krivičnimi — hudobni med dobrimi živé, kakor ljuljka med pšenicoj; tudi na pokopališču vsi križem ležé, kakor dobro zernje med plevami. Mat. 13. Na žetvi sodbe božje bo vse razsojeno, vse razloženo, da vsakdo prejme, kakor je delal v svojem življenju dobro ali hudo. II. Kor. 5, 10. — Blagor nam, ako smo te prihodne angelske žetve lahko veseli! Kakoršna bo naša setva, taka bo tudi žetva za nas; potreba se nam je vse svoje žive dni na njo pripravljati.

III. Priprava za dobro setvo in srečno žetvo.

1. Veličastno drevo svetega križa v sredi njive božje stoji; v njegovi hladni senci bodo věrni mertvi sladko počivali. V to se je postavilo pet križev, v znamenje svetih pet kervavih ran Kristusovih, koje so cena odrešenja in izveličanja našega. Le to znamenje svetega križa nas nebesom bliža; v tem znamenju bodemo premagali. — Sveti križ nam oznanuje vsmilenje na ostri božji pravici — nam daja sladko upanje vesele večnosti, tolaži nas popotnike, ki vsako leto, vsak dan, vsako uro bližej pokopa stopamo, ter nam grenko smert sladi. Hočemo nekđaj v senci posvečenega križa sladko počivati, moramo tudi po poti Križanega hoditi. „Jaz sim pot, resnica in življenje. Nihčer ne pride k Očetu drugači, ko po meni“, veli Jezus. Joan. 14, 6. — Sv. križ v sredi pokopališča nam prerokuje častito vstajanje k novemu življenju. Iz njega nam pravi vsmileni Jezus veselo besedo: „Jaz sim vstajenje in življenje; kdor v mene veruje, bo živel, ako ravno vmerje.“ Joan. 11, 25. — Jezusova smert na križu je bila tudi smerti smert. Svoje želó je v rane Jezusove zasadila, in ga je zgubila o besedi Jezusovi: „Končano je!“ „Kadar bo to vmerljivo obleklo nevmerlivost, se bodo besede dopolnile: Požerta je smert v premaganju. Smert! kde je tvoja premaga? Smert, kde je tvoje želó?“ I. Kor. 15, 54. Oh veselo, nadepolno znamenje sv. križ, ti porok našega vstajenja! „Kakor je Kristus od mertvih vstal, pervene spijočih, bomo tudi mi vstali.“ I. Kor. 15, 20 —; da bi le srečno! „Ali skrivnost vam povém, učí sv. Paul. Vsi

bodemo sicer vstali, pa ne bomo se vsi premenili.“ — Hočemo veselo vstati, imamo prijatelji, ne pa sovražniki križa biti. Naše bivanje naj bo v nebesih, od kodar čakamo izveličarja, našega Gospoda Jezusa Kristusa. Fil. 3, 18 — 20.

2. Na vsakem križu se *tri luči* prižgó, lepo znamenje trojne luči, ktero nam je prinesil Jezus iz nebes: *věro, upanje, ljubezen*. Ako ti edna te trojne luči vgasne, ne boš kamo po smerti vedel. Brez věre ni mogoče Bogu dopasti — brez upanja ne v srečno večnost dospeti; in kdor ne ljubi, ostane v smerti. I. Joan. 3, 14. Torej nas toliko lepo Jezus opominja: „Še malo časa je luč pri vas. Hodite, dokler imate luč, da vas tema ne obide; in kdor v temi hodi, ne vč, kamo grč. Dokler imate luč, verujte v luč, da bote otroci luči.“ Joan. 12, 35 — 36. Lepo skerbimo za živo věro, radi poslušajte in premišlevajte besedo božjo. Obudimo pogosto terdno upanje skoz stanovitno, serčno molitvo. *Ljubimo*, pa ne svet, tudi ne, kar je na svetu, ne poželenja mesa, ne poželenja oči, ne napuha življenja. Svět preide, in njegovo poželenje; le kdor voljo božjo stori, ostane včkomaj. I. Joan. 2, 15 — 17. *Ljubimo* njega, ki nas je poprej ljubil. — Kdor pa Boga ljubi, ima tudi svojega brata (sestro) ljubiti. I. Joan. 14, 19 — 21. — Tako nam bode tamo veselo večna luč svetila, kedar se nam bo na tem svetu stemnilo; gorela nam bo vesela luč presvete Trojice, koji v čast se tri luči na križu vnemejo. Gledali bomo, kar smo tukaj věrvali — vživali, kar smo temu upali, ljubili, kar smo ovdi po nauku in izgledu Jezusovem ljubili. Boga čez vse, in bližnega kakor sami sebe — ljubili vekomaj srečni in veseli. — Oj trikrat srečna, vesela večna luč!

3. Čedno *ograjeno* ima biti *polje božje*, v kojem pod znamenjem sv. križa trupla věrnih počivajo. Ravno to opasano polje nam pa tudi očividen spomin in podoba *občestva* (gmajne) *Svetnikov* naj bo, v kojem želimo tudi mi živeti in vmreti. V to smo klicali v litanih vse božje Svetnike v pomoč, naj bi za nas prosili, da bi skoz ove vrata v njihovo srečno družtvo došli. Za to smo molili, naj Bog vsim *věrnim dušam*, kterih trupla bodo na tem mertvišču počivale, večni pokoj podeli. — Ne bo nas krušila smert na tem kraju; ljubezen med rajnimi in živimi na kat. pokopališču ne umerje. Ljubezen se na ovem kraju solzi, za pokojne moli in svete maše daruje, da bodo rešeni svojih grehov. II. Mak. 12, 43 — 46. Svetniki věrnim dušam iz veselih nebes roke podajajo, mi živi jim iz te solzne doline v nebesa pomagamo, kamor so vsigdar želeli priti. O preveselo, trikrat srečno občestvo

Svetnikov! Kdo bi vesel ne bil, kdo bi ne želel v tem trojnem kat. občestvu živeti in umreti! — Hočete pa, pošteni farmani, to kat. občestvo lepo ohraniti, morda se skerbno braniti vsih razdertij, pravn in tožb, vsake jeze in sovražtva. „Le eden Gospod je; edna vera, eden kerst; eden Bog in Oče vsih, za vse vas le edno pokopališče, le edne nebesa. Vsi imate biti enih misli, enega serca, kakor ste pri ednem kamenu kerščeni, in bote na ednem britofu pokopani. Kdor v sovražtvu živi, in v jezi vmerje, v keršanskej ljubezni ne ostane, in v prijaznem občestvu Svetnikov počival ne bo. V keršanskej spravi z Bogom in z ljudmi mora vmreti, kdor hoče v miru ondi počivati. — *Mir živim! Pokoj mertvim!*

Sklepanje. Bodi nam torej *pozdravljen* novo posvečen *kraj pokoja!* sveto polje božje, njiva Gospodova — cele fare dolina Jozafat! — Majhen prostorček si za njih veliko, kateri bodo tukaj počivali, rastli in zorili za prihodno večno življenje. Ne bodemo se tebe bali, rajnim izvoljeni kraj, ne zogibali, marveč radi obiskali, si poiskaje miren kotec, v kojem bodemo skoraj *počivali*. — Bodi nam lepo pozdravljen britof, po slovensko *dvor miru*, v kojem najde truden svoj počitek, bolnik po dolgi bolezni sladko spanje, vsak nedolžen svoj pokoj, ako v Gospodu vmerje. Radi bodemo v ovi dvor hodili, na zelenih gomilah svojih rajnih klečé molili, si preskerbeli mehko postelco za dolgo spanje, kamor nas bodo položili. Kakor si *postlali* — tako bomo *spali* tukaj v hladnem krilu matere černe zemlje. — Bodi nam pozdravljena ti *visoka šola prave modrosti*, ki nas modro živeti učiš. Kdor vse na svojem pokopu sklene, in kar je sklenil v spominu groba stori, se svoje žive dni ne pregreš. Kdor tako živi, on bo sladko spal, pa tudi veselo od mertvih vstal, kedar angelska tromba zabučí: *Vstanite mertvi!* — *Stopite k sodbi!* Amen.

Slomšek.

IV.

BLAGOSLOVLJENJE SVEČ O SVEČNICI.

Nagovor.

Vem, preljubi farmani! da vse, mlado in staro je danes voščene sveče s seboj prineslo, in moja naloga je, blagosloviti jih v cerkvene in domače potrebe. Napreden se pa tega opravka podstopim, vam povédati hočem, kaj da sveče pomenijo in čemu da se pri službi božji rabijo. Le poslušajte.

Bodi luč! je bila prva nam znana beseda, katero je vsegamogočnost božja izrekla, in *bila je luč*. Lepo in prijazno je svetila vsim stvarim, dokler sta prva človeka v nedolžnosti svoje živela in gnado božjo ohranila; bili so rajski dnevi in zlati časi na zemlji. Ali ljuba luč se je zopet skrila, ko sta Adam in Eva grešila in prepovedani sad okusila; tema, gosta tema je nastopila in stala celih 4000 let po svetu. Pamet je stemnila, volja na hudo se nagnila, v nevednosti in hudobii so ljudstva tavale, v strašnih grehah zakopane malodrugáč kakor živina živele; dokler se je prijazna luč zopet prikazala, Jezus Kristus namreč, ktereга je devica Maria današni praznik v tempel prinesla, ga starček Simeon *luč sveta* pozdravil in radovaje ljudstvu oznanil. Glejte! ravno v ti vesel spomin se danes po vsih katoliških farnih cerkvah sveče blagoslové in se luči prižgó; v čast Jezusa Kristusa namreč, ki je *prava luč in razsveti vsakega človeka, ki pride na ti svet* — Kakor meščani, kedar kralj ali cesar k njim pride, mesto razsvetlijo in luči na okna postavijo, pokazati kako čast imajo do svojega cesarja in kako se veselijo njegovega prihoda: tako tudi mi danes in pri vsakej sv. maši sveče prižgemo, v znamnje kako nas veseli, da pride kralj vsih kraljev, Kristus Gospod, med nas na altar, in kako sveto čast imamo do njega. — Ni svete maše, da bi Kristus vpričen ne bil; torej se tudi brez luči ali dveh gorečih sveč sv. maša služiti ne sme.

Sveče pri službi božji pa tudi še drugih pomenov mnogo imajo. One nam pričajo, da Jezusovi nauki so edinoprava luč, ktera nas razsvetli kakor sveče cerkvo, ter nam pravo pot v nebesa kaže; na kar

je mislil že prerok David rekoč: *Tvoja beseda, o Bog, je svetilo mojim nogam in luč na mojih stezah.* Psalm 118, 105. Kaj neki pomaga človeku, imeti veliko denarja in časnih reči, ako pa prave vere nima? On je slepec, ki voditelja nima, in se prej ali polej gotovo v jamo zverne.

Sveče nam drugič kažejo, da morajo naše duše pri službi božji k Bogu se povzdigniti, jednako kakor one ko goré, kviško plamené. Ali čist plamen le tiste sveče imajo, ktere so iz čistega voska izlite, lojene sveče se kadé in smerdijo, zato se pri službi božji tudi rabiti ne smejo; ravno tako so Bogu le tiste daritve in molitve prijetne, ktere iz čistiga serca izvirajo. Ako je serce nesnažno in ognuseno, ne dopademo Bogu in ne homo vlišani; zatorej mladenči in deklči! kolikorkrat goreče sveče v cerkvi vgledate, spomnite se, kako draga v božjih očeh je sv. čistost; le nikarte, da bi kdaj vgasnila u vašem sercu.

Sveče pri službi božji nam dalje pred oči stavijo vnu in vnu Jezusa važno zapoved: *Naj sveti vaša luč pred ljudmi, da vidijo vaše dobre dela, in časté vašega Očeta, ki je v nebesih.* Mat. 16. Lepe izgledede dajati svojemu bližnemu je scer vsak kristian zavezan; posebnd vendar vas gospodarje in gospodinje, vas očete in matere veže ta dolžnost, vi ste luč, na kojoj se cela hiša ozira, in sami veste, kaj prislovica pravi: *Kakoršni starši takošni otroci, kakoršni gospodarji takošni pošli.* Zatega del kolikorkrat na altarju goreče sveče vidite, spomnite se te dolžnosti in ne zanemarite je.

Sveče pri službi božji nas zadnjič tudi opomnijo tistih žalostnih časov, ob kterih so věrniki se skrivati morali pred svojimi preganjavci, večdel po noči v podzemeljskih berlogih službo božjo obhajati, in torej s svečavoj jih razsvetliti. Kako srečni pa smo mi, ki smemo pri belem dnevu in brez vse skerbi sv. mašo služiti, svete zakramente prijemati in božjo besedo poslušati, da bi le tudi vedli ceniti to veliko srečo! da bi se le nikdar ne sramovali svoje sv. vere!

Ali tudi zvun službe božje se blagoslovljene sveče mnogokrat rabijo; danes vendar, da sebe in vas predolgo ne mudim, samo *kerstno* in *mertvaško* svečo v misel vzamem. — Ko se děte rodi, ima izvirni gréh nad seboj, ter je pod oblastjo hudiča in teme; ko se pa h kerstu prinese, se mu gréh izbriše, se razdaní v njegovej duši, in Jezus Kristus sam z gnado sv. Duha v nedolžno serce prebivat pride. V spomin tolikih milost mu mašnik gorečo svečo podajo rekoč: *Vzemi gorečo svečo in negrajljivo ohrani svoj kerst; derži zapovedi božje, da kedar Gospod*

v svatbo pride, zamoreš njemu naproti iti z vsimi Svetniki v nebeško dvorano, in doseči večno življenje in živeti na vekomaj. Zatorej ko sveče na altarju goreti vidite, spomnite se tudi kerstne sveče, kojo ste pri svojem kerstu v roki držali, spomnite se, kaj ste tačas obljubili in glejte, da bote vestno držali svoje obljube, se greha ogibali, hudemu duhu vstavljali, in skerbno živeli po zapovedih božjih; da kedar se vam bo enkrat mertvaška sveča v roko dala, ne bote od groze vsahovali, timveč z veselim obrazom proti nebesom svoje oči obrnute zamogli.

Zadnja ura bo udarla za vsakega, za mene in za vas; in ako nas smert ne prenagli, nam bodo za slovo še gorečo svečo v naše merzle roke pritisnuli, in našega bivanja na svetu bo konec. Ne bilo bi torej napačno, marveč prav prav koristno za vas, ako bi mene vbogali, in bi danes nekoliko blagoslovljene sveče za svojo smertno uro odložili, in bi jo včasih zlasti o nedeljah ali o času skušnjav enmalo v roko vzeli in nekoliko pogledali in rekli: *Glej duša moja! ti kosček sveče ti bo ostal, ko se boš od trupla ločila, vse drugo ti bo minulo; le premagaj in zataji se, da te takrat groza ne bo.* Vem, ko bi to storili, marskakega prepovedanega veselja in marskakega greha bi se ognili in precej ložeje bi dihali na smertnej postelji. Zategavoljo, ko gorečo svečo na altarju vgledate, tudi mertvaške sveče se spomnite, kojo bote znabití o kratkem v svojej roki držali.

Vidite iz tega, čemu da se sveče pri službi božji rabijo in koliko lepih pomenov imajo. Zdaj pa jih vam blagoslovil bom v imenu Jezusa in njegove sv. cerkve.

Potem se mašnik proti altarju obernejo, ter začno sveče blagosloviti rekoč:

V. *Gospod z vami!*

Od. *In s tvojim duhom!*

Molimo.

Sveti Gospod, vsegamogočni Oče, večni Bog, kateri si iz nič vse ustvaril, in bčelam ukazal nabirati to tekočino, ktera se je u vosek sterdila; kateri si današni dan prošnjo pravičnega Simeona vslišal, ponižno te prosimo, blago† slovi in po† sveti te sveče v rabo ljudi, v zdravje teles in duš vsih, naj bodo na suhem ali mokrem, po zaklicu tvojega naj svetejšega imena, in po priprošnji blažene in vselej device Marie,

katere praznik danes pobožno obhajamo, in po prošnjah vsih svojih Svetnikov. Vslíši glas tega svojega ljudstva, ktero želi te sveče s častjo v rokah nositi in s petjem te počastiti, vslíši njih molitve iz svojih svetih nebes in iz sedeža svojega veličastva, in bodi milostiv vsim v te klicajočim, katere si odrešil z drago kervjo svojega Sina, kateri s teboj živi in kraljuje v jedinosti sv. Duha Bog na věkomaj. Amen.

Molimo.

Vsegamogočni věčni Bog! kateri si današni dan po rokah svetega Simeona svojega Jedinorojenega v svojem svetem tempelnu pred se postaviti pustil, ponižno prosimo tvojo dobrotljivost: blago † slovi in po † sveti te sveče, katere mi tvoji služavniki v poslovljenje tvojega imena prižgati in (v procésii) nositi želimo, ter jih z lučjo svojega nebeškega blagoslova prižgi; da darovaje jih tebi svojemu Gospodu in Bogu vredni postanemo, s svetim ognjem tvoje naj slajše ljubezni vneti in v svetem tempelnu tvojega veličastva pred te postavljeni biti. Po ravno tistem Gospodu našem. Amen.

Molimo.

Gospod Jezus Kristus, prava luč! ki razsvetliš vsakega človeka ki pride na ti svet, izlij svoj blagoslov nad te sveče, po † sveti jih z lučjo svoje gnade, in dodeli milostivo, da kakor te sveče, ko se z vidnim ognjem prižgó, ponočno temoto razpodé, se razsveté tudi naše serca z nevidnim ognjem, to je, z žarki sv. Duha, ter se oprosté vsake grešne slepote; da po očistenem dušnem očesu zamoremo gledati, kar je tebi dopadljivega in našemu izveličanju tečnega; da zamoremo po temnih in nevarnih potih svojega življenja priti u věčno luč — po Tebi, Kristus Jezus, Izveličar sveta, kateri v popolnej Trojici z Bogom Očetom in sv. Duhom živiš in kraljuješ, Bog na vse věke. Amen.

Molimo.

Vsegamogočni věčni Bog! kateri si po svojem hlapcu Mojzesu svetilnice pred svojim obličjem (v svetišču) z naj čistejšim oljem napolniti in vun in vun goreče ohraniti ukazal; izlij gnado svojega blago † slova tudi nad te sveče, da kakor nam zvonajno luč dajo, naj bi tudi notrajna luč sv. Duha našim dušam nikoli ne vgasnula. Po Gospodu našem Jezusu Kristusu itd. Amen.

Molimo.

Gospod Jezus Kristus, kateri si današnji dan v podobi našega mesa med ljudmi se prikazal, in bil v tempelju od svojih staršev darovan; kterega je častljivi serec Simeon, od luči sv. Duha razsvetlen, spoznal, na svoje naročje vzel in blagoslovil; dodeli milostivo, da bomo tudi mi od gnade ravno tistega sv. Duha razsvetljeni in izbistreni, prav spoznali in resnično ljubili tebe, ki z Bogom Očetom v jedinstvi ravno tistega sv. Duha živiš in kraljuješ, Bog na vekomaj, Amen.

Po dokončanih molitvah mašnik natresejo kadila v kadilnico, sveče trikrat pokropé z blagoslovljenoj vodoj, rekoč: *Pokropi me* — in jih trikrat pokadé. Potem stojé v sredi altarja sveče delijo. Vsaki, kateri jo prejme, poklekne in poljubi svečo in roko mašniku. (To se stori za volj spoštovanja do tistega, kterega slavo sveča pomeni in kterega namestnik so mašnik.)

Med tem, ko se sveče delijo, se poje predpevek: *Luč v razsvetljenje nevérnikom in v čast svojemu ljudstvu Izrael.*

Petje: Zdaj spustiš svojega hlapca, Gospod! po svojej besedi v miru, ker so vidile moje oči tvoje izveličanje, katero si pripravil pred obličjem vsih narodov. Čast bodi Očetu in Sinu in sv. Duhu, kakor je bila v začetku in zdaj in vselej in vekomaj. Amen.

Predpevek: Luč v razsvetljenje itd.

Na to zopet rečejo; *Molimo.*

Prosimo, Gospod, vsliši svoje ljudstvo, in dodeli, da kar zvonaj po vsakoletnej slovesnosti pobožno počastimo, znotraj po luči tvoje gnade zadobimo. Po Kristusu Gospodu našem. Amen.

Zdaj pa se procesia osnova. Najprej mašnik natresejo kadila v kadilnico in diakon reče: *Ajdimo v miru*, in se odgovori: *V imenu Kristusovem. Amen.*

Med procesio se poje:

Okinči svoj hram, Sion! in sprejmi Kristusa, svojega kralja, ob jemi Mario, nebeške vrata, ktera nese slavnega kralja nove luči; vselej devica na rokah sina ima, kterega je Oče pred juternoj danicoj rodil, kterega je Simeon na svoje naročje vzel in narodom oznanil, da je gospod življenja in smerti, in Izveličar sveta.

Simeon je dobil odgovor od sv. Duha, da ne bo vidil smerti, preden ne vidi Kristusovega Gospoda; in ko so prinesli dčete v tempel, ga je vzel na svoje naročje, ter je hvalil Boga in rekel: Zdaj spustiš svojega hlapca, Gospod v miru! — Ko so starši Jezusa v tempel pri-

nesli, da so po postavi dar za njega opravili, ga je Simeon na svoje naročje vzel.

Ko procesia v cerkvo nazaj pride, se poje:

Darovali so Gospodu za njega dvoje gerlic ali dva mlada goloba, kakor je pisano v postavi Gospodovej. Ko so bili dnevi očiševanja Marie dopolnjeni po Mojzesovej postavi, so prinesli Jezusa v Jeruzalem, da bi ga postavili pred Gospoda, kakor je pisano v postavi Gospodovej.

Čast bodi Očetu in Sinu in sv. Duhu. Kakor je pisano itd.

Sveče pa zvun Svečnice se takole blagoslové:

V. Naša pomoč je v imenu Gospodovem.

O. Kteri je vstvaril nebo in zemljo.

V. Gospod z vami.

O. In s tvojim duhom.

Molimo.

Gospod Jezus Kristus, Sin živega Boga! nadležno te prosimo, blago † slovi te sveče; izlij Gospod, po moči svojega svetega križa nebeški blago † slov nad nje, koje si dal človeškemu rodu v razgnanje temot; naj po znamenju svetega † križa taki blagoslov zadobé, da koderkolj se prižgó ali postavijo, vojvodi temote odstopijo, potrepetavajo, in z vsimi svojimi služavniki vred od prebivališč odbeže, in se v prihodno več ne podstopijo nemiriti ali nadlegovati služavnike tvoje, vsegamogočni Bog! kteri živiš in kraljuješ vekomaj. Amen.

Potem se z blagoslovljenoj vodoj pokropé.

Rozman.

V.

PRIDIGA O PROCESII ZA DEŽ.

Veliko težav imajo pravični, in vseh jih bo rešil Gospod. Psalm 33.

Glej! velika nadloga veliko ljudi skup pripelja. Povsod pritiska strašna suša, in vročina zmirom huja vstaja. Ljudje od vsih krajev skup vrejo, da bi z združeno molitvo pred Bogom molili, si sprosili hladne rose in dobrotnega deža. — Vbogi človek hodi od cerkve do cerkve, iskaje pomočnika, ki bi mu pomagal; in ker ga na zemlji ne najde, se nadja po priprošnji svetnikov v nebesih vsmilenje najti. Tako so danes procesije iz več far vkupej se stekle, in stopili smo sem pred ljubo mater božjo L***, da bi prečistej devici svoje prošnje izročili, in po njenej prošnji pred Bogom vsmilenje dosegli.

Otožno je viditi toliko ljudstva v hudej potrebi Boga Očeta prositi, z glasnim petjem in molitvami; še bolj otožno je slišati, kako si bratje in sestre jeden drugemu svoje nadloge tožujejo, rekoč: Velika suša veliko silo dela — nam ne bo obstati, ako se večni Bog in ljuba Mati božja nas vsmilila ne bo. — Zelenje se smodí — cvetlice omedljujejo — trava vsa rujava se suši — travniki redki in slabi — bregi vsi goli in rjavi — setva nizka in prazna — žita venjene, namesto klasja prazno latovje — gorice suhe — studenci sahnejo — gore gorijo — zemlja razpokana, vroča in terda zeva z odpertimi ustmi po hladnem dežu — živina medlí, ki nima kaj jesti; komej smo jo preživeli čez zimo, zdaj še poleti jo bo težko rediti — človek od velike vročine koperni, in se boji in trese; kaj še le bode, ako bota sonce in vročina vse požgala. — Oh ne bo za obstati, ako se večni Bog nas ne vsmili.

Tako si tožujejo bratje in sestre, bližni in dalni, sosed sosedu svoje nadloge, in nobeden boljše od drugega ne povē. To svoje toževanje želimo tudi Materi božjej L*** povedati, in po njej Bogu Očetu in Sinu in sv. Duhu izročiti.

Prav, prijatelj moj! da se v svojej nadlogi k Bogu oberneš in po priprošnji device Marie in vsih svetnikov pred Bogom vsmilenje iščeš, da bo Bog ob pravem času pomagal; zakaj Bog je blizo tem, ki so pobitega serca. Veliko težav imajo pravični, in vsih jih bo rešil Gospod. Psalm. 33. Zaupaj tedaj v Boga, ne nehaj prositi, in ako boš stano- vitno molil, bodi zagotovljen, da Bog tebe poslušati ne bode nehal. Le samo to tudi zasliši, prijatelj moj! kaj Bog na tvoje toževanje povē. V sv. pismu berem tako: *Moje misli so više od zemlje, in moje želje so svete nad nebom. Moje ljudstvo bodem prižgal in se bo k meni obrnilo.* Ali razumiš te sv. besede, kaj tebi povejo? spoznaš namen božjih nadlog? veš, kaj tebe Bog hoče s terplenjem učiti?

Naj vam jaz nekoliko razložim te svete besede, naj vam en uzrok povem, zakaj nas Bog tako dolgo ne vsliši, ako ravno smo že veliko premolili, in s procesijami okoli in okoli prehodili, naj vam v priliki povem namen božjih nadlog.

Bog pogosto s človekom ravna, kakor je storil neki oče s svojim sinom. Celih 20 let ga je redil, mu dal kruha, pijače in obleke dovolj, karkoli je sin potreboval, vse mu je oče preskerbel. Oče pa je sina na više namenil, za skerbnika in lastnika vekših reči, ga želi danes ali jutre na svoje mesto postaviti; ne samo, da zna delati, si služiti kakor druga družina svoj živež, timveč tudi vedeti mu je, od kod kruh in živež prihaja, kako se pripravlja, kako ohrani, kako, kdaj in komu se deliti ima. *K temu pa je treba si hudega poskusiti.* Postavi ga na drugi stan, kder mu vsega pomanjkuje, kder težko dela in malo jē, kder se veliko izverši in malo plačuje, kder pravica spi in se poštenje zaničuje, kder se hudo godi in kervavo terpi. Sin tožuje svojemu očetu ter pravi, da mu ni za obstati; oče pa ga še nekoliko časa terpeti pusti, ker vē, da bo sin, ako bo v šoli terplenja dobro poskušen, o dobrem času tudi vedel dobro ravnati.

Tako morebiti je Bog namenil z nami, ter nas hoče peljati v šolo terplenja. — Veliko rodovitnih lēt nam je Bog dal, lahko smo se preživeli — vsaj pomanjkanja nismo terpeli — zdaj ker vidi, da se z dobrim ne spametujemo, ne zboljšamo, nas hoče po nadlogah svoje izveličanske pota učiti.

Kaj, ljubi moji! bi se hotli braniti temu, kar nam je Bog naravnal? O skerbimo veliko več, da se mi po božjej volji brez pomude poravnamo; gotovo bo tudi Boga brez pomude nam dobro naravnal. Učimo se, spoznati tiste dobrote, koje nam Bog po terpljenju in po

nadlogah deli. Trojne dobrote vam danes pokažem, koje nadloga nam daja: 1) Nadloga nam sv. pismo odpira, in nam božjo voljo razodene; 2) Nas grehov očisti in modrosti božje uči; 3) Nadloge so vabe u večno življenje.

1. Pogosto je človek tako razmišljen in omoten, da z jasnimi očmi ne vidi, z odpertimi ušesami ne sliši in z živim sercom nič ne občuti, naj se mu že pridguje, naj se prosi, uči ali svari, vse nič ne zda, božja resnica ga tako malo gane, kakor vsakdajna skušnja ne zmodri. Zato Bog globeje seže s terplenjem v oserčje njegovo, in zdajci tanko sluša na vsako besedico božjo, začne jo premišljevati in kmalo in kratko zastopi, kaj Bog od njega želi. Kaj ne? mnogokrat že smo slišali besede sv. pisma: *Kdo v Boga zaupa, močen stoji kakor gora Sion, ki vekomaj ne vmahne.* Pa še le zdaj v dnevih terplenja, zdaj ko nam nobena človeška moč pomagati ne more, zdaj še le razumimo, da dobro stoji le tisti, kateri se Boga zvesto derži.

Mnogokrat že smo slišali božjo besedo: *Ne, kdor seje, je kaj, ne kdor poliva, marveč Bog, ki rast in blagoslov daja;* pa še le zdaj ob času sušne vjime spoznamo, da na božjem blagoslovu je vse ležeče. — Kolikokrat smo slišali: *Isite darove, katerih rija ne sne . . .* pa še le zdaj zastopimo, katerih zakladov in darov vjima ne vzame. — Slišali smo pogosto: *Zavolj nezderžljivosti in krivice naše se nam bo kruh prileratil;* ali toliko je zdalo kakor bi slišali ne bili, pijanci, požrešniki, nečistniki, goljufi so grešili vun in vun; glej! zdaj še le spoznamo resnico, da Bog scer dolgo prizanaša, pa tudi pravično kaznuje. Resnično, *terplenje nas živo kot sv. pismo uči.*

2. Nadloga nas grehov očisti in modrosti uči.

V svet kraj le sveti veljajo, in v čiste nebesa ne more priti, kar očisteno ni. Kako bi človek s toliko pregrehami vmazan veljal med izvoljene v sv. nebesa, ako bi se s terplenjem ne očistil. Kar je zlato brez ognja, je človek brez terplenja. Človeka, ki je podoben *zlatej rudi* — veliko žlindre, majhno betvico čistega zlata obdeva; ako hoče zlato svojo ceno imeti, mora v živem ognju se precediti. — Koliko grešne žlindre in gerdih navad se človeka derži, in ne bo se jih otrebil, dokler ne pojde skoz ogenj terplenja in ludih težav. V ognjenej peči ni dobro biti, se vpije, kliče in tožuje — Bog pa zraven stoji in gleda tvoje serce; kakor berž se bo očistilo, bo te vunkaj potegnul.

Kakor se grešno srece s terplenjem naj bolj očisti, tako se človeška pamet v hudih časih naj bolj zbistri. Povejte, kdo med vami po vaših mislih na bolj moder je! Vi mi pokazete razumnega moža, kateri je po širokih krajih in visokih šolah razne učenosti si nabral; ali jaz ga zato ne bom še veliko cenil; zakaj široki kraji tudi široke zmote imajo in visoke šole visoke glave dajo, ki se nad drugimi povzdigujejo in štimajo. Pokazete mi drugega, ki je ves čas pošteno hodil med rokami svojih starišev in varhov, kateri so ga varovali pred vsim hudim, da ni na levo ne na desno omahnul; jaz pa se ne bom zanesil na nja, zakaj kdor ni bil poskušan, njega zvestoba se ne vč. Ako pa mi pokazete človeka, ki se je v šoli terplenja izučil in mnogo hudega si poskusil, on meni čez vse velja; zakaj poskušan je bil in je dobro obstal. — Poglej ga modrega moža! mirno lice kaže mirno srece; v nadlogi ne obupa in v dobroti ne pozabi Boga; s časom modro obrača in se pred hudo uro skerbno zabrani; kar pa preobertniti ne more, voljno in tiho poterpi. Povsod pravo mero, pravi način, pravo pamet vč.

3. Nadloge so vabe k večnemu veselju.

Dokler človeku časno ne vmira, ne bo svojih rok po nebeških darovih stegoval. Ako mi zemlja vse da, karkoli poželim, čemu bi prašal po nebesih? ako mi dajo ljudje česar potrebujem, čemu bi iskal Boga? Zemlja tedaj s svojimi dobrotami se nam mora odpovedati, potem še le po nebesih zdihovali bomo. Naj nas vsmileni Jezus še tako lepo v sv. nebesa vabi, nas ne miče, dokler Bog s terplenjem človeka ne objame. Ako nas Bog torej v nebesa vzeti želi, nam mora nadloge poslati. *Ali ne veste, da se mora skoz terplenje in smert v zveličanje iti?* — Bog želi s terplenjem ponižati, da bi zamogel z večnim darom povzdignuti. *O zatorej ponižajte se pod mogočno božjo roko, da vas bo vzdignula na dan njegovega obiskanja. Veržite vso skerb na njega, ker on skerbi za vas.*

In da tudi četerto besedo rečem: Ali mar včemo, da bo letina res tako huda, kakor tožimo in vrešimo? Ali nismo že večkrat zmladlčeta tarnovali, o jeseni pa smo živeža najšli in shranili zadost, kolikor se ga nikdar nadjali nismo? Bodimo tedaj mirni in v božjo voljo vdani; nebeški Oče skerbi za nas.

K Bogu tedaj naj se obernejo naše misli, želje in prošnje, in v ponižnosti svojega duha recimo vsi skupaj: Večni, vsmileni Bog! kateri grešnike kaznuješ in pravične razveseliš; ljubleni Oče! ki v nebesih

prebivaš, žugaš in tepeš, vslihi danes svojega ljudstva glas. — Tvoje ljudstvo tebe iše, iše Gospoda svojega Boga. — Ozri se na nas revne sirote, odverni od nas nadloge in z vsmilenjem glej na nas, ki si sami pomagati ne vemo. — Kakor sveta nam je tvoja volja, tako vender tvoje šibe se bojimo in prosimo, da bi prizanesil nam. — Vsaj si Nivitarjem zanesil; tudi nam zgrevanim otrokom prizanesi. — Tvojo zapoved smo zapustili; ali ti vsmileni Oče nikar ne zapusti nas. — Gospod! ako boš nam po naših grehah povračeval, kdo bo obstal? — O ne po naših grehah, timveč po svojej milosti nam stori, in nam daj iz svoje vsmilene roke svoje gnade dar. — Glej! od velike suše živež mine, zemlja terda, pusta; vse že vmira, ker dobrotne rose ni. — Daj nam rose, daj nam deža po svojej nebeškej blagomilosti. — Ako pak je tvoja volja da terpimo, vsaj svojo pomoč našej poterpežljivosti podaj. — In ti Maria, ljuba mati božja, sliši nas, varuj nas, prosi za nas vboge grešnike. Amen.

Vodušek.

VI.

PRIDIGA OD ŽALOSTNE MATERE BOŽJE.

Zraven Jezusovega križa je stala njegova mati. Jan. 19, 25.

Kolikor besed moj današni predgovor v sebi ima, tolikrat mora naše seree presunjeno biti, ako jih le prav živo premislimo; ako premislimo, kdo je Jezus, kdo njegova mati in kdo smo mi. Jezus je sin živega Boga, kateri ni zavolj svojih, temuč zavolj naših grehov križan bil. Njegova mati, ktera je polna žalosti in britkosti zraven križa stala, je Maria prečista devica, in mi grešni ljudje smo njeni otroci, kateri bi si morali njeno žalost zraven Jezusovega križa k sercu vzeti. Že več dni sim Mariino žalost zraven Jezusovega križa premišljeval in mislil, kako da bi vam zamogel od nje danes pridgovati, ter sim spoznal, da se od nje ne more mnogo govoriti, ampak veliko več misliti in

se nad njo razjokati; zakaj žalosti in britkosti, ktere je Maria mati Jezusova zraven njegovega križa poterpela, so tako velike in grozne, da se jih nobeden evangelist popisati ni upal. Sv. Janez, ljubljeni učenec Jezusov, kteri je pod križem Marii na strani stal, bi bil od njene žalosti vsaj toliko lahko povedal, da je pod križem milo jokala ali na ves glas vpila itd.; pa nak, nič tega ne piše, temuč samo te kratke besede povē: *Zraven njegovega križa je stala njegova mati*

Oh, kaj hočem pa jaz ubogi človek zdaj od Mariine žalosti govoriti, ker evangelisti molčé, in tudi Maria zraven križa nič ne govori. To vemo iz sv. evangelja, in nam povē sv. Lovrenc Justinian: *Maria ni mogla besede spregovoriti, ker njeno serce je bilo tako v žalost vtopljeno, da ni zamogla k svojemu sinu nič govoriti*. Spoznam tedaj skrivnost, ktera v tem obstoji, da se žalost in britkost Marie device ne da popisati, ne izgovoriti, ampak le premišljevati.

K temu premišlevanju vam jaz danes v praznik sedem žalost matere božje priložnost dati želim, ker rečem:

I. *Zraven Jezusovega križa stoječa mati Maria je v resnici mati sedem žalosti*, ker je svojega ljubezniviga sina tako grozovitne smerti umreti vidila; in II. ker je morala slišati vse zasramovanje, zaničevanje in preklinvanje, ki so ga Judje zoper Jezusa izustili. — Maria bodi češena s svojim sinom Jezusom! —

I.

Materna ljubezen do svojih otrok je že od nature velika, in sicer tolikanj več, kolikor manj mati otrok ima, ker takrat se njena ljubezen ne razdeli, marveč bolj skup ostane. Samega otroka imeti, je skoraj vse materno serce v njem; in ako dēte zboli in kaj terpi, si misli mati, da pol serca bo iz njenega trupla izterganega, ako ji ga nemila smert vzame. Še vekšo žalost občuti mati v svojem sercu, ako ji dēte pred njenimi očmi umerje; o takrat se joka in joka, tako, da solza solzo pobija, in nektera mati raji preč zbeži, kabor da bi svojega otroka vmirati vidila; kakor p. Agar v starem zakonu, ktera ni mogla gledati smerti svojega sina Izmaela.

Tako velika je materna ljubezen že pri navadnej smerti otroka, koliko več je še le njena žalost, kedar dēte kake grozovitne smerti vmreti mora, ker tadaj hočeta mati in dēte skup ostati, in mati se zamore le s silo od mertvega dēteta ločiti. Nobena mati pa še ni tako svojega otroka ljubila, nobena svojega otroka tako grozovitne smerti

umreti vidila, kakor Maria svojega ljubega Jezusa; zatorej sim rekel: Zraven križa stoječa mati Jezusova je v resnici mati žalosti, ker je svojega sina tako grozovitne smerti umreti vidila.

Kako nečloveško in neusmiljeno so Judje z Jezusom našim zveličarjem ravnali, si lahko mislimo, ako si kako bitko podoba Jezusovo živo pred oči postavimo. O moj Jezus, koliko kervavih ran si vendar na goro Kalvario nesel! Koliko curkov tvoje sv. kervi je iz tvojega sv. telesa isteklo, ko so te briči pri stebru privezanega vsega razšibali! Kakošne bolečine si občutil, ko so ternjevo krono na tvojo sv. glavo pritiskali, in na tvoje rame težki križ naložili! O, kako ves obnemagan in že na pol mertev si bil, preden so te na les križa pribili! In vse to pri tvojih sovražnikih, terdovratnih Judih ni družega zdalo, kakor da so te zadnjič nevsmiljeno križali in na križu umorili. In kje, kaj mislite, ljubi moji! kje je bila takrat Maria, njegova ljuba mati? Kje je bila? Zraven križa Jezusovega je stala, pravi sv. Janez, ter ni samo vsega rabelskega orodja, s katerim je njeni sin križan bil, s svojimi lastnimi očmi vidila, ampak njeno materno srce je tudi udarce kladov občutiti moralo, s katerimi je na križ pribit bil. Morebiti bi smert Jezusova Marii ne bila tolikanj žalosti storila, ako bi ona zraven pričujoča ne bila, ker nesreča, kojo človek sam ne vidi, ne gine toliko njegovega serca, kakor pa tista, kojo pred očmi ima. Ker je tedaj Maria pri grozovitnem terplenju in smerti svojega sina pričujoča bila, je bilo to za njeno materno srce tako velika žalost, da se izgovoriti in popisati ne da. Serafinski oče sv. Bernardin od njene žalosti takole govori: Močno žaluje mati, kedar sliši, da njeno dēte grozovitne smerti vmreti mora; še bolj pa jo žalosti, ako svojega otroka s svojimi očmi umreti vidi. Kako veliko žalost še le je morala Maria mati božja občutiti, kedar je svojega sina na zaničljivem križu s svojimi očmi križati in moriti vidila! Nobeden človeški jezik ne zamore izgovoriti žalosti, kojo je občutila, ko je svojega ljubeznivega sina tako grozovitne smerti na križu vmirati vidila.

Kristiani moji! Maria je toliko žalost in bitkost pri Jezusovej smerti občutiti morala, tako neizreklivo ga je milovala in objokovala; kaj, ali ne bomo tudi mi Marie milovali in obžalovali? Ali, kaj bomo Mario milovali in obžalovali? obžalujmo raji sami sebe in svoje grehe, ker zavoljo nas in zavoljo naših grehov je Jezus, Mariin sin, take grozovitne smerti na križu unerl, zavoljo nas in zavoljo naših hudobij je Mariino srce sedem mečev presunilo, ko je svojega sina na križu umi-

rati vidila. Kristiani! mi vsi smo Mariini otroci, in ona je mati Jezusova in tudi naša mati, ktera ni s svojim sinom storila, kakor druge matere, katerih otroci p. po zaslužnju na vislicah zaničljive smerti umreti morajo. One takrat ne gredo zraven, in jih ne vidijo vmirati; timveč se odtegnejo, kakor daleč morejo, samo da nesreče svojih otrok ne vidijo, in pri vsem tem bo njih serce vendar le ranjeno; Maria pa se je blizo križa vstopila, na kterege je imel njeni sin pribit biti, in je tudi res vpričo nje pribit bil. *Stala je zraven Jezusovega križa.* Gotovo bi bila takrat od žalosti umerla, ako bi jo božja vsegamogočnost podpirala in pri življenju ohranila ne bila. Mislite si torej ljubi moji! še enkrat, kako neizrečene bolečine je Maria prestala, ko je vidila Jezusa svojega ljubeznivega sina na križu vmirati.

Njene žalosti zadosti misliti sicer ne zamoremo; obžalovati pa jo moramo, ker smo njeni otroci, in smo dolžni njeno žalost si k sercu vzeti. V tem premišljevanju bomo še bolj ginjeni, ako podobo žalostne matere Marie pogledamo; zakaj, kakor je Maria v pogledu grozovitne smerti svojega sina mati žalosti postala, tako bomo tudi mi pri pogledu svoje žalostne matere otroci vsmiljenja postali, ker je en pogled ravno tako žalosten kakor drugi, samo s tim razločkom, da si mi britkosti Marie le v sercu misliti zamoremo, ona pa je terpenje svojega sina s svojimi očmi vidila, kar ji je naj večo žalost storilo. Poslušajte, kaj Maria sama k svojej prijateljci sv. Brigiti govori:

Po povelju Judov stopi moj sin h križu in se s herbtom na-nj nasloni. Ko mu potem roko na križ pribiti hočejo, stegne najpred svojo desno roko in jo njim poda, pa tudi za levo so ga zgrabili, in ker ni do luknje prevrtanega križa dosegla, so mu jo s silo tako raztegnili, da so mu kite popokale; ravno tako storé tudi z njegovimi nogami. Raztegnili so tedaj njegove roke in noge, ter so jih na križ pribili. Ko so prvič s kladvom na-nje vdarli, sim padla v omedlevo, in ko sim se spet zavedla, sim vidila svojega sina že križanega. — Oh! takrat mi je bilo kakor porodnej ženi, ktereje se vsi udje tresejo.

Kristiani! komu zmed nas bi se pri tem premišljevanju serce ne treslo? Kdo bi ne žaloval z žalostno materjo Mario? — Zraven križa stoječa mati Jezusova je v resnici mati žalosti, ker je svojega naj ljubšega sina take grozovitne smerti umreti vidila, in vse zasramovanje, zaničevanje in preklinovanje zoper njega slišati morala.

II.

Maria Jezusova mati je dobro vedela, da nje božji sin mora terpeti in umreti, da bo s svojo smertjo svet odrešil, kar je že tudi sama težko pričakovala, in želela, da bi skorej ves človeški rod odrešen bil; zatorej bi bila vso to veliko žalost in britkost, kojo je imela pri Jezusovem križu, ložeje preterpela, ako bi le toliko zasramovanja in preklinovanja od hudobnih Judov zoper njega ne bila preslišati morala, zakaj vsi memo križa gredoči so ga zasramovali, preklinovali, in z glavami zmajavali rekoč: *De te! kako tempelj božji podiraš in v treh dneh spet zidaš; pomagaj sam sebi. Ako si božji sin, stopi doli iz križa;* Tako so ga tudi vikši duhovni in pismouki zasramovali, rekoč: *Drugim si pomagal, sebi pa ne moreš pomagati. Ako si Izraelski kralj, stopi doli iz križa, in verjeli ti bomo.* Ravno tako ga zasramujeta in preklinjata tudi razbojnika, ktera sta ž njim vred križana bila, ker levi razbojnik je rekel: *Ako si ti božji sin, pomagaj zdaj sam sebi in nama.*

Tako strašno zasramovanje in preklinovanje, glejte! je morala Maria mati Jezusova slišati, ko so ga Judje vpričo nje izustili, in tudi nji v obraz govorili. To nečloveško zasramovanje in preklinovanje jo Mario huje ranilo, kakor vdarci kladov pri Jezusovem križanju. Nesramne besede, pravim, grešni smeh memo križa gredočih Judov in pričujočih rabeljnov, zaničljivo očitjanje in gerdo obnašanje, kterege ni bilo ne kraja ne konca, je šlo Marii bolj k sercu, kakor vse drugo grozovitno terplenje njenega božjega sina; zakaj, kakor vsakej poštenej materi grozno hudo dene, ako bo njeno dēte po nedolžno umorjeno, je vendar še huje serce boli, ako bo dēte zraven še tudi zaničevano in se mu vsake baže hudobije prilastujejo, katerih nikoli storilo ni. Tako je tudi Marii Jezusovo terplenje velike bolečine delalo, pa še huje jo je serce bolelo, ker je vse viditi morala, kako gerdo so Judje z njenim nedolžnim sinom delali, kako ga zasramovali in va-nj pljuvali, ker s tim so Jezusa tudi po duhovno križali, in mu čast in dobro ime vzeli.

To je bila taka velika žalost za Mario, da bi se nam ne bilo čuditi, ako bi se bilo serce v njenem telesu od velike britkosti razpočilo; nasproti pa se mora Maria naša ljubezniva mati močno čuditi, da se še dan današni med kristiani malopridneži najdejo, kateri njenega sina Jezusa ravno tako, kakor nekđaj Judje zaničujejo; da se najdejo tudi taki, kateri Jezusovim naukom ne vērjamejo, se iz njegovih evangeljskih svetov norce delajo, in clo verske resnice zametujejo, zato ker

jih oni s svojim temnim umom razumeti ne zamorejo. Kaj se to drugega pravi, kakor z Judi vred vpiti, da naj Jezus iz križa doli stopi, in s tim pokaže, da je res božji sin, po tem se mu že verjelo bode. Najdejo se tudi med kristiani taki, kateri v svojej revšini in nadlogi, v preganjanju in terplenju mislijo ali pravijo, da Bog ne ravna z ljudmi pravično, ker svojih darov vsim enako ne deli, ker preganjavcov sv. vere precej ne kaznuje, in pravične toliko terpeti pusti.

Kaj se to drugega pravi, kakor z razbojnikom križanega Jezusa preklinjati. Ja nič drugega ni to, kakor naj vikšega Gospoda, kralja nebes in zemlje preklinjati, in ga reči obdolžiti, kakoršnih ni nikoli storil in jih tudi nikoli ne bo. Jaz mislim, da med mojimi poslušavci ni nobenega takega prederzneža, in nadjam se, da ste vsi, kar vas je dans tukaj, dobri otroci, zvesti sinovi in hčere Marie, žalostne matere božje, od katerih smem misliti in očitno reči, da ne bote se nikoli prederznili zoper Jezusa, Mariiniga sina in našega odrešenika kaj takega misliti, ali clo govoriti; ker dobro veste, da zaničevanje in preklinvanje sina božjega milemu sercu Marie globoke rane stori, ja hujše, kakor vse njegovo telesno terpenje.

Iz tega tedaj lahko spoznamo, da je Maria strašne britkosti in žalosti zraven Jezusovega križa preterpela, ker je dobro vedila, da je njen sin čisto nedolžen, in vendar so ga Judje tako gerdo kleli in imeli, kakor da bi naj veči hudodelnik bil. — Poslušajmo, kaj spet Maria sv. Brigiti govori: *Tisti čas, pravi Maria, tisti čas, namreč, ko so mojega sina križali, sim slišala enega reči, da je moj sin vbijavec, drugega, da je lažnivec; in spet drugi so rekli: Nobeden človek še ni smertne kazni tako zlo zaslužil, kakor ravno moj sin. To zaničljivo govorjenje je moje serčne bolečine in britkosti ponovilo, in moje rane grozno povikšalo.*

Keršansko duše! premislili smo danes o kratkem, od kakih strašnih britkost in bolečin je Mariino serce presunjeno bilo, ko je svojega preserčnega sina grozovitne in zaničljive smerti umreti vidila. Vidili smo, kako strašno so se spolnile nad njo besede starega sivčeka Simeona, ko jih je v Jeruzalemskem tempelnu Marii govoril, rekoč: Glej Maria! tvoj sin je postavljen k padcu in k vstajenju, in tvojo dušo bo meč presunil.

Prepričali smo se, da neznana je bila njena žalost, ko je pod križem svojega ljubega sina stala, in zraven zasramovanja in zaničevanja toliko hudobnega preklinovanja zoper njega slišati morala. To so bile tako

strašne in grozovitne muke za njeno vsmiljeno serce, da jih nobeden zmed nas občutiti in zapopasti ne more. O zatorej te prosimo žalostna mati Maria! vtisni eno trohico svoje žalosti v naše serce, da bomo tudi mi nekoliko tvoje žalosti zapopadli, in s teboj terpeli. Ne daj, da bi tvojih britkost in žalost kdaj pozabili, temuč pripusti, da jih bomo vedno v svojem sercu premišljevali, in da bomo tudi mi otroci žalosti in britkosti. Prosimo pa tudi, da ne pozabiš nas revnih sirot v tej solznej dolini, temuč da neprenehoma prosiš za nas svojega ljubega sina Jezusa in nas pripelješ tje v svete nebesa, kder ni nobene žalosti in britkosti, timveč večno veselje. Amen.

J. Orešnik.

VII.

PRIDIGA V GOD SV. JURJA.

Jaz sim terta, vi mladike. Kdor ostane v meni in jaz v njem, rodi veliko sada. Joan. 15, 5.

Kakor zlato sonce, ko o ranem jutru iz zagor priplava, cel svet s svojo prijetno lučjo razsvetli, in mlado in staro željno po njem svoje oko obrača, tako se svetijo tudi svetniki in svetnice božje, kakor blišče zvezde na nebu, ter nam z lučjo svojega izgleda lepo svetijo in kažejo pot, po katerem tudi mi hoditi moramo, ako hočemo enkrat srečni biti, in tam v njihovej družnji večno veselje uživati. *Ali pot v nebesa*, govori Jezus, (Mat. 7, 14.) *je tesen, in le malo jih je, koji ga najdejo*; človek pa je slab in bolj k hudemu kakor dobremu nagnjen; zagtejavoljo potrebujemo posebne pomoči božje, da se ne zgubimo na nevarnih in temnih potih svojega življenja; timveč srečno dojdemo v kraj večnega mira. *Brez mene ne morete ničesar storiti*, veli Jezus, kakor ste slišali danes v sv. evangelju. *Jaz sim terta, vi mladike. Kdor ostane v meni in jaz v njem, rodi veliko sadú. Kdor pa v meni ne ostane, bo izveržen, kakor mladika in vsahne; in se pobere in v ogenj verže in zgori.* — Da v resnici! človek ni ničesar drugega, kakor kaka veja ali mladika na drevesu; veja mora na drevesu ostati, sicer ne

rodi nobenega jabelka in nobene hruške; tako tudi človek mora v Bogu, v Jezusu ostati, mora ž njim in z njegovo gnađoj delati, sicer ne more nič dobrega, nič zasluženja vrednega storiti. Zategadel so tudi svetniki, ki so zdaj pred Bogom, tako terdo, tako zvesto Boga se deržali in nadepolni v njegovej službi ostali; nobena goreča germada, nobeno železno orodje, ne terplenje, ne obetanje jih ni moglo od njega ločiti, z veseljem so dali svoje življenje in svojo kerv prelili, samo da so na terti, v Jezusu ostali in mnogo sada rodili, da se niso posušili kot odrezane mladike, in bili u večni ogenj verženi.

Takih zvestih služavnikov eden in slaven vojšak Kristusov je bil sv. *Juri*, naš farni in cerkveni pripomočnik, ktereга god in praznik danes veselo in slovesno obhajamo; in jaz mislim, da bom vam in vašim željam naj bolj gotovo vstregel, ako vam danes od njega kaj povem. Povedati torej vam hočem *marsikaj iz njegovega življenja in od smerti njegove*, povedati pa tudi, *kako po njegovem izgledu živeti in ga posnemati imamo*.

Prosi za nas, sv. *Juri*! naj nas blagoslovi Bog Oče, Sin in sv. Duh — vi pa, ljubi kristiani! poslušajte me z dobrim naj boljšim sercom.

Lepe so zvezde na ponočnem nebu, ki gosto in svetlo gorijo in modrost in vsegamogočnost božjo slavijo; lepe so cvetlice o spomladi, ki v juternej rosi rudeče in belo cvetijo, in s svojo krasotoj oko in serce razveselé; vendar še lepši so svetniki v nebesih in svetnice božje, ki v rajskih podobah, vsi ponebeščeni pred jagnetom božjim stojijo, ter se bliščé v svojej lepoti, čisto bolj kakor zlato o sončnem svitu. O kako veselo mora biti tam med njimi! Kdo bi ne želel priti skorej v njih sveto tovaršijo! Ali tje med nje ne pride nihče, razun, kdor je čistih rok in nedolžnega serca, in je premagal svet in njegovo požeelnje, kakor sv. *Juri*.

Sv. Juri se je rodil v tretjem stoletju po Kristusovem rojstvu, v deželji, ktera daleč daleč odtod proti izhodu leži in se *Kapadocia* zove, kder zdaj nevrni Turki bivajo in kerščanska vëra le malo tli. Še clo majhno dëte je bil, ko mu je oče vmerl; njegov oče je bil pobožen in bogaboječ, kakoršnih malo je, in tudi za svoje vëre voljo življenje dal in kerv prelil. Ravno tako pobožna je tudi njegova mati bila; vendar je srečno ušla preganjavcom in rabeljnomo, ter ni druge skerbi imela, kakor za izveličanje svoje duše in svojega ljubega sina *Jurja*.

Glejte, ljubi kristiani! ako oče lepo živi, ako mati lepo živi, večdel tudi sin in hči lepo živita; od slabih starišev pa se redko kaj dobrega rodi. Veliki duhovnik *Heli* je bil merzel za čast in službo božjo; zategadel sta tudi njegova sina malovredna bila, in namesto dobrih izgledov ljudem le pohujšanje davala. *Herodeževa* žena je bila polna poželjivosti in od zakonske zvestobe ni slišati hotla; tudi njena hči je bila vsa nečimerna, samo plesala, samo lišpala bi se bila rada. *Sv. Ana* pa je bila pobožna in bogaboječa; zato je imela najpobožnišo, naj svetejšo hčer, prečisto devico *Mario*. Stariši *sv. Jurja* so bili krepostni in pošteni; zato so tudi toliko poštenega sina imeli. — Zatorej, ljubi očetje in matere! čujte in poslušajte. Ali hočete veselje in čast nad svojim djetom doživeti, morate sami lepo in pošteno živeti, in povsod in vselej mu dobre izgleds davati. — *Marskaka* mati milo toži in zdihuje: Ne vēm, kaj bi počela s svojim otrokom, toliko sim ga že tepla, da bi ga moliti naučila; ali vse zastonj; molitva mu ne gre v glavo. Ja, ljuba mati! vērjemi mi, s šiboj otroku molitve ne boš v glavo vtepla; timveč hočeš ga moliti naučiti, moraš ž njim roke na persih sklepati, in dan na dan, počasno in umevno molitve mu predmoliti. Ako stanovitna si in terdno v Boga zaupaš, na mojo besedo se zanesi, da tvoj trud ne bo zgubljen, tudi tvoja molitva ne pozabljena; marveč prej ali polej gotovo boš vslišana. — Ne velja in premalo je, otroku veliti: Dēte! Bog te vari, kaj gerdega govoriti; kajti gerdo govoriti je ostuden greh, in Bog ne bo tvoj prijatelj. Nak, ti oče! ti najprej se vari, da kaj gerdega ali nespodobnega ne zineš; ti mati! ti se vari, da ljudi ne obrekuješ, ali ne kolneš in rotiš, potem tudi dēca tvoje brez vsega dvoma sramožljive in poštene v svojem govorjenju bodo. — Opominjajte svoje dēca vsako nedeljo in vsako jutro, da naj radi v cerkvo hodijo, da naj vedno zmērni in trezni pri jedi in pijači bodo; kaj pomaga, ako sami leni ste za službo božjo in malokdaj h kerščanskemu nauku greste; ako se pogosto sami pri vinskem poliču zamudite ali morebiti clo pijani damo privlečete! *Naj sveti vaša luč pred ljudmi*, veli *Jesus*, da vidijo vaše dobre dela, in častē vašega Očeta, ki je v nebesih. *Mat. 5, 16.*

Mati *sv. Jurja*, sim rekel, je bila pobožna in bogaboječa mati; vdova je bila, mlada in bogata, pa ni drugega mislila, koti na Boga in izveličanje svoje duše; vdrugič se možiti ni hotla in ni želela. Njena jedina skerb je bila, svojega sina za nebesa izkajiti, in krepost in bogoljubnost v njegovo mlado, mehko serce vtisnuti. *Sv. Juri* je bil pa

tudi dober sin, rad poslušal nauke svoje matere, rad vbogal, lepo rasel na duši in telesu, postal čverst, velik in močen kakor mlad hrast, in bil ravno 22 lēt star, ko mu ljubezniva mati vmerje in zapusti obilno dnarja in blaga. — Tako mlad, tako bogat biti, in sam svoj gospod, je za mlade ljudi velika nevarnost. Koliko se jih zgubi v svojih mladih lētih, ki potem jokajo in zdihujejo vse svoje žive dni, in kar mirne ure nimajo! Koliko mladenčev dan današni ne misli drugega, kot na razujzdanost in razkošje! dobro jesti, dobro piti, za ženskami postopati in vse noči voglariti, to je njih naj ljubše delo, to vse njih misli in želje. Koliko dekličev dan današni ne misli drugega, kot na gizdost in nečimernost! vsako nedeljo in vsak praznik nališpati se, da vse na njih šumi in se vsako oko za njimi ozira, po slednem plesišču s svojim krilom prah pometati in tu in tam z možkimi slabo znanje plesti, to je njih jedino veselje in hotenje. Zato pa tudi toliko nesreče in zapeljivosti po svetu vidimo, toliko mladih ljudi obojega spola, kateri še v naj boljših letih so in vendar že vsi oparjeni; rekel bi, da kot cvetlice so, na ktere je slana padla in jim cvetje posmodila, ali kot sternina, ktero je toča zmlatila, pogostokrat blede kot zid in vpadeni kot smert, tako da bi se človek le solzil nad njimi.

Sv. Juri pa je vse drugače živel. Mlad in bogat, je bil lépe postave, pa še lepše duše; ni mu bilo mar za drago obleko, ker je dobro vedel, da pred Bogom samo jedna lepota velja, nedolžnost namreč in čistost serca; ni mu bilo mar za meseno veselje, ne za bogastvo sveta, temuč le po Bogu ga je žejalo, in vmreti za sv. véro je bila njegova naj gorečiša želja; vse svoje imetje in obilno blago je med vboge razdelil. — Oj ljubi mladenči in dekliči! ako prelepa roža svete čistosti u vašem sercu še ni vsahnila, in ako ste pošteni še, kakor je sv. Juri bil, prosim vas pri izveličanju vaše nevmerjoče duše, varite čistost svojo bolj kot svoje oko, in ne dajte se zmotiti od slabih pajdašev, ki se vam sladkajo in prilizujejo in hodijo okrog vas, kakor bi vaši naj boljši prijatelji bili, od znotraj pa so zgrabljivi volkovi, in vas le zapeljati in v greh pripraviti želé. — Razpušena mladost, tudi starost obče le malo velja. Iz kalnega studenca ne boš čiste vode dobil; drevo, kojega je v mladosti červ nagrízil, naj tudi visoko odrase, krepko drevo iz njega vendar ne bo; tudi fanti in dekleta, ktere je v njih mladih lētih nečista gnusoba okužila, redko redko dobri očeti in dobre matere bodo; naj se v zakonski stan podajo ali v samiškem ostanejo, le prerada se nesreča in sramota za njimi pomika. Pregrehe mladosti,

govori pobožni Job, clo v kosti človeka zlezejo in ž njim v prahu počivale bodo.

Vsaj vč da, slabi tovarši vas ne bodo radi imeli, ako ž njimi potegnuli ne bote, posmehovali se vam bodo, gerde primke davali, čertili in sovražili vas; vendar ne dajte se jim goljufati ali v greh prepeljati, timveč stanovitni kot skala v dobrem stojte, in ne pozabite, da več ko človek za Boga terpi, za toliko dražiši venec ga čaka v sv. nebesih. *Vsi, ki hočejo pobožno živeti v Kristusu Jezusu, morajo preganjani biti*, pravi sv. apostol Paul, (II. Tim. 3, 12.) tudi sv. Juri, preden so nebeške vrata se mu odperle, je bil hudo preganjan.

Tisti čas je cesar *Dioklecian* na rimskem prestolu sedel, ljut in kervoželjn človek, kateri bi rad bil potrebil vse kristianstvo iz zemlje in karkoli je dobil kristianov v pest, mlade in stare, možke in ženske, vse brez razlike je pomoriti ukazal. Do 15,000 so jih v enem mescu poklali, germade so gorele po vsih mestih in mnogo tisuč živih sožgali; na železnem ražnju, pri počasnem ognju so jih pekli; izstradanim divjim zverinam v jed jih davali, z raztopljenim svincom zalivali, z železnimi grebeni razmesarili, ali počasi ud za udom jim odšipnili ali odžgali ali odrezali, in vendar so terpeli radi in veseli, in ne tožbe ne zdiha ni bilo slišati iz njihovih ust; ženin in nevesta mnogokrat ne gresta tako vesela k poroki, kakor so šli tada kristiani h kervavemu vodru. — Tudi na sv. Jurja versta pride; v sodbo bo peljan in na zbero mu dajo, ali od sv. věre odstopiti, ali grozovite smerti vmreti. On pa svoje usta odpre in začne govoriti od Boga, od prihodne sodbe in nevmerjočnosti človeške duše, in govori tako modro in tako iskreno, da se mnogo nevernikov preoberne; clo cesarjeva žena, *Sandra* z imenom, je od njegovega govora tako ginjena bila, da glasno zavpije: *Tudi jaz sim kristiana in služavnica pravega Boga, tudi jaz sim pripravljena za sv. věro vmreti.* — Slišati tote besede od svoje lastne žene se cesar močno vžalosti; imel jo namreč je silno rad in ljubil jo kot svojo dušo. K nji stopivši jo prijazno ogovori: *Sandra! ji reče, ljuba Sandra! moja draga žena, kaj si vendar zdaj izustila! Ne daj se zmotiti od tega hudobneža, in zvesta ostani bogovim, ki so na cesarski prestol te dvignuli.* Ker pa vse njegovo prigovarjanje nič ne zda, ker ona ničesa več od njega slišati in od prave věre nikakor odstopiti noče, se cesar v svojem serdu vname in oba k smerti obsodi. Najprej cesarico peljejo, ktera se je smerti sicer močno bala, vendar ko je neprenchoma molila, je Bog toliko milosti ji dodelil, da je po potu

gredé v omedlevo padla in svojo dušo izdihnula. Potem sv. Jurja ženejo, ki pridši na sodno mesto poklekne, moli, Boga zahvali, da ga je v pravej véri ohranil, in radovoljno svojo glavo na klado položi — rabelj z mečem udari in njegova lepa, čista duša v nebesa izleti.

Vidiš, ljubi kristian! tako je sv. Juri vmerl v cvetju svojega življenja, rad in z veselim sercom je vmerl, ker je dobro vést imel in vedel, da ga drugo, boljše življenje čaka. Tudi ti si morebiti še mlad, zdrav in čverst; povej mi, bi mar ti hotel za svojo véro umreti, ko bi kako preganjanje vstalo? bi ne odstopil od nje, da bi svoje življenje ohranil, potem pa vékomaj zaveržen bil? Ne dvomim, da tudi med vami so bogaboječe duše, koje Boga resnično ljubijo in bi raje življenje kot sv. véro zgubile; ali žalibog! tudi lene duše se med vami najdejo, ki zavolj Boga clo nič terpeti nočejo, ki vedno godernjajo in kolnejo, samo da jih majhen križ zadene, in le po veselju hrepené, od zatajenja samega sebe pa nič slišati nočejo. Ko pride post, nobenega koščeka kruha, nobene žlice juhe si ne morejo odtergati; se ples naredi in jo godci vrežejo, mislijo da za življenje bi jim šlo, ko bi njih zraven ne bilo; jim reče spovednik, da to znanje morajo opustiti in uno osebo ali hišo ne več obiskati, menijo, da umreti bi jim bilo, ako bi ga vbogali. Kaj menite, kaj bi taki ljudje počeli, ko bi se kako preganjanje zoper sv. véro izcimilo? Kaj nek! vsi zaporedom bi svojo véro zatajili, samo da bi življenje svoje oteli. — In taki ljudje, ki v prid svoje duše ničesa prebaviti, si nobene kaplice žganja, nobenega poželjivega pogleda odreči ne morejo; kaj pa enkrat počeli bodo, tam u vunajnej temi, kder za naj hujšo lakoto ni nobenega grizleja kruha in za naj vekšo žejo nobenega kančika vode! Tu nočejo od pokore ničesa slišati; moliti, postiti ali spovedati se, vse se jim pretežko zdi; kaj pa tamkaj bo, kder červ neprenehom grize, kder terplenje bo toliko lét, kolikor je listja na drevju in trave na polju, in tudi po preteklih tolikih lètih nobenega konca in nobenega upanja. O zatorej spokorite se, in svojega poboljšanja ne odlagajte na stare dni; kakor drevo mlado rase, ravno ali krivo, tako tudi staro ostane, in kdor mlade léta slabo preživi, tudi stare dni redko kaj prida bo. Ako meni ne vérjete, oprašajte stare ljudi, oni vam povedali bodo, kako na starost peče in skli, in kot železo na sercu leži, ako se v mladosti slabo živi.

Sv. Juri je moral za véro umreti. Nam za véro umreti sicer ni treba; vendar ako hočemo Bogu zvesti ostati, tudi marsikaj pikljivega

preslišali bomo. Sosebno leta 1848 in še tudi po tem, kolikih in kakih besed smo zoper našo sv. vero slišali, kakoršnih nikoli poprej. Iz spovedi, iz posta in clo iz naj svetejšega rešnega telesa so nekoji norce delali, in ne samo v mesta, temuč tudi med kmete so hudobneži se vlezli, krivi preroki, ki so kvasili kakor bi močno učeni bili in vse vedeli; neumni ljudje pa jim verjejo, kakor bi sv. evangelj pred seboj imeli, začno dvomiti in mnogokrat clo ob sv. vero pridejo. — Takih ljudi, prosim in zarotim vas, ne poslušajte in ne posedajte pri njih; timveč ako pridejo do vas, odpravite jih z lepjo ali s hudjo, in vrata in okna pred njimi zaprite. Cerkva in njeni služavniki, škofi in mašniki so dobili od Jezusa oblast učiti, njih imate poslušati; kdor drugače uči kot oni, je goljuf in prave vere v sebi nima.

Zdaj pa hočem svojo pridigo končati. Prosim in opominjam vas v imenu živega Boga in v imenu sv. Jurja, vašega cerkvenega pripomočnika, vzemite si moje današne besede k sercu, in tudi doma še jih nekoliko premislite in se pogovorite o njih. — Fantje in hlapci! bodite pošteni, trezni in sramožljivi, kakor sim vam od sv. Jurja povedal. Kleti in klafati, po kerčmah se potikati, po noči vesovati ali clo pretepati se, vam gotovo ne bo sreče prineslo. Dekleta in dekle! bodite ponižne, tihe in krotke, kakor ste od sv. Jurja slišale. Gerdo znanje imeti, po grešnih potih in plesiščih se klatiti, ali nečimerno obleko si omišljati, vas bo ob milost božjo spravilo; vlačug in nesramnih potepenk časna in večna nesreča čaka. Vi pa stariši, gospodarji in gospodinje! imejte skerb za podložne svoje, in pazno glejte na svoje sinove in hčere, na hlapce in dekle, bodite jim dobri pastirji, in dajte jim vselej in povsod dobre izglede in dobre nauke. — Ker pa vse dobro od zgorej pride, od Očeta ki je v nebesih, obrnite se pogosto in radi k njemu, in prosite ga, naj vam in vašim otrokom razum razsveti, naj vodi vas in vašo hišo po pravem potu, po potu kreposti in pravice; da se enkrat vsi skupej snidete, v nebesih tam, v družnji sv. Jurja in vsih svetnikov božjih, kder ni terplenja več ne vojskovanja, timveč mir in počitek, in veselje věkomaj. Amen.

Rozman.

VIII.

PRIDIGA V GOD ROJSTVA SV. JOANA KERSTNIKA.

Vsi, kateri so slišali, so si k sercu vzeli, rekoč: Kaj nek bo iz tega dēteta. Luk. 1, 66.

Zakonska, kterima Bog pervega otroka da, se večidel močno razveselita, ter Boga hvalita, da jima je toliko dober bil; tudi žlahta, tudi sosedi in sosede pridejo, se z materjo in očetom veselit, novorojenemu dētetu pa blagoslov in srečo vošit; tako tudi je v hiši Cahariata veliko veselje bilo, ko mu je njegova žena Elizabeta sineka rodila. Prilētna že sta bila in z gorečimi molitvami ga od Boga sprosila, zato je pa tudi nju veselje tolikanj vekše bilo; sosebno oče Caharia je bil tako ganjen v sercu, da je glasno Boga hvaliti in peti jel, rekoč: *Hvalen Gospod Izraelov Bog, ker je obiskal in storil odrešenje svojemu ljudstvu* itd. Tudi žlahta, sosedi in znanci so prišli, njunega veselja se vdeležit; in slišaje, koliko čuda se je zgodilo, se zavzamejo in jeden drug zega poprašujejo, rekoč: *Kaj menite, kaj še enkrat bo iz tega dēteta, ker že zdaj pri njegovem rojstvu roka Gospodova nad njim stoni?* Prav so imeli in prav so sodili; kajti ravno tisto majhno dēte, katero je pred njimi v zibelki spalo, je postal velik velik prerok, je bil sveti Joan kerstnik, kteremu je sam Jezus Kristus pričal, da je mnogo vekši od prerokov.

Ali pri vsem tem je bil sv. Joan tako ponižnega duha, da ni nobene časti ne hotel ne iskal, in da je Judom, ki so ga vprašat prišli, kaj da je, naj borniše od sebe povedal. *Kaj vam v glavo pade, jim je je rekel, jaz nisim Kristus, ne Elia, ne prerok, le glas vpijočega sim v puščavi, ki Gospodu pot pripravljam, in nisim vreden jermenov njegovih čevljev odvezati.* Glej! toliko se je ponižal, da skorej ni mogoče bolj ponižati se, zato pa ga je Bog tako visoko povzdig-

nul, da ga mati katolška cerkva med naj vekše svetnike v nebesih šteje; in prepričati vas, da on to čast tudi zasluži, vam danes nekoliko iz njegovega življenja povédati mislim; povédati namreč, *kako je on živel, in kako živeti in ga posnemati imamo.*

Večni Bog! kateri si sv. Joana kerstnika s tolikimi gnadami obdaroval, pusti danes nekoliko svoje gnade na me rositi, da bodem čast in slavo tvojega svetnika po vrednosti oznanoval: vi pa me poslušajte v čast božjo, v čast sv. Joana kerstnika in v izveličanje svojih duš! —

Sv. Janez kerstnik je bil bogaboječ, pobožen mož in velik prijatelj božji; Gospod Jezus Kristus sam mu je pričal, da ga ni žena rodila visokejšega od njega. Kakor grom od oblaka do oblaka bobni, in zver in ljudi s strahom napolni; tako je njegov glas po puščavi se razlegal in grešnike iz spanja budil: kakor blisk ponočno temo razsvetli, in nebo in zemljo strese; tako je njegova beseda meso in kost spreletela in k pokori vnela. Judovska verna dežela vsa se prestraši; farizeji in saduceji, vojaki in harmičarji, revni in bogati se okrog njega vsujejo in tarejo, vprašaje ga: *Kaj nam je storiti, povej, da jezi božji odidemo? — Pokoro delajte, jim je govoril, in bodite vsmiljeni. Kdor dve suknji ima, naj tistemu eno da, kateri nobene nima. Nobenenemu krivice ne delajte, in bodite zadovoljni s tim, kar imate.* Pijanc naj opusti svojo nezmernost, nečistnik svojo razujzdanost, tat in goljuf svoje krivične pote; v treznosti, v poštenosti in pravici živite, in s poboljšanjem in spokornim duhom božjo jezo potolažite. — Slišati toliko resnih nauk so ljudje se izbrihtali, in v njih sereih se dan naredil; spoznavši svoje grehe so nad njimi jokati in zdihovati jeli, se jih spovedali in v reki Jordanu se kerstiti dali. Oh, preljubi moji! ko bi Joan ne bil svet mož bil, ko bi božji duh v njem ne bil prebival; toliko ljudi gotovo nikoli spreobrnul ne bil, in njegove pridige nikdar bi toliko stoterega sada prinesle ne bile.

Potem pa, ko je prosto ljudstvo k pokori vnel in grehov vmil, se je na dvor kralja Herodeža podal, in tudi njemu ojstro resnico na ravnost povédal. Pogumno pred njega stopivši mu odkritoserčno njegove hudobije očita in s strašno sodbo božjoj žuga. Herodež ga rad poslušal in v marsikakej reči se poboljšal; ali ko začne od nečistosti pridigovati, ko mu veli, da ne smé žene svojega brata imeti, tadaj je ogenj v streho zagnal in kraljevo jezo na glavo si nakopal. V temno ječo ga

verže, v težko železje zakuje in nevsmiljeno mu glavó odsekati da. — Oh ti nedolžni sv. Joan! to tedaj je bilo plačilo tvoje kreposti, da je nečistost te zamorila in v tesnem zaporu vgonobila. — Ti, ki praviš, da nesramnost, da prešestvo ni nobeden greh, timveč le človeška slabost; stopi sem, poglej kervavo, odsekano glavo Joana kerstnika, in nadjam se, da spoznal boš, da vse, kar je nagnusnega in k nečistosti sliši, je strašna hudobija, ktero pravični Bog do kervavega tepe. Ti pa ljuba mladost! ako te skuša kdo in v nesnažen greh napeljuje, spomni se odsekane glave sv. Joana kerstnika, vstavi se in ne daj se zmotiti. Njegova nedolžna kerv ti na glas vpije, njegova kervava glava ti očitno kaže, kaj nečistost zna, in v kaki prepad človeka pelje.

Ali da ne pozabim, še eno čednost sv. Joana kerstnika danes v misel vzamem, in vam v posnemo predpoločim; njegovo ponižnost namreč. Dasiravno je toliko ljudi na pravo pot pripeljal, vsi od blizo in daleč k njemu vrel in ga visoko slavili, se vendar nikdar ni prevzel ne ponosil s svojim djanjem; temuč vso čast in hvalo, ktero so ljudje mu dali, je na Jezusa Kristusa prenesel in njemu prilastil. *Jaz vas le z vodoj kerščujem*, je rekel svojim poslušavcom, *on pa, kateri bo za menoj prišel, vas bo z ognjem in sv. Duhom kerstil*. On je odrešenik, jaz sim le njegov poslanec in mu pot ravnam in pripravljam. On je jagnje božje, ki grehe sveta odjemlje; jaz pa ničesar nisim, in ne vreden, jermenov njegovih čevljev odplesti. Še lepše se je njegova ponižnost zasvetila, ko je Kristus sam k njemu došel, da bi se kerstiti dal. *Jaz potrebujem od tebe kerščen biti, in ti k meni prideš?* ga sv. Joan vpraša, in še le, ko mu Jezus vdrugeč veli, vzame čast, ki se mu ponudi, in ga kersti. Pač v resnici svet mož je bil, in po pravici zasluži, da Jezus sam ga je toliko počastil in povzdignul, in naj vekšega med preroki imenoval. — *Kdor se poniža, bo povišan, in kdor se poviša, bo ponižan*, govori sv. pismo; tudi nad sv. Joanom so te besede se vresničile.

Ali lahko bi kdo me vprašal: Kako vendar je sv. Joan tako visoko stopnjo kreposti dosegel? kako je živel? kako ravnal? ali nam je mogoče posnemati ga? Da, mogoče je, in dolžnost moja in vaša posnemati ga; le poslušajte pazno, še marsikaj lepega iz njegovega življenja vam povédati hočem.

Sv. Joan je tako visoko stopnjo svetosti dosegel 1) *po lepih naukih in dobrih izgledih svojih starišev*; zakaj jabelko ne pade daleč od drevesa, in po očetu in materi se večidel děca veržejo. Oče in mati,

Caharia in Elizabeta sta sama pobožno živela, zato tudi je njih sine tako lepo v dobrem rasel, in od dne do dne v čednostih više napredoval. O stariši! ko bi tudi vi svojim otrokom vedno lepe nauke in dobre izgleda davali, vse drugače bi bilo na svetu, ne vidilo bi se toliko zapeljane nedolžnosti, ne jokalo toliko mladenčev in dekličev, in peklenki duh bi ne bil nikoli toliko duš v svojo mrežo zajel! Otroška duša, se meni zdi, je kakor bel papir, na ktereга še nihče pisal ni; stariši so prvi, kateri pišejo na-nj. O ljubi stariši! dajte se sprostiti, in vselej le svete, le kerščanke nauke pišite v duše svojih otrok; kar jim vi vpisali bote, ostane naj dalje, se težko kterokrat popolnom izbriše.

Sv. Joan je tako visoko stopnjo kreposti dosegel 2) *po svojem lastnem trudu in prizadetju*, ker je to, kar je od svojih starišev slišal, tudi v djanju dopolnil, in od mladih nog Bogu zmirom zvesto služil. — Tako po malem, tako po redkem je jedel, da pri Judih je bila prislovica od njega: *On ničesa ne jě, in ničesa ne pije*. Naj slabše reči, kakor divji med, kobilice in sirove korenine so bile njegova jed, bistra studenčna voda njegova pijača, in vina ali žganja njegove ustnice nikdar okusile niso. — Pri nas pa se ljudje od mladega le vina in žganja vadijo, zato najdemo toliko pijavcov, katerih nobena beseda ali pridiga ne vžge, in se ne spreobernejo, ko bi samega Jezusa Kristusa pridigovati čuli. Mladenči in deklice! hočete v gnadi božjej ostati in srečni biti na tem in unem svetu, varite se, za božjo voljo vas prosim, varite se nezmernosti v jedi in pijači; ako svojemu gerlu nič odrekli ne bote, tudi poželenja svojega mesa ne bote vkrotili. *Varite se vina*, opominja sv. Paul, *kajti u vinu je nečistost*; in koliko ljudi jaz že poznam, kateri so lepo in sveto in čisto živeli, v pijanosti pa so smertno grešili in nedolžnost svojo zgubili, so jokali in zdihovali, ko so trezni postali; ali kaj ko prepozno je bilo! *Pijanost in nečistost*, piše modri Tertulian, *sta dva hudiča, která se vkupej deržita, tako da človek, kateri se enemu vda, ga tudi un kmalo zgrabi. Pijanost in nečistost ste sestre, kakor ste sestre tudi čistost in treznost*. Ti pa o Bog, vsmili se nas, in ne daj, da bi se kterokrat vpijanili!

Sv. Joan kerstnik se je *ponižno in borno nosil*, ojstra sukuja, iz velbljudjih dlak, in usnjat pas okoli ledja je bila vsa njegova obleka; zato je Kristus k ljudem od njega govoril, rekoč: *Koga ste šli v puščavo gledat? človeka v mehko oblečenega? Glejte! kateri se v mehko oblačijo, so v kraljevih hišah*. — Kaj menite, ko bi šli dan današni gledat ljudi po sejnih, po cerkvah ali ako rado k božjej mizi, ali bi

jih najdlji kaj v mehko oblečenih? O na cente, ako jih hočete, posebno ženskih, katerih vedna misel in skerb je draga in zala obleka, ktere vse kar dnarja dobé ali zaslužijo, v nečimernost obernejo, in dostokrat same ne véjo, kako bi se napravile in kaj si omislile, da bi lepše bile in bolj dopadle. Prav je sicer, da se čedno in snažno oblečete; gerdo bi bilo, z marogastim obrazom ali vmazanoj pečoj v cerkvo priti, ali le preveč se lepotičiti, cele ure pred zerkalom stati in svojo glavo tako dolgo opletati, da se na zadnje clo sv. maša primudi, to ni prav, to ne more brez greha biti. Sv. apostol Peter veli, *da ženski lišp ne sme od zvonaj biti*, in ni prav, ako si dekleta ali žene svoje lase preveč umetno opletavajo, drage, zlate vuhane, perstane in pase kupujejo in nečimerne, vreščeče krila, jopce ali rute omišljujejo; marveč od znotraj naj se lepotičijo, čistega serca, pohlevne in krotke morajo biti; to jih pred Bogom kinči, in take le so njemu ljube in drage.

Sv. Joan kerstnik je svoje mlade léta v samoti preživel, v puščavi, v skalovju, daleč proč od šuma in pregrešnega veselja sveta se posvetil, in s postom in molitvoj na svoj blagi poklic se pripravil. — Mladenči in device! katerim ljuba nedolžnost na sercu leži, varite se zapeljivega sveta in s hudobnimi ljudmi in tovarši nobene prijaznosti ne imejte. Ondi kder pijanci vpijejo in z rokami ploska jo, der fanti velik truš imajo in dekleta v plesu se vertijo, ondi ni za vas, ondi se nihče ne posveti. Plesavki za plačilo je bila sv. Joanu kerstniku glava odsekana; plesavcu za plačilo omotena deklica rada tud še zdaj nedolžnost svojo da. *Hudič je storil*, veli sv. Krizostom, *da je Herodiana hči s svojim plesom toliko dopadla, hudič ji je pomagal, da je tako govorila* in sv. Joana kerstnika ob glavo pripravila; *zakaj kder je ples, tam je hudič, tam se nedolžnost mori. Še zdaj je mnogo takih gostarij, pri kterih sicer ne bo sv. Joan umorjen, ali udje Kristusovi bodo ranjeni. Ti namreč, ki zdaj plešejo, nočejo, ne želé glave v skledi, ampak dušo tih, kteri so ž njimi pri mizi; glave ne odrežejo, ampak dušo zamoré.* — Zatorej vam svetujem, ako me v bogati hočete, v nedeljah in praznikih ne na ples, ne v kerčmo iti, ne po hišah, ne po božjih potih veliko se klatiti, temuč kolikor je mogoče, doma ostati; v svojo farno cerkvo naj bo vaša jedina pot, in iz cerkve sopet k svojim starišem damo; naj bolje bo za vas in nikoli nobenega grevalo.

Sv. Joan kerstnik je tako visoko stopnjo pobožnosti dosegel, 3) *po milosti, s kateroj ga je Bog obilno oblagodaril.* Že v maternem telesu ga je očistil in vun in vun na poti nedolžnosti ohranil. — Tudi

mi vsi, kolikor nas je, potrebujemo gnade božje, zakaj človek brez Boga in njegove gnade ne more ničesa dobrega storiti, in vse njegove delo ni drugzega kakor prazen klas. Hočete pa gnado božjo zadobiti, morate radi in dobro moliti, morate pridige in kerščanske nauke pazljivo in z veseljem slušati, in nad čemur je naj več ležočé, zakramenta sv. pokore in sv. rešnega telesa vselej z gorečim in vrednim sercom prijeti. Sosebno mladi ljudje, ki pogosto skušnjave terpé, gotovo zaidejo, ako spoved in sv. obhajilo dolgo odlagajo. — Kar mene dotiče, jaz vam po vsej resnici povém, da za me ni vekšega veselja, kakor o nedeljah in svetkih mnogo ljudi, zlasti mladenčev in deklíčev pri božjeh mizi zagledati; in mnogokrat mislim, ako je v nebesih med angelji božjimi toliko veselje nad grešnikom, kateri se spokori; koliko vekše veselje še le bo med njimi nad tolikimi čistimi dušami, ki v ljubezni pred altarjem božjim klečé, se z Jezusom, svojim ženinom združijo, ga prosijo in hvalijo in časté, in mu serce in vse kar imajo in terpé, v radovoljen dar prinesejo. Zatorej ne dajte mi te žalosti pri vas doživeti, da bi katerokrat kaka nedelja prešla, o kateri bi nobenega k spovedi ne bilo.

Zdaj pa mislim, da sim vam za danes dosti povédal; kajti tudi naukov preveč na enkrat ni dobro. Le to, kar ste slišali, dobro zapomnite, in živite po tem, veliko stopnjo bote storili na potu do sv. nebes. — Ako bote radi molili, pridno v cerkvo hodili, božjo besedo z lačnim duhom poslušali, in sv. zakramente vestno po nauku svojega spovednika prijemali, bote lahko tudi vi čisto, trezno in ponižno živeli, kakor sim vam od sv. Joana kerstnika povédal. Kdor pa pravično živi in pošteno ravna, se greha varje in dobro stori, njemu se tudi smerti bati treba ne bo; zakaj *kakoršno življenje, takošna smert*. Kdor zdaj v smertnih grehah živi, v napuhu, v lakomnosti, v nesramnosti, v zavidu, v nezmernosti, v sovražtvu, v mlačnosti, on ne bo dobro vmerl, ako ravno bo še na zadno uro s sv. zakramenti previden: kdor pa krepostno živi; ponižno, poterpežljivo, trezno in sramožljivo, bo tudi srečno vmerl, akoravno bi na naglem od tega sveta se ločil. *Gospod ga bo varval o hudem dnevu*, govori sv. pismo, *ga bo rešil iz rok njegovih sovražnikov* in mu dal krono življenja, katero mu je pripravil od začetka sveta, pa ne samo njemu, temuč vsim, kateri ljubijo njegov prihod. Amen.

Rozman.

IX.

PRIDIGA V GOD SV. HELENE.

Goljufna je priljudnost in prazna lepota; le žena, koja se Gospoda boji, bo hvalena. Prip. 31, 39.

Blizo tristo let je naša sv. vëra vedno in strašno preganjana bila, tako da skorej ni najdliti muke, koje bi neverniki za vboge kristiane si izmislili ne bili. *Svetemu Primažu* p. so razstopljenega svinca v usta vlili; *sveto Regino* z gorečimi baklami sožgali; *sv. Sekundo* so pekli v razbeljenej peči; *sv. Lorenca* so pekli na razbeljnem ražnju; *sv. Vida* kuhali u vrelem olju; *svetej Ajti* so persi z žarečimi klešami odšipnuli; *svetemu Cirilu* truplo razrezali in drobovino izmotali; *svetemu Adrianu* so roke in noge odsekali in potem v stopah ga sterli; *sv. Hipolita* divjemu konju za rep privezali in po blatu in kamnih vlačili; *sv. Jerneja* so živega iz kože djali, *sv. Ignacia* divjim risom in oroslanom pohrustati dali; *sv. Viktora* so na mlinsko kolo privezali, do praha zmeli, in druge še drugače mučili. Vendar zastonj je bilo vse divjanje; kakor pšenično zerno, ki se na njivo vseje, desetero in više zern prinese, tako tudi je kerv enega mučenika deset ali dvajset kristianov rodila. Samo mignul je Bog s svojim očesom, in neverniki, poprej dereči volkovi, so se v krotke in pohlevne ovce premenili; in ravno tisti ki so ga z ognjem in mečem preganjali, so njegovi naj zvestejši služavniki postali. — V létu namreč, ko se je pisalo 312 po Kristusovem rojstvu, se je nevërskemu cesarju *Konštantinu* pri belem dnevu znamuje sv. križa na nebu prikazalo, in v znamenju zapisano z gorečimi pismenkami je bilo: *V tem znamenju boš zmagal*. Viditi to čudo, se mu oči odpro, gnada božja ga prešine in luč prave vëre se mu vname; maliko ukáže vse potrupati, ajdovski tempelni se v kristianske cerkve spre-mené, in na banderih vojakov in v Rimu in kmalo tud po ostalih varoših se znamuje sv. križa zasveti — ajdovske zmote zbežé in resnica kraljevati začne. Ali laliko bi me vprašali, zakaj vam vse to pripovê-

dujem? — brez vzroka, ljubi moji! gotovo da ne. Glejte! mati tega prvega kristianskega cesarja Konštantina je bila *sveta Helena*, slavna varhinja naše farne cerkve, ktere praznik danes z veseljem obhajamo. Tudi ona se je v tminah ajdovske vraže rodila in izkojila; ali kakor hitro je od sv. Duha razsvetlena svoje zmote spoznala, se je prave Jezusove vere zvesto poprijela, bogoljubno živela in sveto vmerla.

Sv. Helena je od Boga mnogo gnad prijela, ali tud veliko zahvalo mu je vedla, to vam bom danes iz njenega življenja pokazal; pokazati pa tudi vam hočem, *kako zahvalo smo tudi mi Bogu dolžni, ker nas je k pravej veri poklical*. — Napreden pa govoriti začnem, se obrnem k tebi, sveta mati Helena! poln veselja bom tvojo čast označeval, poln gorečnosti pravil svojim poslušavcom, kako lepo si živela, in njih opominjal, da bi tebe posnemali; zatorej prosi za mene in njih, da nam sv. Duh naše serca vžge.

Hudo se godi popotniku, ko v temne goščave zaide in v černej noči pot v svojo domovino zgreši; ali z veseljem se mu serce napolni, ko svetlo danico na nebu zagleda, ko rudeča zarja iz zagor prisije in ljubo jutro oznani: tako tudi se je razveselila *sv. Helena*, ko se zarja prave vere v njenih persih zasveti, ko jo sv. Duh k novemu življenju v Jezusu prerodi. V ajdovskih zmotah rojena je po potu malikovanja hodila, je grešne, krive bogove, kteri so kradli, se vpijanili in u vzajemnej nesramnosti živeli, častila in za svoje stvarnike imela; kakor hitro pa je Bog k pravej veri jo zaklical in se ljubi dan naredil v njenej duši, od veselja ni vedila, kako bi se Bogu vredno zahvalila, kakošno čast mu skazovala in kako živela, da bi mu bila prav v resnici dopadla.

Vedila je, kako neizrekljivo srečo je dosegla, ko je kristiana postala, vedila pa tudi, da vera brez dobrih del sama je mrtva; da mora človek živeti kakor ga vera uči, sicer mu nič ne pomaga, timveč še le huje pogubljenje si na glavo nakopa; zatorej je bilo vse njeno življenje dobrih del polno, zaznamovane z dobrotami so bile vse njene stopinje, in smē se reči, da sam blagoslov je iz njenih rok tekkel. Srečno je bilo mesto, srečna hiša, v ktero je ona stopila, povsod je tolaž in veselje prinesla, povsod je žalost in stiska nehala. Dasiravno visokega stana se ni sramovala, pod slamnato streho stopiti, in siromakom, ki so stradali, z lastnoj rokoj davati kruha, moke, sočive in dru-

zega živeža; dasiravno s cesarskim plajšem ogernjena je bolnike in betežnike vun in vun obiskovala, kakor njih vsmiljena mati jim solze brisala, in rane čedila in obvezovala. Kakor viden angelj božji je med ljudmi hodila, in na levo in desno dobrote trosila; lačne nasitila, žejne napojila, nage oblekla, jetnike rešila; bila je, da kratko rečem, mati vsih nesrečnikov. — Sama cesarica je tud sina cesarja imela; vendar je bila toliko ponižna, da je kristianskim devicam, ktere so Bogu se zaobljubile, sama jedi kuhala, sama vodo nosila in pri mizi jim stregla.

Glejte, ljubi kristiani! tako moramo tud mi vsak po svojem stanu dobro storiti. Tudi med nami je dosti lačnih, dosti revežov, kterim se slabo godi in si sami pomagati ne morejo, dajmo jim, kar premoremo, ali kaki košček kruha, ali kako pest pšena, ali kako staro srajco, vsaj nam bo dober Bog sto- in jezerokrat vse povernul. Le mislimo si, ko bi mi v kakej hudej stiski bili, kako težko bi nám djalo, ŕo bi nobenega človeka ne bilo, da bi se nas vsmilil, nam svojo roko odperl in vsaj nekoliko pomagal. *Kar pa želimo, da bi nam drugi storili, radi tudi mi drugim storimo, kakor nas Jezus sam uči.*

Ali obrnimo se sopet k *sv. Heleni*, in poglejmo kako se je njeno hvaležno serce še razodelo, kako njena pobožnost in sveta ljubezen v djanju skazala. — Zapustila je cesarski dvor, iz glave vzela cesarsko krono, in dasiravno osemdeset let že stara je nevarno morje preveslala, vidit in počastit tiste svete kraje, kder je Jezus Kristus se rodil, kder je živel, terpel, svojo kerv prelil in križan bil. Mnogo lepih cerkuv je postavila soseбно v Jeruzalemu, mnogo mašnih oblačil napravila, in še marsikaj družega za cerkvo in službo božjo omislila; zlasti pa je želela, *sv. križ* najditi, na katerem je Bog Sin vmerl in svet odrešil. Zategadel pusti na gori Kalvarii kopati, in res tri križe najdejo in žreblje, s kterimi je presveto telo na križ pribito bilo in napis, kojega je Pilatuž na križ pribiti dal. Ali kteri med timi tremi križi pravi je, ni bilo za razločiti, zato ker napis je bil snet in posebej ležal. V tej zadergi se *Makari*, Jeruzalemski škof k Bogu oberne, serčno moli in pusti vse tri križe nesti k nekej ženi, ktera je ravno vmirala. Z dvema križema se je dotaknejo in ničesa ne pomaga; kakor naglo pa se s tretjim križem približajo, je precej in popolno ozdravila. Zdaj spoznata škof in cesarica, da tretji je pravi sveti križ, na katerem je svet odrešen bil.

Sv. Helena vsa ginjena pade na svoje kolena, na svoj obraz, dragi les objema in poljubi, joka od veselja in joka od žalosti, in se

odtergati ne more in tudi ne pusti. — O ljubi kristian! stopi, stopi bližej in razglej se nad slavno cesarico, kako na tleh, v prahu in blatu leži, kako vpričo nesoštete množice vrnega in nevrnega ljudstva pri lesenem križu svojega Odrešenika moli, kako joka, zdihuje in za milost prosi: ti pa si včasih tako mlačen, tako merzel, da tukaj v cerkvi, ko se Jezus na altarju za tebe daruje, ali te v monštranci raspovstavljen blagoslovi, komej svojo glavo nagneš; na svoje grešne persi terkati ali clo poklekniti, meniš, je pre-otročje, ali le za kako staro ženo. Ali je to zahvala Bogu, da ti je kristianske stariše dal? ali ti nič k sercu ne gre, od ene komej spreobrnjene žene, kakor je *sv. Helena* bila, osramoten biti? Ker smo tedej vidili, kako pobožno je ona živela, kako hvaležna za božje darove je bila, poglejmo tudi, kako čast in zahvalo smo mi Bogu dolžni, ker nas je k pravej vëri poklical.

Le mislite si, preljubi moji! ko bi bili mi tačas na svetu bili, ko je vum Noeta ves človeški rod u valovih vesolnega potopa poginul, kako srečni bi se bili šteli, ako bi se bili v Noetovej ladji znajšli! kako bi bili Boga hvalili, da nas je take nesreče rešil! — Ali povejte mi? ali ni nam še mnogo vekšo gnado in ljubezen skazal, ker nas je v naročju sv. katoliške cerkve se roditi pustil? Ravno tada, ko je mojo in vašo dušo kristianskim starišem izročil, je vstvaril jezar in jezar duš v Azii, Afriki, na Turškem, na Kitajskem in v drugih deželah, ter jih v neznabožtvu ali krivovërstvu pustil. Kaj menite, s čim smo zaslužili, da ravno mi smo v pravej svetej vëri se rodili, drugi pa te nepopisljive sreče niso postali deležni? — Ne iščimo zasluženja, ker nad nami nobenega ni; zgol ljubezen in sama milost božja je bila, da se je nas spomnul in nam vrata v svojo sveto cerkvo odperl. Čudim se, da od njegove ljubezni in dobrotljivosti vneti noč in dan pred njim ne klečimo in njega ne hvalimo.

Vol pozna svojega gospodarja in osel jasli svojega gospoda, tud mi moramo spoznati dobrote svojega Boga in mu dolžno zahvalo dati. Pri sv. kerstu smo se odpovedali hudiču, njegovemu napuhu in djanju, smo obljubili Boga čes vse, svojega bližnega pa kakor samega sebe ljubiti; kar pa smo obljubili, ne smemo pozabiti, timveč natanko dopolniti. — Nekdaj so kristiane poznali po njih pobožnem, dobrodelnem in sramožljivem življenju, zdaj pa žalibože! med življenjem kristianov in nevrnikov skorej ni nobenega razločka. Žalost me je obšla, ko sim v nekijh knjigah bral, da Turki v svojih molitvenih hišah, kder nobene božje podobe nimajo, se pogosto lepše zaderžé, kakor mnogo

kristianov v svojih cerkvah, kder sam večni Bog prebiva, ali clo pred altarjem, pred katerim angelji trepetajo, in kamor se mašniki le s svetoj groznoj bližajo. Petkrat na dan Turki svoje molitve opravljajo, in kakor pravijo, prav zvesto jih opravijo; o kristiani! ne dajte se od Turkov osramotiti, in včstno molite vsako jutro ko vstanete, vsak večer ko ležat greste, vselej ko angeljsko češenje zvoni, ali ko jest greste, ali jesti nehate. *Sin časti svojega očeta*, govori Bog v sv. pismu, *in sluga svojega gospoda; sim tedaj jaz oče, kje je moja čast? sim jaz gospod, kje je strah pred menoj!*

Hočemo Bogu hvaležni se skazati, da nas je k pravej věri poklical, moramo v dalej lepo in sramožljivo živeti. Kar je gerdega, kar je zoper sramožljivost ali k nečistosti sliši, se med nami nič misliti, nič govoriti in storiti ne smē. Kaj bi nam pomagalo, da vємо za šesto in deveto božjo zapoved, pa bi ju v mislih, v besedah ali v djanju prelomili, kolikorkrat bi priložnost prišla, in bi od zatajenja samega sebe nič slišati ne hotli! Bi mar ne bilo bolje, od kristianstva nikoli nič slišati, kakor pa v kristianstvu slabo in po divje živeti? Sv. pismo nam priča, da kristianov sodni dan težji odgovor kakor nevěrnikov čaka; zakaj ko bi bezbožniki toliko lepих pridig in naukov čuli, kakor jih kristiani čujejo, ko bi se njim toliko gnad in darov delilo, kakor se jih deli nam v svetih zakramentih, bi bili že zdavnej pokoro delali in svoje grehe z vročimi solzami vmili.

O ko bi nam dano bilo, v druge dele sveta, v Azio ali Ameriko pogledati, kako milo in lepo se ondi juterna zarja naše svete věre bliža, kako se pri nekojih divjih narodih prvi zlati časi kristianske věre ponavljajo, razjokali bi se in rekli, da take izveličanske věre mi nismo vredni. Po pet, šest dni daleč gredo, da bi enkrat sopet pri svetej maši ali spovedi bili, ali z Jezusom v sv. rešnem telesu se združili. Ako slišijo, da kakī duhovnik k njim priti ima, mu gredo tri ali štir dni naproti; clo v Rim k sv. očetu papežu so prijadrili ter jih lepo in nadležno prosili, da bi jim mašnikov poslali. In ako pride duhovnik k njim, mu vse naproti hiti, mladi in stari se od veselja jokajo ter na kolena padajo, vsaj roba njegovega oblačila se dotaknit. — Mi pak, oh da vam tudi kaj takega očitati moram! mi smo pogosto tako mertvi in merzli; duhovnikov obilno imamo, pa jih poslušati, se jim spovedati nočemo; službo božjo mudimo in se nekokrat tako gerdo zadržimo, da bolje menda bi bilo, brez službe božje ostati ali v hosto kakor v cerkvo iti.

Ako vse to premislim in vidim slabo življenje sedajnih kristianov, vam po resnici povem, da se močno bojim, da bi nam Bog sveto katolško vero vzel, kakor je mnogim narodom in deželam že storil.

Da se pa to ne zgodi, ljube kristianske duše! obljubimo Bogu, da ga ne bomo više tako žalili. — Da, nebeški Oče! poboljšati se hočemo, to ti obljubim v imenu vsih, ki so tukaj zbrani. Prevzetnost hočemo iz serca zagnati, gerdo nesramnost iz naših krajev zapoditi in nobena krivica več naših rok ne bo ognusila. Polni hvaležnosti za neprecenljivi dar sv. vere hočemo radi moliti, tvojo besedo v pridigah in kerščanskih naukih pridno slušati, in v cerkvi vselej tako se zaderžati, kakor se pobožnim kristianom spodobi. Ti pa, ljubi Oče vsih! ogenj žive vere v nas vžgi, ne pripusti, da bi kterokrat od nas in naših krajev bežala; marveč u večnost naj nas spremi, in tam pred sodnim stolom naj nam na strani stoji. Za to te prosimo po ranah Jezusa Kristusa, tvojega ljubega Sina, in po priprošnji naše slavne varhinje, svete Helene. Amen.

Rozman.

X.

PRIDIGE OSNOVANE ZA VSE NEDELE.

NA DALJE.

XXIX. BINKOŠTNA NEDELA.

Od svetega Duha.

Tolažnik sv. Duh, kterega bo Oče poslal v mojem imenu, on vas bo vse učil, in vas na vse spomnil. Joan. 14, 26.

1. Imeniten, bogat gospód je došel iz srečne, dalne dežele, donesel veliko blaga in pri nas strehe iše. — Kdo vas ga hoče pod streho vzeti? — — *Mogočen gospod* želi med nami bivati, kojega moč vse sovražniuke zmaga. Jeli bi mu prijazno bivališče pri vas dali? — — *Pohleven in ves ponižen gospod* je; še tako borno bajtico za ljubo vzame; in kder je on domá, tamo ljubi mir in vse dobro prebiva. — Jeli ga

smem povabiti, naj pri nas ostane? — Še pa vendar! bote djali; saj še berača prenočimo. Ali kdo pa je? — —

2. *Bog sv. Duh*, on tretja peršona v presveti Trojici, naš posvečitelj, ki iz Očeta in Sina izhaja, kojega je obljubil Jezus poslati, rekoč: „Tolažnik sv. Duh“ itd. on je prišel iz srečne dežele v to solzno dolino nas posvetit. — — Ravno danes obhajamo častiti spomin njegovega prihoda na svet, pa tudi v naše serce ob času sv. kersta in sv. birme. „Jeli ne veste, da ste tempel božji, in da sv. Duh u vas prebiva?“ I. Kor. 3, 16. — —

3. *Kako malo* pa sv. Duha spoznamo! — *kako slabo ga sprejmemo!* — kako slabo mu za vredno prebivališče skerbimo! — Premislimo torej danes tri imenitne reči: *I. Kdo je sv. Duh; II. Kde prebiva sv. Duh; III. Kakošno naj bo njegove prebivališče.*

O sv. Duh, kateri si današno nedelo apostole tako razsvetil, da se je na prvo besedo sv. Petra 3000 preobernilo, razsveti mene, ogrej moje poslušite! — —

I. Kdo je sv. Duh?

Kedar je *sv. Paul v Efezu 12* možev najšel, jih je vprašal: „Ste prijeli sv. Duha?“ Oni so rekli: „Saj še slišali nismo, da je sv. Duh.“ Djanje ap. 19, 1—7. — Naj bi tudi mnogoterega vas ravno to pobaral, bi mi moral ravno tak odgovoriti: „Saj še prav ne vëm, kdo je sv. Duh.“ — Oj slab podučitek — pregrešna nevednost, sv. Duha še ne prav spoznati! Poslušajte:

1. *Le edin Bog* je — pa on se je nam po svojem vsmilenju v *treh peršonah* razodel: *Oče* stvarnik — *Sin* odrešenik — *sv. Duh* naš posvečitelj. Bog Oče je sam od sebe — Bog Sin rojen od Očeta — Bog sv. Duh izhaja od Očeta in Sina vékomej; on je tretja peršona v presv. Trojici, pravi Bog, Očetu in Sinu u vsem enak. — Koliko moljenje smo njemu dolžni! — koliko zahvalo za vse njegove dare!

2. *Sv. Duh* je v st. zavezi *skoz preroke* govoril, *skoz njega* pripomoč se Jezus včlovečil, on je na bink. nedelo apostole razsvetil, po 12 ribčih ves svet preobernil — je mučence krepčal, jim dal pred sodniki vero terditi, in stanovitno na morišču pričati. On vlada sveto *kat. cerkvo*, *škofe*, *mašnike*, in *posvečuje vërne* do konca sveta. „Darovi so mnogi, duh pak je eden — — ki vsakemu deli kakor hoče.“ I. Kor. 12, 4—11.

3. Kdo nas zamore povedati vse, *dare* in miloste, ktire je po sv. Duhu prijel? — pri sv. kerstu — pri sv. birmi — pri vsih sv. zakramentih, v kojih nas posvečuje. — On nas uči resnice — nagiba našo voljo v dobro — grešnike opomina v pridgah kakor sv. Avguština — skoz zvona — orgel glas, kakor sv. Jožefa Kupertina — skoz smert drugih, kakor sv. Marjeto Kort. — Sv. Duh nam daja moč vse skušnjave prebaviti, križe in terplenje prestati, kakor mučencom, ki so v 300 letih preganjbe 13 cesarjev premagali, in nad 16 milijonov mučnikov je vене častite premage doseglo. (Beri drobtince V. 154) — Sedem neb. darov tudi za nas ima, ako smo vredni, da pri nas prebiva.

II. Kde pa sv. Duh prebiva?

1. *V deželi*, v koji modra, pravična gosposka vlada, zvesti in pokorni podložni radi vbogajo, — polje in vinogradi lepo obdelani — ceste in poti varni — ljudje pošteni, otroci skerbno učeni in rejeni — vbogi preskerbleni itd. (Beri apost. Hrano II. 4.)

2. *V fari*, ki ima skerbne pastirje — bogaboječe ovčice — cerkve lepo kinčane, pa tudi pridno obiskane, v kojih se priserčno moli, pôje, sv. zakramenti vredno prijemajo — kipi in križi v zapotih čedni, kerčme tihe in poštene, otroci pohlevni, mladenči modri, pošteni možje in žene — tamo je sv. Duh doma.

3. *V ker. hiši*, v koji sta gospodar in gospodinja prva na nogah, posledna v posteli, prva domá, otročaji ljubeznivi, družina pridna, kder je več: Bog plati! kakor pa posvetnega dnarja — živina čedno oskerblena — polje lepo obdelano, strehe pokrite — sobe čedno posnažene, itd. Tamo je sv. Duh doma.

4. *V človeku*, kteri kerš. nauke dobro zna, pa tudi po njih živi — svoje delo zastopi in v svojem stanu zadovoljno živi — križe, težave rad poterpi, in več za nebesa kakor za posvetno skerbi itd., on je tempel sv. Duha. Moj brat! sestra moja! jeli sv. Duh pri tebi doma?

5. *V kraji*, kder nečistost gospodinji — razujzdani dečaki cele noči voglarijo — se po gostivnicah gostokrat raja — pohujšanje daja, gosposka pa tiho deje, sv. Duha ni. — *V srenji*, v kteri je kerčem preveliko, ljudi v cerkvi pa malo — kder znajo bolje kvartati kakor moliti — huje kleti kakor pošteno peti — kder so pravde in tožbe doma, tako sosesko sv. Duh zapusti. — Tudi v hiši ga ni, v koji

imajo več za neumno živino kakor za deca in družino skerbi, kder se veliko kletve, malo pa božjega čuje, več po premoženju teka, ko na poštenje gleda; tako hišo sv. Duh beži.

6. *Pri tebi, o človek*, ki si napuhu prijatelj, vinu brat, nečistosti družban, jezi tovarš itd. Bog sv. Duh prebivati nima prostora; peklenški duh je tvoj gospodar, ti njegov sužen. — Taka dežela brez sv. Duha bo žalostna pušava polna derečih zveri — tak kraj zapuščen vinograd, kojega je Bog zaklel — taka hiša jama pregrehe; — tamo ni dobro bivati. — Človek, kojega sv. Duh zapusti, je suho drevo, podmet večniga ognja. — Oh pridi, pridi sv. Duh v naše kraje — v našo faro, v našo srenjo! Oče luči pridi! Pridi oče vbogih v naše hiše — v naše serca; hočemo tebi pripraviti vredno prebivališče.

III. Kakšino ima biti prebivališče sv. Duha?

Po mnogih krajih k binkoštam hrame pobelijo, okna z zelenjem čedno ozaljšajo, kakor bi hotli sv. Duhu lepo bivališče napraviti. Lepo je to! pa ni dovolj.

1. Hočete, da bo sv. Duh u vaši srenji domá, potrebite iz sozeske malopridne ljudi, pohajače, zapeljive postopače, razujzdane ženstva — ne terpite gerdega znanstva — ponočnega vesovanja, pa tudi ue pravn, ne sovražtva. Sv. Duh ljubi mir in lepo slovo. „Čistost in pohlevnost serca ste naj prijetniše družice sv. Duha.“ Sv. Franc. Ksav.

2. *Povabite* gostokrat sv. Duha naj pride, prosite Jezusa, naj vam ga pošlje — vi stariši za svoje otroke — podložniki za svojo gospoško — vërne ovčice za svoje pastirje, naj jih sv. Duh vlada, oni pa vas. Tako so molili apostoli čakaje na prihod sv. Duha. „Oče neb. bo dobrega Duha njim dal., kteri ga prosijo.“ Luk. 11, 13. — — Je pa sv. Duh pri vas —

3. *Ne žalite* sv. Duha z grehom — ne dajajte mu slov s kletvijoj — ne preganjajte s pohujšanjem in zapeljevanjem. „Kdor tempelnu božjemu nečast stori, njega bode Bog končal, „Svet je tempel božji, in to ste vi.“ I. Kor. 3, 17.

Kako ljubezniva in prijetna je mlada vigrad po merzli zimi — nježno je spomladansko zelenje — cvetje! — Še lepši se je pomladil svet po prihodu sv. Duha — v spoznanju — v čednem djanju. Tako na novo oživijo kraji, fare, srenje, hiše, ktire sv. Duh obiše. — Tamo

se vživa sv. Duha sad: ljubezen, veselje, mir itd. Gal. 5, 22 — 23. Tam se scer tudi solze vdirajo, pa so le solze dušnega veselja — tamo se hvalne pesme pojó. Oh kako veselo je v takem kraju prebivati! — In kedar barka našega življenja h kraju doteče, in imamo v hišo večnosti stopiti, nam prinese sv. Duh, kakor golobček Noetu, vejico zelene oljke večnega miru, nebeškega veselja. Amen.

XXX. PERVA POBINKOŠTNA NEDELA.

Od presvete Trojice.

Pojdite in učite vse narode, in kerstite jih v imenu Očeta, in Sina in sv. Duha. Mat. 28, 19.

1. *Tri* naj inenitnej *godove* sv. mati kat. cerkva vsako leto obhaja: božično godovno v spomin Boga Očeta, ki je svet toliko ljubil, da je svojega edino rojenega Sina dal — — Joan. 3, 16; veliko-nočne svetke obhaja v spomin Jezusa božjega Sina, ki je iz ljubezni do nas svoje življenje daroval; in svete binkoštné praznike v spomin sv. Duha, ki nas je posvetil otroke Očeta neb. brate in sestre Jezu Krista, in tempelne sv. Duha.

2. *Trikrat* častit spomin pa *današno nedelo* obhaja presvete Trojice, povzevši vse tri skrivnosti neskončnega božjega bitja in izveličanja našega, od kterih je vzkazal Jezus vse narode učiti in na nje kerstiti, rekoč: „Pojdite, učite“ itd.

3. „*O visokost bogastva božje modrosti in znanja!*“ itd. Rim. 11, 33. — Na ravno to presveto Trojico smo tudi mi kerščeni — zaobljubljeni po kerstni obljudi — dolžni njo spoznavati, hvaliti in moliti. Premislimo torej danes po nauku naše sv. vere tri reči:

I. Kdo je presveta Trojica; II. Kaj je presveta Trojica nam storila; III. Kaj smo mi presv. Trojici dolžni.

Slava Bogu Očetu, Sinu in sv. Duhu! itd.

I. Kdo je presveta Trojica? Na to veliko vprašanje odgovoriti je hodil sv. Avguštin po bregu nezmernega morja. (Beri apostolsko Hrano II. 16, 4.) — Ako pa ravno ne zapopademo, lahko vèrjemo, kar nam je sam Bog Sin razodel. — Eden sam Bog, pa tri peršone je presveta Trojica. Bog Oče je sam od sebe vèkomej, Bog Sin je rojen iz Boga

odrij: Simonida je vpraš. Sivičij ko. Hrijenon

Očeta vékomej, Bog sv. Duh izhaja od Boga Očeta in Sina vekomej. — „Trije so — in ti trije so edno.“ I. Joan. 5, 7.

2. Vsaka peršona v presv. Trojici je Bog, pa niso trije bogovi, ampak eden sam. Vsaka peršona je ednako vsemogočna, neskončna, večna, pa vender niso trije večni, neskončni, vsegamogočni, ampak eden sam Bog. — Kakoršni Oče, takoršni Sin, tako je Bog sv. Duh.

3. Da so pa ravno vse tri božje peršone sebi po vsem ednake, se pa tudi tako razložijo, da je druga peršona Bog Oče, druga Bog Sin, druga Bog sv. Duh, ter jih ne smemo zmeniti. Bog Sin je scer rojen iz Očeta, Bog sv. Duh izhaja iz Očeta in Sina; pa vender Bog Oče ni bil poprej ko Bog Sin — ne poprej ko Bog sv. Duh, ne sv. Duh poznej ko Bog Oče in Bog Sin. Vse tri božje peršone so ednega bitja, edne nature; vsakej sliši ednaka božja čast. — ~~—~~ Nad toj prečudnoj skrivnostjoj človeški um sterši, pa véрно v prahu svoje nizkosti moli: „Svet, svet itd. Slava Bogu Očetu itd.“

Kakor prečudna je skrivnost, tako ljubezniva in nadepolna je za nas, ako premislimo:

II. Kaj je presv. Trojica storila nas izveličati. — „V začetku je stvaril Bog nebo in zemljo . . . poslednič je stvaril človeka, po svoji podobi.“ I. Mojz. 1. Venec stvarjenja, gospodarja vsih stvari ga je postavil. „Kaj je človek — malo pod angela si ga ponižal, postavil čez dela svojih rok.“ Ps. 8, 5—9. In kdo je to storil? Bog Oče, prva peršona v presv. Trojici; on stvarnik vsemogočni; pa tudi naš ohranitelj — naš ljubi Oče. — Ni zavergel človeka po grehu, kakor prevzetne angele, temveč mu je obljubil Odrešenika. — Ni potopil ves rod, ampak je ga po Noetu ohranil. Ni zapustil človeštva, da si ga je ravno ono sploh pozabilo, temuč je pošiljal 4000 let očakov in prerokov ljudi učiti, svariti in na prihod obljubljenega odrešenika pripravljati. In ko ga je poslal, je ga vsemu svetu oznanil: „Te je moj ljubeznivi Sin; njega poslušajte.“ Mat. 3, 17. 17, 5. Vse to neskončno vsmilen Oče stori. Za to nas pa tudi Ježus, Sin božji moliti učí: „Oče naš, keri si v nebesih“ itd. — Tudi las ne pade iz naše glave brez vedenja Očeta.

2. Zgublen je bil človek po prvem grehu. Nobena stvar, ne človek, ne angel ni premogel človeka odrešiti: „Prikazala se je dobrota in prijaznost Boga, našega Izveličarja.“ Tit. 3, 4. „Velikokrat in po mnogih potih je Bog z našimi očeti govoril, zadnič pa po svojem Sinu itd. Hebr. 1, 1. Nas odrešit je človeško naturo na se vzel, kakor

děte v jaslicah jokal, terpel žejo in glad, poslednič clo na križu svojo kerv pretil v odpušanje grehov. — Postal je človek, naj bi mi otroci božji bili; v to solzno dolino se je ponižal, nas v nebesa povišati. — Zapustivši ovi svet postavi presv. reš. Telo, in v zakramentu altarja pri nas ostane, do konca sveta. — Prav govori sv. Paul: „Če kdo ne ljubi Gospoda našega J. Kr. naj bo preklet.“ I. Kor. 16, 22.

3. Kar je nam Kristus zaslužil, nam *Bog sv. Duh* deli: posvetivno gnado božjo, brez koje ne zamoremo izveličani biti. I. Kor. 6, 11. Sv. Duh nas posvečuje po vsih sv. zakramentih — on nas razsveti in uči; Joan. 16, 12 — 14, 26; — nas očisti grehov — nas taži in za dobro budi — nas v dobrem poterdi — nas posveti otroke božje in pri nas biva. Gal. 4, 6. Joan. 14, 17. — Oh, kako srečni smo, da sama presv. Trojica za nas toliko skerbi in stori. „Kdor mene ljubi, bo moje besede spolnoval; in moj Oče ga bo ljubil, ter bomo k njemu prišli, in pri njem prebivali.“ Joan. 14, 23. — Za to smo se pa tudi pri sv. kerstu presv. Trojici veličastno zaobljubili.

III. *Kaj smo mi presv. Trojici dolžni?* Ni stvari tako revne na svetu, ko novo rojen človek na trupli — na duši. — Pa tudi za nobeno stvar Bog toliko ne skerbi, ko za novo rojeno děte. — Za svojega otroka ga vzame — za dediča neb. kraljestva. — Kaj pa Bog od njega za vse to tērja? — Spolnitvo kerstnih obljub, koje po svojih botrih stori.

1. *Se odpove hudiču* — vsemu njegovemu djanju, in napuhu. Bili smo sužni hudičevi — postali otroci božji; ne daj Bog! se poveriti v njegovo sužnost, v pregreho. Hudičevo djanje je zapeljevanje; kdor pohujšanje daja, hudemu pomaga. — Prevzetnost je hudiča poglavitna pregreha, nepokoršina pa druga. Kdor njega posnema, svojo kerstno obljubo prelomi, in presv. Trojici ne služi.

2. Novo rojen, kerščen človek obljubi, věrvati v Boga Očeta, ki je vse vstvaril — v *Jezu Krista*, ki je za nas rojen bil in je terpel — v *sv. Duha*, v edno sveto kaf. cerkvo, občestvo svetnikov itd. — Ali ne on ki veli: Gospod, Gospod! pojde v neb. kraljestvo, marveč kdor dopolni voljo Očeta, ki je v nebesih. Mat. 7, 27. „Vera brez dobrih del je mertva.“ Jak. 2, 26.

3. Dolžni smo věro, koje smo pri sv. kerstu obljubili, v djanju skazati. — V imenu presv. Trojice vse začeti in končati, se pokrižaje zjutraj — zvečer — pred jedjoj, po jedi. Vsako pokrižanje bodi ponovljenje kerstnih obljub. — Spomniti smo se dolžni imenovaje Boga

Očeta, da nas je stvaril itd. — Nizko glavo prikloniti, visoko hvalno pesem rekoč: (Slava) čast in hvala Bogu Očetu itd. — Spoznanje in čiščenje presv. Trojice smo dolžni po svoji moči po svetu širati, kajti tudi nam velja povelje Kristusovo: „Pojte po vsem svetu“ itd.

Visoka, nezapopadljiva je skrivnost presv. Trojice; ne tuhtati ampak ponižno moliti njo imamo. — Preljubezniva je njena skerb, milost in dobrota za izveličanje naše; nigdar ne pozabimo, kar nam je storil Bog Oče — Sin — in sv. Duh. — S kerstnoj obljubo smo se zavezali vse žive dni presv. Trojici služiti, njo moliti in hvaliti. — Ponovimo svojo kerstno obljubo pogosto — dopolnimo njo zvesto; tudi trojno edini Bog hoče dopolniti vse, kar nam je obljubil. — Veselo homo nekdanj s Serafimi in Kerubimi prepevali trikrat: Svet, svet, svet si Gospod Bog Sabaot itd. Amen.

XXXI. DRUGA POBINKOŠTNA NEDELA.

7 7885 **Od nebeške večerje.** R 157 6

Povem vam, da nobeden unih mož, kateri so bili povabljeni, ne bo okusil moje večerje. Luk. 14, 24.

1. Človeško življenje je podobno delavniku, v kojim se delavcom trikrat miza pokrije in jesti da. — *Kosilce* je naša mladost; vse mlado se veseli svojih dni; ali *kosilce* je kratko. — *Kosilo* je naša odraslenih starost. Ljudi za to *kosilo* veliko *skerbé*, nikolj dosti ni posvetnih stvari; ne morejo se najesti, ne ločiti svojega kosila. — *Večerja* je v hiši večnosti.

2. *Kralj neb.* je pripravil svojemu Sinu *veliko večerjo* — na njo povabil tudi nas. — Radi gremo na *kosilce* — še rajši na *kosilo* — na *večerjo* se pa *izgovarjamo* kakor povabljeni v den. sv. evangelju. Zakaj *nočejo* ljudje na pripravljeno večerjo?

I. *Ker večerje prav ne poznajo*; hočem vam jo torej *pokazati*.
II. *Ker se pripraviti zamudijo*; hočem vam povedati pravo pripravo. — *Bratje! sestre!* skoraj bo prišel hlapec Gospodov na večerjo tudi nas klicat. Pripravimo se!

I. *Spoznava nebeške večerje.* Bila je svoje dni naj imenitnej obed večerja. Dvorana je bila čedno pogerjena in razsvetlena, gosti povabljeni vsi po svatovski oblečeni. Noge so se jim vmile, glava dišečo pomazilila. Veselo petje in godba se je slišala; vsi povabljeni bili so židane volje. Takej večerji pripodobi Jezus veselje nebeškega kraljestva, na koje nas je vse povabil. Mat. 22, 2, 13.

2. Kdo pa hoče popisati *nebeške večerje velikost*? Kdo dopovedati njeno sladkost? — V nebeški družini sedeti — vse karkolj sree poželi imeti; brez vsega terpenja, brez vsake skerbi — gledati božje obličje — zavživati angelsko petje — kdo vse to pomisli in ne poželi skorej k neb. večerji priti! — „Ni oko vidilo, ne uho slišalo itd. „Veselim se itd. Ps. 121.

3. Hočeš vedeti, kerš. duša, *koliko nebeška večerja velja?* — Premisli kaj je storil Jezus, nam jo pripraviti — koliko prehodili apostoli, nas povabit — koliko preterpeli mučeniki njo zaslužiti — kako oostro živeli pušavniki njo doseči — koliko prebavile device neb. večerje ne zgubiti! „Menim da terpenje sedajnega časa ni veliko proti prihodni časti.“ Rim. 8, 18. — Kako malo pa mi obrajamo neb. večerjo — kako lehkó pravičo predamo! — zapravimo svat. oblačilo, in kedar nas Gospod zakliče, se prestrašimo, ker nismo pripravljeni.

II. *Priprava za nebeško večerjo.* Prehudo se nam zdi, da je kralj svata, ktereга je iz ceste poklicati dal, rekel zvezati in v temno ječo vreči, ker ni imel svat. oblačila; pa je vender pravično. Svoje dni in še zdaj v jutrovih krajih dajo veliki gospodje gostom drago oblačilo, koje na gostvanje povabijo. — To je storil tudi Kralj nebes in zemlje, kteri nas je na neb. večerjo povabil, davši nam je pri svetem kerstu:

1. *Svatovski oblačilo posveč. gnade božje*, da ga skerbno ohranimo. — Mlado dčete se vmreti ne boji, dokler še v nedolžnosti živi; — ono gre v angelskem oblačilu na večerjo. Grošnik se pa trese — se boji, ker je zapravil svat. obleko. — Oh kako potrebno je mladencem — devicam kerstno nedolžnost ohraniti — starišem, učitelom in rednikom, tovaršem in tovaršicam varvati! — Pohujšlivec je hujši od tata, — zapelivec grozovitnej od vbijavca. „Gorje človeku, po kojem pohujšanje pride itd. Mat. 18, 7. —

2. Po grehu oskrunjeno oblačilo skoz pravo pokoro skerbno omivati. Pervi nauk Jezusov — apostolov in vsih namestnikov je bil, je še in bo: „Delajte pokoro — prinesite vreden sad pokore. Sekira je že v drevo nastavljena, itd. Mat. 3, 8 — 10. „Ako je kdo grešil, imamo

beseditela pri Očetu itd. I. Joan. 1, 9. 2, 1. — Naša pokora pa bodi resnična, poboljšanje stanovitno, krivica poravnana itd. „Ako hudobec pokoro stori itd. Eceh. 18, 21. Le dve poti ste v nebesa; smo pot nedolžnosti žgubili, ne zamudimo poti pokore, po izgledu zgubljenega sina; Bog nam hoče zopet svat. oblačilo podati.

3. Oblačilo svatovsko ima biti okinčano z biseri in zlahtnimi kameni dobrih del; s praznimi rokami pred neb. kralja ne smemo. „Delajte si prjatele itd.“ Luk. 16, 9. „Zberajte si zaklade v nebesih itd.“ Mat. 6, 19 — 20. Le kdor za nebesa ne skerbi, se na večerjo nebeskega kralja iti boji. (Beri ev. Hrano II. 77).

Naj bi Bog danas angela smerti poslal nas na večerjo zaklicat, koliko nas bi bilo pripravljenih z njim iti? — Razun kakega nedolžnega otroka težko kdo. Zakličie mladenča — deklico — se izgovarja, da še ni imel -a časa se pripraviti, ter se življenja še le veseli. — Bo-gatin se svojega blaga — dobrevoljc vživanja derži, in izgovarja, da se ne vtegne pripraviti zadel prevelike skerbi. — Tudi starec in babela pravita, da še nista pripravljena; in naj bi neb. kralj čakati hotel, bi cele veke čakati moral. — „Ali resnično vam povem, veli Jezus, nobeden teh povablenih ne bo moje večerje okusil.“ Ura jim bo dotekla, verženi bodo v unajne teme. Mat. 22, 13. — Preljubi! večerja v nebesih je pripravljena, tudi za nas mesto pogernjeno. Totaj povzdiguemo svoje serčne želje — tamo nas čaka pravo veselje. Le hitimo — da ga ne zamudimo. Lehko nas bo Gospod še danas na svojo večerjo zaklical. Amen.

XXXII. TRETJA POBINKOŠTNA NEDELA.

Od skerbi za grešnike.

Vam povem, da bo med angeli božjimi veselje nad ednim grešnikom, kateri se spokori. Luk. 15, 10.

1. Kako lepe ste dve zlati priliki današ. sv. evangelja — ljubeznivi, živi podobi skerbi božje preobertiti grešnike in jih izveličati! — Kakor pastir za zgublenoj ovcoj hodi, Bog za pregrešnim človekom — ga kliče po svojih služavnikih — vabi po dobrotah, svari po nadlogah,

Vse nebesa se veselé nad preobertitvo grešnika. — Kakor skerbna ženka mu luč svojega nauka prižge, mu posveti v srečno in nesrečno večnost — preiše vse kote njegove vesti; in če se grešnik prebudi in za nebesa najti da, vsa nebeška soseska novo veselje ima. „Vam povem itd.“

2. Tako za grešnika Bog skerbi, če ravno razžalen; — Kako pa mi? — Tako kakor farizejem in pismarjem nam rado merzi, ako grešnik po ostri poti pokore k Jezusu gre. Taka navada je hudičeva, je greh zoper sv. Duha. — Hočemo Jezusovi biti, mormo po njegovem izgledu tako dolgo za grešnikom hoditi, da ga na svoje rame zademo, in Jezusu nazaj prinesemo, vsakdo po svojem stanu — po svoji moči. — Le tri reči so k temu potrebne:

I. Greha varvati; II. Grešnika svariti; III. Za grešnike moliti.

„Kdor grešnika zaverne od nja krive poti, reši njegovo dušo smerti, in pokrije veliko število grehov.“ Jak. 5, 20. Kako se naj to zgodi, poslušajte:

I. Bližnega greha varovati. Bi ti, o človek, imel veliko, lepo čedo, pa bi dereč volk priderl, in ti drago ovco popadil — pritekkel bi pa tvoj sosed, in bi tvojo ovco odtel, koliko: Bog ti poverni! bi ti svojemu sosеду dal! — Tudi Jezus ima veliko čedo drago kuplenih ovčic; zapelivec je volk, jeli si ti dober Kristusov sosed? — Naj bi tvoje ljubeznivo déte na zeleni trati igralo, in bi stekel pes memo priletel; — tvoj prijatelj bi ga odgnal, in tebi déte rešil; koliko hvalo bi njemu vedel? — Oh koliko hvalo si ti zaslužil pri neb. Očetu, kojemu izvoljenega otroka — pri Bogu Sinu, kojemu brata, sestro — pri sv. Duhu, kojemu živ tempel neoskrunjen rešiš, kedar ga greha ovarješ! „Bratje moji! če je kdo vas od resnice zaišel, in ga bo kdo zavernil itd.“ Jak. 5, 19 — 20. Pa veliko lahkéj je ovarvati, kakor pa zaverniti.

2. Otroci nedolžni po ledinah igrajo in še greha ne poznajo; edno hudobno lahko vse pohujša. — Ne daj jim v nevarne tovaršije hoditi — prepovéj z malopridnimi se pajdašiti — poglej nenadoma skrivaj za njimi, kaj na paši počenjajo itd. — Mladenč še greha ne pozna — deklica ne vé, kaj zapeljiv svet njej hoče. Vidiš slabe tovarše po njega priti — poznaš zapeljivca, ki dekleta pelja kakor kanjuh nedolžno golobico — ne molči — posvari — povéj očetu, materi, gospodarju itd. Tako boš njima vidni angel varh; angelsko delo bo imelo angelsko plačilo.

3. Kde ste vi starši — gospodarji — prejpоставljeni, katere je Bog varhe otrokom, družini — prostemu ljudstvu postavil? — (Tovarši, tovaršice, kaj delate, da je toliko pohujšanje — zapeljivcov in zapeljanih med nami? Oh, ljudje spijo, sovražnik pride, in med pšenico ljulke naseje. Mat. 13, 25. Oh, tudi mene si postavil za pastirja, čuvaja svoji čedi! Kaj porečem na sodbi, kedar boš toliko zgubljenih ovčic iz mojih rok terjal, koje bi bil lahko greha ovarval, pa nisim? — Bratje! sestre! hočemo svojo zamudo popraviti, hitimo po izgledi dobrega pastirja, skerbne ženke toliko grešnikov preoberniti, kolikor nedolžnih nismo greha ovarovali.

II. Grešnike svariti. Sv. Joanez evang., on ljubej Jezusov, in mladenč. (Beri evang. Hrano II. 47.) Oh, naj bi več takih Joanezov bilo, bilo bi manj terdovratnikov — več spokornikov! Ali večidel se jih po Kajnovu izgovarja: „Saj nisim mojega brata, sestre varh“; — molči, ali pa clo ptuje grehe zakriva — namestu Jezusu, hudiču pomaga. — Tudi tebe hoče sodnik pobarati: Kde je tvoj brat — sestra hlapec — dekla — tovarš — tovaršica? (I. Mojz. 4, 0.) — Kaj pa je storiti?

1. Ljubeznivo posvariti po samem, kakor nam Jezus naroča. Mat. 18, 15 — 17. — Posvara pa naj bo stanu primerjena. I. Tim. 5, 1 — 2. Opomini naj bodo s sladkostjo ne s ojstrostjo omeseni; resnica je sama na sebi ojstra in rada boli. — Tudi zdravitel vračstvo nasladi, da ga betežnik rajši pije. S. Franc. Zal. (Beri evang. Hrano II. 26.)

2. Ako tvoja svaritva ne pomaga, privzemi še ednega prijatlov — sorodnikov. — Ako pa to ne zda, povej starišem, gospodarjem — predpostavljenim. — Ako tudi teh ne porajta, ni vreden se kristian ime novati.

3. Kakor pa drevo na mah ne pade, se tudi grešniki na pervo besedo ne premenijo; potreba je po nauku sv. Paula stanovitno prositi — svariti — prejpоставljenim tudi strahovati. II. Tim. 4, 2. — Ako bi grešniku ne zdalo, bo pa tebi pri Bogu ravno tako zarajtano. — Bog ne bode vprašal, kako so te grešniki slušali, marveč kako si ti svojo dolžnost za nje opravil.

III. Za grešnike moliti. Lepo kat. braterno imamo serca Mariinega za spokorjenje grešnikov. (Beri: Serce Jezusa in Marie. V Ljublani 1850 stran 37.) Čudo grešnikov se je na združene molitve preobernilo. — Po tem izgledu smo dolžni iz kerš. ljubezni

1. Za grešnika moliti, kakor Job. (1, 5.) za svoje deca. Stanovitno moramo za nje moliti, kakor sveta Monika za svojega sina Avguština.

2. Ako posamesna molitev ne zda, povabimo prijatelov in prijatelc, naj se z nami v molitvo združijo za malopridnega moža — ženo — za zgubljenega sina — hčero — za terdovratnega grešnika — grešnico na smertni posteli itd. Pogosto je eden Očenaš in česena si Maria dovolj.

3. Še vekšo moč ima molitva, če njo z vrednoj prijemoj sv. zakramentov združimo.

Imaš hudobnega sovražnika — si ne veš s svojim možem — ženoj pomagati — je v soseski veliko pohujšanje, opravi sv. spoved, prejmi v ti namen sv. obhajilo — povabi druge ravno tako storiti (brez vsake zamere in natolevanja); Bog bo tebi pot pokazal — grešnika serce pa nagnil in ogrel. To priporoča sv. Paul I. Tim. 11, 1. in sv. Jakob 5, 16.

Rad bi grešnike svaril-a — za nje molil-a, če bi se zamere ne bal. — Bolje bo se človeku zameriti, kokor Bogu. — Ako tudi kaj prestojiš, da le dušo rešiš, kakor sv. Joan oče vsmilenih bratov. (Beri apost. Hrano II. 56.) — Naj nas sovražijo za pravice del, nas bo pa Bog ljubil; naj nas kolnejo — nas bo pa Bog blagoslovil. — Lepo je lepo nedolžne deca v strahu božjem rediti — še lepše mladino varvati — naj lepše zgublene sine in hčere Bogu pridobiti. — Angelsko delo — bo tudi angelsko plačilo. Amen.

XXXIII. ŠTERTA POBINKOŠTNA NEDELA.

Vse v imenu božjem.

Šimon je odgovoril in djal: Učenik! vso noč smo lovili, in nismo nič vjeli; pa na tvojo besedo bom mrežo vergel. Luk. 5, 5.

1. Kar je ljudi, vse sreče želi in iše, pa le malo najde; — godi se jim kakor apostolom v dan. sv. evangelju.

2. Veliko ljudi se trudi vse žive dni od belega svita do terde noči — in na večer svojega življenja žalostno pravi: Smo se trudili, pa ne toliko pridelali, da bi nam kruha prositi ne bilo potreba.

3. Naj več ljudi je pa takih, kateri se gonijo vse svoje žive dni po minljivem dobičku; alj *posledno uro* strahoma svojemu Sodniku porekó: „Gospod! vse svoje dni in noči smo delali, pa za večnost nismo kaj vlovili; vse je zgubleno.“ Zakaj? Ker ni bilo v božjem imenu storjeno. — Da se nam ta nesreča naj večja ne zgodi, imamo: *Vse v imenu božjem I. storiti, II. zavžiti, III. terpeti*, kakor nam sv. Peter pokaže, rekoč: Učenik! na tvojo besedo itd.

I. Zlata beseda je: *v imenu božjem*. V jutru, ko vstaneš se pokrižaj v imenu božjem. Greš na svoje poslo: živini polagat — netit in kuhat — orat ali mlatit, začni veselo rekoč: V imenu božjem — vse k večji časti božji! Angeli poneso tvoj dober namen pred pristol milosti božje — božji blagoslov pa na tvoje delo; — *lahko in dobro* ti pojde od rok.

2. Kedar zvečer na polju dodelaš — živino oskerbiš — ogenj okovariš in se vležeš, končaj, rokoč: V imenu božjem! — In vsako delo tako storjeno ti hoče *biti drag kamen*, kojega Bogu v roke položiš in v nebesih zahraniš. — Oh, kako veselo jih boš u večnosti gledal — vžival na veke! — Hiti jih u večnost pošiljati vsak dan, vsako uro. (Vidi evang. Hrano II. 52.) Tih zakladov ti moli ne snedo, tatje ne vkradejo. Mat. 6, 14, 20.

3. Ta zlata beseda pa ne smē biti gola, prazna navada, temveč ima resnična biti, da se spomnimo, da nam je *vsako delo od Boga* *vkazano*. — V božjem imenu ne dela, kdor si dela izbera, in le svoje, ne pa božje časti iše, — ne kdor slabo dela ali clo pregrešno — ne kdor nevoljno posluje ali clo kolne — ne kdor samo le za časnó plačilo dela; on je svoje plačilo že prijel. — Žalostno na sodbi poreče: „Vse svoje dni sim lovil, pa za nebesa nisim nič vlovil.“

II. Zlata beseda je: *V imenu božjem vse vžiti*. Kedar se k mizi vsedemo — jemo ali pijemo, vse k časti božji! I. Kor, 10. 31. „Miza, ki se z molitvijo začne in konča, ne bo stradala.“ Sv. Krizost. — Pa ne le na jeziku, tudi v sercu nam ima biti, da vse dobro le od Boga pride. — *Ne vživa v imenu božjem*, kdor si v živēžu izbēra, — preveč jē in pije — pregrešno marnje, itd. Tak je beraču podoben, ki dobrotnika kolne, kedar mu polne sklede podaja. (Beri evang. Hrano II. 53.)

2. V imenu božjem se vsedi in po storjenim delu *počivaj* — se zvečer vleži — in tudi tvoj sladek počitek bo tebi *draga zaloga* večnega življenja. — Se po noči prebudiš — še ni ura vstati — še en-

krat se oberni hvaležno rekoč: V imenu božjem! — Angel varh, ki pri tebi čuje, bo zaslišal, in zanesil tvoje izdihleje v sveto nebó.

3. Oh kako srečni smo, ako to vemo in storimo! Clo naše sedenje — spanje nam bo zarajtano u večno življenje. „Ali tedaj jéste ali pijete itd. I. Kor. 10, 31.

III. Zlata beseda je: *V imenu božjem sosebno kedar terpimo*; ona nam *terplenje* poslajša in *v naj lepše zasluženje premeni*. — Dobri in hudi dnevi se preminjajo kakor dnevi in noči, ako še ni — skorej bo tudi tebi ura terplenja klala. — Kaj porečeš, kedar boš nedolžno kregan — krivo dolžen — kaznovan — boln na smertno postelo djan? — Boš klel — druge dolžil, da so ti terplenja krivi? Naj bo zlata beseda tvoja: V imenu božjem! Bog je dal, Bog je vzel itd. Kakor poterplivemu Jobu se hoče tudi tebi žalost u veselje premeniti.

2. *V imenu božjem pa ne terpi*, kdor na druge izvrača — ne kdor taji — kolne — terplenje za obiskovanje božje ne spozna. On seje ternje večnega pogubljenja. „Kdor hoče za menoj priti itd.“

3. Oh *neumnost* — škoda in nesreča! Tukaj terpeti — tam goreti — brez zaslužka toliko prebaviti! „Blažen mož, ki skušnjo preterpi itd. itd. I. Jak. 1, 6. Poterplenje našo čednost čisti, našo pregrešnost trebi — peklenški ogenj gasi in nam nebeško krono zlati. — Oj pač zlata beseda: V imenu božjem! (Beri evang. Hrano I. 240.)

Preljubi! vbožnega stanu ste — hlapci — dekle na svojih rokah živite — težaki si z žuljami svoj kruh služite, in kedar vmerli, lahko še toliko ne bote zapustili, da bi vas pokopali; — pa vender lahko bogati v nebesa pojdete, ako le vse v imenu božjem storíte — Oh zapomnite — po dan. sv. evangelju si globoko v serece zapišite zlate dve besedi: Vse v imenu božjem — vse k vekši časti božji! Amen.

XXXIV. PETA POBINKOŠTNA NEDELA.

Od kletve. *Priloga 1878*
10-158

Jaz vam povem, da vsakdo, kdor se nad svojim bratom jezi, bo kriv sodbe. Kdor pa poreče svojemu bratu: raka (zanič)! bo kriv večše sodbe; kdor pa poreče: norc! bo kriv peklenskega ognja. Mat. 5, 22.

1. Kako ljubeznivo je *poletno jutro!* Jasno je nebo — hladna sapa — mično ptičice pojó — pisano rožice cvetó — nadno po polju klasje — po vinskih gorah grozdje zori; ves kraj je vesel božji vert. Taka je v soseski — hiši — v sereu, kder je božji strah gospodar — pohlevnost gospodinja.

2. Se *nebo pooblači* — začne grometi — bliskati — toča peliskati — hitro se vesel kraj v žalostno dolino premeni. — Taka se godi, kder pregrešni serd gospodari — huda jeza gospodinji, kder gerda kletev pravico ima. Vse lepo iz takih krajev zginé — vsaka čednost mine; žaluje sveto nebo, in pekel se veseli, kder se rado kolne.

3. *Ojstro* torej vsmileni *Jesus krivično jezo*, kletve in rotenje prepoveduje rekoč: „Vsakdo, ki se nad svojim bratom jezi itd. Tudi mi pogledjmo: *I. Kletve veliko hudobo, da njo bomo studili; II. Kletve gerdo navado, da se nje bomo varvali.* — Ako ne bode vaša pravičnost v tej reči obivniša kakor toliko navadnih ljudi, ne pojdete v neb. kraljestvo. Torej poslušajte!

I. Kletve velika hudoba. Bog je vse k svoji časti stvaril; tudi človeka. Izaia 43, 7. Vse stvari ptice — vetrovi — valovi tudi grom po svoje Boga časté — le on ne, kdor kolne. Bog mu je dal jezik, naj imenitnejši dar za slavo božjo, da govori — moli — pôje; če pa kolne, naj imenitnejši dar božji oskruni. „*Iz ednih ust pride hvala in kletva. Ta se naj ne godi, bratje moji!*“ Jak. 3, 6—10.

2. *Zakaj se kolne?* Po navadi *iz neotesanosti*; nerodnej ko so ljudje, več se pri njih kletve sliši. Prav za prav je kletev *pregreha kmetov, dervarjev, trapov, posebno pa mesarjev.* (Beri Danico leta 1850, str. 52.) — Kolne se *iz gerde navade*, ter ne pomisli, kaj zine. Ali če bodo ljudje od vsake prazne besede odgovor dajali, kaj še le od kletve bo? Mat. 12, 26. — Kolne se pa tudi *iz jeze in sovražtva*, z jezikom tepe, vbija in pogubljuje; česar je polno serce, to iz ust vre. — In kako pregrešno je to, nam *Jesus v dau. sv. evangelju* pové: „Vsakdo, kateri

se nad svojim bratom jezi itd. — Kdo pa bo greh trapov imel? — On ki jih draži. —

3. *Kdo se kolne?* Božje stvari — nedolžna živinca — po božji podobi stvarjeni človek — clo vsegamogočen Bog. — Naj svetejši reči se po nepridnem izgovarjajo, kedar se pridušuje, zakramentira in Bog na pričo kliče. — Naj strašnej imena se zovejo, kedar se hudiču izdaja, roti in zavezuje. — Kaj bi bilo, ako bi Bog dopustil, da bi se po tvoji kletvi zgodilo? — da bi h . . . tvoje delo — živino — dčte vzel? — Ali strela tvojo ženo — moža — sina — hčero vbila? — Oh kako prizanesliv je Bog, da vse toliko preklinjevanje poterpi! — Bog pa tudi vsako kletvo oestro strahuje. „Kedar hudobnež kolne, zakolne sam svojo dušo.“ Sir. 21, 30.

4. *Kako Bog kletvo kaznuje.* Dva kluča človek ima: molitva mu odpre sv. nebesa, kletva pa pekel; — kar molitva dobrega — to stori kletva hudega. Sv. Duh zapusti človeka — hišo, sosesko. — Ni strahu božjega — pa tudi blagoslova ni. Ni ljubezni, ne miru, ni lepe zastopnosti, ne pokoršine; peklenski duh gospodari. — Otroci, koje stariši zakolnejo, nobene sreče — stariši pokoja ne najdejo. (Beri Apost. Hrano II. 53.)

Pogosto Bog očitno kletvo vdari. (Beri: Srečen pot 60) Gotovo pa nespokorjenega preklinjevalca po smerti kaznuje. „Po svojih besedah boš obsojen.“ Mat. 12, 37, „Preklinjavci ne bodo kraljestva božjega posedli.“ I. Kor. 6, 10. Tako jih bo več skoz jezik pogubljenih, kakor skoz meč pomorjenih. Sir. 28, 22. — Kako malo pa kristiani vse to pomislijo! Kako gerdo in navadno po svetu kolnejo!

II. *Kletva je gerda navada.* Ni je skorej navade, ki bi se človeka tako hitro lotila, pa ga tako težko zapustila ko kletva. Mali otrok še ne ve, koliko je bogov, kleti pa že zna; — prva beseda, koje razumno izreče, je kletvica. — Strah je slišati pastirje na paši — orače na polju — vozarje v klancu itd. Ne le podomače — po ogersko — nemško in francosko se roté, če ravno družega ne znajo, ko kleti. (Glej: Srečen pot str. 60.) Kwartoperci kolnejo srečo — gospodarji vreme — hudobci clo Boga. — Tako je ves svet poln kletve namesto hvale in molitve.

2. *Kdo pa kleti uči?* Slabi tovarši — pohujšlivci — naj več pa stariši. — V nekem mestu se je otrok zgubil, in hiše starišev najti vedel ni. Vprašajo ga: Čigav si? Odgovori: Hudičev. — Ljudje se čudijo, in ga še bolj izprašujejo; on pa le edno goni, da je Satanov. —

Kako pa je materi ime? „Tudi Satan“, reče deček. Kde pa si vender doma? Tam kder je Satan; pravi otrok, in ljudi se čudijo. — Pride sosed, ki otroka spozna, in ljudem dopové, kako se ova reč ima, rekoč: Ti otrok ima silo jezove, brezbožne stariše. Pride oče pijan domu, ga mati zakolne: „Ti h . . . ti.“ Mož ji serdito odgovori: „Molči ti satan!“ Kedar oče ali mati otroka pokrega, se zadere, rekoč: „Ti hud. dete! itd. Tako otroci stariše kleti slišijo, in se kleti učó. Stariši gostokrat ne vedo, da kolnejo; otroci pa dobro zapomnijo. „Gorjé človeku skoz ktereга pohujšanje pride.“ Mat. 18, 7. — Veliko ložej se otrok kleti ko moliti uči; in česar se mladenček privadi — tudi sivček zna. — Potreba je torej otroke kletvic varvati, pa tudi

3. *preklinjevanja odvaditi.* Slišiš dečka prvókrat zakleti, ojestro posvari ga; — ga čuješ drugokrat, mu šibo pokaži; — in če tretjebart zakolne, in imaš oblast, le šibo v roke. — Pa tudi družini pod svojoj strehó — na svoji zemlji kleti ne daj — da te oplotek ne zadene. Odvadi družinče kleti, kakor moder Martin hlapca s križevačoj (Beri 100 Pripoved Nro. 75.)

4. Kdo bi mislil, da se tudi od *bogokletja* med nami sliši! Se zaničujejo *božji nauki* — od božjih reči se zaničljivo marnje — pravi se, da *Bog ni pravičen* — ni resničen itd. Ali niso ljudje, ki Boga zapustivši pri peklenskemu in njega pomagavcih pomoči — dnarjev itd. išejo? — V stari zavezi je moral vmreti bogakletec III. Mojz. 24, 15—16. Tudi zdaj Bog take očitno vdari. (Beri Drobtince IV. 2. str. 106.) Bog nas tega varuj! Dan. 1880 p. 93

Veliko jezikov se na ovem svetu govori — na unem samo *dva*: *angelski* v nebesih in pa *peklenski*. *Angeli* molijo — hvalijo in pojo: Svet, svet, svet! — *pogubljeni* neprenehoma kolnejo. — Česar se bomo tukaj vadili — to tamkej znali — kogar posnemali — njim pridruženi. Varujmo se kletve — varujmo se pekla. Amen.

XXXV. ŠESTA POBINKOŠTNA NEDELA.

Od grehov omizja.

Jezus je vzel sedem kruhov, je zahvalil, jih razlomil in jih dal naprej položiti. Mark. 8, 6.

1. Poglejmo danes na *zeleno planino*, kako nebeški učitelj med štirimi jezeri poslušavcov ljubeznivo sedi, in najpoprej z nebeškim kruhom svojega nauka — po tem pa tudi s telesnim živežem nabrani. — Kdo bo to gledal — premislil, in se ne bo veselja razjokal! —

2. Poglejmo pa tudi *po širokem in dolgem svetu* nad jezer milijonov ljudi — — — vse Oče nebeški ravno tako čudno živi, kakor Jezus unih štiri tisuč na gori. „On odpre svojo roko, in napolni vse kar živi itd. Ps. 144. — Milioni ljudi božje dobrote uživajo, pa le malo jih Boga spodobno zahvali. —

3. Naj bi *tropa lačnih beračev* na vaš prag za kosček zmesnega kruha prosit prišla, vi bi jih pa v hišo zaklicali, jim mizo pogrnili in prav lepo postregli, oni bi pa vas na mesto hvale prav gerdo izpešovali, vam ostanke v lice metali, kaj bi vi s takimi ljudodelci včinili? — — Nehvaležnost močno boli. — Ravno tako jih pa veliko dela tudi med vami, pa morde ne vč. — Rad bi vam danes

I. Strašnih petero omiznih grehov povedal, ki so gerdi otroci naše nehvaležnosti. Še rajši

II. vam hočem pet svetih omiznih čednost pokazati, ljubeznive hčere hvaležnega serca.

Jaz bom govoril, vi poslušali, Jezus nam svoj blagoslov daj!

1. Perva omizna pregreha je *zamuda molitve* pred jedjo, in po jedi. —

Povabili so me svoje dni v neki grajšini na kosilo. Vidil sim lepo šega, kako so gospodski otroci, gospodiči in gospodične po jedi žlahnemu gospodu in gospej materi roko poljubili. — Tako je prav, da otroci spoznajo, koliko dobrega od starišev imajo; naj bi pri kmetih tudi ta šega veljala, lepši bi mladi ljudi po tem s svojimi starimi ravnali. — Ko sim pa pri posvetnih ljudeh na obedu bil, in vidil brez vsake molitve k mizi in od mize iti, me je v serce zbolelo. Pač po

pravici se nad takimi dober Bog potoži, rekoč; „Vol pozna jasle svojega gospoda itd.“ Iz. 1, 2 — 3.

Kako pa *pri vas* kaj k mizi molite? Eni še molijo, drugi le na pol pošepetajo, tretji se pa še prav ne pokrižajo. „Kedar boš jedel, in se nasitil, varuj se pozabiti svojega Gospoda.“ V. Mojz. 6, 12. Kakor se jedila kadijo, naj tudi naše molitve k dobremu Očetu pultijo, rekoč: „Vsih oči itd.“ Ravno tako po jedi: „Zahvalimo te itd.“ Ravno tako je v današnjem sv. evangelju vsmilen Jezus storil, in je clo po večerji s svojimi učenci zahvalno pesem zapel. Mat. 26, 30. — Pobožnost molitve je prva omizna čednost, od koje sv. Krizostom govori: „Miza, koja se z molitvijo začne in konča, nikolj stradala ne bo.“

2. Drugi omizni grehi so *stabi marji* in pogovori, ki jih pri jedi imate. — Ko sim v nekem samostanu kosil, se je pri celem obedu čitalo — naj bi tudi duša svojo hrano imela; kajti človek ne živi od samega krnha itd. Mat. 4, 4. — Brati se pri kmetih ne da, pa kaj od posledne pridige ali kerš. nauka se lahko pové, pa kaka zgodba sv. pisma itd. Takih jedicov, svojih otrok bil bi Oče nebeški vesel. —

Kaki so pa *vaši omizni* guči ali pogovori? — Oh pogosto iz pekla doma: nesramno klafanje, kojega družina po tem vse dni pozabiti ne more — otroci vse žive dni pomnijo. Ali ni tako kvasanje dušna morija? — Pred nekimi letni so vojaškega beguna v samotno lišo v hribih pod streho vzeli, da ga po zimi ni konec bilo; hudobec pa za to neko nedelo jutro gospodinja in otroka doma zakole. — Razvè se grozovitna nehvaležnost, in obesili so ga. Kaj pa hoče Bog z dušnimi vbijavci storiti? — Bolje bi takemu bilo, naj bi se mu žerm na vrat obesil itd. Mat. 18, 6. Oh, očetje in matere! nesramnih pogovorov pri vaši mizi ne terpite!

Pa tudi *krade* se pri mizi bližnemu čast in dobro ime. Sv. Auguštin je dal v svoji obednici na steno debelo zapisati: Kdor itd. — Kaj pa vi rečete, ako družina svoje poprejne gospodarje s črnilom omivlje? od sosedov in tovaršev slabo govori? itd. Taki tatje so hujši od unih, ki duarje kradejo; duar se poverne, dobro ime pa težko ali pa nikolj. — Ne pomagajte, ne smejajte se, ne poslušajte obrekovavcov, opravilicov itd. Tudi beseda človeka vbije. Slabe marne na lepo besedo obrnite, kaj nedolžnega vmes recite itd.

3. Tretja omizna pregreha je prevzetna *izbirlivost* v jedilih. — Ko je leta 1814 — 1817 tolika lakota bila, da se je vagon pšenice po 40 gl. predal, in je veliko ljudi gladu pomerlo, je bila vsaka še tako

terda škornica kruha sladka; poprejne leta so pa prevzetni kopači cmoke po en drugemu metali. Malo bolje zdaj eden ali drugi jedicov zna. Ste čuli, kaj je poljski židov z francozom včinił, ki ni zmesnega kruha jesti htel? Tako bo pravičen Bog z nami storil, ki si v jestvinah zberamo — ako ravno kmetje, hočemo po gosposko živeti, vsak dan kavo piti — meso jesti itd. Pravite je dober kup; ali vse je drago, kar doma ne pridelamo, vse potrata, kar človeka razvadi, nezadovoljnega in nesrečnega stori. — Stariši! ne razvajajte svojih otrok — borno bodi njih kosilo. Kakor je vkažal Jezus kosce kruha pobrati, jim recite vi drobtince poljubiti, in zadovoljnim biti. *Zadovoljnost* je keršanske mize tretja čednost.

4. Četerta omizna pregreha je *požrešnost*. So požrešni ljudi, ki grozno veliko pojedó. Takim pravimo, da so boleni. Vsi nezmérneži bodo hitro zboleli in vmerli, zakaj: „Veliko jesti naredi bolečine itd. Sirah. 27, 32. — Kaj pa ve matere delate, ki otroke posilim trušate, da so širjeji ko dolgi? — Taki otroci bodo trepasti, in hudovoljni, poslednič pa tudi sromaki. — „Kaj je to drugim mar, kako jaz svoje otroke pasem?“ lahko svojoglavna mati poreče. — Ako bi ti mati vekomaj živela; — kaj pa z decoj bo, kedar tebe ne bo? Poznam bebeca, ki po hišah prosit hodi; in kdo je bužeka izredil? Mati je po noči vstajala in sinku jesti dajala, ter se je bala, da bi lačen bil. — Razvada je naj hujša klada! Mlad se lahko privadi poterpeti in ne imeti. Pa tudi odrašeni imajo zmérno živeti, da bodo zdravi in veseli. Ne živimo za to, da bi le jedli in pili, ampak vživajmo tako, da bomo zdravi in pa dolgo živeli. Ljuba *zmernost* je omizja četerta čednost.

5. Peta pregreha omizna je *pijanost*, naj gerša strast. — Ko se je v puščavi 4 jezer ljudi kruha in ribic najedlo, so bili zadovoljeni, ter so berž ko ne k bližnemu studencu šli, in se čiste vode napili. — Voda je naj starej — naj bolj zdrava pijača. V sedajnih časih bi hotli štajarci vina, Korošci gruševca, in če bi tega ne bilo, pa žganja imeti. — Bog je stvaril vino še le po sploh potopu slabim za poživilo. Kdor ga premlad pije, olje na ogenj lije. Tepkovec alj jablkovec je za težake dobra pijača. Žganje pa je ljudem, kar je mišenca konjem — smertna, ognena voda, gotov ako ravno počasen strup. Blagor človeku, srečen je, kdor še pijanosti ne pozna, pijanci v nebeško kraljestvo ne pojdejo. — Keršanska *treznost* je peta čednost poštene mize.

Trojna miza je vsakemu kristianu pogernjena: Perva je vsa zemlja. Oče neb. nam njo je pogernil; vse stvari zavživajo brez števila božjih dobrót. — Druga je *sveta božja miza*, pri koji v podobi belega kruha vživamo, kar bodemo v nebesih vživali od obličja do obličja. — Tretja miza nam je *v nebesih* pripravljena, in mi vsi povableni. — Oh, skerbimo, da prave poti ne zgubimo — le hitimo, da nam drugi naših sedežev ne prevzamejo. Amen.

XXXVI. SEDMA POBINKOŠTNA NEDELA.

Od lažnivih prerokov.

Varite se lažnivih prerokov! — Po njih sadu jih bote spoznali. Mat. 7, 15.

1. Oče luči, od kterega vse dobro pride, za *dvojno luč* te prosim: za ljubo luč telesnih oči, da gledam romeno sonce po dně — belo luno po noči — in se trojih stvari veselim; slepec je vbožec. — Oče! obrani mi zdrave oči!

2. Oče luči! še za drugo luč te prosim, za *luč mojega duha*. Razsvetli moj um, da sam sebe in druge ljudi prav spoznam, ter se ne dam goljfat; zakaj veliko lažnivih prerokov je po svetu — pred kojimi Jezus v dan. sv. evangelju svari, rekoč: „Varjte se lažnivih prerokov, itd. — Malo je nas, kteri bi jih prav spoznali, in se jih ovarvali. — Njih spoznati naj bo današno naše premišlevanje — Se njih varvati bodi naše djanje vse žive dni.

Nevarni so: I. *Zunajni ali ptuji zapeljivi preroki*. II. Še veliko nevarnejši so naši *znotrajni ali domači*.

I. *Zunajni lažnivi preroki*. Kakor skerben oče svoje deca je svaril Jezus svoje vërne pred zapeljivimi ljudmi, rekoč: „Varjte se itd. Ne po zali noši — ne po sladkih marnih in lepih obljubah — le po njih sadu — djanju in nehanju jih bote spoznali, kdo so — kaj išejo — in kam gredo. — „Ako slepec slepeca vodi, obadva v jamo padeta.“ Mat. 15, 14. — Kakor se drevo ne po cvetju, marveč po sadu — ptica ne po përju ampak po petju — tako se človek ne po jeziku, ampak le po djanju prav spozna. — Taki lažnivi preroki so okrog tebe:

1. *Zapeljivi tovarši in tovaršice*. Dokler si mlad — mlada — premožen — nedolžna, se ti marskdo sladka — te hvali — na svojo

roko nagovarja — sladke obljube dela — ter poželjuje, kar je tvojega, ne pa tvoje sreče. — Ne poslušaj — ne verjani — ne podaj se mu prehitro; pobaraj, kako je drugim storil itd. Njegove dela so sad — besede so le ovčje oblačila. —

2. *Besedlivi govorniki po kerčmah in shodiših ljudi.* Posvetni razlagajo deželске pravde — trobijo od novih pravic — oznanujejo svojost — enakost in bratinstvo — šuntajo ljudi zoper postavo in gosposko — obetaje srečne čase. — Takih prerokov je bilo leta 1848 — 1849 vse polno po svetu. — Barajte, kaj so nam za sad prinesli? — Še nevarnejši lažnivi preroki so praznoverci, ki učijo dnarje kopati — brez dela obogateti — z praznimi reči ozdravljati živino in ljudi itd. — Naj nevarnejši so pa krivi učitelji, ki nam pravo véro poderajo in nas v kerš. zadržanju motijo. — Pri policu se pogosto sklepa od božjih — večnih reči — se neverjoča duša — se pekel — tudi Bog tají. — Ali poglejmo, kako bogatáje živi — pomislimo, kako se mu posledno uro godi; po sadju bomo njegovo krivo véro spoznali. — Vse še tako lepe besede so le prazno cvetje.

3. Lažnive, zapeljive knjige in malopridni dnevnik, kateri se po svetu trosijo in ljudi motijo, ki jih beró. — Kakor vedo krivi preroki prav po kačje sladko govoriti — tako znajo tudi mično pisariti, oblečejo laži s plajšem resnice — ogernejo pregreho v halo nedolžnosti — potrosijo strup s sladkorjem posvetne modrosti — in tako robo ljudem po svetu nudijo — priporočajo — hvalijo in podajo za dnar, pa tudi zastonj. Kdor se takih bukev nabere — se omotice napije, in strupa najč, kojega se težko kdaj iznebi. — Takih prerokov varvati nam Jezus veli; — pa še hujši so:

II. *Znotrajni, domači lažnivi preroki.* Kaj se vam zdi, jeli je takih veliko. Le samo ednega vsak nas ima; ali tudi sam ta nam je že preveč: samosvoja sleparska ljubezen. — Le sedmero ljudi vam hočem povedati, kojih vsakega lastna ljubezen goljfa:

1. Miklavž ima krivo mero in slabo vago; vsakega za nekoliko kapele — za krajcar vrednosti vkane, in si krivičnega blaga nakupiči. Ali se kaj krivice boji? — „Saj se nobenemu ne pozná — bom pa vbogaime dal itd. — Tako mu samosvoja ljubezen pravi. Jezera krivičnega blaga si osvoji, pa kake groše milošne verže — ter se pravičnega dela. — Oj lažnivi prerok!

2. Ajta zlo razujzdano živi, zapeljuje in očitno pohujšanje daja. — Ali jo kaj vést svári? Dro jo pogosto peče; pa lastna, sladna lju-

bezen njo potolaži, rekoč: „Saj je Bog milostiv — saj rada moliš, v cerkvo hodiš — se spovíš. — Saj nisi sama taka — tudi duhovski tako delajo. Saj ne bo toliki greh kakor strašijo.“ — Oj lažniva prerokinja, slepa ljubezen! Eden smerten greh je zadosti te pogubiti; ti pa števila ne vësh!

3. Boštjan je pijanc, to vsa soseska vè, le on taji, da pijanc ni. Kako da ne? Lastna ljubezen mu pravi: „Saj le za potrebo piješ; — če ga čutiš, pač slabo glavo imaš — saj kaj hudega ne storiš; — ako piješ, saj le svoje zapiješ itd. — Posvari ga, boš hudo opravil. On le svojega krivega preroka posluša, ne pa sv. Paula, ki veli, da pijanci v neb. kraljestvo ne pojdejo.

4. Marta je hudo jezčna — celo sosesko razdraži, vsakega človeka počerni — laže, se krega, kolne, da je strah, pa le misli, da ni tako svete ženke ko ona. Vsak večer roženkranc moli, gre vsako nedelo k spovedi; — in če ravno stara ostane, njo vender krivi prerok, lastna ljubezen hvali, da pobožno živi. — Oj sleparija! Kristusa ne posluša, ki uči, da bodo ljudje od vsake prazne besede odgovor dali. — Ne kdor pravi: Gospod, Gospod! itd.

5. Ponkrac in Zalika slabo znanje imata. Zalika se boji; ali kriv prerok jo pregovarja: „Saj ni kaj hudega med vama! kdo vama je kaj spričati kos? Saj se bota vzela, itd. — Tako njo lažniv prerok oslepi, da svojo čistost, poštenje, tudi dušo zgubi, ter ne čuje, kaj Jezus veli: „Ktira možkega pogleda, da ga poželji, je že prešestvala z njim v svojem sercu.“

6. Marko je velik zapravlivec, on rad kvartá — kegla — v lotrijo stavi — po somnijih postopa, in je več dolžen, ko glešta. Žena se joka, prijatli ga svaré; pa vse ne pomaga. Krivi prerok mu obeča srečo v igri — v lotrii; vso zgubo se nadja ob ednim pozadobiti. — Sromak ne vidi, da že do gerla u vodi tiči; kriva ljubezen ga slepi.

7. Primož ne gre k spovedi. Kako je to? Pred velikoj nočjoj mu lenoba veli: „kaj se ti še mudi?“ — O velikem tednu blizo ne more, in se tolaži, da bo o binkoštilh šel. O binkoštilh mu pa njegov lažniv prerok pravi, da je prepozno. Tako po dve, tri leta opusti, se odvadi, na smertni posteli je pa rado prepozno. — In vender se tak poimenjen kristian pravičen misli po svoji slepi samosvoji ljubezni. — Iz deset takih eden ne poreče: „O Gospod! bodi milostiv vbogemu grešniku; — njegov kriv prerok ga le po farizejsko moliti uči: „Zahvalim te, da nisim, kakor drugi.“

Mlademu kralju Salomonu se je Bog prikazal, in mu ponudil, naj si prosi, kar hoče, in mu bo dal. Salomon prosi za unetno serec (modrost), da bi dobro od hudega prav razločiti mogel. Bog ga je vslišal, mu dal modrost, pa tudi bogastva in slave toliko navergel, da ga ni bilo njemu ednakega. III. Kralj. 3, 3—15. — Oče luči! daj tudi nam toliko modrosti, da se lažnim prerokom zapeljati ne damo, pa tudi sami sebe ne goljfamo. Ti bodi naša luč — naša pomoč! Amen.

XXXVII. OSMA POBINKOSTNA NEDELA.

Od naj potrebneje rajtinge.

Daj rajtingo od svojega hiševanja! Luk. 16, 2.

1. Prav čedno *priliko* nam Jezus v današnjem sv. evangelju pravi od krivičnega hišnika, ki ni lepo delal, zapravlja blago svojega gospoda. — Od takih hišnikov vam imam tudi jaz veliko povedati, kojem danes ali jutre Gospod nebes in zemlje poreče: „Daj rajtingo itd. Taki hišniki smo tudi mi večidel vsi. — Oh naj bi tudi spoznali — se na ojster račun pripravljali! —

2. Bogati kupčevavci in imenitni posestniki *računske bukve* imajo, v koje vsak dobiček in vsako zgubo zapišejo, da ob koncu leta vedo, jeli so dobiček ali zgubo imeli. — Take računske knjige vsak kristian v svoji vesti ima, v kojih so pisani prijetki in izdaje božjih dobrót; žalibog, da jih le malo zna brati! — Poglejte jih danes: *I. Koliko smo že dobrega prijeli. II. Kamo smo vse to djali?* — Ne bo dolgo, da bomo glas zaslišali; Daj rajtingo! Bog, da bi pripravljeni bili!

Ni stvari, ktira bi toliko dobrót prijela ko človek; on je prav za praj božji ljubček.

1. *Stvarjen po božji* podobi. Iz milionov stvari ga je Bog človeka stvaril s petmi počutki trupla — s petmi močmi duše, kojih takih nobena stvar nima. Bog bi te bil lahko kamen, drevo, neumno živinče stvaril; pa le malo pod angele te je ponižal, vse pod tvoje noge podvergel. Ps. 8, 6. Kdo je človek, da ga tako poveličastiš?

2. *Odrešen po Jezusu*, božjem Sinu. — Iz jezer in jezer ljudi je tebe keršanska mati rodila, dojila, učila. Otrok božji si; in ta čast je

vekša od kraljeve časti. Sv. mati kat. cerkev te je v svoje naročje prevzela, za otroka božjega te redi, in skerbi, da boš nekdam s Kristusom in Marijoj vekomaj kraljeval. I. Joan. 3, 1.

3. *Posvečen* za neb. kraljestvo od Boga sv. Duha. Sedem sv. sredstev (zakramentov) je za tebe pripravljenih — leca besede božje odperta — spovednica postavljena — miza božja pogerjena. Samo priđi in vživaj milosti posvečovanja. Take priložnosti nimajo Turki, ne divji zamorci. —

4. *Ohranjen* si iz med sto svojih verstnikov in verstnic, ki so se tisto uro — dan — čas vlegli ko ti. Pomerli so poprej, ko sladke besede: atej! mama! izrekli — drugi so kruljevi — gluhi — slepi; ti pa ravne, zdrave ude imaš, lahko Bogu služiš, in si svoj kruh za-slужиš; Bog je tebi clo angela varha poslal, da te spremlja itd.

5. *Dobrot vsega življenja* je brez števila: vsako jutro, vsak hladen večer, vsak dihlej, vsak pogled, vsak košček kruha, vsak požirk vode je božji dar. Vse te in take dare od Boga vsak božec ima in je njih hišnik, kaj še le gospodarji, gospodinje, premožni gospodje in gospe! — Vse dobrote, ki si jih prijel, o človek! so talenti, je bogastvo tebi od Boga izročeno, in ti hišnik, namestnik božji. Zapisane so v prve bukve prijemkov; — kakoj si jih pa ti v druge bukve odavkov zapisal — kako hiševal?

II. Mi vsi smo *hišniki gospodovi*, pa večidel *krivični*, kajti

1. pozabimo, da *nismo lastniki*, marveč le hišniki Bogu podverženi, koje bo nekdam tudi na račun zaklical. *Mladež* misli, da je lastnik, lastnica svojega zdravja, in ga ponidoma zapravlja — *igravec*, *požrešnik* misli, da je lastnik svojega premoženja; za to renčijo, ako jih kdo posvari. — Oh, ne pozabi mladenč, mož, žena, da božji praveci odišel ne boš! — I. Kor. 4, 7.

2. Ne spoznamo, *zakaj posvetne reči imamo*, njih namene ne pre-gledamo in zapravljam. — Kakor zgubljen sin misli mnogi dobrovoljce, da mu je Bog dal v potrato življenje in premoženje. — Naj gerši za-pravilivec je pa *skopec*, ki premoženje rajši molom v živež da, ali pa zakople, kakor bi ga po volji Boga svojega gospoda v dobro obrnil. „Podobni so taki ljudje kertom, ki vekše dobrote ne poznajo kakor zemljo riti in se v zemlji seliti.“ Sv. Bazilj. —

3. Ne prerajtamo, koliko zgubo imamo, kaj *hudega naredimo*, *ke-dar dare božje zapravljam*. Koliki dar je *sveta nedela*, in kako hu-dobno se potratje! — kaj hudega pride is te potrate! — Kolika do-

brota je nam jezik; koliko strašnega hudoben jezik stori! — Edno samo tepenje — nesramen pogled, koliko nesreče prinese! — Naj bi vsi kakor prvi kristiani radi vbogajme dajali, vbogih bi med nami ne bilo; — vsi serčni za izveličanje bližnega skerbeli, bi bli že en hlev in en pastir. — Ali mi krivični hišniki božje dare v žalenje božje in svoje pogubljenje obračamo — gerdo zapravljamo. Kaj bo iz našega hiševanja? — Krivični hišniki smo, ker se

4. zanašamo, da Gospoda še dolgo ne bo nas na obrajt zaklicat. Le za časno skerbimo, na večno pozabimo, in poslednič časno in večno zgubimo. — Tako dolgo življenje ni sreča; več let ko včakaš, huja rajtinga bo. Lehko da še nicej zaslišiš: „Abotnik! še danes bo tebi življenje vzeto; kar si pripravil, čigavo bo? „Kaj pomaga človeku, naj si ves svet pridobi, na svoji duši pa škodo terpi?“ — Krivični hišniki smo, ker si

5. S posvetnih blagom prijatlov veliko v nebesih ne pripravljamo, kakor nam Jezus po dan. sv. evangelju priporoča. Se popotnik v drugo deželo podá, v koli ne veljá dnar, kterega ima, hitro ga išče zmeniti. Nismo popotniki tudi mi? Dnar tega sveta, srebro in zlato u večnosti ne velja. Skerbimo svoje premoženje v dobre dela premeniti. — Le ene kratke leta — mesence — dni so se časne reči v naši oblasti. Naše hiševanje terpi dokler naše življenje na svetu. — Modro stori, kdor posvetne reči v svoj večni dobiček oberne, vbogajme daja — za preobernenje grešnikov skerbi, za vérne duše moli itd. „Kar tukaj sejemo, bomo tamkaj želi.“ „Delajmo, dokler je dan; pride noč, kedar ne bo več mogoče dobrega storiti.“

Take in tolike dobrote smo prijeli; — v bukvah življenja so zapisane. Kako smo jih obrnili? — Na ojstri sodbi bomo brali. — Oh le prav pogosto knige svoje vesti pregledujmo, rajtingo tenko z Bogom storimo, da nas ne bo strah zaslišati glas Gospoda nebes in zemlje: Daj rajtengo od svojega hiševanja; ampak da nam Sodnik prijazno poreče: „Dobro ti, priden in zvest hlapec, dekla, ker si bil v malem zvest, hočem te čez veliko postaviti; pojdi u veselje svojega Gospoda.“ Amen.

XXXVIII. DEVETA POBINKOŠTNA NEDELA.

K 1875 Od hudobe greha. *2 6/8 65*

Ko se je Jezus Jeruzalemu približal in je mesto v gledal, se je zjokal nad njim. Luk. 19, 41.

1. Po zelenoj oljski gori pride Jezus v Jeruzalem. U veliki lepoti se pred njim veliko kraljevo mesto bliši, in kdor ga od daleč iz vesele gore v gleda, ves ganjen izgovori: „Oh, kako lepo!“ — Vsmileni Jezus se pa le zjoka. —

2. Z velikim veseljem Jezusu množice ljudi naproti hité, mu z zelenjem stezo potrošajo, svoje oblačila mu na pot pogrinjajo, in mu visoko hvalo pojó: „Hosana! itd. Jezus pa joka in mile solze taka nad Jeruzalemskim mestom, rekoč: „Da bi saj spoznalo, kar je v tvoj mir! Ali skrito je zdaj pred tvojimi očmi.“

3. Kaj pa je tebi, vsmileni Jezus, da se toliko milo solziš? — Zavoljo pregrehe, ki je bila v Jeruzalemu doma. Greh je Kristusa križal, greh je lep Jeruzalem razdjal, greh bo tudi naša časna in večna nesreča, ako se z Jezusom nad svojimi grehi milo ne razjokamo. — Poglejmo torej:

I. *Greha hudoba;*

II. *Greha gerdoba*, da ga bomo objekali in sovražili, kakor naj huje zlo. — Oh, naj bi vsi spoznali, kaj k našemu miru služi? Poslušajte!

I. *Greha hudoba.* Vse stvari v nebesih in na zemlji — sonce, mese in zvezde, vetri in valovi dopolnijo voljo svojega stvarnika; tudi červec in travica. „En dan dnevu — noč oznanuje noči itd.“ Ps. 18, 3. Samo eden je, ki se Bogu zoperstavlja, že več, ko šest jezer lét; hudobni greh veli: „Ne bom služil.“ Ravno tako ti govoriš, grešnik, grešnica; in če ravno besede ne zineš, v djanju pokažeš, prelomljaje božje zapovedi, — Oh, koliko hudo storiš!

2. Bog je v šestih dneh svet stvaril, nebo in zemljo, in vse, drevje in živino, in človeka. Bog je vse pogledal, kar je stvaril, in je vidil, da je bilo dobro. I. Mojz, 1, 25. Prišel je greh, vzel človeku, kroni vsega stvarjenja lepoto, premenil je raj v žalostni kraj

straha in trepeta, — zemljo pa v solzno dolino. — Poglejte greha hudoba!

3. Bog je nas stvaril, naj bi vsi srečni in veseli živeli. Greh je prvemu človeku *veselje poderl* in ga s strahom napolnil, da se je skrnil pred svojim Bogom. Greh vzeme otroku ljubo nedolžnost, podere človeku dušni mir, in nam veselo življenje ogreni. Oh, pregrehe velika hudoba!

4. Bog je vse k svoji časti stvaril, angeli, ptice pod nebom, ribe po vodi; tudi grilci, čriči mu hvalo pojo; le *grešnik kolne*, in z božjimi dari Boga žali in mu nečast stori! — Oh hudoben greh!

5. Bog je nas za *nebesa stvaril*; pripravlene so nam od začetka sveta, veliko je tamo prebivališč. — Jezus je za nas na križu vmerl, da je nam svete nebesa odperl; — šel je k Očetu tudi nam mesto pripraviti. — Greh nam pa *nebeške vrata zapahne*, potepta kraljevo pravico otrok, ter nam peklensko bezdno odтвори. —

Poglejte pregrehe naj vekšo hudoba! In to hudoba mi ljubimo — storimo, se greha in strašnega konca ne bojimo, ki grešnika čaka; Oh ozrimo se na žalostno groblo Jeruzalema, veličastnega mesta, nad kojim se je zavolj greha Jezus zjokal, in pogledjmo

II. *Greha neizrečeno gnusobo*. Kaj je bilo lepšega od angelov božjih, ki so v nebeškem veličastvu krog božjega prestola stali? — Greh so storili, in *greh je angele v hudiče* premenil! Ni gerši stvari od zaverženih duhov; — pregreha je njih gerdoba.

2. Popolnoma sta bila stvarjena *Adam in Eva*, prelepe božje podobni, kakor dva angela v svoji nedolžnosti. Kdo ju je storil otroke jeze božje — dediča večnega zaverženja? Oh, gerdoba greha!

3. Kdo je naredil *Kajna* bratomora — kdo *pervi svet* toliko popačil, da je Bogu žal bilo, da je človeka stvaril? Kdo je oslepil *Davida*, moža po volji božji — kdo modrega Salomona? Kdo nadražil Jude, da so vpili: „križaj ga!“ Gerdi greh.

4. Kdo pa more dopovedati, koliko *gerdega*, *strašnega* greh med nami stori? Ljubeznive otroke v *razujzdane mladenče* premeni, poštene može in žene toliko *poživini*, da niso človeku podobni. — Poglejte po cestah in potih *toliko zgubljenih ljudi*, *zapuščenih otrok*, ki so žalosten sad *gerdega greha*. Poslušajte *joka in toževanja* toliko po svetu, in razjokajte se, kakor Jezus nad Jeruzalemom, tudi vi nad pregrešnim svetom, rekoč: Oh, naj bi svet spoznal, kar je k tvojemu miru! Ali kaj

da je skrito zdaj pred tvojimi očmi! — Ali k čemu bi nam bil jok, ako bi grehu slovo ne dali?

5. Vsak naj *odpravi greh* iz svojega serca. Kakor sv. mladenč Stanizlaj: Rajši hočem vmreti, kakor grešiti. — Vsak naj izpodi greh iz svoje hiše, od svoje tovaršije, kakor Kristus predajavce iz tempelna. Rajši ogenj pri hiši, bolje kačo v tovaršii, kakor greh. Greh je naj hujše hudo. —

Ako pa naši opomini, naše prošnje kaj ne pomagajo, takrat jokajmo čez terdovratnega grešnika — grešnico, kakor Jezus nad terdovratnim Jeruzalemom; zakaj *strašen konec čaka nespokorjenega grešnika*, kakor je terdovraten Jeruzalem zvedel.

Kar je Kristus z objokanimi očmi v današnjem sv. evangelju zažugal, se je dopolnilo čez 37 let tako strašno, da je groza brati ali slišati. (Beri Hrano evang. naukoy. II. stran 84.)

Grešnik, ne reci; „Grešil sim, in kaj žalega se mi je zgodilo?“ Zakaj Najvikši je poterpežljiv (pa tudi pravičen). Tudi ne reci: „Vsmilenje božje je veliko; Bog se bo vsmilil nad obilnostjoj mojih grehov; zakaj njegov serd se tako hitro približa, kakor vsmilenje; v grešnike se njegov serd ozira. Sirah 5, 4—7. Amen.

XXXIX. DESETA POBINKOŠTNA NEDELA.

Od napuha.

Vsak, kateri se povikšuje, bo ponižan; kdor se pa ponižuje, bo povikšan. Luk. 18, 14.

1. Dva človeka sta šla v tempel molit. — Kteri izmed nju vam bolj dopade? — Brez dvoma ponižen colnar — bote djali. Tako je tudi Jezus sodil, rekoč: Ta je šel opravičen v svojo hišo, uni pa ne; zakaj vsak, kateri se povikšuje itd.

2. Kaj pa na farizeju Bogu in tudi nam toliko zamerzi? — Njegov *napuh* se nam pristudi, njegova prevzetnost nas žali, njegova lastna hvala se nam vgabi. — Oh, naj bi si tudi mi globoko v serce vtisnili besede Jezusove: „Kdor se povišuje, bo ponižan.“ — Kdo vč, če nismo tudi mi napuhnjenemu farizeju podobni?

3. Pomislimo danes gerdega napuha začetek in konec;

I. *Od kodi napuh izvira.* II. *Kaj napuh dela.* III. *Kamo napuh pride.* Keršanske duše! s ponižnim srcem poslušajte; zakaj Bog je prevzetniin zoper, ponižnim pa gnado daja.

Ni vekše gerdobe na svetu, ko *pijanšina*; — pijanc se pod živino zaverže, in vendar visoke misli ima. — Pijancu podoben je napuhnež; — on je na svoji pameti pijan. — Veliko hujša je pijanost duha od telesne pijanosti — ona košata supruga *napuha* mnogo mlajših ima:

1. *Napuh* je pregreha, po koji človek sam sebe preceni, sam sebe vrednosti prilastuje, kterih nima, sebi hvale iše, Bogu časti ne da. — Tako je storil Aman. Ezdr. 7. Farao, Egip. kralj. II. Mojz.

2. *Prevzetija*, da se človek na svoje preveč zanaša, stvari zaničuje, ki mu niso po volji, in se bolj visoko nosi, ko mu gre.

3. *Ošabnost* ali oholnost, clo druge zaničuje, hudo sodi in žali, kakor Goliat Davida. I. kralj. 17. —

4. *Gizdost* v oblačilu in v unajni nošnji, da se človek z kuplenoj lepotoj baha, sebi dopade in druge zaničuje, ki tako oblečeni niso. — Podoba žalostne ženske gizdosti je kraljica Jecabel IV. Kralj. 9, 30. Napuh je čern oče vsake pregrehe, on začetnik vsih hudobij. Bog nas varuj napuha! Varujmo se pa tudi mi.

I. *Od kodi pa napuh pride?* Iz krive reje otrok. *Mati* dete pregizdavo oblači, mu pravi, da je pipi; hitro si otrok dopade, in misli, da kaj velja, če ravno samo od sebe nič ni. — *Oče* prehvali otroka, da je imenitne rodbine sin ali hčer; hitro se otrok preveč obrajta in gleda druge čez ramo. — Tudi v šoli se pogosto samosvoje hvale in prevzetije privadijo. *Delavec* prehvali svoje delo in misli, da vse prekosí. — *Kmet* preceni svoje blago — *hlapec in dekla* svojo moč. — Milionov ljudi se preceni, sebi bolj dopade, kakor pravičnim ljudem. Podobni so pijancu, kteremu je cesta prevoska, in se tako dolgo opoteka, da v kaki luži obleži. Napuhu sramota za petami gre. Ptica, ki visoko leta, nizko obsedi. — Kdor sam sebe povišuje, bo ponižan.

II. *Kaj pa napuh dela?* — Pušavnik je vidil v gojzdu zamorca breme dervà zadevati, pa jih ni mogel zadeti; bile so pretežke. Namesti pomanjšati, je vekše breme navezal, in pod njem onemogel; zakaj? Iz napuha. — Tako se prevzetni reči lotijo čez svojo moč, in si ne dajo dopovedati. — Najdel je v drugem kraju pušavnik dva *kojnika*

pred vratmi veliko bruno deržati. Nista skoz vrata mogla, kajti je hotel vsaki prvi biti, in nobeden za drugim ne iti. — Tako neumno prevzetniki, eden drugemu vklupjejo. — V tretjem kraju najde možaka v prevertan sod vodo zajemati; več ko naliže, več spodaj iztoči; prazno je bilo prevzetneža delo. — Tako brez zasluženja je pri Bogu vse djanje in nehanje prevzetnih ljudi.

Vse še tolike in take dobre dela napuhnih ljudi nimajo pri Bogu nobene cene, kakor dobre dela farizeja. „Naj si kdo še toliko dobrega včini in še tako visoko v popolnosti stopi — ako se z vsim tem baha, je reven berač.“ Sv. Krizostom.

Zakaj pa ljudje tako neumno delajo? Ker sami sebe prav ne poznajo, sebe premehko — druge preojstro — svoje lastnosti in dela previsoko — drugih prenizko sodijo. — Farizej se je hvalil, da ni razbojnik, ne krivičnik, ne prešestnik; da je obrekvavec, natolcovavec in dobrega imena tat, je pa pozabil. — Ali ni med nami tudi mnogo takih ljudi? — Bi jih ne bilo, bi tudi toliko zavida, opravljanja, jeze in sovraštva ne bilo, ki vse iz napuha izvira.

III. Kamo pa napuh pride? — V časno in večno nesrečo pelja kakor zaveržene angele in naše prve stariše.

1. Prevzetnega človeka ljudje zaničujejo. Ni greha, ki bi ljudi toliko pikal, kakor bližnega napuh. — Kdor sam sebe hvali, se vsim zameri, in če ga ravno v lice hvalijo, se mu v herbet smeje. — Vse si prizadenejo, da ga spodneso. — In kedar pade, se nobenemu ne vsmili; vsak pravi: prav mu je.

2. Prevzetnik je nezadovoljen, tožuje, da se mu krivica godi. Viši ko stopi, višej bi rad. Napuhnež zavida druge za službo, nihče ga posvariti ne smé. Podoben je ternju, kojega se vsakdo rad zogne.

3. Prevzetnik v naj huje zmote zapade in v naj vekše hudobije zabrede — hoče naj več vedeti, in svoje zmote ne spozná — noče nobenemu pokoren biti, in se rad spunta. Kedar se v poštenih rečeh skazati ne more, začne v hudobah vse prekositi, kakor Sisokrat, ki je imeniten tempel Diane požgal, naj bi po tem slovel. Takih bedakov je sedajne čase brez števila. — Napuh pamet zaduši. Bog prevzetnike naj več čerti in jih poniža, kakor prevzetne angele — prve stariše in Nebokodnecara kralja. Dan. 5. Nikaj božjim očém toliko ne merzi, ko napuh. On je veliko angelov iz nebes, in prva človeka iz raja potisnil. Sv. Bern.

Kakor zoperna je pa prevzetnost Bogu in ljudem, tako ljuba je vsem sveta ponižnost. Opravičen colnar nam je tega priča. — Kdor se v boj poda, in hoče sovražnika zmagati, naj si previdi z naj goršim orožjem ponižnosti, ona naj bo njegov prostorn in veličasten oklep. Orožje sovražnika je napuh; posebno je s tim orožjem našega pervega očeta Adama in njegov zarod premagal. Orožje Kristusovo je ponižnost; s tim orožjem je On hudiča premagal, ga pahnil iz njegovega pristola silnosti in je razderl njega kraljestvo. Sv. Jerem.

1. Hočemo ponižni biti, se je potreba pogosto čisto izprašati — ne preveč na dobre lastnosti — na slabosti pa premalo gledati. Moder Ezop svetuje basago obrniti, kojo vsak človek nosi, ter v spredno mavho ptuje, v zadno na herbet pa svoje pregreške devati.

2. Nikdar čez druge hudo marivati, kakor če je povedati dolžnost. Prevzetnik le hudo od drugih ve, dobro pa zamolči. „Tvoj brat Gospodu stoji ali pade.“ Rim. 14, 4. — Tudi hudo, kar tajiti od bližnega ne moremo, imamo izgovarjati, kakor Jezus na križu, rekoč: „Oče! odpusti jim, oni ne vedó, kaj delajo.“

3. Za vse dobro, kar imamo, zdravo telo, čedno lice, dobro glavo, premoženje itd. ne sebi, marveč Bogu hvalo dajati: „Kaj imaš, da bi ne bil prijel?“ — I. Kor. 4, 7. Ako nas drugi pohvalijo, z Davidom izreči: „Ne nam, o Gospod, ne nam, ampak svojemu imenu daj čast.“ Ps. 114, 1. — Kar pa slabega imamo ali hudega storimo, nikdar na druge izvračajmo, Boga ne tožujmo, kakor bi nas bil zapustil; marveč s ponižnim colnarjem recimo: „Bog, bodi mi grešniku milostliv!“ — In če tudi vse zvesto in lepo storimo, recimo: „Nevredni hlapci smo; storili smo, kar smo dolžni bili.“ Luk. 17, 10. — Tako prava ponižnost zna; ona človeka resnično povikša. — O sveta ponižnost! — Oh gerda prevzetnost! —

Sv. Bernard nam zoper napuh trojno prašanje priporoči: 1) Kaj sim nekdaj bil? — Nič. Bog me je stvaril, me v ta stan poklical. Skoz božjo milost sim, kar sim. — 2) Kaj sim zdaj? — Na duši zlo rahla posoda, na truplu ves poln nadlog; le majhen veterc pohlidi, in me ne bo. — 3) Kaj pa skoraj bom? — Na to mi grob odgovori: červom živež. — To trojno prašanje si k sercu vzemi, tako boš napuh izlekel, ponižnost oblekel, pozemeljsko zaničeval, nebeško iskal, se greha varval in sveto čednost ljubil. Tako boš iz zemlje v nebesa povikšan. Amen.

XL. EDNAJSTA POBINKOŠTNA NEDELA.

Od previdnosti božje.

Vae je prav storil; gluhih je dal slišati, in mutastim govoriti. Mark. 7, 37.

1. Dobro *mater* poznam, ktera ima nad 1000 milionov otrok pre-
skerbeti; — nobeno ni pozableno; — clo muh deteta brani, kedar
spi ali bolno počiva. — Pač dobra mati! —

2. Skerbno *gospodinjo* poznam, ktera ima toliko družine preživeti,
ko je rib v morju, ptic pod nebom, listja in trave po zemlji — zvezd
na nebi. — Vse se o pravem času zgodi — vsaka stvar svoj živež
dobi; še petelina ne pozabi. Pač modra gospodinja! —

3. Imenitno *gospo* poznam, koja že 6000 let svojo hišo vlada,
pa neprenehoma tako modro in čerstvo, kakor bi bila včeraj gospodi-
niti jela. — Pač mogočna gospa! — Kdo njo pozna? — Sveta *božja*
previdnost ji je ime, ona ljubezniva skerb Očeta nebeškega za vse
stvari — posebno za ljudi jih časno in večno srečne storiti. „Vse je
prav storil, itd. Tudi nadloge in težave nam v dobro premeni. Pač
tažepoln nauk od ljube previdnosti božje za nas revne otroke! Po-
slušajte:

I. Bog je vse prav storil; hvalimo njegovo neskončno modrost!

*II. Bog bo tudi vprihodnič vse prav storil; zapesimo se na njegovo
previdnost! — Bog vam je dal slišati, da božjo besedo poslušate.*

I. Bog je vse modro storil.

1. Koliko ima *hišni gospodar* skerbeti za deco — za družino —
za dacijo — za pohištvo; pa vendar vsim vstreči ne more. — Koliko
skerbi imajo *cesar* za toliko milionov podložnih; in koliko nezadovolj-
nežev jih kolne, ter ne pomislijo, da ga ni cesarja ne kralja, ki bi
vsim po volji storil. — Kaj je pa vsa skerb cesarjeva proti *skerbi*
Očeta neb. kateri brez številno stvari od zerna peska do zatega sonca
— od čerliča v prahu do Serafa preskerbeti ima. — Brez te skerbi
(previdnosti božje) vrabec iz strehe — las iz naše glave ne pade. —
Ona skerbi, da vsaka stvar svoj cil in konec doseže — da temu bo-
gastva, unemu božtva — temu veliko starost, unemu hitro smert. —
Kar Bog stori — vse prav naredi, če ravno ljudje mermrajo, kajti
modre previdnosti božje prav ne spoznajo.

2. Prelepo spomlad drevje cveti — tersje kaže; — *merzla sapa* pihne, in naše zaupanje *ymori*. Ps. 147, 16. — Bogato se klasje na polju priklanja, polno tersje težko derži. Temen oblak veter prižene — *toča* pobije žitno polje in vinske gore. Ps. 147, 16. Kako je to? — Srečna soseska veselo živi, ima vsega zadosti; iskra vstane, *cela vas pogori*, in vešani gredó vbogaime prosit. — Kaj Bog za nje ne skerbi? — Kakor oljke okolj hrama rastejo zali otroci krog mize veselih starišev. Pride *huda bolezen* in starišem otroke pobere. Kde je tukaj sv. previdnost božja? — Tako govorijo posvetni modrijani, kateri ne razumijo, da so vse te nadloge zdravila, če ravno grenke — vender potrebne.

3. Odgovori mi, posvetni človek, zakaj je Bog dal *nedolž. Jožefa* v ječo vreči? — pokaj je vdaril pravičnega Joba? — z vbožtvom obiskal *pobožnega Tobia*? — Zakaj je Bog dal svojemu *lastnemu Sinu* toliko terpeti in clo na križu vmreti? — (Beri evang. Hrano II. 115.) Kar Bog stori, vse prav naredi — z ednoj rokoj vzame, z dvema pa da. Našo nesrečo nam u veliko srečo premeni, ako smo vredni. To nam kažejo prigodbe posameznih ljudi in celih narodov. O spoznajmo čudno previdnost božjo, in njo hvalimo rekoč: „O visokost bogastva itd. Rim. 11, 33—36. Dajmo pa tudi v prihodno Bogu gospodariti — izročimo previdnosti božji svoje pote; zakaj:

II. *Bog bode tudi v prihodno vse prav storil.* Se v božjo voljo podati, ako ravno nam po volji ni, nas izgled sv. Franciška Zal. prav lepo uči. (Beri Srečen pot str. 177.) Po izgledu sv. Franc. Zal. imamo tudi mi vse svoje pote Bogu izročiti; — on za nas skerbi.

1. Nam *toča* polje zatere — *ogenj* poslopje vpepeli, podajmo se kakor Job v sveto voljo božjo, rekoč: „Bog je dal, Bog je vzel itd. Job. 1, 21. (Beri evang. Hrano II. 115.)“

2. Nam *hudobni ljudje* krivico storé — nas ob premoženje ali poštenje spravijo — le Bogu svojo reč priporočimo, kakor nedolžna Suzana. Dan. 13.

3. Je tebi ali tvojim Bog *hudo bolezen* poslal, voljno zadeni svoj križ, in se v sveto voljo božjo podaj. Bolezen trupla gostokrat duši zdravje ohrani, ali pa prinese, ali nas k večji sreči pelja, kakor Tobia. 11.

4. Ako tebi nevsmilena *smert* tvoje pobere, v božjo voljo se podaj. Bog jih je vzel ali njim, ali pa tebi in drugim k pridu. Modr. 4, 5. — Ni dolgo — marveč pravično življenje naša sreča. — —

Imaš hudobne otroke — razujzdane podložne, ne obupaj, ampak priporočaj jih neskončno modri previdnosti božji; ona tudi za nje skerbi — jim bo oči odperla kakor sv. Avguštinu po molitvah in solzah sv. Monike.

Srečno je dēte v krilu ljubeznive matere — še srečnej mi v krilu previdnosti božje. — Ne skemucajmo torej, rekoč: Kaj bo? česa se bomo živili itd. „Oče neb. vč, da smo vsega tega potrebni, Mat. 6, 32. — Ne obupajmo v hudih časih; stari Bog še živi — že čez 6000 let za svet skerbi; njemu svoje skerbi izročimo. I. Petr. 5, 7. — Pa ne kvarimo dela previdnosti božje skoz pregrehe; one so kvar božjih naredb — uzrok rev in nadlóg. Svet bi se že bil sam vkončal, ako bi previdnost božja tudi slabo djanje ljudi v dobro ne prevodila. — Bog je vse prav stvaril; hvalimo ga! Bog bo vse prav storil; le njemu se izročimo. Amen.

XLI. DVANAJSTA POBINKOŠTNA NEDELA.

Od velike sreče v sv. katolški cerkvi živeti.

Srečne oči, katire vidijo, kar vi vidite. Luk. 10, 23.

1. Naj večja nesreča po svetu je ta, da ljudje premalo spoznajo, kaj dobrega imajo; — le kedar že več nimajo, še le čutijo, kaj so imeli. Tako otroci dobre stariše — družina službo — podložni gospoško — še le obrajtajo, kedar nje več ni. — Pogosto Bog nehvaležnim ljudem svoje dobrote zato prikrati, da jih uči spoznati in za nje Boga hvaliti. —

2. Ni pa dobrote večše, kakor je naša prava sv. ker. kat. vĕra, v koji smo rojeni in izrejeni. — Kar je govoril Jezus svojim apostolom, tudi nam velja: „Srečne oči itd. Povém vam, da veliko prerokov in kraljev itd. — In to neprecenljivo dobroto tako slabo obrajtamo — se nje tako malo deržimo — clo malo skerbimo njo čisto ohraniti in svojim ponamecom zapustiti, kakor so njo naši prednameci nam izporečili! — Še nikolj nismo morebiti prav pomislili:

I. Našo naj večo srečo, da v pravi sveti kat. vĕri živimo; II. Naj večšo dolžnost, da se prave sv. vĕre zvesto deržimo in njo čisto ohrani-

nimo. — Srečne oči, ktire vidijo, kar vi vidite, pa tudi srečne ušesa, ktire bodo zvesto poslušale.

I. Naj vekša sreča je, da v pravi sveti véri živimo; — ona nas uči Boga prav spoznati in mu služiti — naš namen srečno doseči.

1. Kako temna — žalostna je bila spoznava božja pri malikvavcih starodavnih časov! — Ne le sonce, in mesenc — clo vole, mačke in kače so za bogove imeli. — Vsaka hudoba je svojega Boga imela, p: pijanci bahuza — tatje merkurja — nečistniki venero itd. — Kako gerdo — pregrešno — grozovitno je bilo malikvanje! — V Kartagi so malika bikove glave imeli, kojemu so vsako leto po 300 dec zažgali. — Malikvavski Judje so Molohu razbelenemu svoje otroke v naročje polagali itd.

2. Tudi Izraelci so imeli nepopolnoma spoznavo božjo — njih služba božja bila je zlo težavna — le podoba boljše prihodne po Mesiju dane. — Za to so prosili stari očaki: „Rosite ga nebesa, oblaki ga itd. Iz. 45, 8 — peli Angeli pri rojstvu Odrešenika: „Slava Bogu — mir ljudem itd. Zato se spodobi pozdrava: „Hvalen bodi Jezus Kristus! —

3. Kako slabo spoznajo Boga, katerim je luč prave vére vgasnila! (Mahomedani ali Turki.) Namestu previdnosti božje se le na slepo osodo zanašajo. — Kako žalostna je osoda njih žen — sužnjev! — Ni osrečivne ljubezni med njimi — med kojimi prave božje spoznave ni. —

4. Poslušajmo misionarje, kako se divjakom, zamorcom godi, kateri še v senci večne smerti séde. Kako neumni so njih zaumeni od Boga, od večnosti! — Večno sovražtvo in vedne vojske so med njimi. — Koliko pa tudi veselje imajo, kadar velikega Duha (Boga) spoznajo, in sv. kerst prejmejo! —

5. Premislimo prav dobro, kako se krivovércem godi, kateri so pravo véro popačili, in sv. kat. cerkvo popustili. — Ni pri njih ednote naukov — ne zakramentov, ne zadosti pripomóg za izveličanje itd. — So kakor razkroplene ovce brez pastirja. — —

6. Kako lepo se pa v sv. kat. véri in cerkvi vsi verski nauki versté — od izvernega greha — do odrešenja po Jezusu — do posvečenja po sv. Duhu! — Kako priložni vsim potrebam so vsi sv. zakramenti, da človek od zibeled do pokopališča najde pomoč! — Kako

podučivni in oveselivni so njeni svetki (prazniki.) — Clo rajnih ne pozabi, in za nje skerbi. — V resnici! prava sv. kat. vëra je mesto, ki se je ob stvarjeuju zidati jelo, in se dodelalo bo, kedar se vsi vërni prebivavci v nebesih snidejo. Sv. Aug. — Sv. kat. cerkva je barka, v koji se srečno u večnost peljamo. — Kako smo lahko veseli — srečni pravovërni katoličani!

II. Pravo vëro zvesto ohraniti in čisto ponamcom zapustiti je naša prva in sveta dolžnost. — [Verozakonu gre prvo mesto v našem sercu; kdor mu hoče drugo dati, je že pravo vëro prodal. —

1. Sveta dolžnost je nauke svete vëre poslušati in vse svoje žive dni premišljevati, Rim. 10, 113 — 15. — Nimajo žive vëre, ki brez vse skerbi od pridig in kerš. naukov ostajajo — namestu k božjemu nauku po drugih poslih hodijo — in čedalje več pozabijo. — Kako malo jih vë, kaj, in pa zakaj verje! — Vsi taki so že na pol poti v nevëro, ali krivovëro.

2. Sveta dolžnost je sveto vëro v djanju skazati in po njenih naukih živeti. Mat. 7, 21 — 23. Jak. 2, 14 — 26. — Niso pravovërni katoličani, kateri cerkvenih zapoved ne derže — ne pōsta — ne sv. praznikov. Kdor se svoje vëre sramuje, njo zataji in lahko zgubi,

3. Sveto vëro živo ohraniti imamo njene svete obrede, šege in opravila radi dopolniti. — Kdor svetih zakramentov ne prijema, očitno službo božjo zaničuje — molitvë opuša, in po hajdovsko živi, njemu je luč prave vëre vgasnila.

4. Dolžni smo se za pravo vëro ponesti in zaverniti hudobne jezike, kateri njo zasmehujejo, nam njo vzeti ali oskruniti želë. — Kaj so storili sv. spoznovavci — kaj preterpeli od nevernikov ali krivovercov! — Ona je podobna zakladu — naj dražemu biseru, za ktereга naj človek vse da. Mat. 13, 44 — 46. Tudi življenje dati za pravo izveličansko vëro imamo biti pripravljeni.

5. Naša skerb mora biti pravo sveto vëro po vsem svetu širati; — misionam v ptujih deželah s molitvami in milodari pomagati. Prava vëra je živo drevo, ki svoje korenine in veje daleč krog sebe razprostëra. Suhe vejce bi bili, ako bi za razširo božjega kraljestva ne skerbeli.

6. Kakor so nam prednamci pravo vëro ohranili, tako njo imamo svojemu kraju — zarodu ohraniti skoz potreben poduk svojih mlajšev — skoz oskerb in vtemelitvo cerkvi, šol in drugih potrebnih naredb, ki sveti vëri služijo. — Kaj so naši stari za sveto vëro storili — ko-

liko cerkvà, samostanov in kipov postavili v znamenje svoje žive vëre, nam pa v opomin vse za Boga in sveto vëro storiti.

„Naj vekše bogastvo, naj drajši zaklad, naj lepša čast, ki se najde je sv. kat. vëra. Ona prinese izveličanje grešnikom, razsvetli slepe, opraviči grešnike, podpëra pravične, venča mučenike, ohrani device, vdove in zakonske v spodobni sramožlivosti, posvečuje mašnike, nas pripravlja za nebesa, nas z angeli večnega veselja deležne stori. — V resnici bogastvo, kojega nam svet nima dati!“ Sv. Aug. — Božji dar je naša prava sv. vëra; skerbimo da njo lepo ohranimo, po njej živimo in srečno umerjemo. Amen.

B.

OGLEDALO

**BLAŽENIH MOŽEV, NEKDAJNIM V
SPOMIN, SEDAJNIM V POSNEMO.**

Glej in stori po izgledu, kateri se ti je na gori pokazal.

II. Mojz. 25, 40.

I.

LEOPOLD VOLKMAR,

SLAVNI PESNIK SLOVENSКИH GORIC.

„*Učenost napihuje, ljubezen oživljuje*:“ pravi sveti apostol Paul, in po resnici! Visoka učenost brez prave ljubave porodi napuh; keršanska ljubav, kateri je pristna učenosti družica, daja ponižnost, predlogo vsake jake popolnosti. Visoko učenim glavam brez svete ponižnosti, se rado pripeti, kar sploh prislovica pravi: Ptica, ki visoko leta, rada nizko obsedi; le ponižnost varno po svetu hodi, ljuba Bogu in vsim poštenim ljudem.

„Sovražnik človeštva je ves svet, kakor pavuk z mrežo zavida prepregil, veli sv. Anton pušavnik, in le v resnici ponižni izleze srečno pod njo, dokler se prevzetni hitro zahomota.“ Blagor mu, kdor učene glave pa pohlevnega, ljubeznivega serca za božjo čast in za blagostan ljudstva dobro čini! *Kdo je on, in ga ne bodemo hvalili?* — Takega verlega moža je v slovenskih goricaх mati rodila 13. oktobra 1741 v Lutomerskem tergu, kojega slavno ime naj vsak Slovene spošтовaje izreče: *Volkmar Leopold*, stari slavulj veselih slovenskih goric. Lepo življenje verlega moža so nam že naš slavni domorod čast gosp. *Anton Murko* popisali *); pa ti kratek životopis Drobtince obširnej razgernuti želijo, rajnemu blaženemu možu v pohvalo, našej šolski mladeži pa v posnemo. Bog daj srečo!

Naj imenitneje vinske gorice spodnega Štajara so Lutomerske; njih vino je maslo matere terte Slovencom. Na njih izhodno severnem bregu *Lutomerg* (*Luttenberg*) stoji, rojstni kraj našega Volkmera Leopolda.

*) Leopolda Volkmera *Fabule in Pesmi*. V Gradi na prodaj pri Fr. Ferstlni 1836.

Njih oče Anton bili so pošten teržan, po rokodelu priden čevljar, mati Mariana Ebenzraih, skerbna rokodelka in gospodinja. Nista imela drugih otrok, kakor Leopolda, tudi ne obilnega premoženja, pa vendar sta veselo živela, ker sta lepo Bogu služila, svojega sina v strahu božjem gojila in pa pridno delala, kakor tri naj svetejše osebe v mestu Nacaretu v bornej bajtici. „*Blagor vbogim v duhu, kajti njih je nebeško kraljestvo.*“

Kamor se mlado drevce nagne, bo izrastlo staro drevo, in kakoršno drevo izrašte, divje ali požlahteno; tako bo tudi njegov sad. Resničen je tudi večidel guč: Kakovi stariši, takovi otroci. „*Oče umerje,* pravi sv. Duh, *po svojem sinu pa še vedno živi.*“ Po sinu se Oče imenuje, po njem dobro ali slabo sluje za mnoge narode. Rajne matere košice v černej zemlji počivajo, ali materne čednosti in slabosti hčere po svetu nosijo, pokojni v slavo ali nečast, ji lepšajo diko nebeško, ali ji množijo muko peklenško. Oh, naj bi očetje in matere ovo resnico bolj živo spoznali, in za svojo deco tako skerbeli, kakor rajna Volkmera za svojega sina Leopolda!

Leopoldek, ves pohleven in pobožen deček, je kazal prebrisano glavo in pa blago serce. Lehko sta oče in mati spoznala; da je Bog Poldeka še višega namenil, kakor za očetom na trinogi sedeti, in na kopite podplate nabijati, da si je ravno tudi čevljarija zlata mojstrija vsakemu, kateri se nje modro derži. — Ni prav se svojega dela sramovati; naj si bo šilo ali šivanka, naj se časti, dokler pošteno človeka živi. Rokodelstvo je zlata ruda; in stariši močno grešijo, kateri otroke le v višej službo tišijo, za kojoj nimajo glave ne serca. Pa tudi ni prav, ako rodители svojemu sinu v šolo ne dajo in mu ne pomagajo v stan, kojega mu je Bog odločil. Srečen je, kdor si tudi stan izvoli, v kterega njega Bog kliče, ter mu lastnosti in pa stanovitno veselje za-nj da. Veselje našega Poldeka je bilo zvoniti, v cerkvi biti in pa k svetej maši služiti. „*Dajva ga v šolo!*“ sta mati in oče djala. „*Ako ravno s težavoj, bova njemu pomagala, in Bog mu hoče dati, kar mu je namenil.*“ Tako sta sklenila in storila po izgledu Elkana in Hane; Bogu v službo sta izročila mladega Leopolda.

Lehko in prav pridno se je berzen deček učil, in ker je veliko ukaželjnosti zvedočil, so ga v bližno mesto *Varazdin* (Vražlin) na Horvatsko v latinske šole dali. Dobro se je mladi Volkmer latinskega jezika prijel, kojega so svoje dni vsi izobraženi možje prav gladko govorili; zraven se je pa tudi horvatske besede lahko privadil, ktera je

našej slovenskej naj bližnejša sestra; zale hčeri edne matere Slave, kojo v tistih okolicah še zdaj vsi prosti ljudje tako čedno govorijo, kakor se slovenšina po mislih učenih možev v starem svetem pismu čita, kojega je sv. Ciril, apostol Slovanov prvi poslovenil. — Slavno in koristno je se v mladosti sosednih jezikov učiti, ne le nemškega in laškega, marveč tudi vsih bližnih slovanskih podnarečij, kateri so nam za toliko bolj lehkí, kolikor so nam bližej v zlahti. Kolikor jezikov pa kdor zna, toliko človekov veljá; in kdo vé, kamo še po svetu prideš?

Po doveršenih prvih šolah se je verli Volkmer na više šole v Gradec podal, se modroslovja in potem bogoslovja učiti, ter se za maštvo pripravljati, kakor so bile ljubih starišev naj slaje želje. Ali malo pomagajo očeta in matere še toliko želje, če nima sin veselja ne skerbi pošteno k altarju stopiti in po duhovsko živeti! Nista oče in mati sinka za duhovski stan od mladih nog vadila, se ni mladenč po višjih šolah prav skerbno zapelivega sveta varval, hitro se bo starišem radost u veliko žalost premenila, ako sina posvetnega v duhovski stan prisilita. Ne daj Bog tega! Sin mora slobodno voljo imeti, naj si hoče ženo vzeti, ali duhovski stan izvoliti; prisilena reč nikolj dobro ne stori, naj manj v maštvi Bogu posvečenem. Svet in imeniten je mašni stan, lep in častiten, ko sonce; pa se ima tako pripravno nastopiti in tako pošteno nositi, kakor so ga pobožno nastopili in zvesto ohranili naš Leopold Volkmer.

Po Matevževem tisti dan (22. septembra) 1764, so bili mašnik posvečeni, in so hitro po tem v Lutomersi, v ravno tisti cerkvi Bogu svojo novo mašo peli, v kojoj so bili 23 lét poprej keršeni. Kdo pa pozna veselje cele fare, viditi svojega rojaka novo mašo služiti! Kdo občuti radost kumejev (botrov), otroka pri altarju gledati, kojega so oni k sv. kerstu prinesli! Kdo more izreči starišev priserčno veselje iz novo posvečenih rok lastnega sina prejeti Jezusa presveto telo, zastavo večnega življenja! — Torej ni lepšega obhajila, ne bolj veselega shoda po Slovenskem od svete nove maše. Vsa domača duhovnija se raduje, od daleč se vèrni znidejo, rekoč: „Ako tudi podplate razdereš, nove maše ne zamudi!“ Sosedje in zlahta narede novemu mašniku lepo gostijo, ter se veselijo v Gospodu velike sreče, da je izmed njihove srede sin toliko častito službo nastopil Bogu posvečenega mašnika, ki hoče med Bogom in ljudstvom stati, in dušam v nebesa pomagati.

V obednico postavijo na trati v kakem veselem sadunosniku zelene šotore ali ute, prinesó sosede kovračev, rac in druge pitane perutine, sosedje pa barigle ali čutare vina. Mladenči priprežejo verle konjičke, kadar je gôste v cerkvo peljati, dekleta pletejo dopolnoči vence, in že pred jutrovim svitom venčajo slovesne podvoje; vse okna in vrata so v cvetju, kodar novega mašnika z belo-zelenim vencom na glavi, častita procesia peljá. Vsa okolica veselega strela, zvonjenja in pobožnega pětja doni, s kojim se sveti mašni stan časti. — Prav je, in spodobi se, da Slovenci novo mašo svojih rojakov tako slovesno obhajajo; tako častito godovanje daja mladenčem serce, se na maštvo vredno pripravljati in ne vstrašiti težavne duhovske službe. Taka cerkvena slovesnost tudi stori, da u veselih slovenskih goricah se duhovnije ali fare najdejo, ktere po dvajset in višej svojih rojakov mašnikov ob ednem štejejo, in tistim krajem duhovskih pastirjev ne pomankuje, kajti se stan poželi, kakor se počasti.

Novo posvečenega mašnika naj srečnejši dnevi, duhovskega življenja rožni cvet, je nove maše veselo godovno. S cvetjem in rožnim zelenjem mlademu mašniku steze potresajo, željno se mu vèrnih serca odpirajo, sije prijazno sonce milosti božje pastirju mlademu. Ali vse toliko in tako radovanje le časek terpi, ako se veselja cvet v izveličanski sad ne obzori, kojega hoče Kristus od namestnikov svojih imeti, rekoč: „*Jaz sim vas izvolil, da greste, ter sad prinesete in vaš sad obstane.*“ sad zdravega nauka, svetih izgledov in dobrih del, ki na polju Gospodovem, v duhovskem stanu rastejo. Blagor duhovniku, tode malo jih je, kateri bi se tako slavno in pa toliko pohlevno v svoji sveti službi obnašali, kakti častit *Leopold Volkmar, pobožen mašnik, mladini skerben učitelj in slaven pisatelj* svojega ljudstva. Bratje! to trojno djanje rajnega Volkmera živo pogledajmo, po svoji moči posnemaje, in bomo hvale vredni.

Kedar škof mladega mašnika v službo dajo, njemu duhovsko polje odkažejo, naj ga skerbeno obdeluje, ternje hudobnosti iz njega ruje, zernje svetih čednost pa sêje, plevel pohujšanja trebi, in za cvetje lepil izgledov skerbi. Duhovnika oralo je zgovorn jezik, njih duhovsko sjanje večnih resnic premišlevanje, rodovita rosa je mašnika pobožna molitva. In kakor skerben gospodar zarano vstaja, ter po molitvi juterni v mislih svoje polje ogleda in potrebno delo naroči, ravno tako

skerben dušni pastir premišluje svoje ljudi, kateri so mu v skerb izročeni, kaj bi jim bilo v dušen hasek potrebnega, kaj koristnega, in kako bi se jim naj bolj dogotovilo. Po svojih apostolskih hojah k bolnikom, po bernjah in obiskovaje sosesko, vidi in sliši svoje čede dušne bolezni, zapazi lahko ljudstva slabe navade, krive vere in pregrešne čine svojih ovčic. Skerben dušni pastir varno čuje in nevaršine hitro zapazi, koje njegovi duhovni žugajo, ter povzdigne ob pravem času kakor tromba svoj glas. Dober pastir ne da volkom pohujšanje delati, ne ponočnim ptičem po roparskem lovu letati; on svari, žuga z božjimi šibami tako dolgo in stanovito, da potolaži hudobne, izdrami zaspane in oživi k dobremu mlačne ljudi; on ne počiva poprej, da se omladi s cvetjem svete čednosti njemu odkazano polje Gospodovo. Pač veliko in težavno naročilo! Kmet se ima s poljskim delom močno putiti, dušni pastir pa veliko premišlevati, moliti, pisati in učiti, ako hoče svoje polje prav obdelati, naj bo mu bogato dobrega rodilo, in dajalo obilno plačo pri Gospodu. Kmetu je potreba ojstrega lemeža in čertala na oralu, duhovskemu pastirju pa reznega svarila in ojstrega pokorila. Kmet mora težko brano imeti, mašnik pogosto za šibo duhovske oblasti modro prijeti, da ga hudobija terdovratnih ne vžuga. Kmet potrebuje toplega sonca in pohlevnega deža na svoje sejanje, mašnik pa pobožnega opravila, da se mu božja setva lepo vkorenini, kali, ozeleni, in žlahno blago pokaže. Dušni pastir mora pridižnico (leco) ljubiti in po cele dni v spovednici sedeti, ona je njemu božji skeden, v koji za vevnico derži, ter dobro zernje za nebeško žitnico od plevela, ljuljke in stoklasa loči, ki bode v snopiče zvezano in v ogenj verženo. Kdor tako ne čini, in kakor zanikarno hlapče svoj del zakople, njemu bi stokrat bolje bilo, naj bi lopato ali pa puško nosil, kakor da je toliko nevarno službo nastopil, v koji se namestniku božjemu veliko zaupa, tudi veliko terja od nja.

Vsaka fara ali duhovnija je drag vinograd Gospoda vojskinih trum, serca vernih so terte Jezusove, od sv. Duha vsajene po sončnih gorcah svete katoliške cerkve; vsak mašnik so vinogradnik, s kojim se je Gospod pogodil in jim svoj vinograd v dušno delo dal. Potreba je terte obrezovati, dobro kopati, pleti in vezati, da bo tersje žlahno grozdje rodilo in dalo dobrega vina. Kako bi pa duhovnija dobrega dovolj storila, ako nimajo njeni vladar ojstrega vinjeka božje besede, ne obezila dušne tolažbe za ranjeno srece? Le ternje in srobotje bo po takem vinogradu rastlo, kojega dušni pastir v šoli in v cerkvi skerbno ne

koplejo; le divje grozdje hudobij bodo serca rodile, koje se v spovednici skerbno ne obrežejo skoz pravo pokoro in resnično poboljšanje. Gospod Bog pride v svoj vinograd dobrega sadu iskat, in če ga ne najde, vzeme vinogradnikom svojo drago lastino, in jo drugim, boljim delavcom izroči; ali če vinograd za popraviti ni, ga da zverinam za-treti, da se v pušavo premeni. — Ove resnice mašnik mlad premišluje po potu v svojo odkazano duhovnijo, ter obuduje serčne želje, zvest delavec biti v Gospodovem vinogradu, se ne dela vstrašiti, ne nasprot-nikov bati; saj je Bog z njim. V kratkem se delo berznega služav-nika božjega pozna. Polje hvali orača, tersje kopača, lepo keršansko djanje vernih ovčic pa dušnega pastirja, kakor so hvalili našega časti-tega Leopolda vsi vèrni, kateri so jih poznali ali imeli svojega duhov-skega očeta. „Ovi so bili brumen mašnik! Bog jim daj dobro!“ tako še zdaj marskatera babela, mnogoter serec po tistih krajih govori, v kojih so Leopold služili.

Pervo polje nadepolnemu duhovnu Volkmeru odkazano je bilo pri sv. Ožbaldu zvnaj Ptuja, kamor so jih viši pastir l. 1765 poslali. Pri sv. Martinu poleg Vurmberga so tudi 11 lèt služili. Po njihovi učenosti in svetoželjnosti so jih v Ptujsko mesto k veliki cerkvi kaplana postavili, kder so 15 lèt vèrno in modro za telesno srečo in dušno izveličanje svojih izročeniškerbéli, kakor ljubezniv duhovski oče. Kar so z besedo učili, ovo so v svojem lepem izgledu ljudem pokazali; kar so v cerkvi božje besede vsjali, to so doma z molitvijo polivali. Njih čudne ukapolne basni ali fabule, so bile njih duhovske plevice, njih svete pesmi živahne opomnice vèrniš, se varvati hudega in storiti do-bro. Pač je zlata vreden mož bistre glave, blagega serca in pa dobre, svetoželjne duše, kateri mogočen v besedi in v djanju tudi vè za pero prijeti in svoje nauke s pismom podpèrati! Ali vsega nauka živo ogle-dalo ima biti učitelja lepo djanje: „Kdor uči in tudi stori, pravi Jezus, on bó velik imenovan v nebeškem kraljestvu.“

Perva skerb pastirja dušnega ima biti za drago mladino. „Dajte malim k meni, kliče vsmileni Jezus, kajti njih je nebeško kraljestvo.“ Tako mora vsak duhovnik deco zvati v šolo in v cerkvo h keršan-skemu nauku; pòduk mladine je prijazna juterna zarja za dušo. Se ne očedi drevce, bo izrastlo ternjevo; se ne požlahni mlado drevo, ostane gerčav divjak; ravno tako tudi deca. — Malo, malo je bilo še za rajnega Volkmera šol po deželi; lahko si po devet duhovnij prehodil, po-prėj ko si edno šolo najdel, le po mestih in pa v kakem terzi so

vsakdajno šolo imeli; ali vsaka hiša bila je keršauska šola, v koji sta oče in mati svoje otroke, gospodar in gospodinja svojo družino učila, Bogu lepo služiti in pošteno živeti. Vsako nedelo in svetek so stari in mladi, preprosti kmetje in imenitni gospodje z velikim veseljem v posvečeno hišo božjo, v občino šolo kraljestva božjega hiteli. Kolikor manj je bilo svoje dni vsakdanjih šol za ljudi, tolikor več je morlo zapovedanih praznikov biti v poduk ljudem; šole ob delavnikih so se pomnožile, in število praznikov se je zmanjšalo, tode svet se po samih šolah ne poboljša, ako stariši nauku doma pravega dna ne položijo, gospodarji in gospodinje šolskim učiteljem ne pripomorejo. Učitelji v šoli izveličanske nauke otrokom v glavo — svete kreposti v serce sadijo, polivati in pleti jih morjo oskerbniki doma. — Dobra šola glavo razjasni in serce za dobro ogreje; in to je šole prvi, svet namen. Učiti otroke po keršansko modro živeti, si za časno srečo in za izveličanje večno skerbeti, za to je šola. Pošteno djanje ima v šoli prvo — posvetno znanje je posledno mesto. Dobro je znati pisati in brati, pa stokrat bolje pošteno ravnati. Brez modre glave in pravičnega serca je tudi nemška beseda prazen mak. Slovenci! ne bodite abotne šalobarde, le na nemščino gnati, pobistrenje glave in požlahnenje serca pa zanemarati. Ovo bi bilo na robe delo. Šole so nam potrebne: to lahko vsak spozna; ali kdor le po nemškej besedi šolo ceni, se močno goljfa. Gorje vam, ako svoje otroke samo zato v šolo pošiljate, naj bi se nemčije učili, za modro glavo in pošteno serce vam pa ni mar! Nezaroženi, napuhneni otroci vas bodo po nemško kleli, vi stariši bote pa po slovensko solze točili. — Potrebnej se je Boga bati in spoštovati stariše, kakor nemškovati. Dobra je nemška beseda dobra, in kdor se nje lotiti vtegne, naj ne zamudi, pa edina pot k pravi sreči ni, kakor nekteri mislijo. Lepo Bogu služiti, očeta in mater lepo imeti, cesarju in od Boga dani gosposki pokorn biti, svoje delo dobro znati, svoje dolžnosti zvesto dopolniti, križe in težave (Adamov jarm) voljno nositi, veselo živeti in srečno vmreti: ovi zlati nauki so človeku veliko potrebnej ko nemšina; ona bodi pridnim šolarjem naveržek. Tako nas sam Jezus uči, rekoč: „*Iščite pred vsim božjega kraljestva in njegove pravice; vse drugo vam bo naverženo.*“ Ta zlata beseda tudi za naše šole velja.

Vedna šola za vse ljudi je *predižnica* ali cerkvena læca, posvečeno mesto božje besede, kder Bog po svojih namestnikih nam govori, in naveršava, kar se v šoli vsakdan izveličanskega vtemeli. Za to v res-

Drobt. za novo leto 1853.

nici visoko šolo imajo duhovniki goreti, po nji vërni kristiani hrepeneti; kajti od nje govori Jezus: „*Ogenj sim prinesel na zemljo, in hočem, naj ljudi vnema. Kdor besedo božjo posluša in jo v sercu ohrani, je mōdremu možu ednak, kateri svojo hiša na skalo stavi.*“ Kdor pa hoče srečno staviti, se mora dobro pripraviti, on ki govori, in on ki posluša. Prazna je torej hvala ljudi, rekoč: „*Naš gospod se na pridege nikolj ne pripravljajo, pa saj toliko lepo pridigjejo, da jih ni blizo takih.*“ Pridgar brez vredne priprave po navadi pleve sēje, in ne bo dobre pšenice žel. Dober pridigar vselej dobro premislijo, kaj bodo povédali; naberejo rožic, koje bodo sadili, kakor naš Volkmer, kojih čedno, pa silo drobno pisanih govoric se še dosti med ljudmi najde. Naj ljubše so jim bile kateketiške pridige, prav po domače povedane, to je keršanski nauk v pridigah; kajti so dobro vedli, da kdor keršanskega nauka, poglavitnih resnic naše svete vëre temeljito ne zna, tudi navadnih pridig prav ne razumi, in njegov verozakon le na pesku stoji. Pač so keršanski nauki sploh ljudem veliko potrebnej od pridig; ali žalibože, da jih sploh vnemar pušajo!

Volkmera svete govorice pa niso bile samo za glavo svetle sveče, marveč tudi pšice goreče za grešnikov serca, ter so keršenike hudim nagonom otele in jih vnele za dobro. Verni so jih z veseljem poslušali, pa tudi radi po njih svoje življenje ravnali ne le veseli poslušiteli, nego tudi storiteli božje besede. Pač so prazne pleve besede ljudi, koje pogosto imajo iz cerkve gredé: „*Danes so pa lepo pridigali! Takega pridgara še pa nismo imeli itd.*“ Ako ljudje na vse to po svoji stari navadi delajo, resnice ne govoré. Le če ljudje od pridige tiho gredó, vsi zamišleni še mnogo solzo vternejo, potem sovražniku roko podajo, ptuje blago odrajtajo, slabe tovaršije zapusté, za božje reči pa oživijo, tako svoje dobre učenike prav časté, kateri so jim luč prave pokore prižgali in pokazali resničnega poboljšanja pot. Vsak razsvetlen pridgar pa z Davidom pravi: „*Ne nam, o Gospod, ne nam, marveč svojemu imenu daj slavo. Saj besede niso moje, ampak Njega, ki me je poslal.*“

Kar dušni pastir na pridiznici pričnó, to imajo v spovednici zgotoviti; spovednica je duhovnika mogočna desnica zakove pregrešnih navád razkovati, verige hudobnega znanja razdjati in postaviti spokornike v sveto prostost božjih otrók. — Dobrega spovednika ni potreba dolgo v spovednici čakati; oni grešnike čakajo. Ni strah vërne se izpovedati vsih grehov svojih; kakor zgubljeni sin svojemu očetu se jim

očitoserčno obtožijo. Kakor Anania Saulu odpro dober spovednik grešniku oči, da vidi po pravi stezi pokore hoditi. Žalosten k spovednici pride grešnik, in opravičen se poverne na svoj dom, zaslišavši sladke besede: „*Zaupaj moj sin, moja hčer; tvoji grehi so ti odpuščeni.*“ Blagor mu, kdor dobremu spovedniku, zdravniku dušnemu v roke pride; dober angel ga za roko pelja. — Kdor se pa spovednice zогible, se boleznice izognul ne bo; in pogostoma se v bolezni zgodi, kar je človek v zdravih dneh zamudil. Dušni pastir so tudi bolnikov poseben prijatelj, kakor so bili častiti Leopold Volkmer.

Veliko bolezni se po deželi pri ljudeh iz nemarnosti začne, ter se ne varjejo vroči napiti, ne se prehladiti, in se ne véjo v nevarnih, nalezljivih betegih prav zadržati. Kdor nevedne podučí, neskerbne o pravem času posvari, jim véini vekšo dobroto, kakor bi jim bolnim naj bolje zdravilo donesil. Tako so Volkmer storili. Je bila poletni čas vročina silna, so skerben duhovski oče po keršanskem nauku ljudi opomnili na vročino ne prehitro ne prehladno piti. „Ako ob košnji kermo sušite ali na polji ženjete, vlijte med studenčnico vsigdar nekoliko kisa ali jesiha. Ova pijača, so Volkmer djali, je zdrava, pogasi žejo in človeka hladi, da vročino lahko brez škode prebavi.“ So jele biti na jesen po vročih dnevih hladne noči, so Volkmer posvarili ljudi rekoč: „Ne poležavajte zunaj in po noči ne razodevajte se, da se ne prehladite in se vas griža ne loti.“ Dobri ljudje so jih radi slušali, in so zdravi ostali. Je pa kdo zbolel, so ga hiteli obiskat in pogledat, česa bi mu bilo potreba za dušo, česa za truplo ozdraviti, kajti so dober svet pobožnega Tomaža Kempčana veliko obrajtali, ki veli: „Odkraja skerbi in zdravi telo, da ozdravit prepozno ne bo.“

Zdravje tela in duše sta si naj bližnej sosedata, kajti pod ednoj strehoj prebivata. Je telo betežno, ni duša vesela, je duša v kaki hudi strasti, tudi truplo kmalo peša. Gostokrat pa dober Bog truplu hudo bolezen pošle, da dušo nevarne strasti ozdravi. Ravno za tega voljo si imata tudi dušni pastir in telesni vračitel pri bolniku prijazno roke podati, če ga hočeta srečno ozdraviti. „Bog je vstvaril zdravnika in je zdravitelja za potrebo dal, da ga spoštujemo, uči sv. Duh. Bog pa tudi dušnega zdravnika pošle bolniku povedat kakor preroka Izaia kralju Ecekiu: „*Popravi v svoji hiši in pripravi se, kajti je umreti.*“ In ako človek čedno poravná in se lepo z Bogom spravi, da lekom dober tek in mu življenje kakor Ecekiu podaljša. Perva skerb ima torej ozdrava duše — druga še le trupla biti; obdvoje zdravje pride pa le od Boga,

Prav ima torej sv. Bazili, rekoč: „Zdraviloslovje nam je od Boga dano, kateri je prvi ohranitelj življenja našega.“ In sv. Gregor prav govori: „Krivičen in brezbožen guč je, kakor bi božja previdnost le za dušo, ne pa tudi za zdravje trupla skerbela, in da bi le ozdrava duše, ne pa telesa od Boga bila.“ Hočeš človek srečno ozdraveti, imaš svoje zaupanje v Boga staviti. Brez božje pomoči tebi vračтво ne bode hasnilo, brez zdravila pa tudi Bog navadno neče pomagati, ker ga je tebi v pomoč stvaril. Torej ste dve silo škodlive pomote med ljudmi: se Boga bati, in v boleznih božje pomoči po svetih zakramentih ne iskati; ali se pa na božjo pomoč prederzno zanašati, rekoč: „Bo že Bog dal, da mi bo bolje!“ zdravnika pa ne poklicati, ne vračtva rabiti. Bolniku je dveh reči pred vsim potreba: se v sveto voljo božjo podati, in pa po božji volji ravnati. Volja božja pa je, da se z Bogom spraviti hitiš skoz vredno prijemo svetih zakramentov; pa tudi zdravitela poklicati ne zamudiš, in se lekov skerbno poslužiš. Skerben duhovnik imajo torej bolniku telesnega zdravitela svetvati; pa tudi zdravnik je dolžen betečnika opomniti, naj ne odlaga se z Bogom spraviti, ako srečno ozdraveti želi.

Ker sta si telesno in dušno zdraviloslovje v tolikem znanju, so bili svoje dni duhovniki tudi prvi telesni zdraviteli, kakor se v svetem pismu čita. Ako pa ravno v naših časih dušni pastiri zdravnikom v njih poslovanje segati nimajo, je vendar dobro in dostikrat potrebno v sili pomagati, kedar telesnega zdravitela blizo ni, in se lahko zamudi poprej ko doide. Iz tega vzroka so tudi učen Volkmer mnogoverstnih rož zdravilno moč dobro poznali, ter so v nalezljivih betegih svojih krajev tudi zdravitelom dober svet dali po svoji skušnji, ker vsak kraj svoje domače bolezni, pa tudi svoje tečne leke ima, kateri niso vsakemu znani, in koje le on pozná, kateri lastnosti kraja in ljudi dolgo let v svoji previdnej pazki ima, kakor za vse okoline skerbni Volkmer.

So bili častitliv gospod na vse kraje hvale vreden dušni pastir, svetli sveči podobni, ktera sveti in greje, ljudi oživlja in oveseljuje, tako so bili tudi mladih diakov ali študentov imeniten učitelj in oče, kar je našemu častitemu Volkmeru posebna slava.

Kdor sadunosno drevo vsadi in požlahtni, za celo svojo hišo in rodbino veliko dobroto stori, ktera bode mnogo let od drevnega sadu uživala; kdor pa nadepolnega mladenča v čednosti in učenosti modro

izgoji, da izraste verli mož, naj si bo mašnik, pravdoznanc ali vojšak, on množi slavo in blagostan svojega ljudstva, za srečo cele dežele skerbi in zasluži, da ga narodi v hvalnem spominu imajo. Te hvale vredni so naš vlastence Volkmer, kateri so lepo množico slavnih možev ispodredili, jim u više službe pomogli, in so po njih svojo deželo osrečili. V mestu na Ptujem kakor na kmetih, kder so duhoven pomagavec služili, so Volkmer posebno šolo imeli, v koji so mladenče ne le čitati in pisati, marveč keršanskega nauka in pravega, čednega zadržanja, pa tudi za perve latinske šole učili. Stariši vsih stanov so jim svoje sine prav radi zaupali, kajti niso učili za posvetno mezdo iz dobičkarije, nego iz gole ljubezni božje in do mladeži, v skerbi za občno blagost svoje domovine. Jakše ko lastni stariši so Volkmer za gotovo blagro svojih učencov skerbeli, ki jim niso bili samo učenik, ampak oče in mati. So jih pa tudi učenci radi imeli, kakor ljubijo otroci svoje ljubeznive stariše. Vbožne kmetiške mladenče, kateri so zdrave pameti in pa čednega vêda bili, so dobrotliv Volkmer iz svojega oskerbeli, naj bo za živež, streho ali šolo, kedar so se mladi diaki od njih na više šole podali, večidel v Gradec ali kamo inam, ter so jim toliko in tako dolgo pomagali, da so si sami s podukom drugih šolcov pomogli; in to je bila v tistih časih mladenčem velika dobrot.

So bile svoje dni nemške šole v naših krajih redke, tako je latinskih šol med nami še huje pomankvalo. V *Rušah*, v starodavnej, sloveči fari za Dravoj so marlivi duhovniki domačo akademio ali učivno družbo imeli, v koji je mnogo verlih mož vsakega stanu izrastlo, med kterimi učeniki so bili častiti Jamniki naj imenitnejši. Tako verlo so se z mladinoj obnašali, da so žlahni in imenitni gospodje iz dalnih krajev svoje sine v Ruše v šolo dajali, kakor imenik Ruških šolcov zvedoči. Ko je pa v Rušah viša šola vsahnula, so častit in učen Volkmer posebno šolo na *Ptujem* začeli in pri sv. *Urbani* tako pospešno napredovali, da je Volkmerova učilna rodovito semenišče imenitnih možev bila, ki so slava svojega ljudstva; kajti ni stana, v kojem bi se ne bili Volkmera šolci častili. Saj imenitnejih katiro naj opomnimo.

Duhovskega stanu so bili rajni prečastit Lavantinski knezo-škof *Ignaci Cimmermann*, rojen Bisterčan, kateri so več let na Ptujem in pri sv. *Urbani* Volkmerov učenec bili, in prav radi od tistih let svoje mladosti marnvali. V dobi nekoliko trideset preteklih let je okolj dvajset dekanov, fajmoštrov in drugih duhovnikov živelo, kateri so bili Volkmerovi učenci in rejenci. — Vojaškega stanu so bili: *Mainrad*

baron *Geppert* ces. kralj. Feldmaršal-Lieutenant, hraber vojšak, kateri je leta 1830 punitarje v papeževih deželah umiril. *Leopold Šeidnagel* v službi Španskega kralja Ferdinanda VII., zadelj vojaške serčnosti s tremi vojaškimi križi in z redom sv. Hermenegilda ovenčan. Ovi imeniten mož je gostokrat iz raznih mest Španiolie svojemu svaku na Ptuje pisal pozdravljaše svojega ljubega učenika Volkmera. *Karol žlahen Steininger*, ces. kralj. Feldmaršal-Lieutenant, vitez ces. Rusovskega reda sv. Vladimira. *Anton Aloiz Czarnotzay* žlahen *Šarlotenburg*, ces. kralj. polkovnik, itd. Toti, pa še več drugih imenitnih šolerov, so vselej hvaležno in tudi s solznimi očmi od svojega učenika in odgojitela govorili, in očitvidno pričali, koliko koristnega so se pri njih naučili, kako verlo so Volkmer svoje rejence pobistriti in omikati znali. Naj lepo prigodbico iz ust rajnega prečastitega knezo-škofa Cimermana povém, kojo so mi sami pravili.

„Pri sv. Urbanu bilo nas je po pet ali šest šolcov. Gospod fajmošter so bili naš rednik, učenik pa gospod Volkmer. Prav po domače smo živeli. Rajni Volkmer nas scer niso s pravilomi preobložili, za toliko več so nas pa vadili v mnogoterih potrebnih vednostih. Vsega lepega in koristnega smo se morali lotiti, kar človeku danes ali jutre lahko hasne; in pa prav po očetovsko sta obadva gospoda z nami ravnala. Obedvali smo z njima pri edni mizi, da sta lahko na obnošo rejencov pazila, in nam pokazala, kako se naj spodobno vèdemo; pa vsak teden je eden šolcov zapored na mizo stregel, mizo pogernil, kupice opral, in pladnjake preminjal itd. Vidil sim g. fajmoštra, kako so pri obedu mizni pert pod brado v zavratnik, spodni konec pa pod okrožnik djali, da ne bi se pokaplali. Meni je to dopadlo, in hitro sim ravno tako storil. Ko je pa moja versta bila talerje premeniti, naglo vstanem — in joj meni! z miznim pertom bel pladnjak za seboj potegnem, ki na tla lopi in se v kose rastruple. Jokaje sim svojo nepazljivost obžaloval, pa to še ni bilo zadosti; moral sim tudi zaslužen kazen prebaviti. In kako kazen so mi odkazali? Mesenc dni sim moral iz zeleno-glinaste skledice jesti. Moral sim poterpeti in se pohlevšine in ponižne poterpežljivosti učiti. Ko je pa g. fajmoštra godovno prihajalo, so mi g. Volkmer lično pesmico zložili, ktire sim se prav dobro na pamet izučil, in v imenu vsih sošolcov dobremu našemu kučegazdu dobro srečo vošil. Na god smo se vsi prazno oblečeni za g. Volkmerom k g. fajmoštru podali, in meni je bila čast v imeni vsih govoriti. Posledne verstice moje govorice so pa tele bile:

Prej, ko naše serčne želje dokončam,

Oče! edno lepo prošnjo 'mam:

Meni nepazljivost odpustite,

In mi glinast taler v cinjast premenite!

Prijazno so me g. fajmošter pohvalili, in k vekši pazljivosti pobudili; na to sim še tisti dan z drugimi juho iz beloglinastih, meso in druge jedila na cinjastih pladnikih obedval, pa tudi nisim višej kaj potrupil. — Blagor možu, ki nosi jarm poštenja in privade od svoje mladosti! — Pa ne samo skerben dušni pastir in moder učitelj mladine, tudi znameniten slovenski pesnik so rajni Volkmer bili, ki zaslužijo, da jih tudi v tej reči s slavnim spominom ovenčamo, častitega Anakreona slovenskih goric.

Žalostni časi slovenšine bili so za rajnega Volkmera; vsa v prahu in v mahu zarašena je slovenšina spala. Nemci in drugi ptuji sosedi so jo čertili in zaničevali, vlastenci so se nje sramovali; kaj čuda, da ni bilo čitati slovenskih knjig, niti bilo moža najti, kateri bi jih bil po slovensko pisal. Na kmetih ni bilo šol, po terjih in mestih se je učila nemščina in latinščina; onadve ste košato zamizoj sedeli, nji sestra je pa za vratmi pozabljena medlela. Slave slavni sini so znali verlo pisati nemško in latinsko, gučiti po italiansko in francosko, v svojem jeziku maternem se niso dali slišati, kakor hitro so gosposko suktno oblekli. V Celovškej duhovščini, v semenišču večidel slovenskih dušnih pastirjev, ni bilo najti slovenskih knjig razun Guzmana nemško-slovenski besednik, in pa kratko premišlevanje večnih resnic, slovnice izmed jezer učenih Slovencev eden poznal ni. Po tri duhovnije ali fare si lahko prehodil, poprej, ko si slovenski evangelj ali pa unih 68 svetih pesem najdel; in če je kdo vedel svet pasion (terplenje Kristusovo) čitati, ali pa sv. evangelj povedati, je bil ljudem kakor prerok imeniten. Veliko duhovnikov bilo je med Slovence poslanih, kateri še niso slovensko brati znali; cerkvenik jih je v saboto naučil sv. evangelj brati, kterege so v nedelo na leci ljudem s težavoj povédali. Ni bilo dobiti slovenskih pridig; jih pa tudi duhovniki pisali niso. Iz nemških ali latinskih knjig so po verhu mlatili; in lahko se vé, da je bilo več plev ko pa zernja, kar govor zadene. Drugi učeni stanovi se za svoj materni jezik zmenili niso. Tako se je vboga slovenšina ksala, pa tudi omika Slovencev je toliko zaostala, da smo bili narodom v

zasméh in oporeko. Vsakojakšnega serca je moral biti torej mož, kateri se je upal zaničevanega maternega jezika lotiti in obuditi med svojim narodom dušno življenje. To so storili na Krajnskem rajni Juri Japel, Guzman na Koroškem in na Štajarskem naš slavni Volkmer.

Da domorodni pisec kaj veljá, mora vse šege, dobre in slabe navade, vse čedne in nečedne lastnosti svojega ljudstva dobro poznati, poznati žile domačih občutov; kiné njegove besede ima biti domač ne kuplen; mora pa tudi védeti pravo mero omike maternega jezika, da ga zamorejo njegovi rojaki v razumenju dohajati. Le kdor domače lepo posneti — verlo ptuje blago pa čedno podomačiti zna, on zasluži slavno ime domorodnega učenika, kakor ga rajni Volkmer po vsej pravici zaslužijo. Njih beseda ni scer dosti vglajena, ker ga ni bilo, kdor bi njo bil likal; pa je zadosti prijazna in domača, kakor se čuje v Slovenskih goricah. Nove slovnice in oblik v njihovih pesmih ne bodeš najdel, pa za toliko lepšo množino zernov zdravega nauka in vence slovenskega duha zalih evetlic. Ni bilo med Slovenci strasti, ne gerde razvade, ne škodlive krivovere, ktere bi ne bili skerbní Volkmer zapazili in v kakem priložnej basni tako nažgali, da so se krivi gerdobe sramevali in odvadili, nedolžni pa varvali (Beri čedne basni: Metul ali gizdava lenost; — Sivec ali srečna podložnost; — Pastirinka ali slepi starši; — Vrana ali preoblečen kmet; — Želod ali popravljena pamet; — Papiga ali bogata nevesta; — Špartanarca ali slovenska mati; Acijolka ali nesrečna laž; — Kruh ali človeške nevošlivosti; itd.) *) Ni bilo domače poštene dobrevolje, kojo ne bi bili Volkmer s kakoj čednoj pesmicoj poveselili, naredili ljudem nedolžno šalo za smeh, pa tudi v poduk. (Beri hvala kuhinje; — Sodba krez děkle pri domlatkih; — Pesm od kmetstva itd.) Vsi radovedni so čakali ne le kmetovski ljudje, nego tudi duhovski in deželski gospodje, kaj bodo novega g. Volkmer nakovali; in zaslišati novo pĕsm so njo Slovenci hitro znali, prepisovali in razpošiljali; v kratkem se je po vsih krajih pĕla ali brala, in vsa dežela je oživela lepega pevanja in nedolžnega veselja. Verli domoljub Volkmer niso zamudili svoje rojake za vojsko vnemati; kedar je bila sila (Beri: Hvala landverov), pa tudi niso bojezlivcom prizanesli, ako se niso po junaško obnašali. Budili so serčnost svojih vlastencov, skerbeli za ljubo domovino, za njeno slavo in blagostan. Kdo bi takega domorođea ne častil in po svojei zmožnosti ne posnemał?

*) Leopolda Volkmera Fabule in Pesmi. V Gradcu na prodaj v Fr. Ferstl'vi knigarnji. 1836.

Posebne hvale vredne so Volkmera cerkvene pesmi, polne pobožnosti in cerkvenega duha, koje še zdaj Slovenci posebno Sekovske škofije od vsih naj raje pojejo, ker so v prosti slovenšini pisane in vsim razumevne, da jih lahko serce občuti. Zložili so takih za pëto sv. mašo, pa tudi za posebne godove in cerkvene slovesnosti, da se k darovanju sv. maše pojó. In kdo ne pozna oživne moči lepe cerkvene pesmi? Ali ni kakor bi angeli glasove budili, kadar vsa zbrana cerkva ednoglasno: *Slavo Večnemu* — zapoje, orgle in zvonove povabi, naj vërnih pobožnost povzdigavajo? — Koga ne oživi za božjo besedo prelepa pësm Očenaša? — In kedar glasno gerlo k darovanju slovesno pësm svetniku v čast, ali v zahvalo za prijete dobrote, ali cerkvenemu obhajilu v spomin prav jasno zapoje, ali se ne posolzi mnogo vërno oko, in porosi sême božje besede? — Blažen mož, kojemu Bog dobrega duha čednih pesem da! Vsaka jaka pësm je božji dar; in koliko takih je dober Bog Slovencom po častitem Volkmeru dal!

Kakor ni vsakemu človeku dano gladko peti, tako ni vsakemu pisnarju darovano pesme zlagati; kdor pa poseben dar pesmiški ima, od vsake rože, od sledne trave lahko mično zapôje. Pevski duh se povzdiga nad sonce in mesenc v nebeške višave, in kadar se čudovërnih glasov napije, in prav lepo zapoje, vzdiga na lehkih perutih mičnega petja serce svojih poslušitelov v rajske višine. Verli pesnik popiše živahno slabe in dobre prikazni, in s skrivnoj mogočnostjôj človeško serce pelja kamor rad, ter vsako stvar živo popisati zna. Vredna je pësm Volkmerova od slovenske lipe, da jo ovdi pomladimo naši mladini v izgled

Pësm od lipe.

Pusti, lipa! naj zapoje tvoj prijatnik pesme tvoje; pesme so ljubezni guč. Pevca kerv, kak vsaki reče, v serca kamri vroča teče; kak če v serce priti zuč?

Lipa! ti spiš celo zimo, se ne geneš, gda grem mimo; krivec včasi te zbudi. Pa da cengli se glasijo, snežne muhe v te letijo, rečeš: Lipa! le še spi.

Kadar mlado leto pride, zimi rečeš, da odide; sonce sneg in led tali. Kadar kriveca jug premaga, in oblake z megle žaga, in s toplotoj podredi.

Kadar viže vsaki svoje po lesih veselo pôje detel, kos in levica; kadar doli na dvoriši se kokošji smeh zasliši, da na gnezdi jajce ma-

Tedaj si oči odpiráš, in toploto v se požiraš, tej se mrtva izbudiš. Kadar nebo roso daja, in se zemlja z njo napaja, ti od nje se podrediš.

Mati zemlja te nadaja, s sladkoj mezgoj te napaja; piješ kolikor poželjši. Sita berst skoz oke riješ, 'z bersti cvet in listje šiješ, in košata vsa stojiš.

Sladek duh iz tvoje cveti sopi in diši po sveti; vsaka žval ga zasledi. Muhe in marlive bčele obletijo te vesele; vsaki rečeš: Sedi! pij!

Pijejo, da so pijane; neka celo noč ostane; 'z kerčme k domu več ne zna. Veter ali dež se vlije, vboga bčela omedleje in na lipi konec 'ma.

Pavuk sliši šumotanje, in ne misli več na spanje; gre ponoči niti prest. 'Z niti verše si napravi in po lipi jih nastavi: edno, dve, po tri, po šest.

Bčela sama na se zabi, verša njo za noge zgrabi; milo s habam' zarožla. Pavuk bčelico pristreže, njo zavije v svoje mreže, in ji smerten kušec da.

Lipa! daš bučeli piti, pavuku prereži niti, da ji ne bo slaja smert. Škoda je za vsako bčelo, skoz katere lepo delo zadobimo vosk in sterd.

Lipa! tvoje pesmi vence sim jaz v hladu tvoje sence sam iz svoj'ga serca vzel. Dolgo let nam lipa rasi, naše bčele srečno pasi; slavo bo Slovenc ti pel.

Ne samo lipo, tudi košat hrast so rajni Volkmer posebno radi imeli, ter so pri sv. Martinu kakor poslednič pri sv. Urbanu si lep hrast izbrali, pod ktereга so hodili molit, čitat, premišljevati in tudi pisati. Dolgo let so star dob na svoji posledni službi imeli kakor svojega prijatelja, kojega so ob uri navadno vsak dan obiskali, kar jim ga brez njihovega vedenja nevsmilen sosed poseka. Ko jim nekdo pové, da njihov hrast posekan leži, vzemejo z žalostnim sercom pero, in spišejo žalostno pesm.

Slovó od hrasta.

Prelep, košati, visok hrast se v dersteniki paseš; on tebi rad da svojo mast, da njemu velik zrased. Veliko lét te že redi, izrasil si debeli, od tebe so vsi sosedi list, želod, šipek 'meli.

Na svojem selu ti stojiš kak' kralj na svojem troni, in nepremaknen krog glediš, kak' vēter drevje goni. Nevihte se ti ne bojiš; kda drugo drevje tere, ti s svojem listjem zašumiš; piš tebe ne podere.

Če gromske strele silna moč te 'meti k svoji šali, ji veržeš trēssek taj, rekoč: Na jih! le se oskali. Žge delavce od sonca luč, da jim ni za prebiti: Oj, pojmo! je vsih eden guč, pod hrast se ohladiti.

Pod teboj v senci vsi okrog se vsedejo na trato, in zdihnejo: Nam žegnaj Bog kruh, mleko in šelato. Tud jaz, če me žgalina 'ma, grem rad iz svoje hiške; ti kličeš mene k sebi ta kak kokla svoje piške.

Rad vzemem pal'co in klobuk, še bukve v nedra vtekнем, in tečem verlo ko hajduk, da se vročini vmeknem. Kdar pridem k tebi, prvo je, ponižno te pozdravim: Dopusti meni, prosim te, da se kraj te postavim.

Potegnem 'z nedar bukvice, in začnem kaj 'z njih brati; pa dolgo ne, da petice vdovolijo se stati. Zdaj gor in dol po senci grem, si dosti premišlujem; kak hitro pa ko v hiški sim, si misli jaz spisujem.

Zdaj vidim, da 'z njih pesme so sišite na popiri, in glasno se smejim krez to, da pokajo mehiri. Veselja tega gostokrat pod hrastom si nabereм, in dolgočasju slovo dat' si s pesmi glavo terem.

Moj hrast! vēselja mnogega mi tvoja senca dala. Oh da bi še prijatela veliko lēt ostala! Pa ravno zdaj, ko to želim, mi tiho nekdo reče: Ne boš se več pajdašel ž njim! To serce mi opeče.

Povej, prijatnik! zakaj ne? Povej, ne skri resnice! Sim jaz mu storil, kdo to vč? njemu kake krivice? — To ne; pa nekaj druga se je te dni zgodilo; prijatelj hrast posekan je, zdaj materi na krilo.

Kaj praviš? kaj? moj hrast leži, in ni več na koreni? Oj žalost krez vse žalosti! Serce se mi poveni. Moj lepi hrast, moj učenik, pri katerem bil sьm v šoli, tvoj kinč, edini derstenik! leži zdaj v tvojem doli.

Oh, pridite sosedi vi, z menoj hrast ostopite, razjočte se k zahvalnosti, in s solzmi ga močite. Pod njim ne bote više ne želoda, šipka brali, ne jedli, ne hladili se, počivali ne spali.

Hrast! tvoj spomin nikdar ne bo iz mojga serca 'zbrisan; ti v sercu mojem si terdo, kakor si stal, zapisan. Kdar mesto jaz zagledal bom, na katerem si prebival, bom milo zdihnil na tvoj dom, kder sim jaz pesmi šival.

Prijatnik! zdaj od te slovó z zahvalnim sercom vzemem, in pesem tebi zloženo med ljude v svét poženem. Njo kdo mógočnikov bo bral, in brasta konec sprašal, Bogu bo čast in slovo dal, se na se ne zanašal.

Kadar so Volkmer čutili, da se jim pevska pamet stara in pesemska žila zaostaja, so vzeli tudi od svojih ljubih pesem slovó in so to dušno blago svojim mlajim izporočili, rekoč:

Vsaka reč 'ma svoj začetek,

Vsako čaka njeni kraj.

Imel nesim dozdej svetek,

Hočem ga napraviti' zdaj.

Pevski duh me več ne trudi,

Mlaje k pevanju obudi;

Jakše naj ko jas pojó,

Štari črep več pel ne bo.

Volkmer so nosili veliko breme let, pa tudi lepili zaslug v svoji duhovski službi; težo svoje starosti so čutili, pa ne svojega zasluženja; kajti so dobro vedeli, da če ravno vse storimo, kar smo dolžni, le malovredni hlapci ostanemo; vse kar dobrega imamo, je božji dar. Ako ravno od vsih ljubleni in od svojih višnikov po vrednosti poštovani, so le ponižen kaplan ostali, ter niso hotli fajmošter biti, spoznaje, da je duhovska služba kaplana naj gorša, naj bolj apostolska, v koji se brez posvetne skerbi za božjo čast in za izveličanje duš naj lehkeje skerbí. Apostoli so vse zapustivši za Jezusom šli brez vsega posvetnega blaga, tudi pošten kaplan po sveti gredó, in nimajo svojega, kamor bi svojo glaveco položili; pa kamorkolj dojdejo, jih vsi radi imajo in jim toliko dajo, da pomankanja ne terpé; povsodi najdejo mizo za se pogernjeno; in če jih bi Gospod kakor svoje apostole pobaral, rekoč: „Kadar sim vas poslal brez mošne, brez torbe in čevljev, vam je li kaj manjkalo?“ bi morli z apostoli odgovoriti, da nič. — Apostoli so bili iti pripravljeni kamor jih je Gospod poslal, tudi prost kaplan so popotvati pripravljeni, kamor jim viši pastir vkažejo, in serca vèrnih jim naproti puhté, zaslišati pastirja novega Gospodov glas. Apostolom je bila samo božja beseda in pa molitva v skerbi, vse druge posvetne skerbi so svojim pomagajem naročili; tudi Bogu posvečen kaplan brez vsih posvetnih skerbi lahko molijo in se učivajo, dokler fajmošter le prepo-

gosto v časne skerbi in opravke, pisarije in dauke zahomotani še svoje molitve prav opraviti ne vtegnejo in se veliko hitrej pogubijo. S svojo čedo poročeni fajmošter imajo pogosto svariti, kregati in morajo tudi hudi biti, kar jim rado zamero in clo veliko sovražtvo načini; če gospod kaplan opravijo svoje dolžnosti, jih vèrniki sploh rajši imajo kakor fajmoštra, katerih se hitro naveličajo. Začnó kaplana hudobni za pravice in svètoželje del čertiti, si lahko po Jezusovem povelju *prah iz svojih nog otresejo* zapustivši malopridne ljudi, in se k boljim ljudem podajo, kateri jih ljubeznivo sprimejo; gospod fajmošter ne zamorejo tako lahko svoje čede še toliko hudobne zapustiti, za koju bodo na ojstri sodbi težek odgovor dajali. Vse to so častit Volkmer v dobrem spominu imeli, kaplan ostali in tako srečno živeli, da nobeden še toliko bogat fajmošter tako. Vbožni na časnem blagi so za toliko bolj skerbeli za nebeške zaklade, kojih moli ne snedó, tati ne vkradejo, posnemaje evangelske svete Jezusove.

Poleg vednega devištva in duhovske pokoršine so častitliv Volkmer tudi radovoljno vbožtvo posnemali. Niso imeli svoje kleti, ne žitnice, ne svoje mošne; g. fajmoštru so vse svoje prihodke izročili, in oni so jih z vsim potrebnim preskerbela, naj bo obleka ali milošna, v katero so naj več potrošili; zakaj Volkmera prihodki so bili premoženje vbožnih. Vina pili niso, razun kaplic pri sv. maši povžitih; njih navadna pijača pri mizi je bila kuhana ječmenova voda. Dobro so vedli, kar modri Sirah uči: „*Vino in ženstvo modre omoti in spravi zastopne v kazen. Pijača zlo mlo teče po gerli, zadnič pa pikne ko gad, in rani ko strupna kača. Pijan boš podoben spijočemu mornarju, kateri je sred morja veslo zgubil.*“ Rajši niso svoje žive dni vina pili, kakor bi bili samo edenkrat u vini pamet zgubili. Pri obedu niso nikolj čez uro posedeli, ker so dobro spoznali, da *veliko jesti bolečine napravla, in da jih naj več nezmèra pomori; kdor pa vse po mèri uživa, bo vèkal starih lét, ter bo zdrav in mirno spal; njegov duh bo vselej dobre volje.* Vsih nepotrebnih posvetnih skerbi, pa tudi žalosti so se Volkmer zогibali, po besedah modrega, ki uči: „*Veselo serce človeku življenje varje, veselje mu prihrani stare dni. Odpravi dateč od sebe vso žalost, kajti žalost jih je veliko pomorila, in zaničesar ni. Serd in jeza krajšata naše dni, skerb daja hitro sive lase. Zadovoljn in pa delavn ima vesele dni.*“ Tako mirno in veselo so častitliv Volkmer svoje petdeseto létu v duhovski službi doživeli in so 22. septembra 1814 drugo novo mašo služili. Bilo je to častitljivo godovno, ljubeznivemu duhovniku godovanje

serčne zahvale. Lehko so se ogledali v svoje pretekle dni, kakor se večerno sonce prijazno ozira, poprej ko za goro v božji gnadi zaide.

Svoje posledne dni v lepem miru živeti in se pripravlati za dolgo večnost so se iz Ptuja k sv. Urbanu preselili k svojemu prijatlu, tedajnemu fajmoštru kakor duhovni pomagavec, s kojim sta kakor dva brata živela in po svoji moči brez truda delala u vinogradi Gospodovem, dokler da jih Gospod na plačo pozove. G. fajmošter so nedušliv bili in po več dni ležali, g. kaplan pa, če ravno ostarliv, so veselo in radi vse popravili, česar je bilo potreba. Samo tenka stena nju je v sobah ločila; in ker niso g. fajmošter klicati mogli, so imeli kamen v robec zaviti, ki je na čavli poleg postebe visel. So hotli g. kaplana imeti, so na steno poterkali, in naj je bilo ponoči ali podnevi, hitro so bili postrežen Volkmer kredi. — *Poglej, kako je dobro in veselo, kder bratje v zlogi bivajo!* Lepa zastopnost je duhovskega življenja sladkost.

Radi so Volkmer na stare dni od svoje smerti marnvali, kakti popotnik od očetove hiše, koji se veselo bliža. „*Bote vidili*, so večpotov svojim prijatnikom djali, *kedar bodem jaz umerl, tistokrat bo gromelo.*“ Ta prerokba je med ljudmi slovela in še slovi. Dve léti po svoji drugi novi maši 4. februara ali svečana 1816 je njim posledna dotekla. Kakor živeli so tudi lepo, mirno v Gospodi zaspali. Sneg je vejal in drapal, ko so se ljudje šest dni po svečnici k pogrebu shajali. Kadar so pa merliča vzdignili, je začelo tako grometi, da so se pogrebnički čudili, ter so besede Volkmera pomnili, da bo gromelo, kadar bodo jih pokopali. — Bogastva niso imeli svojim zapustiti, pa lep spomin njih svetih čednost in dobrih del med Slovenci živi. Za premoženje se njihovi dediči niso na pokopu derli, pa mnoga solza hvaležnosti se je za njimi potočila. Rezan kamen ne vém, če kinči Volkmera pokopališče, pa njih lepe pesmi venčajo njihovo ime pri veselih Slovencih od naroda do naroda. — Kdo nas bi ne želel po Volkmerovo živeti, tako srečno umreti in lepo slovéti med rojaki svojimi? — Večna luč naj rajnemu sveti, nam pa njihovih svetih čednost lep izgled. Bog daj pokojnemu večni mir, Slovencom pa mnogo pastirov, kakor so Volkmer bili!

Slomšek.

II.

FRANC HLADNIK,

BIVŠI VODJA LJUBLJANSKEGA GIMNAZIA IN SLAVEN ZELIŠAR.

W. Müller

Med učenimi možmi, ki jih je slovenska zemlja rodila, gotovo eden naj slavnih so bili rajni *Franc Hladnik*; torej tudi zaslužijo, da jih *Drobtince* v spomin vzamejo in v svojih listih počasté.

Po vsem svetu znana *Idria*, ktera neizprazljive zaklade živega srebra v svojem krilu čuva, je bilo njih rojstno mesto, kder so 29. marca l. 1773 dneva luč zagledali in v undotnej farnej cerkvi kerščeni bili. Njih oče *Matia* in njih mati *Rotia*, ki sta od rudarstva borno se živila, sta mladega fanteka za rudokopa odločila, kar pa njemu ni dopadlo; timveč za nauke in vednosti ves vnet, je svoje stariše tako dolgo prosil, da so ga v domače začetne šole dali, kder se je jako dobro obnesel in veselo napredoval. Zategadel so starši vse svoje moči napeli in svoje zadnje petice poiskali, da so ga v Ljubljanske više šole spravili, kder je vsih predmetov in znanost tako pridno se prijel, da je leto na leto med naj izverstniše učence vredjen bil. — Vendar ne le pridno učili so gospod *Hladnik* se; marveč tudi lepo in čudoredno (moralno) se zadržali. Govorili so malo, smejali se skoro nikoli, iger svojih sošolcev redko redko se vdeležili, in toliko modri in resni bili u vsem svojem djanju in nehanju, da so jim priimek „*rēsni Francek*“ dali. Veselja družega poznali niso, kakor s kakoj knjigoj v roki vsesti se na mehko travo, ali iskati po zelenem travniku cvetice in rastline, ktere so že v detinstvu po domačem imenu vse poznali, in so od mladih nog do starih lēt njih neločljive ljubke bile.

Po dokončanih latinskih in modroljubnih šolah so duhovski stan si izvolili, in tudi v desetej šoli tako nevtrudljivo se učili, in v potrebnih znanostih se vadili, da je od lēta do lēta se njih slava širila,

in so za svoj visoki poklic popolno se izurili in pripravili. Tada so bili *Mihael slobodnik Brigido* Ljubljanski nadškof, ki so nad nadepolnim mladenčem veliko veselje imeli, ga 19. junia 1796 v mašnika posvetili, in mu ne dolgo potem dušno pastirstvo na deželi odkazali. Ali božja previdnost jih je na drugo polje peljala; huda persna bolezen jih napade, in da bi svojega rahlega zdravja ne pokvarili, so jim dali pisarsko službo v Ljubljanskej knjižnici, ktera jim pa ni više kakor 150 goldinarjev na leto nesla.

Marskdo bi se bil vnevolil zavolj tega toliko pičlega dohodka: ali oni ki so bili iz mladega zatajenja samega sebe vajeni, niso nikoli tožovali; timveč se zadovoljili z vsim, kar jim je božja roka po njih predpostavljenih poslala; in On, ki svojih nikda ne zapusti, se je tudi na njih kmalo milostno ozeryl. Še tisto leto so bili učitelj štertlega razreda na Ljubljanskih normalnih šolah izvoljeni, in 300 goldinarjev plačila na leto dobili.

Blizo sedem let so v tej službi trudili se, vse svoje dolžnosti věstno in natanko doveršili, in tako verlo in hvalevredno se obnašali, da so 21. junia 1802 začasni, in 29. decembra ravno tistega leta redni vodja Ljubljanske izgledno-glavne šole postali, in 500 goldinarjev lētnega plačila imeli. — O tem času je njih ljubezen do zeli in rastlin, ktero so zavolj svoje bolehnosti in preobilnih opravkov nekako potlačili bili, sopet vnovu se zbudila; ako so le nekoliko časa imeli, so jih šli iskat in nabirat. Ali njih namen ni bil samo sebe podučiti, marveč tudi drugim svoje skušnje in znanosti podeliti; zategavoljo so mnogo se ogledovali, kde da bi bili pripraven prostorček najdlji, ter rastlinski vert napravili; in zarēs! tudi pri njih se je vrēsničilo, da kdor išče, najde. Bila sta najdena dva prostora; eden „*pod turnom*“ na lepem, veselem griču, drugi „*v prulah*“ v tužnem, neprijetnem kraju; in oni — so zadnjega si izbrali. Ni bilo sicer več kot 918 štirjaških sežnjev zemlje, vendar čezzadosti njih srečo na naj višo stopnjo dvignuti. Marljiviši memo bučelice so šli po dolih in hribih, po hosti in polju, svoje rastline iskaje; in s kako skerbjo so najdene u vert presajali, koliko veselja imeli, viditi, da so prijele se in spešno rasejo, se ložeje misli kot popiše ali povē.

Med tim pa svojih dolžnost kot šolski vodja nobene niso zane-marili, temuč skerbno čuli, kakor nad učitelji, kaj in kako učijo, tako nad učenci, kako se vedejo in napredujejo; so hvalili, kar je bilo hvalevrednega; pa tud svarili, kar je bilo napčnega ali nerednega. Povsod

so oči imeli, povsod bili pripravljene pomagati ali podnaukovati, da so le dobro voljo vidili; zraven pa tudi sebe niso pozabili, dobro vedši, da duhovnik ali učitelj, ki sam sebe vedno ne uči, kmalo proda kar vč, in mu prazna glava ostane. Kmalu so spoznali, kakor v Ljubljani, tako v Beču njih zasluge v šolskih rečeh, in vidivši njih bistro glavo in njih mnogoverstne znanosti, so jih l. 1807 za vodja Ljubljanskih latinskih šol postavili, in jim 600 goldinarjev lētne mezde odločili. — Z njim navadno pridnostjo in gorečnostjo se tudi te nove službe lotijo, so prevzeli zraven še stolico gerškega jezika in tako verlo in modro v svojem krogu poslovali, da že po preteklem prvem lētu jih je iz Beča pohvalno pismo došlo.

Ali naenkrat se vse preoberne; Francozi v deželo prihrumé, Krajnsko od austrianskega cesarstva odcepijo in francoskemu vtelesijo, in tud šole po drugem kopitu osnovajo. V Ljubljani vstanovijo osrédno šolo, gosp. *Hladnik* so bili naučitelj prirodopisa in rastlinoslovstva postavljeni, in na lēto 1500 frankov (frank znese 23 krajcarjev našega dnarja) vlekli.

Netožljivo se tudi te naloge podstopijo, in se tako izverstno obnašajo in oba predmeta tako umevno razjasnovajo, da bi se bili lahko z najbolj znajdenim naučiteljem poskusili. Modri in previdni se v političke zadeve niso nikoli vtikali; timveč le za svoj poklic živeč se možko, negrajljivo in čudoredno vedli, da vse kar jih je poznalo, jih je visoko spoštovalo: zategadel so jih cesar Franc I., ko je francosko cesarstvo na ruskih ledeninah zmerznulo, in Krajnsko sopet pod perute austrianskega orla prišlo, ne samo poterdili v njihovej službi, marveč še na višo stopnjo povzdignuli, ter jih postavili začasnega predstojnika Ljubljanskega gimnazia, in jim 2000 frankov lētnega plačila odmerili.

Kako srečno so svojo težko nalogo doveršili, kako kmalo po hudih, mnogolētnih vojskah zanemarjene šole vredili, pričata dva pohvalna pisma, ktera so že l. 1814 od deželskega poglavarstva prijeli, pričajo tud rajni cesar sami, ki so jih poterdili za gimnazialnega predstojnika. Po takej milosti še bolj vterjeni v svojem ljudomilem prizadetju, so vnaprej vse svoje moči in zmožnosti v blagor šolske mladeži obrnuli, in toliko skerbí imeli in se trudili, da so lēto za lēto od dvorne učiliske uradnije zavolj pridnosti in gorečnosti svoje pohvaleni bili — tud kmetijska družba v Ljubljani, spoznavši njih velike zasluge za domovino jih je leta 1816 med svoje ude vverstila.

Res! visoko čast že so dosegli rajni gosp. *Hladnik*; vendar viša še jih je čakala. Pravični cesar slišati, na kakej izverstnej stopnji Ljubljanske latinske šole so, in komu da zarad (zavolj) tega pohvala gre, so jim leta 1818 zavolj njih neprecenljivih zaslug za šolstvo veliko zlato svetinjo na traku milostno podelili, in s tim ne samo obče spoštovanega moža, marveč celo krajnsko deželo močno razveselili. Vendar gosp. *Hladnik* v svojej ponižnosti niso dovolili, da bi se svetinja javno in slovesno jim pripela bila; samo vpričo učiteljev in učencov jim jo na persi je pripel tačasni krožni glavar, Radislav grof Turjaški. — Da! lépo jih je svetinja kinčila, pa še lépše se sveti njih ponižnost; ravno ona nam svedoči, do so bili tega poslavljenja popolno vredni. Pristna notrajna čena in polno klasje sta si podobna; oba se ponižujeta: ne vrednost pa in prasno klasje se bahata in visoko nosita.

Koliko skerbi in truda so gosp. *Hladnik* za napredek in prospéh njim izročeniš šol posilmal imeli, kako so pazili nad učitelji in učenci, se lahko iz tega posname, da po dvornem razglasu od leta 1819 je bil Ljubljanski gimnazij naj izverstnišim austrijskega cesarstva prištet. — Od te dobe, kakor se meni zdi, so njih opravi, ako ravno ne zmanjšali, vendar nekako polajšali se; bili so njih naj veseljši dnevi in naj srečnejše ure. Visoko obrajtani od cesarja, svojih predpostavljjenih in vsih, ki so jih poznali blizo in daleč, in kot oče ljubljani od svojih učencov so z veseljem gledali, kako krasotno rase in koliko sada obeta setva, kojo so nasijali in polili s svojim putom. — S posebnim veseljem pa so na rastlinah viseli; vsake šolske praznike so jih šli iskat in nabirat, in zategadel obhodili skoro vse kraje, hribe in doline po Krajnskem in bližnem Goriškem, Koroškem in Štajerskem. Obiskali so brege Soče in Brente, bili na Višarjih, Predilu in vsih gorah okrog Trebiša, Trojane, Košuto, Ovšovo, Ojstrico, Hum in Zagorske hribe, tudi Lojbel, Begunšico in vse gore noter do Drave so obhodili; Bohinske in Kamniške planine, Cirkniško jezero in Javornik, Babnohorico in Nanos itd. so preiskali, povsod najšli množino zeliš znanih in neznanih, in jih mnogokrat z dragim dnarjem v svoj rastlinski vert v prulah preselili, tako da jim je prostora kmalo premalo hodilo in neodkladljivo trébalo, vert razširiti ali razdaljšati, kar so tudi brez težave dosegli. Kmetijska družba namreč, ktera je sem od svojega bivanja vse dobro in koristno pred očmi imela, jim je prec ko je njih želje zvedila, 419 □ sežnjev zemlje blagovoljno odstopila in

l. 1843 toliko še dodala, da Ljubljanski botanički vert zdaj 1 oral in 414 □ sežnjev méri.

Sosebno važno za rajnega gosp. *Hladnika* je bilo leto 1821, ko je o priložnosti vladarskega zbora Dr. Host, telesni zdravnik cesara Franca I. v Ljubljano došel. Ti slavni mož se je kmalo poprijateljil z gosp. *Hladnikom*, jim pri nabiri, vredbi in izdatvi raznih verbovnih plemen prijazno na roko šel, in njih ime po unajnih deželah razglasil. L. 1828 jih je bavarska botaniška družba v Ratisboni, l. 1829 družba za pospéh naravnih znanstev v Friburgu in l. 1831 bavarska družba za vertnarstvo v Frauendorfu med svoje ude vpisala. Tako se tudi v njihovem življenju kaže, da pristne zasluge se ne pozabijo; timveč prej ali polej pridejo na dan. — Debivali so pisma iz rozmanitih mest in dežel; iz Milana, Beča, Praga, Solnigrada, Tersta, Gradca, Celoveca, Parme, Pešte, Ratisbone, Erlange, Erfurta, Friburga, Draždanj in mnogih drugih, in iz vsih tih pism je bĕlodano, da naj uĕeniši moŕže so jim za prijatelje se ponudili, in v naj huje zamotanih reĕĕh za svet jih prašali. Da! tako so jih v ĕasti imeli, da so nekaj novonajdenih zeliš po njihovem imenu kerstili. *)

Pri vsih svojih opravkih pa, in dasiravno so bili v svoje zeliša vsi zaljubljeni in vse svoje proste ure pri njih se pomudili, so bili vendar zmir pripravljene, blagor in slavo domovine po svojej moĕi pospĕšiti. Ko so v Ljubljani znamenitnico (museum) napravili, so ji gosp. *Hladnik* vso svojo zbiro posušenih zeliš blagodušno darovali, in poverh še dali lĕp imenik, v katerem so popisane imena zeliš in krajev, na kterih po Krajskem rasejo. Vverstili so ravno tako umno kakor dobrovoljno zbiro rud in perstenin rajnega Źiga Cojza, kojo so cesar Franc I. za 6000 gold. za krajsko znamenitnico kupili. Ljubljanskej knjiŕnici pa so podarili 149 knjig v 306 zvezkih in 339 sošitkih veĕdel zelišarskega zaderŕaja. — Bili so istinit in slaven domorodec; ali ustiti se ni bila njih navada.

Pa tudi gosp. *Hladniku* so doblŕžale se lĕta, od kterih Pridgar v sv. pismu pravi, da mu ne dopadejo. Njih pogled je bil ĕedalje slabši, mrena se je prikazala najprej na njih desnem, in nedolgo potem tudi na levem oĕesu, in zdravniki so bali se, da bi popolno oslepili; za-tegavoljo so morali svojim sluŕžbam, pa tudi vsemu ĕitanju in pisanju

*) Post: *Hladnikia pastinacifolia*, *Hladnikia golacensis*, genciana *Hladnikii*, scabiosa *Hladnikii*, salix *Hladnikii*, cerosilum *Hladnikium*, ribes *Hladnikii*, viola *Hladnikii*.

se odpovedati. Ali pri vsem tem so vendar le o kratkem popolno ob oči prišli in v černo noč se jim zavil vesolni svet. — Kdo popiše ali dopovē nesrečo vbožčeka, ki oslepi? kateremu se za vselej skrijejo zlato sonce in bēla luna in svetle zvezde, cveteče drevje in pisane ledine, dragi prijatljji in znanci, in kamor se oberne, družega ne zagleda kakor debelo in černo tmino? Bi mar ti mu zameril, ako tožovati začne? Gosp. *Hladnik* pa niso tožovali, temuč svojo nesrečo prebavali kakor kristian, ki tudi v največji nadlogi svojega zaupa v Boga ne zgubi, ter so mislili kar je mislil pobožni Job, rekoč: *Ako smo dobro jemali od roke božje, zakaj bi huđega ne vzeli?*

Kakor zdravi so tudi slepi največ veselja z zelišami imeli, zraven pa tud na svoj izhod iz sveta vedno se pripravljali, ter podobni bili *hlapcu, ki pričakuje svojega gospoda, ki ima iz ženitnine priti, da mu prec odpre, ko pride in poterka.* Sv. pismo in življenje svetnikov je vun in vun pred njimi ležalo, in dva šolca so nalaš zato plačevali, da sta jim naprej brati morala. Pogosto so v premišljevanje božjih reči in svetlih resnic vsi zamaknuli se. *Občinski blagor sim prospēšil, kolikor sim zamogel, so enemu svojih prijatljjev rekli, zdaj pa moram na večnost se pripraviti, da me Gospod nepripravljenega ne najde.* Vsakega mesca so gospod fajmošter od sv. Petra jih spovedat prišli, in drugi dan so v cerkvo k sv. obhajilu se peljali; sami namreč sv. maše služiti niso dolgo dolgo let zamogli, zato ker njih želodec vina ne ene kapljice ni terpel. Da bi vendar svojej pobožnosti vsaj nekoličko vstregli, so vsak dan tako zvano suho mašo brali; to se pravi, vse druge molitve in obrede so opravili, samo spremenjenje kruha in vina v Jezusovo telo in kerv so opustili. — Pač naj gotoviše znamenje njih istinite bogoljubnosti!

Med tim se je približal konec njih življenja. Vidno so slabeli in pešali od dne do dne, dokler jih 25. listopada 1844 zjutraj ob dveh pljučni mertvoud zadene, in v boljšo deželo preseli. Na pokopališču pri sv. Krištofu njih kosti trohnē, njih spomin pa bo živel, dokler zeliša in cvetice rasle bodo. — Gosp. *Hladnik* so bili srednje rasti in čverstega života, njih čelo prostorno, lice blede, las čern tudi v najvekši starosti, in na milem modrem očesu je bilo zapisano, kako do-brega in blagega serca da so. Njih obleka je bila njih stanu in službi primerna; niso se zanemarili, pa tud v takih praznih rečēh slave ne iskali. V Ljubljanskej znamenitnici njih poobličje visi, kterege je zlahna

gospa Amalia Hermanstalova tako umetno napravila, do od ust do ust je nje pohvala šla.

Med dušnimi zmožnostmi je sosebno njih pomnež bil vreden, da se v misel vzame. Imena, priimena, dogodbe na drobno vse in že davno preteklih časov so mnogokrat svojim učencem pripovedovali, in ko so že oslepili, je bila besedica zadosti, zaspoznati koga, s katerim že mnogo lēt niso pregovorili. — Rokopisi, kojih so nemalo zapustili, enoglasno pričajo, kako dobro podkovani so bili v raznih znanstvih, kako globoko in doslédno je njih duša mislila. Spisali so dogodivščino kristianstva, občinsko dogodivščino od stvarjenja do tretje Kartazanske vojske, dogodivščino srednega veka, razgovor od lastnega zamorjenja, razudoslovje ali anatomio zeliš, gerčko basnoslovje in kateketiko v nemškem; prirodopis in dogodivščino rastlinoslovja v latinskem, in razne druge sostavke in pridige v nemškem in slovenskem jeziku.

Kako so šolsko mladež ljubili, koliko prizanesljivosti z njenimi slabostni in koliko skerbi za njeno pristno izobrazbo imeli, ne bom pravil; kajti je dobro znano vsim, ki so bili njihovi učenci. Bog jim v nebesih stotero poverni, kar so z nami dela in truda imeli!

Rozman.

III.

MARKO HANŽIČ,

JEZUIT IN VISOKO UČEN SLOVENEK.

Mnogo slavnih mož že se je rodilo v lepej Junskej dolini na spodnjem Koroškem; vendar slavniši od rajnega gosp. *Marka Hanžiča* med njim še menda nobeden ni bil. Jednako svetlej zvezdi se lesketa njihovo ime na znanstvenem nebu, in lepo število njih knjig in spisov nam očividno kaže, kako jasne glave in bistrega razsoda so bili.

Žrnovenca, majhna vas v Škocianskej fari se smē ponositi, da jih je rodila, dojala in zibala. Hiša, v kateri so 23. aprila 1683 na svet

prišli, je bila sicer le slamoj krita, vendar vsa poštena; njihovi starši samo kmetovavci, vendar žlahne in pobožne duše, ki so mlademu detetu že s prvim koscom kruha ljubega Bogeca v nebesih kazali. Kar sta pa oče in mati svojemu sinuku dobrega v serce vsijala, so očetov brat *Jernej Hanžič*, ki so fajmošter na zgornjem Koroškem bili, skerbno polivali. Oni in tačasni mestni fajmošter v Celovcu, gosp. *Jahob Romeister*, ki so bili v bližnji žlahti s Hanžičovo hišoj, sta brihtnega fanteka v svoje varstvo vzela, mu pomogla z besedo in djanjem, ter ga v šolo dala v Celovec, kder so tada častiti očetje *Jeziiti* učili. —

Pač srečen mladenč, kateri za uka voljo od svojih staršev se ločivši skerbniim učiteljem v roke pride, ter jih lepo vboga! gotovo mu nikoli žal na bo. Mladenči po mojem mnenju so podobni mlademu drevju, katero mora u vednem varstvu biti. Ako vertnar drevesce skerbno varuje, o pogodnem času cepi in oplemeni, na krepek količ priveže in mu divje izrasteke pridno prireže, dorase visoko, ravno in čerstvo deblo, polno rodovitih vej in žlahnega sadja. Ako pa drevesce rase, kakor hoče, se h količu ne priveže, se mu izrasteki ne prirežejo, in se o prvem času ne cepi in ne požlahni, se rano polomi ali pa odrase drevo polno maha in bodečega ternja, in samo zelenkast, droben in kisel sad visi na vejah njegovih. Zatorej reče sv. pismo: *Blagor možu, ki je jarm zmladega nosil.* Žal. Jer. 3, 27.

Pod modrim in skerbniim vodstvom Jezuitov so *Marko Hanžič* čudorednega življenja se privadili, v znanostih veselo napredovali, in toliko pridno se učili, da so komej petnajst lēt stari latinske in modroljubne šole že izgotovili, in neoskrunjenega se ohranili od zapeljivega sveta. Prostrano polje posvetne časti se jim je tu odperlo; ali oni samo za božjo čast goreči, in od ljubezni do znanost gnani, niso druge želje imeli, kamor Jezuitom se pridružiti; in ti, katerim so dušne zmožnosti nadepolnega mladenča dobro znane bilo, so ga radi in brez pomude med svoje ude vverstili. — Poštenemu in pridnemu mladenču se ni treba bati, da bi kruha stradal; v kakoršen stan se poda, se z veseljem sprejme; kamor poterka, se mu vrata in službe odpro: lenuhov in razujzdancov pa se ogiba vsak stan, kakor bodečega ternja ali žgeče kropive.

Ko so *Hanžič* dosegli, kar so želeli in prosili, so šli v *Doberloves*, kder so Jezuiti hišo za novince imeli, dve lēti ondi ostali pripravljaje se za svoj novi stan, ter se tako verlo obnesli, da so jih predstojniki po dokončanej poskušnji na ravnost v *Beč* poslali, in učiteljsko

stolico lepoznanstva jim izročili. Ako mladenč sedemnajstih lēt v javnih šolah učitelj že postane, je belodano, da nima slame v glavi, timveč da njegova dušna moč mora nenavadna, in že na visokej stopnji razvitja biti. — V Beču so nade svojih predstojnikov še preseegli; pridno učili učence svoje, pa tudi sebe ne zanemarili. Sosebno dogodivščina jim je bila ljuba, in tako pogostoma so ž njoj se vkvarjali, da se je že tada lahko vidilo, kaj se smē od njih pričakovati. Tudi do latinščine so veliko veselja imeli, in po neprenehljivem trudu tako se v njej izurili, da beseda v njih spisih je prijetna, kakor bi same ročice sadili. Kako lepo so pisali, priča že *pohvalnica na rajnega cesarja Leopolda I.*, kojo so l. 1705 v latinskem jeziku zložili in v Beču natisnuti dali. Ravno tako dobro podkovani so v gerčkem jeziku bili; priče tega so marskake opombe, ki se v njih rokopisih najdejo.

Med tim pa njih bistra glava tud drugih cvetic na znanstvenem polju ni vnemar pustila, marveč marljivo so tergali in pobirali zdaj uvertu računoslōvja, zdaj naravoslōvja, zdaj kakega drugega znanstva, in toliko dušnih zakladov si nabrali, da so med dohtarje modroljubja in slobodnih umetnost vredjeni bili. — Ali posihmal so za mnogo časa na drugo stran znanstvenega polja se obrnili. Do zdaj naureč še niso bili mašnik; zategadel so jeli z bogoslōvskimi znanostmi se pečati, izkreno in nevtrudljivo, kakor je njihova navada bila, dokler so jih l. 1708 v mašnika posvetili. Kje so posvečeni bili in kje novo mašo peli, se nikjer zapisano ne najde; vērjetno vendar je, da v Beču, kjer so vse te lēta preživeli. — Tukaj ne smēm pozabiti, v misel vzeti enega moža, ki je tačas v Beču dvorni knjižnik bil, *Joan Benedikt Gentilotti*, s katerim so gosp. *Hanžić* kmalo se seznanili. On je hitro vsledil, kake nenavadne zmožnosti spē v duši mladega Jezuita, ga vne-mal, mu na roko šel, in vseskoz ostal njegov podpornik in prijatelj. *Hanžić* so pa tudi lepo hvaležno se mu skazali; u vsih svojih spisih, ako je nekoličko priložnosti bilo, ga častno omenijo in visoko slavijo. To je lepo, to človeka naj gorše kinči, ako prostak velik gospod postane in svojih dobrotnikov ne pozabi. Nehvaležnost je pečat puhle duše in piškovega serca.

Mašnik postanši so naslēdne štir lēta z dušnim pastirstvom, nekaj na prižnici, nekaj v spovednici, opraviti imeli, se laškega jezika učili itd., dokler so l. 1713 kakor naučitelj modroljubja v Gradec poklieani bili. Kako so to svojo naložbo dopolnili, se gledé na lastnosti njihovega uma in serca samo od sebe razumi. Razumu niso vse pravice

odrekli; vendar dobro vedši, da človek je omejeno bitje in mnogim zmotam podverženo, so vedno kakor zvest sin svete matere katoličke cerkve se obnašali, in božjemu razodetju zmirom prvo roko dali. — Poleg svojih službenih opravkov pa so vun in vun sami kaj dela si naložili. L. 1716 je s Turkmi boj vstal, in junak *Eugen* na čelu austrijske vojne na nje mahne; da bi tedaj mlade vojake k hrabrosti vneli, ter pokazali jim, kako se Turk naj gotoviše zmaga, so *Hanžič* delo o načinu s Turkom se vojskovati, kojega je slavni *Montekukuli* spisal, iz laškega v latinski jezik prestavili, kar jim je mnogo truda naredilo in mnogo časa vzelo.

Naučitelj modroljubja v Gradcu niso dolgo ostali; že l. 1717 so popustili svojo službo, in sopet mnogo se učili in dolgo pripravljali, dokler so z novim vencem si glavo obvezali, in dohtar sv. pisma postali. — Od te dobe so bili vedno med naj učeniše Jezuite austrijske samovlade šteti, in ostale znanstva opustivši samo za dogodivščino živeli. Brez kakega posebnega posla so le po knjižnicah hodili, knjige in spise iskaje, zbiraje in pregledovaje. Redoma prebivali so sicer v Beču; vendar ni doteklo nobeno leto, da bi ne bili več ali manj časa bližne ali daleke dežele obiskali.

Tistikrat je bilo učenih mož lepa kopica, sosebno Benediktini so slavno se obnašali; med Jezuiti pa so berž ko ne gosp. *Hanžič* zvo-nec nosili. Že zgoraj omenjeni *Gentilotti* jih je svetom in djanjem podpiral, in po neizrekljivem trudu in delu jim iz rok prišla izverstna in obširna knjiga pod naslovom: *Sveta Nemčija* (*Germania sacra*), v kateri prav živo v krasotnej latinščini popisujejo pretekle dni, versto in djanje nemških višipastirjev in njih cerkev. — To delo jim je po vsem učenem svetu veliko slavo doneslo, povsod slovelo njihovo ime; oni pa ponižni kakor nekdanj, ko so v Celovcu v kmetiškeji suknji v šolo hodili. Samo eno željo še so imeli, viditi sveto mesto, v katerem je sv. Peter svoj sedež vtemelil; sosebno tudi zato, ker je njih podpornik *Gentilotti* dve leti ondi bival, in jim mnogo prijateljstva pridobil. V Rimu so bili povsod častno sprijeti, so obiskali važno knjižnico u Vatikanu, ter odbrali in izpisali, kar so pripravnega najšli. Močno tudi jih je veselilo, da so kje in nazaj potovaje priložnost imeli, spoznati dva jako učena moža, namreč *Muratori*-a, knjižnika v Modeni in *Mafei*-a u Veroni.

Iz Rima pridši l. 1731 so sopet v Beč se vernili, in ondi ostali do svoje smerti; večkrat vendar med tim razne kraje obiskali. Nad

vse radi pa so v svojo domovino prišli, v Doberloves in Celovec, kder so njih brat P. Reginald soud očetov Franciskanov bili. Tudi v *Šent-Andrež*, na *Kerko*, v *Brodnice* (Strassburg) in marskake druge samostane na Koroškem so došli, po vsih krajih nevtrudljivo iskaje zadevajoče spise in pohlevno prosivši za primerne doneske. V Beču pa so pisali in sostavljali, kar so po potovanju nabrali in po knjižnicah najšli, in dasiravno od l. 1731 do 1754 za mojega vedenja niso nobene knjige na svetlo dali, vendar niso praznovali, marveč neprenehom delali, ter marljivi bili, kakor bučelica, ki netožljivo dan na dan sladko sterd nabira. Ako bi kdo dvomil nad tim, naj gre v dvorno knjižnico v Beču in pregleda njih rokopise, začudil se bo, kdaj da jeden človek toliko spisati zamore.

L. 1754, ko so že nad 71 lēt imeli, so natisnuti dali: *Glasonoša svete Nemčie, III. knjiga od Ratisbonskega škofijstva*, ktera živo priča, kako visoko učeni in bistrournni so bili. — Od te dobe so naj raje v *Novemestu* pred Bečem prebivali, ljubljeni od svojih duhovnih bratov in prijatljev, in spoštovani od vsih učenih možev. Od raznih krajev so jim prijatlji se ponujali, jih za svet vprašali v znanstvenih zadevah, zraven pa tudi njih slavo množili. Ali od mnogega truda in dela in teže lēt se je njih glava vbelila, njih moč opešala in njih življenje 5. septembra 1766 za gore šlo, milo in mirno, kakor sonce, ki po prijetnem, poletnem dnevu sicer zatoni, vendar še mnogo časa vse obnebe žari. — Zamerli so v Bečn v svojem 84. lētu, in tam svojega vstajenja čakajo.

Bili so mož istinito pobožen, kreposten in vsestrano učen, Slovenci se lahko ponosimo ž njimi, *naši so bili*. Dokazati, koliko so vedli in znali, dostavim tukaj njih dela, ktere so vse v latinskem jeziku spisali. Sledeče so:

1. *Pohvalnica na rajnega cesara Leopolda I.* V Beču 1705.
2. *Pohvalnica na rajnega cesara Jožefa I.* V Beču 1711.
3. *Izjasnila načina, kako se je knez Montekukuli s Turkmi na Ogerskem vojskoval.* I. del, v Gradcu 1716. — *Vojaške posamesne misli ravno tega vojskovodja, v oziru na način, s Turkmi na Ogerskem se vojskovati.* V Gradcu 1717.
4. *Pervih pet lēt nemško-rimskega cesarstva Karola VI.* V Gradcu 1717, s podobami.
5. *Desetero lēt nemško-rimskega cesarstva Karola VI. z natanjčnim popisom turške vojske v l. 1716 in 1717.* V Beču 1724.

6. *Pallium nadškofa Koloniča*. V Beču 1723.
7. *Sveta Nemčija. I. knjiga obseže Lorački sedež in Posavsko škofijo*. V Augšburgu 1727.
8. *Sveta Nemčija. II. knjiga obseže Solnigraško nadškofijo*. V Augšburgu 1729.
9. *Odgovor P. Marka Hanžiča na list Bernarda Peca zastran življenja sv. mučenika Trudberta*. V Beču 1731.
10. *Glasonoša svete Nemčije. III. knjiga obseže Ratisbonsko škofijo*. V Beču 1754.
11. *Zagovor glasonoša zoper petero zabavljivih listov*. V Beču 1755.
12. *Pregled o veljavi privilegij samostana Emeranskega*. V Beču 1755.
13. *Svedočba, dokončavna prepir zastran kraja, na katerem je nekdanj samostan v Ratisboni stal*. V Beču 1756.
14. *Troje listov slavnega Marka Hanžiča do Solnograškega prijatelja zastran starosti sv. Ruperta*. Je natisnjeno v II. zvezku dogodivščin doneskov od Lavr. Vestenrider-a. V Monakovem 1789.
15. *Drobtince za koroško dogodivščino*, po njih smerti na svetlo dane. I. del v Celovcu 1782; drugič natisnjene in z II. delom pomnožene v Norimbergu 1793.
16. *Razklada nekojih rodoslovskih pravil*. V Lipskih listih 1732.
17. *Dogodivščina lutranskih homatij po Štajerskem, Koroškem in Krajskem, vzeta iz II. knjige svete Nemčije*. V Celovcu 1769.
18. *Petnajstero premišljevanj o stanju in blagu cerkve po pravilih zdrave politike*.
19. *Od zjedinjenja katoličanov z nekatoličani*.
20. *Vošilo zavolj srečnega dohoda cesara Karola in cesarice Elizabete po prijetju česke krone*. 1723.
21. *Dokaz o potrebnosti in modrosti pastirskega lista Dunajskega nadškofa, kneza od Trautson*.
22. *Govor po volji viših zložen o popravi šol in vseučilišča v Beču 1756*.

Verh tega so zapustili mnogo rokopisov; dvorna knjižnica v Beču sama jih 13 knjig u velikosti čele pole ima, ki zaderže v sebi obilno snutja za Triersko, Ratisbonsko, Solnigraško, Pasovsko, Celovško, Labudsko, Graško škofijo, in še marsikaj družega. Nekteri tudi terdijo, da so sestavili *létopiš koroških dogodb*, od kterega pa ni duha

ne sluha. — Ali vsaj že imenovane dela čezzadosti pričajo, da *Marko Hanžič* so bili in ostanejo slavni mož, čast slovenskega naroda, in nedvomno vredni tega spomineka v naših Drobntineah.

Rozman.

IV.

URŠA MAJHEN BENEĐIKOVA, POBOŽNA KMETIŠKA DEKLICA.

Tri ure od Ljubljane in dve pod Kamnikom na Dunajskeji cesti proti Štajarskem, leži lepa nad 400 lēt stara fara sv. Martina v Dožu z 2200 prebivavci. Svoje ime ima od dobov ali hrastov, s kterimi so tamkajni senožeti nekđaj vsi prepreženi bili, sada pa večdel vsi v Terst se izvozili. Kder farna cerkva stoji, pravijo, je bil svoje dni orjaški dob, kterega deblo je komej sedem možov obseglo.

Okrog farne cerkve, kakor zveste hčere okrog svoje ljublene matere, stojé mnoge zale vasi. Ena zmed njih, ki leži pri iztoku studenčnice *Rače* v srebročisto Bistrico, se zove *Podreče*, ker pod reko Račo leži, in ima 11 hiš. Tukaj se je rodila Urša Majhen Benedikova 20. oktobra 1810 od kmetiškega očeta Andreja in pobožne, do revnih močno vsmilene matere Jere. Srečno dēte, ki kakor ona bogaboječo mater ima, ono se pogubilo ne bo; in naj ravno v dobrem pešati začne, materni nauki ga spet obudijo, kar se tudi nad rajno Uršo živo spričuje.

Že v otročjih lētih je imela veliko veselje do molitve in kerščanskih naukov, v kterih je pred vsimi drugimi slovela; doma je bila vsim otrokom lepo ogledalo pokoršine, nedolžnosti in delavnosti, v šoli vsim součencom izgled pazljivosti, pridnosti in lepega vedenja; zato so jo pa tudi učitelji serčno ljubili in visoko cenili.

Ravno tako goreča je tudi do službe božje bila, ker je marskako nedelo cel dan v cerkvi se pomudila, in na jed in vse časno pozabivši še le po dokončanej popoldanskej službi božjej se damo vernila. Pa tudi damo pridši ni brez dela pohajkovala; timveč ves drugi čas k

božjej časti in v izveličanje svojega bližnega obernila. Vsako nedelo po večernicah smo se otroci, pa tudi odrašeni zbrali pred Benedikovim čebelnjakom, ker smo se pridig in kerščanskega nauka izpraševali, ali lepih molitvic učili, ali kakšno pobožno pesem zapeli, ali sv. bukve brali, katere so za vse dobro goreči kaplan J. P. posojevali, vsi smo bili eno uho in eno serce. Komej smo nedele dočakali, in večje kazni bi ne bilo za nas otroke, kakor da bi bili starši rekli: Ako ne boš vbo-gal, pa v nedelo ne boš smel k nam priti. Te in jednake pobožne vaje so otroške serca, posebno pa dobro serce rajne Urše tako navdih-nile, da je po izgledu svoje patrone sv. Uršule že v svojej mladosti svoje devišstvo Jezusu zaobljubila in zategadel veliko molila, sv. za-kramente pogosto prejerala, se postila in si mnogo živeža pritergala, ga siromakom podeliti.

Koliko cene so pobožen duhoven celej fari in vsakej duši posebej, spričuje tudi Uršno življenje. Komej so bili imenovani g. kaplan dru-gam prestavljeni, so tudi nedelske vaje kmalo zaspale, je tudi Bene-dikova Urša do sv. reči mlačnejša postala, se začela gizdavo oblačiti in v molitvi in prejemi sv. zakramentov pešati. Sicer se je možkega spola še ogibala, ker se je matere bala. V tej veliki nevarnosti jo, kakor nekdanj sv. Paula božja milost zaverne, ter z nadlogami in čas-nimi nesrečami obišče. — Ravno na sv. Paula spreobernenja je bilo, ko domači k sv. maši odgrede, Urša pa doma v mlinu ostanši hoče pri mlinskem vretenu nekaj popraviti, kar jo zgrabi in zunej pavca ji vse perste in dlan stare in kosti zdrobi. Perst je djala v trugo svoje male ravno umerle sestrice, in odsihmal so tudi njene želje vedno pri njenej sestrici v nebesih bile.

Velike bolečine je terpela, pa podala se je popolnoma u voljo nebeškega Očeta, in Jezusu vnovič svoje serce darovaje ni hotla nik-dar v zakon stopiti, dasiravno je mnogo snubcov imela; je robce, trake in ves nepotreben kinč potergala, gizdavo obleko izslekla, in čedno in ponižno se oblekla. Namesto prevzetnega oblačila si je pa sv. in lepe knjige kupovala, katerih je celo knjižnico imela, jih rada prebiralala, pa tudi že mnogo iz glave znala. Po takej pridnosti je v kerščanskem nauku se toliko pódučila, da se je tudi s učenimi poskusila; posebno rada se je za sv. véro potegnila in zaničevavce tako vgnala, da niso vedili kaj odgovoriti.

V pobožnosti še bolj napredovati, je Mario devico, ktero je po smerti svoje telesne matere za mater izvolila, in svojo patrono sv. Ur-

šulo v izgled si vzela in se jima z otroškim zaupanjem priporočevala. Stopila je v bratovšine Marie 7 žalosti, Marinega serca, sv. Jožefa in sv. Alojzija, in pri raznoterih opravilih še zmirom časa zadosti najšla, bratovske molitve in dolžnosti zvesto opravljati. Da bi pa v sv. gorečnosti ne opešala, je pogosto (proti smerti vsake 14 dni) in s posebno pobožnostjo zakramenta sv. pokore in sv. rešnega telesa prejemala. O srečna, trikrat srečna duša, ktera se pogosto z vsmilenim Jezusom združi, on se ž njoj zoper vse skušnjave vojskuje in ji pomaga dušne in telesne sovražnike premagati, bolečine in težave pa voljno terpeti, kakor rajnej Benedikovej Urši.

Komej prvo nesrečo v mlinu nekoliko pozabi, jo že druga zadene. Iz visokega na kamnitno stopo pade in si vse zobe izbije; mala teršica ji v oko skoči in oko ji izteče; težek voz s 16 mrežami nastela naložen se na njo izverne, tako da vsi mislijo, da je po nji; debela smreka se v logu na njo podere in jo hudo pohabi; vendar ni bilo žal besedice iz njenih ust slišati, timveč v božjo voljo vdana je rekla z pobožnim Jobom: Kakor je Bogu dopadlo, tako se je zgodilo, naj bo češeno njegovo sv. ime.

Ker je Bog vidil, da je že dovolj očistena, jo ni više z nadlogami obiskal; marveč rešil iz te solzne doline in k sebi v sv. raj vzal. 17. februara 1851 gre mlinsko zastalo kola zavertit po žlebu na rakih, spoderkne in pade pod kolo tako, da ga iz vretena verže, njo pa čez pas popolno pretare in preterga. Z groznim jokom jo kakor mervo v posteljo prinesó, kder je pa vendar še toliko k sebi prišla, da so ji po mašnika poslali, potem pa popolnom v božjo voljo vdana v Gospodu zaspala.

Tako je vsahnila roža Podreških deklet; Oče nebeški jo je presadil v boljše deželo. Mirno njeno truplo v blagoslovljenej zemlji počiva; duša pa vživa nestrohlivi venec čistih devic, s katerim jo je venčal njeni ženin Jezus Kristus. Iz presrečne domovine sv. raja pa rajna Urša sledeče zlate evetlice vsim deklicam in mladenčem podaja:

1. Varujte čistost svojega serca, ona je mladine naj lepši kinč. Zalega lica in lepe postave je bila: vendar se ni dala premotiti od zapeljivega sveta, timveč po poti nedolžnosti hodila vse dni svojega življenja. Koliko mladenčev in dekličev pa že v otročjih letih svojo dušo oskruni in se valja po blatu gerde nečistosti, ki v nebo za maševanje vpije. Na starost pa tarnjajo in se solzijo in mnogokrat obupajo in se vekomaj pogubé.

2. Bodite delavni in vedno kaj opraviti imejte, da vas hudič nigrdar brez dela ne najde; kajti lenoba je mati vse hudobije. Rajna Urša ni nikoli brez dela bila. Marskako noč je prebedela, težko vzdigovala, pa ni gledala kervavih žulov na rokah, ampak prizadevala si, kakor služavnica Kristusova dolžnosti svojega stana natanjko dopolniti. Bog ne daj, da bi zlasti v mladih lētih brez dela postopali in se od ptujih žulov mastili! ne bilo bi dobro ne za dušo ne za telo.

3. Voljno terpite, ako vam Bog nadloge pošilja; zakaj tistim, ki Boga ljubijo, vse k dobremu tekne. Bog vč, kam bi bila rajna Urša zaišla, ko bi jo nadloge obiskale ne bile! —

O ljubi kristian! ki veliko terpiš, podaj se tudi ti u voljo božjo in ne godernjaj. Poglej Izveličara svojega, koliko na visokem križu terpi, in pomisli, da tudi naj hujše terplenje le kratko terpi. Skoraj bo vse časno nehale in se večno začelo, tam v ljubej Očetovej hiši, kamor terplenje ne zna in je večno veselje doma.

Virk.

V.

SV. PELAGI,

KERŠKI MUČENIK *).

Posebno svetla zvezda se je krajskeje zemlji o rojstvu svetega Pelagia prikazala. Bil je rojen od premožnih starišev v Ljubljani, kder je v starodavnih časih slavno mesto Emona stalo. Očetu, ki je bil imeniten tergovec, je bilo *Pelusi*, materi pa *Hilaria*, po mislih drugih *Klaria* ime. Tako piše o njem zapisnik mučenikov v Konštancii. **)

Stariši, ki so bili pobožni in polni straha božjega, so ga od mladih nog k vsemu dobremu izgojili, in mu seme kerščanskega nauka po visoko učenem duhovniku v serce vsejali. Ko je enmalo odrasel, se je pridno učil in v raznih znanostih veselo napredoval, bil poln straha božjega, se nikoli podal na slabe pote, kder bi mu lahko spod-

*) Glej Valvazora.

***) Boljše menda se zove *Kostnice*, na *Badenskem*.

derknilo bilo, in se sploh vsega gorečega skazal za vse, kar božjo čast tiče.

Tako v kristianstvu uterjen se je podal v tuje dežele, kristiane, koje so pod cesarjem Numerianom hudo preganjali, in so v puščavah skrivali se, u vëri poterdit, in slepe bezbožnike na pot večnega zve-ličanja pripeljat.

In ravno toto pot mu nekteri pisatelji za zlo vzamejo, ali po kri- vici, ker se je le za drugih voljo taj podal. Tudi zatogadel ni kaj takega od njega misliti, ker je bil v Konštancii *), kamor se je bil po- dal, ravno na tako preganjanje zadel, kot je v Emoni bilo. Rimski namestnik Evilasi namreč kristianov v Konštancii clo nič ni varval, tim- več nevsmiljeno jih preganjal in mučil. Komej je na noč zemlja kri- stiansko kerv popila, se je drugi dan že druga prelivala. Sv. Pelagi pa se vsega tega ne vstraši, temuč kot hraber vojak Kristusov vsemu preganjanju serčno nasproti stopi. Dasiravno je dobro vedil, da Rimski namestnik na Kerškem, Evilasi je od cesarja oistro povelje dobil, kri- stiane z ognjem in mečem pokončati; vendar pogumno pred njega stopi, in mu na ravnost pove, v kakej tmni se bezbožniki znajdejo, in kako greši, da kristiane, ki živega, pravega Boga molijo, siliti hoče se malikom priklanjati. Namestnik misli, da to iz baharije in preder- znosti govori, in akoravno mu je nemalo zamerzelo, se vendar z do- brim k njemu oberne rekoč: da se mu vsmili kakor mladenč pri 25 letih, in da je berž ko ne to le v nepremišljenosti govoril; zato ga prav lepo nagovarja, in mu čast in bogastvo obeta, ako od svoje vëre odstopi. Ali sv. Pelagi kmalo spozna, da besede so sicer lepe, vendar polne strupa; zatorej mu brez straha odgovori, da cel svet nima zlata in srebra zadosti, njegovo vëro doplačati. To je bilo Evilasiu preveč, ni se mu več sladkoustil, ampak oistro mu zažugal, da bode s hudim to opravil, kar z dobrim ni zamogel. Ker pa tudi te oistre besede niso nič pomagale, zapove ob enem rabeljnom, mu roke in noge zve- zati, ga v lice biti in v ječo vreči. Pa ko v ječo stopi, se je od ne- beške luči razsvetila, in močno se je razveselil.

V treh dneh so ga sopet pred namestnika peljali, ki ga je sopet nagovarjal od svete vëre odstopiti, in tako se smerti odtegniti; pa vse zastonj. Zdaj mu je poglavar pokazati hotel, da ni prazno govoril ter vkazal, naj ga od nog do glave prav zlo pretepejo. Ko ga pa tudi to

*) Zdaj Kerško poleg Save na spodnjem Krajskem. Vred.

ni ganilo, ga je dal h kolu prikleniti, z gorečimi klešami šipati, in naposled še z vrolim oljem politi, kar so rabeljni na tanko dopolnili, ali svetega Pelagia u věri vendar niso omajali. S tim si pa razkačen Evilasi jeze ni ohladil; dal ga je še po steklenih črepinjah in živem oglju valjati, tode od věre ga ni mogel odverniti. Ko tedaj Evilasi vidi, da ničesar ne opravi, mu da glavo odsekati, in tako si je sv. Pelagi krono mučenikov zaslužil. Truplo je njegov nekdanji učitelj Urani slavno pokopal. — To se je zgodilo v Kerškem mestu 28. avgusta l. 284 po Kristusovem rojstvu. Pozneje pa se je njegovo sveto truplo sopet izkopalo in v Rim poslalo. Od tod pa se je l. 918 v Badensko Konštancio na velike prošnje undotnega škofa Salomona tretjega peljalo, in pod veliki oltar položilo, kjer se še zdaj visoko časti, in se tudi čudeži godijo.

Kerško mesto je že silno staro, in pravijo, da se je od Rimcov *Noviodunum* zvalo, pozneje pa je cesar Konštanci dolgo časa tam stanoval, in od njega so Kerško mesto Konštancio imenovali. Okoli Kerškega se tudi stari dnarji in svetinje najdejo, iz katerih se vidi, da se je Kerško nekdanj Konštancia zvalo. In ravno to ime je prebivavce Konštancie ali Kostnice na Badenskem zapeljalo, da so jeli misliti, sv. Pelagi je pri njih mučen bil. Ko so tedaj zvedli, da je njegovo truplo v Rimu, so si ga od svetega očeta isprosili.

Paul Čulk.

VI.

JOAN VAŠAL,

MISIONAR IN MUČENIK.

Zvedli sopet smo žalostno novico, da bezbožniki na Kitajskem so vsmertili misionara za svete věre voljo.

Joan Vašal je bil l. 1812 v Tuonskej škofi na Francoskem rojen, l. 1834 v mašnika posvečen in se l. 1842 na Kitajsko podal, undotnim bezbožnikom sv. katolško věro pridgovat, in jih v jedino izveličavno cerkvo vabit. Na Kitajsko priveslavši je najprej Laoske hoste

prehodil, neizrekljivo prebavil, in poverh drugih nadlog tako imenovano hostno merzlico nalezel, ktera je kakor strupen červ na njegovem zdravju glodala, ter ga tako hudo vila, da so mu zdravniki svetovati morali, nezdrave kraje zapustiti in v druge vetrovom bolj odperte okoli se preseliti.

Vsled zdravniškega sveta se je v Jinansko pokrajino napolil, kamor je še ves bolehen došel; ali bolehnost njegova njegove svete gorečnosti in ljubezni do bližnega zajeziti ni mogla. Brez pomude se najprej v severne kraje oberne, kristiane, ki so tu in tam po deželi raztrošeni bili, v sv. véri pokrepčat; potem pa se z dovoljenjem svojega škofa proti jugu poda, v neizmerne planjave, ki na Tonkinskih in Peguskih mejah leže. — Po mnogem trudu in terplenju dospeta on in njegov pomagavec *Senso-fe* v glavno mesto, ktero se imenuje *Kai-hua-fu*, kjer sta štirinajst dni po kotih ene pagode *) se prikrivala in soznanila z nekim slikarjem (malarjem), ki je bil prav dober človeček, se kmalo h kristianskej véri spreobrnul, ter ju iz mesta peljal u vas, kjer je on svoj dom imel.

Komaj pa bezbožniki zvejo, da misionar je došel do njih, od vsih krajev k njemu vrejo nadležno prosivši, da bi jih v novej véri podučiti blagovolil, in o kratkem jih je blizo sto kerstil in v katoličko cerkvo zapisal. Ves u veselju, da se milost božja nad bezbožniki tako obilno razodeva, ravno preišljevatí začne, kako bi si novo hišico postavil, ktera bi njemu v zavetje, novokristianom pa namesto cerkve služila, ko mu dva velikaša stopita tako protivno na pot, da so kristiani močno se bali in ga vsi brez sneme lepo prosili, da bi se za nekoliko časa odtegnul in v stran kam podal; ali žalibog, da jih ni vbogati hotel! Kajti ne dolgo potem se omenjena protivnika k mandarinu podasta, ter misionara zatožita; mandarin pa komaj tožbo zasliši, je že na potu u vas in misionara zasači. Ne pomaga ne izgovor ne prošnja; temuč obedva, gosp. *Vašal* in *Senso-fe* morata hipoma v glavno město *Kai-hua-fu*.

Začetno so še kolj lepo ž njima ravnali; ali le prehitro se je vse v zlo obrnilo. Gerdo kakor dva hudodelnika ju v sodbo ženejo, in jima na križ stopiti vkažejo; ker se pa branita rekoč: da takega hu-

*) Pagode se zovejo tempeljnal ali cerkve bezbožnikov v Indii in na Kitajskem, so večdel silno obširne, iz mnogih poslopij obstojé in obilno premoženja imajo. Njih velike vrata so povsod proti sončnem izhodu obrnjene.

dodelstva storiti ne smeta, divjati začno kakor bi obsedenci bili, najprej misionara zgrabijo, mu osem gorkih berljuznic in 40 palic z bambusom *) dajo; potem pa sežejo nad pomagavca njegovega, in še mnogo hujše delajo ž njim.

Bilo je 17. januara 1851, ko sta pervipot pred sodbo stala, in od te dobe nista mogla ne besedice več eden z drugim govoriti, ker sta bila v posamesne ječe zaperta. Sodnik, v kterega rokah sta bila, je dal proglas po vsih mestnih voglih nabiti, da vëra, katero je evropski misionar med ljudmi trositi jel, je napëdna in kriva, in ako bi kdo se podstopil, k njej spreobrniti se, bi ga naj strašnejše kazni zadele; on sam pa se je k cesarju napotil, pomenit se z njegovimi svetovavci, kako bi bilo naj bolje obnašati se. Kakove sovete je ondi dobil, se sicer ne vë, lahko pa sklene iz njegovega posihmalnega djajnja. — Komaj pride domu, ukaže oba jetnika v težke verige zakovati, in ojstro zaterdi svojim ljudem, da nihče jima dati ne smë ne trohice hrane, ne kapljice pijaëe. In ker je pri vsem tem nekdo njegovih domaëih jima toliko živeža dal, da sta tri dni preživiti se mogla, je sodnik kljuëe od jeëe k sebi vzel in tako skerbno ëuval, da ni bilo nobednemu mogoëe, ne prijatlju ne nasprotniku, jima le ene betvice kake jestvine podati. Kaj pa je sledilo na to njegovo neëloveško ravnanje, se samo od sebe razumi. — O kratkem sta oba glada umerla, gosp. *Vašal* 11. in njegov pomagavec *Senso-fe* 12. aprila 1851. Drugi dan so njune mertve trupla iz sodne hiše nesli, in razun sreberne ëaše in nekolikeya dnarja vse njuno imetje sožgali.

Blagor jima! na zemlji sta se solzila, v nebesih radujeta; tukaj od glada umerla, tam pa vživata od drevesa večnega življenja. Pač res, da draga je v Gospodovih oëeh smert njegovih svetnikov!

Rozman.

*) Bambus je rastlina drevesu podobna, ki v Azii in Ameriki rase, nad 50 ërevljev visoka postane, in je tako ëerstvega lesa, da se nikakor razlomiti ne da; zatorej imajo gospodi radi palice iz njega, samo da nekoliko drage hodijo.

VII.

MARTIN TO, MUČENIK V TONKINGU.

Martin To, goreč kristian, oženjen in oče osmerih otrok, je bil ljubeznjiv dobrotnik preganjanih misionarjev, vsakega rad pod streho vzel, in skrival pred sovražnikom, ako je bilo potreba. Ko nevěrna, deželjska gosposka to zvě, ga prime, otepe in v ječo zapodí; poglavar pa mu pravi: Ti si scer čez deželjske postave se pregrešil, ker misionarje pod streho jemleš, njihove cerkvene oblačila in posode skrivaš; pa vendar kralj ti hoče vse odpustiti, če na križ stopiš in se kerščanskej věri odpoveš. Le stori! vsmili se samega sebe, ki si že do keravavega stepen; spomni se svojih otrok, sicer bodo nesrečni oni in ti. Izvoli si zdaj, ali od věre odstop, ali pa smert. Martin je odgovoril: Res da rad živim, pa vendar raji umerjem, kakor da bi tako pregrēho storil. Zdaj pravi oblastnik: Povej mi odkrito, ali ti nič ni žal, da si misionarje pri hiši imel in jih skrival? Jetnik odgovori: Kaj dobrega storiti, nikolj žal biti ne smeje. Če me zdaj prostega spustite, bom pervega mašnika, ko do mene pridejo, častito sprijel in skerbno skril. Kako bi take zapustil, ki nas učijo, kar je božjega; oni so naši pravi očetje. To je poglavarju toliko zamerzelo, da je Martina spet v ječo zaperl. Pozneje so ga še enkrat silili, sv. věro zatajiti; ker se pa le brani, so ga na steber tako napeli, da so mu kosti po životu škripale. Na tolike bolečine so ga še s šibami pretepali, eni po nogah, drugi po rokah; eni so mu lase iz glave pipali, drugi ga po životu pikali in zraven posmehovali se. Oblastnik ga potem praša: Ali ne boš po našej volji storil? Le hitro nam povej, čigave da so te mašne priprave, ki smo jih v tvojej hiši najšli? In odpovej se Kristusu, potem ti bomo tvoje verige rasklenili.

Martin pravi: Res, da bi rad živel, pa sv. vére vendar zatajil ne bom, že raji umerjem.

Poglavar. Ako pa tvojo ženo in otroke pred teboj moriti zapovem, ali se jih ne boš vsmilil, in svojo véro zatajil, da bi jih smerti otel?

Martin. Upal sim, da ti bode samo moja kerv zadosti; če pa ravno tudi te moje pomoriti se groziš, vendar zato nesmem od vére odstopiti. Res, da svoje iz serca ljubim, pa vendar moram Boga še bolj ljubiti, kakor ženo in otroke. Zdaj je moral Martin v smradljivo mlako iti, v kateri celih tri dni nič jesti ni dobil. 8. novembra 1840 so mu glavo odsekali, pa sv. vére mu le niso mogli odvzeti.

PRIGODBE

**ŽALOSTNE IN VESELE, MLADIM IN
STARIM V PODUK IN SVAR.**

Blagor možu, kateri po svetu brezvestnikov ne ravna, in na potu grešnikov ne postoji in na stol kužnosti ne sede:

timveč nad postavo Gospodovo veselje ima, in njegovo postavo premišljuje po noči in po dne.

On bo kakor drevo, vsajeno poleg vodnih potokov, ktero svoj sad ob svojem času obrodi, in kterege listje ne bo odpadlo, in vse karkoli bode počel, mu bode po sreči išlo.

Ne tako brezvestniki, ne tako! timveč kakor prah so, kterege veter znad zemlje odnese.

Zatorej brezvestniki pri sodbi ne bodo obstali, in grešniki ne v skupšini pravičnikov;

kajti Gospod pozna pot pravičnikov, in življenje brezvestnikov v pogubljenje pelje.

Psalm 1.

I.

KRIŽARSKE ALI SVETE VOJSKE.

Mi se radi napihujemo in mislimo, da ljudje pred nami so le po tmuni tavali, nam še le se je prava luč v glavi prižgala; radi se ponosimo, koliko vemo in znamo, in kako visoko stopnjo izobraženosti smo dosegli; na prejne večke pa zaničljivo svoje oči obračamo in menimo, da same vraže in praznověre, nevědnost in neotesanost so jih vkup deržale. Ali mi se motimo; tudi prejni časi so imeli mnogo dobrega nad seboj in mnogo hvalevrednega, in zaslužijo, da bi jih tu in tam tudi mi posnemali. Imeli p. so živo vero, imeli gorečnost za božjo čast, kakoršne v naših časih ni več lahko najti, in prepričati vas tega, vam popisal bom nekoliko bolj na drobno imenitne *križarske* ali *svete vojske*, ktere so blizo dvesto lět terpele.

Dežela *Palestina*, v kterej je božji Sin *Jezus Kristus* se rodil, živel, učil, terpel, umerl, je bila kristianom od nekđaj draga in sveta, nad vse pa so jim bile mesta *Bellehem*, *Nacaret* in *Jeruzalem* pri sercu; zatorej beremo, da komaj se je Kristusova blagonosna vĕra čez Palestinske meje razširila, so že vĕrni tistod romati jeli. Zlasti pa od četertega stolĕtja, ko sta cesar *Konštantin* in njegova sveta mati *Helena* svete kraje osnažiti, okinĕiti in nad svetim grobom krasno cerkvo postaviti dala, je število romarjev od lĕta do lĕta više se narašalo. L. 637 so sicer muhamedanski Arabljani *Jeruzalem* in ostale svete mesta v posest vzeli; vendar kristianom niso sile delali in svetih krajev obiskati nikakor branili, sosebno kalif *) *Harun Al-Rašid* jim je milostiv bil in prizanesljiv. Sčasom pa, ko so kalifi v *Bagdadu* obnemogli, in njih namestniki v posamesnih deželah čedalje više svoje glave

*) Kalif se toliko zove, kakor namestnik in nastopnik goljufnega pre-roka Muhameda.

vzdigovali, se je tudi kristianom slabo goditi jelo; sosebno *Hakem*, *Ortok* in njegovi sinovi so jih močno derli in gerdo delali z njimi, jim mnogo cerkev poderli in davke terjali od romarjev tako ojstro, da veliko jezar njih, ker plačati niso mogli, je pred Jeruzalemskimi uratami od siromašine in lakote pomerlo. — Bila je stiska tako velika, da so na glas vpili in svoje brate v zapadu za pomoč prosili.

Kristiani v zapadnih krajih, slišati kako se kristianom na Jutrovem godi, se vnevolijo, vnamejo in jim pomagat iti brez sneme vsi želé, vsi se gibajo, dokler jih pobožni puščavnik *Peter iz Amiena* popolnom na noge spravi. On je l. 1094 sveto deželo obiskal, svojimi lastnimi očmi vidil revščino in stisko undotnih kristianov, na svoje lastne ušesa slišal njih zdih in jok; in ves nadušen za njih rešitvo stopi v *Rinu* pred papeža *Urbana II.*, in od njega pred vojvode in kneze zapadne Europe, pred duhovščino in ljudstvo, ter jim tako ginljivo prigovarja in tako iskreno pripoveduje, kar je vidil, slišal in skusil, da je vse od žalosti se jokalo in pomoč po svojej zmožnosti obljubilo.

Vojska vendar zoper nevěrnike je bila osnovana še le na velikem zboru v *Klermonu* na Francozkem, kder se je osem dni po sv. Martinu l. 1095 nad 300 škofov in apatov in nesošteta množica duhovnikov in neduhovnikov sošla. Solznimi očmi in z miloj besedo je razložil papež *Urban II.*, kako so nevsmljeni Turki svete kraje ognusili in věrnikov toliko pobili, da že kristiana ni, kateri bi jih pokopal; je obljubil vsim, ki bodo v pobožnosti in v duhu pokore orožje zoper nevěrnike v roke vzeli, popolnoma odpustik, in ako na poti umerjejo, odpuščenje grehov in nebeško plačilo. Vse je bilo ginjeno, vse omehčano, vse z jednim glasom klicalo: *Bog hoče! Bog hoče!* — Rudeč križ so na desno pleče si napravili, v znamenje da za poveličanje svetega križa hočejo u vojsko iti, in od tod so se imenovali *križarji*, in njih hoje v boj za sveto deželo se zovejo *križarske vojske*.

Po tem zboru se je čudno gibanje, kakor še nikdar poprej, po vsej Europi pričelo; škofi in duhovniki damo pridši, so povsod križarsko vojsko oznanovali, in vse, kar je moglo orožje nositi, visoki in nizki, stari in mladi, duhovniki in neduhovniki, možki in ženske so križa se vdeležiti hotli, so zapustili dom in vse kar so imeli, in se vzdignuli na pot v sveto deželo, kder je hodil, učil in terpel *On, kateri je naše grehe na se vzal in na goro Kalvario nesel*. Ne terdim, da bi se ne bil nobeden zmed njih iz posvetnih namenov na pot podal,

marskdo znabiti je časti in hvale iskal, ali iz radovidnosti šel, ali se kakej stiski ali kazni odtegnuti hotel: toliko pa si upam reči, da v obče gual jih je le kristianski duh, — *bili so vitežki časi kristianstva.*

1. Prosili so papeža *Urbana II.*, da bi on njih vodja v svetej vojski bil, kateri pa zaderžan po raznih homotijah in opraviilih njih prošnjam ni mogel vstreči; timveč je odločil v svojega namestnika Pujškega škofa *Adamara*, kateri je med vsimi naj prvi med križarje se vverstiti dal. Ali med tim, ko so vojvodi, knezi, vitezi, plemenitniki in neplemenitniki v boj pripravljali se, je mnogim čas že predolg se zdel, je zbralo se na raznih krajih nad 200,000 ljudi brez vsega vojniškega reda, ter pod vodstvom *Valter-a brez imetja*, *Petra* puščavnika in drugih na pot v Jutrovo se podalo. — Ali žalibože! da na svojem potu se niso po kristiansko vedli, so židove preganjali, kradli, ropali in tu in tam clo ženskam silo delali; zatorej so njih veliko veliko zlasti po Ogerskem in Bulgarskem pobili, veliko lakota pomorila, le *Valter* in *Peter* z nemočnimi trunami do *Carigrada* prisopihata, kder jih je gerčki cesar *Aleksi* z živežem preskerbel in čez morje v Malo-Azijo dal prepeljati. Tam pa, namest z združenimi močmi na sovražnika se zagnati, so med seboj se vjedati jeli in tako dolgo kavšali, dokler so Turki vidivši njih nesložnost na nje se vderli in jih tako nažgali, da samo Peter in okoli 3000 mož so v Carigrad pribežali, vsi drugi so ali vjetji bili ali vsmerteni. — Kder ni složnosti, ni moči ne prospaha, ondi le peklenšek žanje.

Bolj veselo se je nosila prava križarska vojna, ktera je o Velikej-maši l. 1096 na pot se spravila, dasiravno je tud med njo kača prepira se vgnezdila in mnogo hudega načinila. Imela je mnogo slovečih in hrabrih možev; med vsimi vendar naj slavniši je bil *Bogomir Boul-lonski*, lorenski vojvoda in sin sv. Ide; vitez pogumen, da mu pod soncom ni bilo korenjaka, pa tud pobožen tako, da je lahko svojo desnico povzdignul, rekoč: *Bog je moja priča, da se moji persti ženske nikdar nespodobno dotaknili niso, in da čista in neomadeževana je moja roka.* — Šli so po raznih potih, nekaj po suhem, nekaj po mokrem, dokler so konec aprila l. 1097 unstran *Carigrada* na turškej meji se snidili; 100,000 kojnikov, 300,000 pešcov, in ako štejemo tudi duhovnike, ženske in otroke, lahko rečem, da jih je pol miliona bilo. Napadli in si osvojili so zaporedoma mesta *Niceo*, *Edeso*, *Antiohio*, kder so najdlji sveto sulico, s ktero je desna stran Jezusova prebodaoua bila, *Tripoli*, *Cesareo* in še mnogo drugih; zgubi pa tudi toliko

dragega časa, da so še le čez dve leti, 6. junia namreč l. 1099 do Jeruzalema došli. Zagledavši toliko zaželjeno sveto mesto in oljsko goro vsi ginjeni na kolena padejo, in molijo in pojejo in hvalijo Boga, in od veselja jokajo in pozabijo vse prestane reve in težave.

Ali mesto je bilo z močnim zidovjem obdano, imelo živeža in vse vojskne potrebe čez zadosti in 40,000 braniteljev; križarjev pa ni bilo več kot 15,000 pešcov in 1500 kojnikov, vsi drugi so ali pod mečem nevérnikov padli, ali od neugode vremená in krajev pomerli, ali v pridobljenih varoših v bran ostali; zato pa so bili toliko pogumniši, in vsako uro pripravljeni ali zmagati ali umreti. Neizrekljivo veliko so terpeli, šest milj daleč z nevarnostjo življenja morali vodo nositi, in neznano jih je vročina pekla; vendar pri vsem tem serca niso zgubili, so junaško se bojevali in slavno zmagali. Že 12. junia so padli na mesto z vsaj močjo in vunajni zid prederli; ali dalej priti zavolj pomanjkanja obsednega orodja niso mogli. K sreči dobé v nekej dolini obilno pripravnega lesa, neutrudno sekajo, tešejo in izgotovijo vse kar se k napadu potrebova, 13. julia slovesen obhod imajo, molivši in Boga v pomoč klicaje, in drug dan potem od vsih krajev mesto napadajo. Ali tud obleženci so se možko branili, so težke brune in kamne po njih metali, z vrelini tekočinami jih polivali, in ko se je dan nagnul, so kristiani odjenjati morali. Po kratkem počitku, komej se juterna zarja prisveti, se boj iznovič vname; neznano pšice po zraku ferčé in strašno se bijejo sedem ur brez prenehe, tako da se zemlja tresé in obzidje že ziblje; križarjev sicer nobeden ni zmagán, vendar tud zmagati ne morejo, njihova moč čedalej bolj peša, in vsi trudni se počasi nazaj pomikati začno. O tem hipu zažene *Bogomir* svoj glas rekoč: *Vidíte tam na oljskej gori viteza z gorečim ščitom, ki nam miga! Glejte, Bog sam nam pomaga!* Vsi nadušeni še enkrat na mesto planejo, kakor bi trenul zid preskočijo, poderejo vse kar se jim vstavi in — Jeruzalem je v kristianskih rokah. *Bilo je 15. julia l. 1099, nek petek ob treh popoldne.*

Nerad in z pobitim sercom povem, kako gerdo so križarji po vžuganem mestu divjali. Niso prizanesli ne starosti ne spolu, vse kar jim je prišlo v pest, je bilo smerti darovano, in scurkoma je kerv po ulicah tekla. Zgodopisci terdijo, da blizo 70,000 Turkov so posekali, Židove pa z njih shodnico vred žive sožgali. Res je scer, da neizrečeno veliko so prebavili, res da nevérniki so jih močno dražili in jim nagajali, kolikor so največ mogli; ali pri vsem tem ostane to njih

djanje črna pika, ktera se ne da umiti ne zbrisati, zakaj vëra nas uči, da hudo se ne smë s hudim timveč z dobrim povračevati. — Pobožni *Bogomir* vendar, ki tih grozovitosti ni mogel vbrani, se njih tud vdeležiti ni hotel; spremljen od treh vitezov je šel bos in u volnënej srajci zvon mesta v cerkvo svetega groba, in se ves v Boga in v molitvo zamaknul. Ali tudi križarji so sčasom se zavedli, spoznavši svoje zločinstvo kervi se očistili, bos in spokorno oblečeni v cerkvo se podali, jokaje se spovedali, poboljšanje obljubili ter se niso mogli nagledati svetega mesta. Mislim da tudi jaz, mislim da tudi vi, bratje in sestre moje! bi se ne mogli nagledati, ko bi tako srečni bili in prišli na oljsko goro in vidili kraj, kder je Jezus na svoje kolena padel, in zdihovaje k nebeškemu Očetu kervavi put putil; ali ko bi prišli na goro Kalvario in vidili sveto mesto, kder je med nebom in zemljo na visokem križu visel in svojo dušo izdihnul, kder je v grob položen bil in še toliko drugih svetih krajev. Vendar o Bog, rad se odpovem tudi temu veselju; le nebeški Jeruzalem mi enkrat gledati daj!

Ene dni potem so si kralja izbirali, in jednoglasno izvoljen je bil pobožni junak *Bogomir*, kteri je bil tedaj *pervi Jeruzalemski kralj*; ali ves ponižen krone vzeti ni hotel nobene. „*Ne spodobi se*“, je djal, „*zlate krone nositi, kder je Gospod ternjevo krono nosil.*“ — Bil je mož po volji božjej, in ko bi Bog hotel, da bi dolgo dolgo kraljeval bil; ali kdo razumi čudne pota previdnosti božje? komej je bilo lëto okoli, je že na mertvaškem vodru ležal, bil obče obžalovan in pokopan v cerkvi svetega groba. Na njegov grob so zapisali: *Tu leži Bogomir, kteri je vso to deželo kristianstvu pridobil, njegova duša naj počiva v Kristusu.*“ Amen! pristavimo in rečemo iz globočine svojega serca.

Po njegovej smerti je *Balduin I.*, njegov brat, kralj postal, se sicer vedno s Turkmi bojevati moral, vendar sploh srečen bil; jim je mesta *Edeso, Cesareo, Akon* in *Sidon* vzel in l. 1118 brez otrok umerl. Tudi njegova naslednika *Balduin II.* in *Fulkon* sta se slavno obnašala, in serčno branila zoper raznotëre sovražnike svoje; ko je pa mladi *Balduin III.* kraljevo palico prevzel, je sultan *Nuredin* Edeso posilil, vse njene prebivavce (bili so sami kristiani) pomoriti ukazal, in mesto obropal in popolno razrušil, l. 1146; in ta nesreča je *drugo križarsko vojsko* vzročila.

2. Kristiani v zapadu slišati, da je *Edesa* Turkom v roke prišla, se prestrašijo in so vsi v skerbih za Jeruzalem in ostale svete mesta; vendar ko bi jih sv. *Bernard* spodbodil in vnel ne bil, bi bili javalne v sveto deželo prišli. Sv. *Bernard* je bil oče Cistercienzov, suh sicer od posta in bled od dušnega truda, zraven pa umen in krepkodušen, da je vse svoje verstnike presegel, in je na nekem zboru v Burgundii tako iskreno govoril in množico toliko vžgal, da je križev za nadušene vojake premalo hodilo, ter svoje oblačilo razrezati moral. Francozki kralj *Ljudevik VII.*, njegov brat, mnogo škofov, plemenitnikov in velikašev, clo kraljica *Leonora* so pod križarsko bandero stopili. Cesar *Konrad III.* se je začetno scer izgovarjal, ali ko mu sv. *Bernard* strašnoj sodboj božjoj žuga, se je tudi on vdal rekoč: *Bog naj me ne najde nehvaležnega*, in se o spomladi l. 1147 čez *Vogersko* napoti. Ž njim je šlo 70,000 pogumnih vojakov, med kterimi sta bila tudi *Bernard*, istrianski in *Otokar V.* štajerski mejni grof, in so po suhem dasiravno s trudom do Male-Azije prišli. Tu pa so sunljivi Gerki jih za nos vodili, jim clo za dnar potrebnega živeža niso hotli dati, timveč vse poskrili in poshranili pred njimi. Enega jutra, ko so ravno v sredo prostrane puščobe došli, so zginili vsi njih voditelji, kakor da bi se v zemljo pogreznili bili — kdo jih je bil podkupil ali Turki ali Gerki vč Bog sam — tako da vbogi križarji niso vedli kam se obrniti, in so od žeje in glada pojematii jeli. Na vse to pa še Turki pridirjajo, jih obsujejo od vsih strani kakor roj razdraženih seršenov, in čez neke dni od 70,000 čerstvih mož komej 7000 vsih medlih pri življenju ostane, in dospé v *Niceo*, kder so francozkega kralja *Ljudevika VII.* in njegovo vojno najšli.

Francozi, slišati v kake zadrege in nastave so cesarski vojaki zašli, po drugem potu napno, tik morja namreč, čez *Smirno* in *Efežansko* mesto; ali tudi njim, dasiravno so pogumno kakor oroslani se bojevali, se je slaba godila. Turki jim ne dajo počitka ne po dnevu ne po noči, se zdaj tu zdaj tam na nje zaženejo in jih mnogo pomoré; še huje pa so Gerki ravnali, le škoda da so kristiani bili! Strašno so jih derli, goljfalii, zasramovali, topli in morili, tako da so vbogi križarji že rajii pri nevěrnih Turkih, kakor pri kristianskih Gerkih pomoč iskali, in jo tud ložeje najšli. — Pač gerdo da gerše biti ne more, ako nevěrniki kristiane osramoté s svojim lepim čednostnim zadržanjem!

Kar jih je smerti in sužnosti odšlo, so pri *Antiohii* zbrali se, kder jih je njihov kralj *Ljudevik* pričakal, in šel z njimi naravnost v Jeruzalem, kamor je skoro ob jednom tudi *Konrad III.* s svojimi od *Akona* došel. V Jeruzalemu sta bila oba slovesno in častito sprejeta, sta obiskala v pobožnosti vse svete kraje, in si v roke segla, prej ne je njati od boja, dokler imenitnega mesta *Damaska* v posest ne dobita. Ali overe so bile prevelike in moči preslabe; po mnogem trudu in prizadetju križarji odjenjati morajo, in oba, *Konrad* in *Ljudevik*, zapustita Palestino in se nazaj v svoje države podasta. — Tako žalosten konec je vzela druga križarska vojska; od 170,000 dobro oboroženih pogumnih vojakov je le malo živih ostalo, in vendar nobenega dobička! Največ krivi brez vsega dvoma so lukavi Gerki bili; pa tud križarji sami veliko se zadolžili. Razujzdanost jih je omehkužila, razpertija oslabila, in za kazen Bog sovražnikom v roke dal.

Od te dobe je Jeruzalemsko kraljestvo vidno hiralo, in neogiblivo svojemu razpadu nasproti hitelo. Kralja *Balduin III.* in *Amalrik* sta svojo hrabrostjo njegov razsip nekoliko še branila, ko je pa nastopil 13letni *Balduin IV.*, slep in gobov vbožec, je nevarnost od dne do dne bližje bila. Sultan *Saladin* z 80,000 Turkmi se na *Tiberiaško* mesto verže, Jeruzalemskega kralja *Vida*, ki je s 50,000 vojakmi v pomoč prihitel, popolno zmaga, ter njega in naj bolj plemenite viteze v pest dobi. Na to se mu večdel vse mesta prostovoljno vdajo; kajti velik strah gre pred njim; ob kratkem stoji njegova vojna pred Jeruzalemskimi vratami, ter mesto obleže. Začetno on kristiane nagovarja, da bi mu mesto v roke dali, pozneje pa mu kristiani mesto ponujajo, ter samo za milost in življenje prosijo; ali — dolgo *Saladin* od milosti nič slišati noče. Potem še le, ko Jeruzalemski poveljnik *Balian* žuga, da bo mesto vse razdjel, jim dovoli, da smejo iz mesta iti z vsim svojim blagom in imetjem, proti tem, da plati mož deset, žena pet in dčete jeden zlat — sveti grob pa smē vsakdo obiskati, ako cekin odrajta.

Po tej prigodbi sveto mesto svojo glavo nagne in nevrnike v svoje naročje vzame, 3. oktobra 1187. Z vojaško slovesnostjo *Saladin* v mesto pride, kristiansko cerkvo v muhamedansko premeni, clo svetega križa se polasti; kristiani pa s kervavim sercom iz mesta grejo, jokaje in tarnjaje, tako da se je Turkom milo storilo. *Saladin* ves ginjen vjetnike brez odkupšine izpusti, in 220,000 zlatov med vboge, vdove in sirote razdeli.

3. Ko se zguba svetega mesta v zapadu zvě, je vse kristianstvo v žalost se zavilo, in nepopisljiva tužnost se loti slednega serca. Papež *Urban III.* umerje, od same britkosti mu je serce počilo; njegova naslednika pa *Gregor VIII.* in *Klemen III.* na vse kraje sveta duhovnike pošljeta, ljudi na vojsko zoper nevérne Turke vabit. Vsaki petek je bil post napovedan, in za pet lét se morla desetina od vsih prihodkov v pomoč križarjev odrajtati. Povsod se trume pogumnih kristianov zbirajo, in kmalo je *tretja križarska vojska* na nogah.

Junaški cesar *Miroslav I.* sam, dasiravno je blizo sedemdeset lét že imel, se na njeno čelo vstopi, in okoli novega léta 1190 s 150,000 vojaki srečno v deržave gerčkega cesarja pride. Ali gerčki cesar *Izak II.* je bil figamož; prej je prijateljsko pomoč obljubil, potem pa besedo snedši sultanom *Saladinom* se zavezal, je ceste razderl, soteske založil, cesarske poslanca v ječo zagnal, in ako je križarjev kdo v pest mu prišel, se mu ni dobro godilo. Cesar *Miroslav* pa ga je hitro ukrotil, je vse soteske z naskokom vzel, in pred *Carigrad* stopivši ga v kozji rog vgnal, tako da jih je brez odloga v Azio prepeljal in s potrebnim živežem preskerbel. V Azii se težave namesti zmanjšati le zvekušajo, in smě se reči, da kolikor ljudi toliko sovražnikov je bilo; vendar cesar *Miroslav* se ne vstraši nobenega napotja, derečej réki jednak vse predere, vse zmaga, in v neizrekljivo veselje kristianov slavnosno v *Seleucio* doide. — Vse se mu poklone, vsi poti odpró, *Saladin* sam ves v strahih se z lépoj ž njim pogoditi želi, in nikdo ne misli, da bi kaj spodleteti zamoglo; ali — človek obrača, Bog oberne — cesar dasiravno star, vendar čverst na duši in na telesi se kopat gre, valovi ga požró, utone, in ž njim utonijo kristianov vesele nade vse, 10. junia 1190. Njegov sin *Miroslav* je križarje sicer srečno v *Antiohio* pripeljal; vendar vojaški red se čedalje bolj ruši, mnogo jih od nezmernosti pomerje, mnogo nazaj v Europo potegne. Samo 5000 pešcov in 700 kojnikov ga je do *Tira* spremilo, kder so cesarja pokopali, in potem do *Akona*, kder je tudi *Miroslav* mlajši zamerl, 20. januara 1191.

Kmalo po njegovej smerti priveslata *Filip August*, francozki in *Rihard*, angležki kralj, tudi *Leopold VI.* austrianski vojvoda se ž njima združi. Bilo je vajakov, hrabrih in doskušenihr čezdovelj, lahko bi bili vtopili Turčine v žlici vode; ali joj! da složnosti med njimi ni bilo nobene. Vedni prepiri so jih oslabili, in vsega njihovega truda ni bilo dobička drugega, kakor da so mesto *Akon* posilili, in *Saladin* sveti

križ nazaj jim dal. — Angležki kralj *Rihard*, pogumen sicer kakor malokdo, vendar previsok, je razžalil skorej vse svojo prevzetnostjo, tako da so zaporedoma večdel vsi vojvodi domu se vernuli. Poslednjič se tudi on nazaj poda, solznimi očmi, da je tako malo opravil, in po romarsko oblečen do *Beča* pride; tu pa je bil spoznan, od hudo razžalenega *Leopolda* vjet in cesarju izročen, kateri ga je v tesnem zaporu imel, dokler je za 150,000 liber srebra se odkupil. — Glejte, kaj nesloga dela! Pač treba tedaj v litaniah moliti, da bi Bog kristianskim kraljem in oblastnikom mir in složnost dal.

Med tim je tudi slavni *Saladin* zamerl (l. 1193). Dasiravno Turk, je bil vendar mož pošten, kakoršnih se malo najde, je vmirajoč svojemu sinu *Afdalu* nauke dal, vredne da bi jih vsako keršansko dčete k sercu vzelo; in drugega ni zapustil, kakor mertvaški pert, v kterega so ga zavili. Njegova smert je kristianov nade močno dvignula, vendar samo na Nemškem so se gibati, in na vojsko zoper nevčrnike pripravljati jeli. Cesar *Arh VI.* je 40,000 vojakov zbral, ali namest v sveto deželjo jih je v *Sicilio* peljal, svoje še le dobljeno vladarstvo vtemelit, in naslednje leto ouden umerl. Ostali križarji so sicer v Palestino šli, v pervej bitvi slavno zmagali in nekoje mesta pridobili, v drugej pa so bili hudo tepeni, in zvedši, da je cesar umerl, spet damo potegnejo; samo austrianski vojvoda *Miroslav I.* katolički, se je dalej še bojeval, kmalo pa tudi on pod smertnoj kosoj padel (l. 1198).

4. Zajedno je umerl tudi papež *Celestin III.* in na njega mesto izvoljen je bil *Inocenci III.*, berž ko ne naj slavniši mož med vsimi, ki so na stolu sv. Petra sedeli. Dasiravno preobložen z raznoverstnimi skerbmi in opravili, vendar žalostnega stanja svete dežele in undotnih kristianov ni nikako pozabil; marveč za njih rešitvo iz oblasti Turkov z vso močjo se poganjal.

Fulkon, Nejljiski fajmošter na francozkem je tako iskreno govoril in pridgoval, da je mnogo plemenitnikov nadušil, znamenje sv. križa sprejeti, in osnovala se je šterta križarska vojska (l. 1202).

Križarjev se je spet lepa truma snidila, in *Bonifaci*, Montferaški knez jih pripelje v dveh oddelkih do *Benedk*, kder jih 480 z vsim dobro oskerblenih ladij čaka, in benečanski vojvoda *Arh Dandolo* sam se na njih čelo vstopi. Bil je sicer slep in 94 lēt že star, vendar čverst na duši in na telesu kakor mladenčev kdo, in za slavo in povzdigo svoje domovine ves vnet je križarje vkanil, in namesti proti Egiptu veslati, kakor so v pogodbi imeli, jih v Dalmacio pelje, kder

so varoš *Zader* Benečanom v roke spravili, in tud čez zimo na Dalmatinskem ostali, dasiravno jih je papež lepo prosil in jim hudo žugal, ker so šli zoper nevěrnike se bojevati, ne pa zoper kristiane. — Ali častilakomnost in dnarjaželjnost se ne date rade posvariti, zato tudi papeževe opombe ničesa zdale niso. *Aleksi*, sin pregnanega gerčkega cesara *Izaka II.* jih nagovori, da bi njegovemu očetu sopet na kraljevi sedež pomogli, jim obljubi 200,000 liber dnarja, živeža, kolikor ga potrebovali bodo, in soedinjenje gerčke z rimskoj cerkvoj, in ti obeti so jih tako preslepili, da so pozabili, čigar znamnje nosijo in k čemu so zavezali se, v rešitvo namroč svete dežele. — Zmladlčta 1203 do otoka *Karfa* jadrijo, in ravno o kresu zalo Carigraško mesto pred oči dobé. Ker pa z lepó nič ne opravijo, se po noči na tihem oborožijo, sv. zakramente prejmejo, in o ranem jutru po vodi in na suhem mesto napadati jamejo, slavno zmagajo, in *Izaka II.* na prestol povzdignejo in njegovega sina *Aleksi-a IV.* slovesno venčajo.

Ali *Aleksi* svojih velikih obetov ne more izvršiti in Gerki se s katoličani nočejo soediniti; hudi prepiri tedaj vstanejo in prej ne jenjajo, dokler križarji mesto iznovič napadejo, siloj vzamejo in l. 1204 novo *latinsko cesarstvo* vstavijo, kterege prvi cesar je bil flanderski knez *Baldwin* izvoljen. Papež *Inocenci III.*, je za tega početka voljo križarjem s cerkvenim izobčenjem žugal, vendar zavolj sosebnih okoljnosti jih odvezal; sveta dežela pa in Jeruzalemsko mesto iz šterte križarske vojske ni kančika dobička imelo, timveč brez pomoči v rokah nevěrnikov izdihovalo.

5. Zategadel se je papež *Inocenci III.* neprenehom trudil, da bi bil novo križarsko vojsko na noge spravil. V ti namen je odločil desetino vsih svojih dohodkov, in sklical šterti *Lateranski zbor* (l. 1215), na katerem se je 71 nadškofov, 413 škofov, 800 apatov, Carigraški in Jeruzalemski patriarh in mnogo posvetnih knezov snidilo, in se razvila *peta križarska vojska*; vendar veselja, na poti jo vediti, mu Bog ni dal doživeti. Napotila se je sicer velika množica otrok obojega spola, ali pri svojej rahlosti in po sleparjih, ki so nje priprostost v zlo obračali, je večedel na poti poginula. Blizo 30,000 jih je do *Masilie* na Francozkem došlo, in tod na ladije se podalo; ali dve se razdrobé, ostalih pet pa jadri v Afriko, kder so vsi brez milosti v sužnost bili prodani. — Tako se gerda dobičkarija v naj svetejše reči vtika, nedolžnost davi, dušo na prodaj stavi, in ko bi mogoče bilo, Boga samega bi zabarantala.

Po Inocencovej smerti je nastopil *Honori III.* (l. 1216), in njegovo prvo delo je bilo, po písmih kristianske kneze k vojski za sveto deželo opominjati. Pervi se je odpravil ogerski kralj *Andrej II.*, kateri je 10,000 kojnikov in veliko trumo pešcov seboj imel, tudi *Leopold VII.* avstrijski vojvoda in mnogo škofov in plemenitnikov ga je sprejelo. V Palestino pridši je začetno srečen bil in je *Taborski* grad oblegel; ali kuga, lakota, razni razpori in žalostni glasi iz domovine so ga spet damo vernuli. Ostali križarji so jo na Egipt napeli, ondi na mesto *Damieto* segli in po nepopisljivem trudu tud v pest dobili; ali ko dalej nad *Kahiro* vdarijo, so bili strašno nažgani, tako da so *Damieto* sopet zgubili, je 35,000 kristianov padlo, in ko bi sultan *Kamel* v svojem vsmiljenju med stradavce ne bil razdelil 120,000 hlebov kruha, bi bil le malokdo smerti odšel.

Ko se ta nesreča po Evropi zvě, velika nevolja vstane in vse dolži cesarja *Miroslava II.*, da on in nihče drug je vsega tega kriv. Že na štertem Lateranskem zboru je slovesno obljubil, sprejeti znamenje sv. križa, vendar noter do slej, torej celih pet lět odlagal. Zdaj ga papež resno njegove obljube opomni; ali cesar, dasiravno se je med tim zaročil z *Jolanto*, hčerjo Jeruzalemskega kralja *Ivana*, je še vedno odloga iskal, poslednjič pa vendar svojo cesarsko besedo dal, da ako se do augusta l. 1227 ne napoti, pade v cerkveno izobčenje. — Ko tedaj l. 1227 *Honori III.* umerje in *Gregor IX.* nastopi, precej cesarja dane besede opomni, in cesar vidivši, da ne more več odlašati z križarskim potom, zbere trumo vojakov ter v *Brunduzii* na ladije gre; ali čez tri dni že se sopet nazaj verne in z bolehnostjo izgovarja. Papež pa mislivši, da njegova bolehnost ni drugega kot prazen izgovor, ga je iz cerkvene družbe izobčil, in ker je cesar skoz to razkačen nad papežem gerdo se nosil, so žalostne homatije vstale, in vse, visoko in nizko, se razpolovičilo je, ter potegnulo nekaj za cesarjem, nekaj za papežem — pač u velik kvar kristianstva!

Prihodno lěto 1228 je *Miroslav II.* križarsko vojsko sicer nastopil, ali s takoj maloj trumoj vojakov, da ni bilo vërjeti, da bi mu resnica bila, svete kraje nevèrnikom iz rok iztergati. V Palestino pridši se je z egiptovskim sultanom *Kamelom* sicer pogodil in storil pomirje za deset lět; je Jeruzalem in druge svete mesta v oblast dobil, in si v Jeruzalemu kraljevo krono sam na glavo djal; je široko ustil se in glasno oznanoval po vsem kristianskem svetu, kako slavno je zmagal in kako veliko kristianstvu pridobil: ali storjeno pomirje je bilo tako

na svedru, in vsi njegovi pridobki tako negotovi, da papež nazajprid-šega cesarja od izobčenja ni hotel odvezati; temuč še le po velikih prošnjah nemških škofov in knezov, in ko se je cesar u vsih rečeh, ki so izobčenje vzročile, podvreči obljubil, sta se l. 1230 pomirila.

L. 1239, ko je pomirje h koncu šlo, je sopet mnogo plemenitnikov in vitezov, zlasti iz Francozkega v sveto deželco se podalo; ali preveč na svojo hrabrost zaupaje so neprevidno razkropili se in v posamesnih tropah do *Askalona* šli. Tu pa so bili od Turkov zajeti, do kervavega tepeni in mnogi zmed njih vjeti; clo sveto mesto je v turške roke padlo. — Štir leta potem so križarji Jeruzalem sopet v oblast dobili; ali ko *Sale*, egiptovski sultan divje *Karazmide* v pomoč zakliče, je za kristiane strašna ura udarla. *Karazmidi* prideró, po vsej deželi po tolovajsko delajo, razsajajo in požigajo, Jeruzalem v naskoku vzamejo, undotne cerkve obropajo, božji grob razrušijo in vse, kar jim pride v pest, kristiane, Židove in Muhamedane brez milosti podavijo. To se je zgodilo 17. septembra 1244, in od te dobe noter do današnjega dne Jeruzalem ni več v kristianske roke prišel.

6. Ko te žalostne novice v Europo doidejo, je pobožni francozki kralj *Ijudevít IX.* ravno na smertnej postelji ležal. Že mu mislijo kakor merliču oči zatisnuti, ali glej! zaupno mu ternjevo krono Kristusovo na glavo denejo, in kakor bi trenul — kralj svoje oči odpre in križarsko pot obljubi. Ko je ozdravil, so močno prizadeli se, od njegove obljube ga odverniti; ali kralj, namesti pregovoriti se dati, drugih mnogo pregovori, da se ž njim podajo, in oskerbništvo kraljestva svojeje krepostnej materi *Blanki* izročivši se l. 1248 na pot odpravi, tud *Marjeta*, njegova žena po vsej sili gre ž njim. To je bila *šesta križarska vojska*, ktera se je na otoku *Cipru* zbrala, in od ondi, 1500 do 1800 brodov močna proti Egiptu ladjala, zato ker od Egipta je svetelj deželi zmirom naj večja nevarnost žugala.

O začetku so bili križarji srečni in brez boja dobili terdnjavo *Damieto*. Bogaboječi kralj v duhu pokore bos in gologlav v njo pride, in njegova perva pot je bila v cerkvo, Bogu se zahvalit in sv. mašo slišat (31. majnika 1249). V *Damieti* so nekoliko se počili zavolj hude vročine, ali počitek in obilnost jedi in pijače sta križarje omehkužila, in kralj je s tužnim sercom gledati moral, da vse svarjenje nič ne zda, in da niso mogli ne njegovi izgledi ne naj modrejši zakoni njih razvujzdanosti v okom priti. — O jeseni so sopet se naprej podali in proti *Kahiri* se vernili, so sicer veliko prebavali in mnogo

ljudi in konj zgubili, vendar dvakrat zmagali in tabor sovražnikov vplenili. Ali dvakratna zmaga je križarje zelo zelo oslabila; slabi živež, pomanjkanje in velika vročina kužne bolezni vzročijo; vse pešati začne, in ko se nazaj pomikajo, padejo zadnjič (l. 1250) nevěrnikom v pest; kralj *Ijudevít* sam je bil med vjetimi.

Tudi kakor vjetnik, kralj svojega jasnega obraza in terdnega zaupanja v Boga ni zgubil; timveč vedno pripravljen bil, raji terpeti od nevěrnikov naj strašnejše muke, kakor zoper zapovedi božje kaj privoliti. — Po dolgih razgovorih je bil na deset lēt mir storjen, in 800,000 zlatov kralj dati mōral, da je odkupil sebe, svoje brate in vse kristiane, ki so od l. 1229 vjeti bili, tudi mesto *Damiato* je mōral nazaj dati; ali namesti 12,000 vjetnikov jih je samo 400 nazaj dobil; vsi drugi so ali prodani bili ali poklani. — Na to je kralj v Palestino ladjal, in dasiravno ga je njegova mati *Blanka* nadležno prositi pustila, da bi nazaj v svoje kraljestvo prišel, se vendar od svete dežele ni mogel ločiti. Štir lēta še je ondi ostal in mnogo mest na svoje troške vtaboriti dal. Tudi v Jeruzalem bi rad, silno rad bil romal; ali njegovi ljudje vsi so mu odsvetovali, rekoč da Turkom ni zaupati. To mu je grozno težko djalo, in da bi svojej pobožnosti vsaj nekoliko bil vstregel, je spokorno oblečen in postivši se do *Nacareta* potal. — Zdaj pa pride žalostno oznanilo od smerti njegove matere; torej svojega odhoda ni mogel in ni smel više odlagati. Pri *Akonu* na ladijo gre in l. 1254 srečno na Francozko privesla.

7. Močno se je veselilo Francozko ljudstvo, ko je svojega toliko ljubljenege kralja sopet v svojej sredi imelo. Vse je radovalo, samo kralj se občne radosti noče in ne more vdeležiti; njemu namreč žalostno stanje svete dežele pregloboko k sercu gre, sosebno ker glasi od ontod so od dne do dne tužniši prihajali. — L. 1260 je vbijavec *Bendokdar* egiptovskega prestola se polastil. Bil je kervolog, hujši kakor ris, ki ni prizanesil ne sivemu starčeku, ne dojenčeku v krilu milē matere; timveč brez milosti vse podavil, kar mu je od kristianov v kremplje prišlo.

Ko se je po Evropi zvedilo, kako slabo se kristianom na Jutrovem godi, je seer veliko solz prelilo se, in šel je marskdo tu in tam pomagat jim; vendar stiska tam je bila prevelika, tukaj pa nekđajna gorečnost zelo zelo se ohladila. Zategadel se kralj *Ijudevít* spet vzdigne, deržavni zbor v *Parizu* skliče in s ternjevo krono Kristusovo v roki plemenitnike naduši in pregovori, da se ž njim u vojsko zoper nevěr-

nike podajo; in to je bila *sedma in zadnja križarska vojska*. — L. 1270 na ladije gredo; vendar ko do *Sardinskega* otoka pridejo, *Ljudevit* križarje nagovori, da najprej nad nevérnike v *Tunizii* na Afrikanskem bregu mahnejo. Ali tu se je izcimila strašna kuga, ktera je v nekih dneh polovico ljudi vgonobila in pokončala; kralj sam je bil med mrtvimi. Sveto je živel, sveto tud umerl; bil je jeden naj slavniših kraljev, ki so od kedaj na svetu živeli — zasluži vsim kraljem in knezom v izgled postavljen biti. Bil je svetnikom prištet, in cerkva njegov spomin 25. avgusta obhaja.

To je bil žalosten izid poslednje križarske vojske. — Prihodnje léto vesla še *Eduard*, sin angležkega kralja Arha III. s 1000 vojaki v Palestino, in dva tabora pridobi; ali po storjenem desetletnem pomirju se v Europo nazaj oberne. Kmalo potem pa se vzdigne egiptovski sultan *Kelavun*, in začne vojsko zoper kristiane za življenje in smert, jim vzame zaporedom mesta *Antiohio*, *Jope*, *Cesareo*, *Tripoli* itd. in kamor pride, razsaja in dela gerdo in nevsmiljeno, kakor črna živina, dokler jim njegov sin *Katil* poslednje mesto *Akon* vpleni, l. 1291.

8. Križarske vojske so sicer nehale, in po dvestoletnih bojih kristiani v svetej deželi niso ne edne pedi zemlje v lasti imeli; ali toliko veči so bili dušni pridobki. — Izobraženje kristianskih narodov se je visoko dvignulo, vednosti in znanstva čudno se razvile. Narodi so spoznali se in po bratovsko se družiti jeli. Mnogo tisuč sužnih kmetov se je odkupilo, mnogo rogoviležev vkrotilo in kraljeva verhoblast močno se večerčila. Nad vse pa se sveti veličanska zmaga, ktero je véra čez posvetno in samosvojno modrovanje pridobila. Toliko tisuč in tisuč obojega spola je iz ljubezni do svojega Izveličarja zapustilo vse imetje, zapustilo stariše, otroke in domovino; gotovo jim Bog vse obilno povernul je, gotovo so tada se nebesa polnile. — Bili so, kakor sim o začetku rekel, *vitežki in blagi časi kristianstva*.

Papeži *Miklavž IV.*, *Bonifaci VII.* in *Klemen V.* so sicer veliko se poganjali in vse svoje moči napenjali, novo križarsko vojsko na noge spraviti; ali serca kristianov so se vterdile in zdihojanje *Sionske hčere* (Palestine) jih ni moglo več omehčati — sveta dežela je ostala in je še zdaj v rokah nevérnih Turkov.

Med tim, ko je Palestina kristianom bila vzeta in nevérnikom v roke padla, so duhovni sinovi sv. Frančiška Asiskega, *Frančiškani* zvani, v Jeruzalemu in nekotih drugih palestinskih mestih se vselili,

začetno sicer preganjanje terpeli, sčasom vendar svojim čudorednim in ponižnim zadržanjem Turkom toliko se prikupili, da je že sultan *Naser* svojemu namestniku v Jeruzalemu povelje dal, nobenega duhovnika razun Franciškanov tod terpeti. Po tem takem jim je bilo l. 1342 tudi od Rima varstvo vsih svetih krajev, zlasti pa *božjega groba* izročeno, in so ostali njega varhi noter do današnjega dne.

Kdo pa jih je redil? bote vprašali, kdo jim jesti, piti in obleko dal? kdo drugi, kakor Oče nebeški in dobre duše sosebno po Portugalskem in Španskem, ki so jim vsako leto toliko poslale, da so vbogi Francišskani lahko živeli in svoje dolžnosti dopolnovali. Ali časi so preobrnili se, velike prekucije vstale in dnarni dohodki za varhe božjega groba popolno vsahnili. Zategadel so našega prejnega cesara *Ferdinanda I. milega* prosili, da bi jim kaj pomogli; in cesar v svojej milosti so dovolili in ukazali, da se ima leto na leto vsako prvo postno nedeljo pri vsih farnih cerkvah celega cesarstva milošnja nabirati in varhom božjega groba v Jeruzalem poslati. — Zatorej, kedar pride tista nedelja, in slišite iz prižnice oznaniti, da se pobiralo bode za varhe božjega groba v Jeruzalemu, ne vterdite svojih serc, in pomagajte jim kolikor premorete. *Kakor premoreš, bodi vsmiljen. Ako veliko imaš, daj obilno; ako malo imaš, skerbi, da tud malo rad daš. — Milošnja reši vsakega greha in smerti, in ne pusti duše v tmino priti.* Job. 4, 8—11.

Rozman.

II.

VBOGI TKAVEC.

V nekem nastranskem selu na Nemškem, daleč proč od eest in mest, je živel mlad tkavec, ki je bil nad vse krēposten in bogaboječ, ali vendar silno vbožen. Njegova žena, v pobožnosti in dobroserčnosti popolnom možu jednaka, mu je zvesto na roke šla, pridno pomagala, in prejo motala in vila od ranega jutra do poznega večera; ali pri vsem tem sta tako malo si prislužila, da mnogo tednov zaporedoma razun

krompira v oblicah nista ničesar okusila; vendar pri vsej svojej siroččini srečna bila, ker sta živela vun in vun v lepem miru in dobro včest imela.

Oče nebeški jima je dal troje nadepolnih otročičev, ktere sta včestno in z vso skerbjo odgojila, in jim naj lepše nauke in pravila v serce vtisnila. Kdorkoli je k njima došel, jih je bil vesel, in marskdo, ki je mislil brez odloga memo kočē iti, je celo uro ali tudi dve se pomudil; tako mu je dopadlo v družnji tkavca, njegove žene in njunih otročičev.

Polčti enkrat, bilo je že precej pozno na večer, stopi nek berhko oblečen mož v kočō, pozdravi clo prijazno tkavca in njegovo ženo, ter ju lepo prosi, mu ne za zlo vzeti, da jima še tako pozne v noč nepokoj in nadležnost dela. *Grem u Vinice, je rekel, pa pota prav ne včem; ali morem Vas naprositi, da bi me eno uro daleč spremili? Ako greste, mi bote prav prav vstregli, in rad Vas dobro plačam.* Jaderno kakor bi mignul, tkavec iz statev skoči, svojo ponošeno, vendar čedno zakerpano suknjo čez ramo verže, in ptujemu gospodu pot do Vinic kaže.

Grede se pomenkovata od raznoterih reči, od preje in platna, od hudih in dobrih, mirnih in vojsknihi časov. Ptujec je bil jako zgovoren in čudo veliko pripovedati včedel: nagloma pa obstoji, pišalko iz žepa potegne, in tako ojestro zapiska, da vbogemu tkavcu po vsih udih zamergoli, in malo manjka, da se na tla ne zgrudi. Hipoma kakor strela osmero ali desetero tolovajev iz bližne hoste prihruši, se pogovoré s ptujcom, ki je njih vodja bil, in ga za sovet vprašajo, kako bi naj bolje bilo, bogatega mlinara napasti in obropati. — Vodja jih podnaukova, da še to noč se mora zgoditi, in na tkavca pokazavši reče: *„Tukaj, prijatelji! imate novega tovarša, radi ga sprijemite; nekoliko plašen sicer je še, pa se nadjam, da se bo kmalo vdal.“* —

Vbogi tkavec na kolena pade, in pri peterih Jezusovih kervavih ranah za milost prosi, ali čelovodja nabasan samokres na persi mu nastavši se strašno zadere: *Ali z nami idi, ali umri;*“ po čemur ga dva tolovaja v srčdo vzameta in seboj vlečeta. Blizo polnoči do mlina pridejo, vrata zlomijo in se v hišo vdrō; vbogi tkavec pa in tolovajev jeden morata na straži stati. Ali mčera njih pregreh je bila že do verha polna; čelovodja, tkavca in nekoliko drugih so zasačili, ostali pa ušli.

Med tim je pa vboga žena doma strašno noč imela; od ure do ure se svojega moža nadja, od ure do ure njena skerb naraša; ko pa

zjutra mlado sonce skoz lišno oknice poluka, in moža le ni nazaj, ne vē kaj početi; sosedi ga sicer iskat gredo, ali ne blizo ne daleč ni sleda od njega. Žena pa tarnja, joka, zdiha, stoka; reva ne vē, da naj hujše še jo čaka — k večeru še le se je po selu razglasilo, da tolovaji so nad mlin udarli, da je bil tkavec zraven, bil s čelovodjem vred vjet, in sedaj v težkej ječi svoje kazni čaka.

Žena slišati to žalostno novico, se ne da več doma prideržati, svoje otroke sosedi izroči, in se brez pomude na pot poda v mesto, v katerem je mož zapert sedel. Do sodnika pridši mu natanko in n drobno vse povē, kar je vedla, in ga kleče in pri živem Bogu prosi, da bi njenega moža oprostil in iz ječe spustil. Ali sodnik, dasiravno je bil dober in vsmiljen gospod, vendar njene prošnje ne more in ne smē vslišati; ji reče, da se mora vse po postavi preiskati, in samo toliko dovoli, da smē k možu v ječo iti. — Kaj se je sedaj v ječi godilo, ni lahko popisati ali povēdati. Obedva, mož in žena, na ves glas jokata, in Boga vsegavēdnega v pomoč kličeta; dokler mož svojo ženo tolažiti začne, da bi ne obupala, marveč terdno na Boga se zanesla, kateri jima gotovo v tej hudej stiski svoje pomoči ne bo odrekel. *Res je, je djal, nisim prav storil, da sim s tolovaji šel, bolj prav bi menda storil bil, ko bi se bil vstreliti pustil; ali Bog je moja priča, da sim le iz ljubezni do tebe in do najnih otročičev se smerti bal, in vedno mislil, da Bog, ki za mojo nedolžnost vē, me bo iz te hude zadrege otel.* Potem se sopet ločiti morata, in žena k svojim otrokom verne, vendar ga še večkrat obiskat pride, in kolikorkrat se snideta, se vzajemno z Bogom in previdnostjo njegovo tolažita.

Med tim so oblaki njune nesreče čedalje protivniši prihajali, gosposka je zavolj pogostnih morov, ropov in tatvin kazenske postave poojstrila, in po tih je vbogi tkavec, ker so ga med tolovaji zasačili, svoje življenje bil zapadel. Naj hujše za njega pa je bilo, da so tolovaji med seboj si besedo dali, tkavca na vislice pripraviti, naj velja kar rado, in zategadel se vse prej pomenili, kaj in kako bodo pri sodniškem preiskovanju govorili. Čelovodja je naznanil, da je tkavec že mnogih ropov se vdeležil, je clo kraje dostavil, kdor da je zraven bil; in kakor on so tudi vsi drugi govorili. Kolikorkrat tedaj je sodnik vse skup zaslišal, so tolovaji vselej tako jo sukati znali in toliko vĕrjetno govorili, da so vbogega tkavca popolno ognusili in potlačili, da! tako so bili prederzni, da so ga brez ovinkov vprašali, ali se ne boji

Boga, ker se tako debelo laže? — Tako se je motalo od zaslišbe do zaslišbe, in vbogi nedolžnik družiga zagovornika nima, kot svoje solze.

Naposled, ko je bilo vse potrebno že preiskano in dognano, sodnja sodbo sklene in odloči, da najprej se ima tkavec obesiti, drugi tolovaji pa morajo zraven stati, in potem po versti vsi na vislicah smert storiti. Na to sodbo kralju predpolažé, in ker jo tudi on podpiše, je vjetnikom naznanjeno, da v treh dneh bodo k smerti peljani. — Komej se ta nesrečna sodba po okolicah okrog razglasi, vse klaverno in žalostno postane; kajti vsak je bil prepričan, da tkavec je nedolžen, in se gotovo družega ni pregrešil, razun da je s tolovaji šel.

Gospod fajmošter ga mnogokrat obiskat gredo, in ga vselej, kakor si vsakdo sam lahko misli, v naj žalostnišem stanu najdejo, tako da so bali se, da bi obupal; zategadel molijo ž njim in ga tolažijo in vkrepčevajo, dokler je mirniši postal in se u voljo nebeškega Očeta vdal. — Njegova žena pa vsa v solzah na ves glas vpije, in Boga in ljudi za milost prosi; ko pa vidi, da od nobene strani ni rešenja, leti ravno taka, kakoršna je bila, bosa in gologlava na kraljevi dvor pred kraljico, njo za pomoč prosit. Na kraljevem dvoru so ravno pri jedi bili, se pomenkovali od enega kmeta, kojega so po nedolžnem ob glavo djali; in o tej priložnosti je nekdo pripovedoval tudi od vbogega tkavca, od kterega vse ljudstvo terdi, da je nedolžen, dokler kralj sam silno nemiren v svojem sercu postane.

Kraljica, ktera je bila jako priljudna in dobra gospa, vbogo tkavko prijazno spréjme, in se po njenem jasnem očesu in njenih nehinavskih besedah hitro prepriča, da nje mož je nedolžen; zategadel jo za roko prejme in h kralju pelje, kteri je ravno tako naglo previdil, da tu bi se vtegnila strašna krivica zgoditi, in je s solznimi očmi ženo potolažil, rekoč: *Ljuba žena! ne bojte se; vaš mož bo pri življenju ostal, in zdajci bodem enega poslal, kteri bo moje povelje do sodnije nesel.* — Bil je pa tudi zadnji čas; kajti že je večerilo se, in drugo jutro ob devetih bi bil imel nesrečnik na sramotnem kolu viseti, in do sodnije je bilo deset dobrih ur za jezdit.

Na to je žena od veselja vsa v nebesih, in sto in stokrat zahvalivši se za toliko milosti se sopet verne in do svojega moža hiti; ali komej dve uri daleč pride, obnemaga in ne more daleč, dokler se toliko počije, da drugo dopoldne v mesto dospé. — Sluga pa, ki je kraljevo pismo nosil, je iz konja padel in si nogo spehnil, da ni dalje mogel. K sreči je bila pošta blizo, poštnar je oprostivno pismo hi-

treje ko je mogel, po svojem hlapcu dalej poslal, vendar pismo pri vsem tem toliko zakasnilo, da ni o pravem času na mesto prišlo, in kaj se zgodi? — Ura devet odbije, mertvaški zvon žalostno zaklenka, in vbogi tkavec, spremljen od gospoda fajmoštra, nastopi svoj zadnji pot. Za njim koračijo čelovodja tolovajev, njegovi tovarši in truma vojakov z nabitimi pukšami, in nesošteta množica ljudstva iz mesta in bližne okolice jih obsuje.

Ves vdan u voljo božjo tkavec tiho moli, z molekom (paternoštrom) v roki; vodja tolovajev pa vun in vun svoje oko v njega vpira, pazljivo in ojstro, kakor da bi ga bil prestreliti hotel. Na morišče pridši, rabeljni tkaveca obstopijo, zvežejo in ga ravno na vislice potegnuti mislijo, ko pridirja hlapec, z velikim pismom od daleč že mahaje, in ga sodniku izroči. Sodnik pismo naglo odterga, čita in od veselja ves osupnjen zavpije: „*Tkavec je prost, kralj so mu kazen spregledali.*“ Ljudstvo pa slišati to veselo novico, z jednim glasom uka in vpije, in se raduje in z rokami ploska, in s rutami maha in klobuke kviško meče, in veselja ni konca ne kraja — ali na drugej strani se je druga godila.

Kakor bi ga bila strela zadela, čelovodja tolovajev ostermi in se dolgo ne zavě, potem pa sodnika poprosi, dovoliti mu, da bi nekoje besede do ljudstva govoril; in ko mu dovoli, se na mertvaški oder vstavi, množici z rokoj mignivši, da bi vtihnuti hotla. Vse osupne, vse poslušna, vse je tiho, da lahko bi slišal bil travo rasti; in on začne z močnim glasom: „*Resnično da je Bog, in ti Bog je pravičen! — tega jaz dosihmal nisim věrval, zategadel tudi ne bal in sim hudo na hudo nakladal. Mnogokrat vendar sim v take okolnosti prišel, da se je dozdevalo mi, Bog bi le vtegnul biti in svet vladati. Tega tedaj gotovo prepričati se, sim si mislil, ako kakega popolno nedolžnega človeka med našo derhal vtisnem in prisilim, vdeležiti se vsih naših hudodel, gotovo bi pravični Bog, ako v resnici biva, ne pripustil, da bi kak nedolžnik z nami razbojniki jednako kazen terpel; timveč bi ga rešiti moral, kar je tud storil — kajti na ves glas vam povem: tkavec je popolno nedolžen, pošten in pravičen mož. Ž njim sim Boga skušal, in Bog ga je rešil; zatorej še enkrat izustim: V resnici da je Bog, in ti Bog je pravičen!*“ — To izgovorivši je prosil, da bi ga hotli sopet v ječo peljati, ker še marsikaj na věsti, in mnogo važnega povědati ima. „*Potem, je dostavil, se smerti ne branim, ker vēm, da jo desetkrat že sim zaslužil.*“ Vslěd te njegove prošnje so jih sopet u verige vkleenili, njega in njegove tovarše, in nažaj v ječo peljali.

Med tim so tkavca, ki je bil že silno oslabeled, nekoliko poživili in okrevali; ali komaj tri ali štir stopinjice stori, ga popade mnogo mladenčev, na svoje rame zadene in v mesto zanese, ob tem ko drugi za njega dnar nabirajo in precej nad sto goldinarjev dobé. Vsréd pa ko se to godi, tkavka iz pota v mesto doide, in viditi veliko množico kako se tere, in slišati vriš in krik ljudstva, in naposléd vgledati svojega moža, kojega z veselim vpitjem, da tkavec je prost, da je nedolžen, na ramah nesejo, sama ne vé, ali je sanja ali resnica, in malo manjka da v omedlevco ne pade.

Poslednjič ga vendar pričaka; ali veselje, ki sta ga imela tkavec in žena njegova, ko sta snidila se, človek popisati ne more, to se le misliti da. Mestnjani so jima zalo gostijo napravili, in potem v kočii na dom ju peljali; bila sta pa tudi oba od žalosti in terpenja tako oslabljeni, da skoraj nista hoditi mogla. Doma sta sopet pridno se dela prijala, z dnarjem, kojega sta dobila od dobrih ljudi, si dobro pomogla, in očitno je Bog ju blagoslovil.

Tota dogodba se je l. 1788 v resnici naključila, in nam jasno dokaže, da Bog nedolžnost sicer skuša, vendar pomandrati ali zadaviti jo ne pripusti. „*Mlad sim bil in se postaral, govori prerok David, ali pravičnega nisim videl zapuščenega, in njegovega zaroda ne za kruhom hoditi.*“ Psalm. 36, 25.

Rozman.

III.

VEČERNA MOLITVA SMERTI REŠI.

Bilo je leta 1620, ko je nek bogat žlahen mladerč po dokončanih šolskih praznikih iz Firenze v Rim potoval, v undotnih visokih šolah više se izurit in svojo glavo izbistrit. Grede se enega dne pri svojej žlahi nekoliko predolgo zamudi, tako da ga je noč obšla, napreden v mesto pride, ter je primoran bil, svojim slugom vred prenočiti v samotnej gostivnici, kder so ga clo prijazno sprijeli, dobro gostili, in njemu svojo, in strežaju svojo spavno sobo odkazali.

V spavnico stopivši se hitro sleče; kajti je silno truden bil, in že misli luč vgasnuti in v posteljo se vleči, kar se spomni, da svoje večerne molitve ni še opravil, in huda vojska v njem vstane. Od ene strani ga dremotee sili in mehkužnost nagovarja. *Ne bodi aboten, mu veli, kaj si boš za to vestil? Bog ti ne bo tako za zlo vzela, ako enkrat bres molitve ležat greš, in kar danes zamudiš, vsaj lahko jutro nadomestiš.* Od druge strani pa mu angelj varh prigovarja in milo ga svari: *Ne daj se zmotiti, svojo molitvo odlagati na jutro, ker ne veš, ali jutro še živel boš ali ne; in ako ravno si močno spehan, enmalo vendar lahko moliš.* — Naj pa bo, končno sam pri sebi reče, in pokleknivši začne moliti in svojo vest izpraševati. In glej! zdaj mu tudi na misel pride, kar so mu oče, ko se je od njih poslovil, tako živo priporočili; namreč da, ako v nepoznanih kerčmah prenoči, naj ne gre prej ležat, dokler po spavnici vsega orodja dobro ne ogleda. Zategadel vzame luč in po sobi gleda, gleda na levo in desno, gleda na strop in tla, in na zadnje tudi pod postelnjak, in oh in joj! kaj najde? — mertvo človeško truplo, kteremu je glava sekiroj na dvoje razklana bila.

Kaka groza ga pri tem pogledu obide, si vsakdo sam lahko misli. Smertne britkosti ga sprehajajo, in rad bi pomogel si in življenje otel, pa ne vè kako; kamor svoje oko oberne, nikjer ni izhoda, nikjer iskricice upa ne. Pri oknu doli je mislil skočiti, ali visočina je bila tolika, da na drobne kosce bi se bil razcepil; strežaja svojega je menil v pomoč zaklicati, ali kaj? ko bi tolovaji slišali — brez dvombe bi prederli in ga vsmertili. V tej strašni stiski mu um zastane, nevedši na svoje kolena pade, in tiho joka in zdihuje, in gleda in meži, dokler sopet moliti začne in oči in roke k nebesom povzdiguje. Ko pa tako kviško v strop svoje oči vpira, se mu na enkrat zabliši, da stropnice so rahle, in na posteljo stopivši in z rokoj tipaje se kmalo prepriča, da se toliko zmečiti dajo, da bi se človek vsréd njih brez težave na dilje splazil.

To zvediti se močno oveseli, kerv po žilah se mu spet razgreje in kakor boječ prej je bil, tako pogumen je zdaj postal. Previdši, da ga tolovaji, ako ga v sobi ne najdejo, dalej iskali bodo, potegne zamorjeno truplo spod postelnjaka, mu zveže razklano glavo kolikor naglo more, mu svojo pocelo čez potegne, ga v posteljo dene, skerbljivo odene in mu obraz proti steni zaoberne. Na to svoje oblačila in vse svoje imetje na mizo položi, luč vgasne, in Bogu in Marii devici

se priporočivši stopnice razrine, in smuk! je bil na diljah. Komaj je bil gor, komaj stropnice poravna, mu na ušesa prileti strašen krik, in prec potem je vse tiho bilo — bil je zadni klic njegovega strežaja, kojega so razbojniki zamorili. Šel je u večnost, hitro kakor se z očmi trene; blagor mu ako je v gnadi božji bil! gorje pa, ako vësti ni čiste imel, brez milosti je bil pogubljen!

Ne dolgo potem sliši, kako vbijavci tud proti njegovej sobi stopajo, pri vratih nekoliko postojé in poslušajo, in prepričani da je znotraj vse tiho, sodijo da mladenč gotovo že terdo spi; torej previdno vrata odpro, in dva se po perstih postelji bližata. Jeden z borno lučjo sveti, drugi pa na odeto mrtvo truplo tako krepko sekiroj mahne, da mu glavo razplati. *No, reče glasno, ti je dosti dobil, on ne bo več trave tlačil.* — Željéno na to pograbitá, kar na mizi najdetá, torbico in obleko, in meni nič tebi nič pri vratih odideta.

Mladenč ki je med tim pod strehó čepel, tiho kakor bi mu sapa zastala bila, in skoz špranje z lastnimi očmi vse dogodilo vidil, zdaj sicer nekoliko ložeje diha, hvali Boga, Mario in svojega angelja varha in najsvetejše obljube dela; ali nevarnost za njega je še zmirom velika bila. *Kaj ba jutro zgodaj, si misli, ko vbijavci pridejo in spoznajo, da niso dveh vsmertili, timveč samo jednega? kamo se hočem skriti, da me nihče ne vgléda? kako iz te tolovajske jame, kako iz krempljev tih hudobnežev se oteti?* — in spet jame plašiti se in tarnjavati. Bog vendar, ki ga je dosihmal tako srečno obvarval, ga tud zdaj ni zapustil; ga pokrepčal in toliko tolaža mu v serce vlil, da je težko sicer, vendar precej mirno juternega svita pričakoval.

Kakor hitro pa juterna zarja napoči, brez pomude verh strehe spleza, na bližno cesto svoje oči vpira, in resnično! kmalo zapazi dolgo rajdo služavnikov Pizanskega nadškofa, od kterih je že včeraj slišal da priti imajo, in vedno bližej gostivne hiše pridejo. Zdaj stegne svoje roke proti njim, zdaj jim miga in vsakoverstne znamuja daja; (kajti glasno vpiti se ni upal) oni pa mënivši da je kak mutec ali bedak, se mu smeje — svoj pot naprej gredo. Čez nekaj časa zagleda novo trumo popotnikov, nadškof sami so pri njih. Komaj ti zagledajo mladenča na strehi čepečega, kako z rokami miga, kako jih sklepa in stega, berž svojim ljudem ukažejo mu pomagat iditi in ga iz strehe spraviti.

Mladenč iz strehe pridši se na kolena verže, hvali Boga in vse svetnike, se zahvali tud nadškofu in ljudem njegovim, in ves ginjen od

veselja v bližno mesto *Viterbo* maha, svojeji žlahti pripovedat v kakej nevarnosti da je bil in kako čudovito rešen, pa tudi terdno sklene, nikdar v svojem življenju, ne zjutraj ne zvečer molitve opustiti. — Taki sklep tudi mi storimo; molimo zjutraj ko vstanemo, zvečer ko ležat gremo, in ako smo trudni, spehani ali z delom preobloženi, in nam časa pomanjkjuje navadne molitve vse opraviti, pa molimo vsaj kaj malega, ali to malo prav dobro in pobožno. Bog pa bo svojega angelja nam poslal, ki nas varoval bude ne le pred tolovaji, timveč pred vsim dušnim zalezovanjem.

Rozman.

IV.

SPOŠTUJ OČETA IN MATER SVOJO!

„Kdor svojega očeta hudo pogleda in svojo mater žali, naj mu krokerji oči izkljujejo in ga mladi orli za potokom požró“, pravi sveti Duh, in vsakdanja skušnja nas uči, da se otrokom nikdar dobro ne godi, kateri svojih starišev lepo nimajo. Ali otroci, žalibog! to strašno resnico le malo obrajtajo, imajo oči, pa ne vidijo, ušeta, pa ne čujejo; serce nekterih mlajšev je terdo ko skala, kojoj tudi kladvo božje besede ne prebije. Takim naj nazoča prigodba naših dni in našega kraja na kamnito serce pokluka, nehvaležne otroke izdrami in prevedri, ako jih še ni clo Bog zapustil.

U veselih slovenskih goricaeh blizo Drave je imel mesar N. v mali vesi župnie sv. P. hudobnega sina, kojega je slaba mati tako hudo razvađila, da se ni Boga ne ljudi bal, marveč je živel po spačeni svojovolji, ves razujzdan, ne ko kristian, ampak po šegi onih, ki Boga ne znajo, ali ga spoznati nočejo. Več let že ni svete velike noči obhajal, ni šel k spovedi, ne k svetemu obhajilu, ter je očitno zvedočil, da on Boga nima očeta, ki sveto cerkvo svojo mater ne spoštuje, in zaničuje cerkvene zapovedi. Njegov [dušni pastir so ga večkrat posvarili in prav lepo podučili; razjokal se je, pa poboljšal se ni, kajti ga stariši niso v strahu imeli, ter mu vse dovolili,

da se je tudi nad njimi prisloviča dopolnila: „Kakovi stariši, takovi otroci.“ Jabelko ne pade daleko od jablane.

Ker pa nista oče in mati svojemu sinu straha dala, jima je odrašen sin v zasluženno kazen, strah in žalost pripravljaj, po besedah sv. pisma, ki pravi: „Imaš sinov, podučí jih in všibvaj v mladosti njihov vrat. — Konja boš težko vodil, kterege prej okrotí nisi; nezrejen sin ostane divjak.“ V slabe tovaršije zahajal, z razujzdanim ženstvom se znanil, pijančeval in cele noči vlačil se je. Stariši so mu tako dolgo skoz perste gledali, da je njihovemu strahu odrastil, ter prirastel kervava šiba očetu in materi. Česar mu niso sami dali, je pa posilom vzel, ter začel živeti, kakor divji lovec, od samega hudega najét.

Imeli so neko samotno bajtico ali kočó, v kojoj so zahajali, pili in gonili, česar bi ziniti ne bilo prav. Take kočure so pribežaljše razpušenih samic in prihajališče zgubljenih sinov, strašno seminišče nesramnih pregreh in žalostno porodišče nesrečnih otrok. Soseska, ktera take pregrešne zahajavnice terpi, si živo Sodomo zaredi, nedolžnosti mertvaško jamo izkople in mladini peklenske dvuri na stožanje odpre. Nepoštene kerčme so perve, zahajavne bajte pa druge vrata v časno in večno pogubo.

Bilo je leta 1846 veliko dobrega vina, prav vesela in lepa jesen, v koji so vino dobro prodajali in po železnici iz Maribora toliko odajali, da so polni sodje vina na kolodvoru ležali, čakaje na prostor se v ptuje kraje prepeljati.

Bilo je v nedelo večer, in hudoben sin gre nad očeta, naj mu ključ do vina da, kajti hoče s tovaršmi pit iti. Oče mu noče ključa dati, ter mu pijančevanje očita; hudoben sin pa roko nad očeta stegne, ga tako dolgo vije in davi, da mu ključ vzame, in po vina gre. Osem bokalov ga tisto noč v bližni bajti popijejo, on, njegova in pa ravno tak zrel tovarš, kajti se zrelí hitro najdejo, in hitro zvejo, kde so doma.

V ponedlek jutro gresta obdva vsa pijana in zaspana v Maribor na delo, in se še sodov vina lotita, ki so na kolodvoru ležali. Zima se je bližala in ravno so verli most čez Dravo černili in smolili, ter delavcom debelo plačevali. Vsaki mazovec je platnen jopič oblekel, naj bi si srajce ne zamazal; tudi naš pivče tako halo obleče že vso počernjeno, in gre na Dravo most smolit, da se je ravno od same pijanosti opotekal. „Varuj se, da v Dravo ne padeš“, mu je nekdo sodelavcov djal, „kajti si pijan!“ „Pojdi rakom žvižgat!“ mu pijanče

zabeseduje, po dili na Dravo stopi, se prekuene, v globočino šterbunkne, in ni ga bilo. — Njegovi domači zvejo zgublenga sina žalosten konec, išejo mertvega po Dravi doli, po Dravi gori, ali ga ne najdejo. Radi bi zdaj za mertvim opravila deržali, ki niso za živega nobene skerbi imeli, ali duhovski pastir so starišem djali: „Kakor je živel, tako je umerl; dokler se merlič ne najde, mu tudi mertvaško opravilo ne gre. Bodi Bog njemu milostiv, pa tudi starišem, koji ga niso lepše izredili.“

Minula je zima, vigred se ozeleni, potoplenega sina ni bilo še sluha ne duha. Pastirji za Dravoj živino pasejo, ter zapazijo v sredi Drave, ktera je bila vpadla, kup peska ali proda, na kojem se je strašno veliko krokarjev snulo in hrup gnalo, da je bilo daleč krog ljudi groza. Spravijo se na pesek pogledat, kaj bi to bilo, ter najdejo mertvo truplo, na pol zasuto; le glavo in persi iz broda moli; pa oči so krokarji izpikali in možgane so vranovi izkluvali; razmesarjeno obličje ni bilo človeku podobno; le po platneni, počernjeni kikli so sodili, da bi vtegnil uni delavec biti, kteri je pri Mariborskem mostu v Dravo padel, kakor je bilo preteklo jesen oklicano. Kdo bo nesrečnika izkôpal? Kdo merliča v blagoslovljeno zemljo shranil? Na desni strani Drave se ga bojé, na levi strani se ga branijo, v sredi Drave se pustiti ne smé? Podravlani verv potegnejo od ednega brega do družega in méra pokaže, da je bližej desne strani. Izkoplejo merliča, ter po žlahto pošlejo, naj dojde na pogrèb. Stariši pridejo, žlahta se znide, pa videti obraz tako neznanó razkljuvan, jim za omedleti slabo prihaja. — Bog je pravičen in resničen; in kar so stariši otrokom predobri, za toliko ojstrejši jih Bog pokori, hudobne otroke, pa slabe stariše tudi. Prekleta je roka, ktera se stegne nad svojega očeta ali mater; in *kdor svoje stariše preklinja, njemu luč vgasne v naj hujših tminah.*

Slomšek.

V.

NE VOZI OB NEDELAH!

Blizo Sotle v lepem vinskem kraju je imel premožen mož z vinom veliko kupčijo na Koroško in zgorno Štajarsko. Poleti 1852 naloži vina dva voza, pripreže u vsakega po tri verle konje, da eden voz svojemu hlapcu, naj ga na gorno Štajarsko vleče, drug voz pa svojemu sinu, da ga na Koroško prodajat popelja. Vse lepo je skerbem gospodar hlapcu in sinu naročil, po kakej ceni imata vino dajati, v katerih tabernah vino ponuditi, katerim kerčmarjem se oglasiti in stare dolge na vinu poterjati, le edno jima je pozabil naročiti, ktira je v naših časih voznikom na cesti naj bolj potrebna: Spomni se, da boš praznike praznoval in posvečeval, kakor nam 3. božja, in 1. cerkvena zapoved veli. Vozniki namreč naših dni in krajev so te dve zapovedi celo vtajili; in dokler Turki svoj petek, in Židovi svojo saboto ojstro praznujejo, vozijo brez vsega strahu božjega naši vozniki, hlapci in gospodarji vse nedele in zapovedane praznike od svita do terdega mraka za plačilo in v svoj časen dobiček, naj si bo železo, vino, žito ali kako drugo kupčarsko blago, kradejo Bogu posvečeno nedelo, ljubi delavni živini počitek, svoji duši službo božjo, in pozabijo, da jim je njih ob praznikih pregrešno zaslužen dnar v pogubljenje. Zato se pa tudi tako rado in toliko nesreče na cesti ravno ob nedelah in praznikih pripeti, kakor ravno temu nesrečnemu sinu, kterega je oče na Koroško z vinom poslal.

Sveta nedela je bila; ali je kaj pri sveti maši bil, se ne vë; le toliko se je zvedelo, da je že zarano pred poldne k Dravi na brod pripeljal, in se z brodnikom hudo prepiral, namesto Bogu služiti, kakor je ob nedelah vsakega kristiana dolžnost. V Dravberskem terzi postoji, in svoje tri konje priprežene na česti pusti, ter gre v kerčme vino ponujat; kar je ojstro prepovedano, ker se konji lahko splašijo, uidejo,

zvernejo, ali kako drugo nesrečo včinijo. Ljudobrani (genzdarni) konje brez človeka videti, k vozu pristopijo, in mladega vinoproda za dva goldinara v srebrni kaznijo. Hudo se je voznik nad ljudobrani togotil, jezil in preklinjal, da si je bila ravno sveta nedela. V svoji jezi tri masele vina popije, in kadar konje nakermi in napoji, nadevan voz vina za Dravo po veliki cesti dalej pelja. — Tak edna pregreha drugi roko podaja; in v posvetno zamišlen človek ne vé, da ga nesreča že za pete derži, kakor nesrečnega voznika.

Sred večerke je bilo, in sonce silo vroče pripekalo, ter se vperalo v postranske gore, koje po levem bregu Drave stoje. Mlad vinoprodaj nekoliko truden od vina, nekoliko od jeze, pa tudi shojen se na polne sode vsede in na vozu zadremle; in vekše nevaršine ni, kakor če voznik na vozu spi, neumna živina pa svoj pot hodi. Po lepi Gorenski ravnini je lahko mirno spal, ali ko se cesta navdol oberne, nihče težkega voza ne zavre, konjev nobeden ne vodi, in voža začne proti globokem potoku leteti. Konjem vpreženim pretežko hodi voz zadržati, torej nekoliko v stran vkrenejo; voz se zverne ravno na mostu, polni sodi na ozid lopijo, se razbijejo in iz treh polovnikov vino izteče; nesrečen človek se prekuene iz vrh voza čez zid, v globočino potoka lopi, voz iz zida kamnito ploščo odruši, ktera mu na persi pade in ga na priči vbije. Glejte dobička ob nedeli žalosten konec! —

Hlapčič od daleč nesrečo vglada, in v bližno gostivnico ljudi klicat hiti. Hlapci priletijo, vidijo za cestoj voz ležati in po cesti vino teči, ki daleč krog diši. Trije konji se vpreženi žalostno ozirajo, ker voznika zravno ni. Najdejo mladega štajarca v globočini pod mostom ležati mertvega. Bližni duhovnik prihitijo ga v posledno sveto olje djat; ali ni bilo nobenega znamenja občuti; brez svetih zakramentov je umerl. Serce je v njem počilo; in mlad je moral pod zemljo.

Ker so ljudje vinoproda dobro poznali, so hitro po očeta pisali. Oče pride, strašno joka in po sinu žaluje, rekoč: „Kaj vino! naj bi bilo isteklo; naj bi tudi konjev konec bil, da bi še le bil moj najboljši sin živ!“ Ali očeta milo zdihovanje nesrečnega sina ni obudilo; za majhen dobiček, ki ga je ob nedeli iskal, kolika škoda, kolika nesreča! Tako krivičen dobiček nikolj dobrega ne prinese. Krajcar v nedelo pridobiš, goldinar boš pa zgubil, lahko tudi dušo pogubil, — tak dobiček obderžiš. — Oče da križ na mesti nesreče postaviti, naložen voz in tudi konje namalati ljudem v žalosten spomin, kako strašno

smert je storil njegov sin ravno v sveto nedelo popoldne. Na to podobno žalosti bi se pa naj zapisale svete besede, koje sam Bog govori: „Šest dni delaj in vse svoje dela opravi; ali sedmi dan je nedela Gospoda tvojega Boga: tisti dan, nič ne delaj, ne ti, ne tvoj sin, ne tvoja hčer, ne tvoj hlapec, ne tvoja dekla, ne tvoja živina. II. Mojz. 20, 9 — 10. Posvečujte mojo nedelo, in ona vam bodi sveta; kateri jo bo prestopil, bo umorjen.“ II. Mojz. 21, 14.

Slomšek.

VI.

PLESA STRAŠNA KAZEN.

Zunaj P. mesta na desnem bregu pred mostom za Dravoj je stala zidana gostivnica, ktera je slabo slovela, kajti so radi raspuščeni ljudi v njo zahajali. Po dve prešerne točarice je kerčmar imel, kakor dve limance vsem malopridnim dečkom in prešestnikom nastavlene, na kojih se je mnogoter možki spoteknil, mnogoteri tudi ovisel, svoje dnarje zapil in svoje poštenje zgubil. Pogosto je tudi kerčmar godce najel, in svetejša ko je bila nedela ali praznik, rajši je ples ali raj naredil, sebi in peklu v dobiček. — Take gostivnice in pa peklenške jame, iz kojih gladka cesta v pogublenje vleče; veliko jih je, posebno mladih ljudi, kateri po njej hodijo. Bog scer dolgo prizanaša, ali mera prizanesljivosti božje doteče, in pravičen Bog za del edne take pregrešne hiše cele soseske in dežele vdari, ki take berloge razbojnikov med seboj terpé.

Bilo je ravno na vsih Svetnikov leta 1851. Silo veliko snega je že gore pokrivalo, kar jame topel jug vleči, megle gnati in sneg po snežnikih kopneti. Strašno slapovje se je jelo iz planin valiti, vse suhe so bile vode zverhane, vse reke so se razlile, in vse ravnine plavale, da je bila groza. Slapi so celo hrame, vesi in sela spodnesli, cele strehe, stene, clo hlevi in bajte so po Dravi plavale, z ljudmi vred; kateri so skoz okna v pomoč klicali in ljudem roke naprod molili. To je grozovitna povodnja, da nje nihče tolike ne pomni. Naj hujše je voda rastla na vsih svetnikov zvečer, ponoči in pa na vsih věrnih duš dan.

Milo so peli zvonovi v P . . mesti in okrog pri vsih cerkvah, pomniti rajnih mertvih, kateri še naše pomoči potrebujejo. Po vsih keršanskih hišah so za rajne mertve molili, v gostivnici pred mostom so pa plesali, da se je vse kadilo; — pa tudi šiba božja — povodnj je rastla. Ljudobranov eden prihiti v gostivnico ljudem povedat, naj ples vstavijo in se razidejo, kajti voda silo raste. Ali točarka moža ošabno zaverne, rekoč: „Ako voda v spodno hišo priteče, bomo pa v zgornji tancali (rajali).“ Zvonovi milo kličejo, valovi grozovito hrušijo, v kerčmi na raji pa dobrovoljci toliko trušijo, da ne čujejo zvonov, ne valov, kateri so jim že krez prag silili. Ljudobran pride drugokrat klicat, naj vtihnejo in izbeže; povodnja je tolika, da bo lahko vso gostivnico poderla. „Moja hiša je terdno zidana, in se ne bo poderla!“ veli oštir; „fantje le jo dajte in brez skerbi dobre volje bodite.“ Razujzdano rajajo, s petami v tla treskajo, ukajo in svoje sučejo, smert po steni nad nje leze, in jih naglo zasači. Grozovito gromenje vstane, godeci potihnejo, dobrovoljce smerten strah obleti. Radi bi bežali, pa je prepozno. Gostivnica shruje, streha odplava, in okolj sedem oseb se vtopi, kojih ni bilo sluha ne duha. Ko se je voda vtekla, najdejo truplo točarice za vratmi zasuto, pa brez glave; o podertii je ji glavo odtergalo, in odneslo, kajti je glava prešernice bila nastava mladenčem in malopridnim možem.

Groza je ljudi obhajala, kateri so memo gredé groblo nekdamne gostivnice gledali. Globoka jama je v sredi zidovja bila s prodom zasuta, iz kterega so gole stene večidel poderte žalostno gledale, in dokler je sosedova hiša na bolj nevarnej strugi srečno ostala, je pobrala povodnja gostivnico in nje prebivavce. Lehko bi na to podertino besede zapisal, koje Bog po preroki Ezechielu govori: „Ker ste z rokami ploskali in z nogami vdarjali, sim vas s svojo rokoj vdaril in zaterl.“

Ciringer.

VII.

NE PREŠESTVAJ!

Mina je bila v bogega črevlarju hči, ki je clo zgodaj pot poštenja zapustila, in grehom in hudobijam v kremplje prišla. Že v svojem šestnajstem letu se je vlačiti jela z nekim capinom, ki je zlate grade ji obetal in široke nista delal; in ona, žalibože! mu je verjela, dasiravno je bil gol berač in javalno dobre srajce v svojem premoženju imel. K sreči so ga med vojake uverstili, in Mina je začela lepše živeti, se poboljšala in ničesa slabega ni bilo slišati od nje; tako da je pri tju deh sopet v dobro ime prišla, in postala žena nekega kovača, s katerim je poldrugo leto v miru in zastopnosti živela. Ali ložje menda je ogenj v strehi pogasiti, kakor v sereu, kterege se nečistost loti; tega pričra nani je Mina, mlada kovačica.

Malo nad poldrugo leto, od kar je omožena, pride vojak sopet danó, in znabiti ni štirnajst dni preteklo, ko sta vnovič se shajati in potepati jela. Mož viditi svojo ženo, kako se kluti po slabih potih, se vnevoli in jezi, jo prosi in opominja in svari in krega in tepe; ali vse zastonj. Kedar konj enkrat zdivja, razterga tujdo in vajet, potere koleša in voz, in mnogokrat clo voznika vsmeriti: tako tudi clovek, kterege divja strast v pest dobi, ne porajta ne svarov ne opominov, ne poslušna ne prošenj ne naukov in se ne boji ne Boga ne pekla. Mina namesto spanetvati se, je čedalje globeje v makužo svojih grehov se pogreznila, in sčasom toliko se spozabila, da je svojim potepuhom vred peklenski sklep storila, svojega moža zamoriti.

Mož je imel navado, leto na leto na božji pot iti k nekej cerkvi, kamor je bilo blizo tri ure hoda. Pot tistod je bil na mnogih krajih silno tesen; na enej strani se je sterm hrib kopičil, na drugej pa bistra voda derla, in sklenila sta, na tem potu ga napasti in vbiti. K svojej nesreči je mož že en teden prej povēdal, kedaj da bo šel in svojej ženi rekel, da bi ga spremila; po tem takem sta lahko se pomēnila in osnovala, kakor se jima je naj bolje zdelo.

V nedeljo zjutraj zgodaj kovač vstane in njegova žena ž njim, se napravita in gresta, ko je še vse temno bilo, in sv. rožnikranc po potu molita. Ali komaj četert ure hodita, začne žena pokašljovati, in o hipu skoči vojak iz zad debele smreke, ki je tik ceste stala, in se na ravnost na kovača verže, ga z baticoj prav dobro nažigava in kmalo na tla podere; potem pa misleč, da mu je življenja luč popolnom izpihal, sprejme kovačico, in mirne vesti, kakor bi se ničesa zgodilo ne bilo, se vrne ž njoj na njeni dom. Vendar kovač ni bil mertev; timveč ker ga ni toliko na glavo kakor zatilnik tolkel, se je kmalo sopet zavedel, iz ceste med jelšovje se splazil, in ondi tiho djal in čepel, dokler se je dan naredil in sta dva znanca došla, kterima se je odkril in od kraja vse povedal, v kakovej stiski da je bil in kako srečno ga Bog rešil.

Dobra znanca ga seboj yzameta, lépo oskerbita, in potem na tihem li gosposki gresta povédati, kaj se je pripetilo in kdo da je hudodelca kriv. Gosposka obedva zgrabi, vojaka in kovačico; vojak prec obstane, s tim dostavkom vendar, da začetno sicer je mislil ga vsmeritati kmalo pa ga zgrevale, zato ga je nalaš ne po glavi marveč za tilnik tolkel; kovačica pa dolgo taji, da bi prej kaj vědla bila. — Sodnija jo obsodi na dvajset lēt, vojaka pa do smerti v težko ječo.

Tako kaznuje Bog nezvestobo v zakonskem stanu večdel že tu za zemlji, in gola resnica je prigovor: *Kdor v zakonu greši, že na tem svētu v peklu gori.*

Rozman.

VIII.

GREHI MLADIH DNI SO ŠIBE STAROSTI.

V znameniti šoli na Nemškem so se mladenči toliko ponočnega vesovanja in vlačuganja privadili, da so cele noči okolj rogovilili in ljudem nepokoj delali. Učiteljev eden si je veliko prizadel, to gerdo razvado zatreti, in je gostokrat ponoči vstal kakega nepokojnega mračnika zasačit in v strah vzet. Mnogoterega je dobil in po zaslugi kaznoval; ali na to je razujzdancom merzelo in sklenili so gerdeži skerbnemu redniku hudo zanko nastaviti. U večer ednega dne se učitelj že v mraki iz svojega verta k domu poverne, in po temnem shodu v svojo spavnico počasi gre. K svoji sreči je imel palico v rokah, s kateroj je pred seboj taval in steze iskal. Ravno pred pragom svoje spavnice v železnega volka zadene, ktereга lesicam nastavlajo. Se sproži, palico zgrabi in zmene. Bi ne bil učitelj palice imel, gotovo bi bil z nogoj u volka stopil in ob nogo bi bil. Vsi so očividno spoznali, da je hotel hudobnih ponočnikov kdo dobrega in skerbnega moža v nesrečo pripraviti, naj bi kruljev ne mogel ponočne vlačugarje krotiti; za to je gosposka hudobneža izkala in napraševala, pa ga ni bilo izvedeti. Pa Bogu vsegavednemu se hudodele ni mogel prikriti, ne ulti njegovej ojstri pravici.

Čez nekoliko lēt prejme učitel od človeka, kteri je ravno tistokrat v šolo hodil, ko je železen volk nastavljen bil, zdaj pa huzar na vojski služil, takole pismo:

„Dobro se mi je zdelo in dolgo sim bil vesel, da me niso zvedeli, ko sim hudobnež Vam železno lesico nastavil, naj bi v nesrečo prišli. Neumnež jaz nisim mislil, da me bo vsegamogočna roka božja, koji kaj skritega ni, hitro zadosti poiskala. Bog me je najšel, ravno tako očividno kakor strašno za me. Hotel sim Vam noge zdrobiti; ali

Bog Vas je ovarval, in to meni prisodil, kar sim jaz Vam namenil bil. V bitki blizo vesi, ki se po nemško Corndorf zove, so mi 25. augusta 1758 verižane krogle obdve nogi zdrobile. Kolike bolečine sim terpel, se ne da popisati; ali moja huda vest me veliko grozovitnej peče, kakor bolečine mojih nog. Poleg mene je v bolnišnici več tovaršev ležalo, kateri so imeli veliko huje rane ko jaz; pa oni so veliko bolj lahko in mirno terpeli ko jaz; so saj lahko veselo molili; tega jaz ne morem, dokler se Vam svoje hudobe ne obtožim, in Vas za odpuščanje prosim. Pripovedujte svojim sedajnim učencom mojo strašno dogodivšino, in nazvedočite jim, da božja pravica seer dolgo čaka in prizanaša hudodelom ljudi, da pa potem za toliko grozovitnej hudodelca obišče, kateri se prizanesljivosti božji k pokori pripeljati ne da. — Ako bom kdaj še na noge stopiti zamogel, hočem k Vam hiteti, in Vas klečé na ravno tistem mestu za zamero prositi, na kojem sim naj hudobnejše djanje svojega življenja storiti poskusil.“

IX.

NE DELAJ SI ŠALE IZ RAJNIH.

V nekem mestu blizo Pariza so na prostor nekdanjega pokopališča novo kasarno staviti sklenili. Izkopali so jamo ne daleč zunaj mesta, in v kazali izkopane mertvaške kosti od dně do dně v tisto jamo posipati.

V tem časi je nekoliko vojšakov v bližni gostivnici pozno v noč pilo, in se od une mertvaške jame pogovarjalo. Edni so se posmehovali, drugi pa poštivno od tega djanja marovali. Izmed zasmehovavcov sta bila neki trombar in pa desetnik vojšakov. Verh vsega tega, reče trombar desetniku, si ne bi upal o polnoči iti, in nam iz une jame kako mertvaško glavo prinesiti.“ „Kaj staviš?“ pravi desetnik. „Piva za vse, kar nas je ovdi, kolikor ga popijemo.“ odgovori trombar. „Že velja, reče desetnik, pet minut po dvanajstih bo mertvaška glava na mizi stala, ter gledala, kako bomo židane volje za tvoje troške na tvoje zdravje pili!“ „Hočemo viditi,“ veli trombar. Drugi so se smejali, drugi pa grajali tako spočetje.

Pol noči vdari. Desetnik zaspustivši pivnico, tava po temi do velike jame, v kateri so mrtvaške kosti metali, ter postavi malo lestvico v jamo, katero je sebo prinesel. Pomalem leze v jamo po lestvici, katero je varno med kosti postavil. Grozno temna noč je bila; in ko v jamo prileze, sega in slata, pa le rebre in druge kosti oslata; zdaj z nogoj na nekaj okroglega zadene, se spodteknè, pade; in ko s rokoj po kroglini segne, čuti mrtvaško čepinjo. Vesel mrtvaško glavo po pade, ji persta v luknjo očes zasadi, ter se po lestvici iz jame spravlja.

Še ni verh jame izlezel, kar iz jame rahel glas začuje: „Nesrečnik! pokaj si prišel v svoji prederznosti mojemu truplu glavo jemati? Daj mi glavo nazaj!“ Desetnik postoji ne toliko od strahu ko od čuda. Lestvica se je od spodaj tresti jela. „Daj mi glavo nazaj!“ se še enkrat iz jame debelo zaglasi, in lestvico tako zmekini, da se mu je skoraj poderla. „Na jo na!“ Tukaj jo imaš“ izgovori desetnik, zakadi mrtvaško glavo ves nevolju v jamo! — Strašen krič se iz jame povzdigne; desetnik skoči iz jame in jo vlije kar le premore v kerčino nazaj. Ves bled ko smert v pivnico prisopihla, merzel put mu iz čela kaple, ter tovaršem pripoveda, kaj se mu je pripetilo.

„Kam pa je trombar?“ vprašajo pivci. Potegnil njo je, ter se je bal, da bo moral vadlo plačati; tako so dobrovoljci djali in se brez piva razšli. Groza desetnikova jih je vse poparila. Pospali so.

Drugo jutro najdejo delavci trombarja na dnu mrtvaške jame — mertvega. Desetnik je z mrtvaškoj glavoj trombarja ravno na glavo zadel in mu čepinjo razpočil. Začetnik nespodobne šale je svojo plačo tudi prvi prijel.

V tem časi je nekoliko vojšakov v bližini kostinici pozno v noč pilo, in se od mrtvaške jame pogovarjalo. Eden se pomemno vlije, drugi pa pošteno od tega djanja marvali. James razmehovavcov sta bila neki trombar in pa desetnik vojšakov. Vrh vsega tega, reče trombar desetniku, si ne bi upal o polnoči iti, in nam iz ene jame kako mrtvaško glavo prinešt. „Kaj staviš?“ pravi desetnik. „Tava za vse, kar nas je ovdaj, kolikor ga pojtemo.“ odgovori trombar. „Ne velja reče desetnik, pet minut po dvanaestih bo mrtvaška glavra na mizi stala, ter gledala, kako domo židane vojje za tvoje troške na tvoje zdravje pliji.“ „Hočemo viditi.“ vohi trombar. Drugi so se smejali, drugi pa grajali tako spočije.

bil. Eden punitarski lahov, kateri so za cesarskimi čelami strelali, in
 verlega mladence pomeni, da bi ga vstrelili, kadane ravno njegovo
 torbico, ali svinčena kroga ravno v molitvah knjižicah obteči. Pobožno
 Mine bukvice so dragemu bratu življenje ohranile. — Moli rad, moli v
 nevarnosti, in se zlepa ne boj. Pobožni bodo na desnici, padali na levi
 lezici; angel Gospodov se bo vrnil.

MOLITVA SKRIVNA MOČ.

U verli Cilerski dolini na Tirolskem vglada popotnik na robu
 sterne pečine železen križ; in če pobaraš, kaj to znamuje pomeni, bodo
 ti prebivavci tistega kraja tole povedali. V bližnej bajtici so pred ed-
 nimi letmi pobožni ljudje prebivali, kojim dober Bog ni velikega pre-
 moženja, pa zadovoljno, veselo serce, pa lepo šako bogaboječih otro-
 čičev dal. Prigodilo se je, da pride oče neko opoldne poprej h kosilu
 na dom, kakor je drugekrat bila njemu navada. Zakličče deco jest, ki
 so si brez vse skerbi zunaj bajte veselo igrali, in kedar k mizi doi-
 dejo, vsi čedno pred jedjo roke povzdignejo in molijo, kakor je njih šega
 bila. Ravno za žlice primejo, kar strašno gromenje začujejo, in pa
 tolsti prah skoz okna vgladajo, ki se krog njih bajte vali. Kadar skoz
 okno polukajo, strahoma vidijo grozno veliko pečino na ravno tistej
 trati ležati, na koji so si deca poprej igrali. Ravno v tistej dobi, ko
 so molili, se je pečina ravno nad bajtoj odrušila in na bajto zatočila;
 pa na debeli, močni bukvi obteči, in se na stran bajte zavali, kder
 ni nobene škode storila. — Stariši in otroci pokleknejo, ter Boga goreče
 zahvalijo, da je jih smerti rešil. V zahvalen spomin so postavili železen križ.

Veliko let je po tem minilo, prebivavci so tisto dolino popustili
 in se na Austriansko preselili; tudi otroci so lepo odrastli in bili stari-
 šev veselje. Hčera je materi pridno delati pomagala, starej sin je šel
 na vojsko in kajti je dobro brati in pisati znal, je hitro desetnik po-
 stal. S starejšoj sestroj sta se naj raje imeli; in ko se je v žold podal, mu
 je naj ljubšo stvar dala, katero je imela: molitvine knjižice, ktere ji je
 bila vsmilena gospodična darovala, in mu je priserčno naročila, naj
 saj prav pogosto na te bukvice moli. Zvesto je njeno prošnjo dopolnil,
 in jih je povsodi u vojaški torbici s seboj nosil.

Kedar so se leta 1848 Italijani spuntali, nad cesarske vojšake padli,
 in so cesarski iz Milana potegnuli, je mlad Tirole ravno v zadni versti

bil. Eden puntarskih Lahov, kateri so za cesarskimi četami strelali, na verlega mladenča pomeri, da bi ga vstrelil, zadene ravno njegovo torbico, ali svinčata kroglja ravno v molitnih knjižicah obteči. Pobožne Mine bukvice so dragemu bratu življenje ohranile. — Moli rad, moli v nevaršini, in se zlega ne boj. *Padali bodo na desnici, padali na tvoji levici; angel Gospodov te bo varval.*

NOBILIA SPINAZA BOU

PRILIKE IN BASNI,

ALI

**ZLATE JAGODE V SREBERNIH
POSODAH.**

PRILIKE IN PRISLOVICI.

Moder si zapomni izreke slavnih možev, in izfuhta pomen njih prislovic. Tajnosti prislovic preiskava, in pri skritostih prilik se pomudi.

Sir. 39, 2. 3.

POSODVAH
ZLATE JACODE V SREBERNIH

HUDIČ SI SEDEŽA IŠE IN KJE GA

NAJDE __?

Bilo je svoje dni, da je clo hudiču v peklu, kakor pravijo, že prevročeno bilo, in kaj menite, kaj si je domislil? Sklenul je na zemljo iti, obiskat svoje služavnike in prijatlje, in ondi ostati, kjer bi našel največ zvestobe in vdanosti, zategadelj se vpodobil kakor človek, in poln veselih nad gre križem sveta.

Na razpotju se vsedši premišljeva, kam bi najprej se obrnul, kar mu na misel pridejo Kristusove besede: *Kteri se v mehko oblačijo, so po kraljevih hišah*; torej na ravnost na kraljevi dvor napne in ni se vkamul. Serce se mu smeji, viditi mehkužnosti, zavida, napuha in gréhov cele kope, in že misli tu se vgnézditi; ali ne dolgo ko zapazi, kako vétni in ojstro pravični da so kralj in njegovi svetovavci, kar ga toliko vžali, da ko bi trenul, pobere svoje kopita in se daleč oberne.

Slišal že je marskakokrat tožiti zoper vradnike, da kmeta oderajo in malo vésti in vére imajo; zarad tega se v neko pisarnico poda, in res: marsikaj najde, kar mu serce širi, in cel teden se pomika od ene do druge sobe. Ali ko nedelja pride, pisarnico zapro in k sv. maši grede; kar mu je tako močno zamerzelo, da zdajci svojo culico na ramo verže, in gre po drugih potih svoje sreče iskat.

Po potu grede mu naproti pridejo trije hlačoni, ki se ravno od pridge menijo, in na ves glas zabavljajo zoper duhovnika, da jim tako ojstro pridgova. „*Primaruha!* se zadere eden zmed njih, kojemu so lasi klobuček na glavi že priderli, *kaj je farju mar ako pijem, saj za svoje pijem. Védno med nami gromi in treska, samega sebe pa ne*

vidi; saj tudi on ne živi kakor nas uči?!“ — „Dête vendar! si peklenšek misli, to pa to; ko bi to mi zvedlo, da bi v duhovnej hiši svoj sedež postavil, to bi kaj vredno bilo.“ Zategavoljo, komaj mu ta misel v glavo šine, že v sobi zraven duhovnika stoji, se bistro ozira na vse strani, na levo in desno, skoz vsako špranjo luka in v slédnjem kotu svoj dolgi nos ima. Nêkokrat se je sicer posmejal, kakor pravijo; ali kaj mu je dopadlo, ne vém; samo toliko mi je dobro znano, da mu je spodletelo, in o kratkem ves nevolju in togoten dalej maha.

Kje se je po noči mudil, nisim slišal; znabiti pri ponočnih vesovavcih, ker je ravno nedelja bila, ali kod drugod. Da mu pa tudi tam koderkoli že je bil, ni vse po volji bilo, se iz tega lahko sodi, da je bil drugo jutro že sopet na potu. — S palicoj v roki rogovili vsréd njiv, ko sliši nekega orača, kako strašno kolue in po nemško in madžarsko terenta. Ena kletva drugo odbija, in ni reči toliko svete, da bi ne bil njegov jezik nje oskrnil: hudič pa poln sladkih nad, da je najšel vendar enkrat zvestega prijatlja, se vsede, posluša svojega ljubčeka, ter se ga nagledati ne more; na večer ves vesel korači ž njim na njegov dom, in se na ravnost v kot za mizo vpehari, misleč da bo saj nekoliko tednov pri svojem prijatlju ostal. Ali kakor tu, se je malokde še opekel; komaj gospodinja večerjo na mizo prinese, kmet vstane in začne s svojimi otroci molitvo pred jedjo moliti, kar je neteka tako razkačilo, da kakor blisk skoz okno plane, in se priseže pri črnem vranu in zelenej kači, pri nobenem kmetu več čez noč ostati.

Ves odert od okna, katero je precej tesno bilo, do nekega mlina pricaplja, in dasiravno se černo belemu nasproti ne vtrinja, vendar noter stopi, in vidivši da na vsakej vreči je zapisano: „Mlinar je tat“, se debelo zakohota, in od veselja pijan zavpije: „Tu bom ostal, tu sedež svoj postavil.“ In res! mnogo veselih ur in dni v mlinu doživi, sosebno ko sliši hlapce kako nesramno klafajo, in vidi kako gerdo delajo z ženskami, ki so v mlin nosile; ali enega dne zjutraj vendar opazi, da mlinar iz postelje vstavi se prekriža in z blagoslovljenoj vodoj pokropi, kar ga sopet tako hudo zaboli, da brez pomislika se zasuče in iz mlina na plano stopi.

Obiskal potem je še mnogo stanov in rokodelcev, zlasti pri mešetarjih in štacunarjih doživel marskako veselo uro, tudi s pekarji, mesarji, šivarji in nekajimi drugimi je jako jako zadovolju bil; ali v svojo veliko žalost vendar povsod še kaj božjega ovoha, ali kako do-

bro delo vglada, ktero mu miru ne da, in ga iz hiše zapodi in dalej žene.

Naposléd že ves otožen po cesti kobaca, in ne vč kamo se obernuti. Že toliko je obhodil, toliko prijatljev obiskal, ali po svojej volji vendar nobenega najšel; zategadel se za cestoj pod neko drevo vsede, glavo na komolce naslonivši in pomišljevaje, ali bi še kjer se oglasil ali nazaj v pekel se podal; dokler se čez nekaj časa vendar sopet na noge spravi, in brezmiselno stopaje blizo ene kerčme pride. Nedelja je bila, popoldne med šestim in sedmim; kako pa se je rekle pri kerčmi, ne včm — saj pa tud nad tim ni veliko ležeče, ker jednakh kerčem se na cente lahko najde.

Bil je še nekoliko stopajev od kerčme, ko mu na ušesa prileti strašen hruš in truš, vrisk in pisk, kakoršnega na zemlji nikdar ni še čul, in ko do vrat dospe, se skoro ne upa stopiti čez hišni prag, tako čudno in nečloveško se mu zdeva. Končno pa si le serce vzame, v sobo stopi in gleda po svojej navadi bistro in ostro, ali je kaj za njega. — Pri dveh ali treh mizah vidi sedeti mnogo mož, ki za visok dнар igrajo, in slišati jih, kako peklensko se roté in pridušajo, kako neznano kolnejo sebe in druge, in hudiču izdajajo dušo in telo, se mu lice od veselja sveti, in clo prijazno se jim smeji in z glavoj kima. — Pri drugih mizah najde pijancev celo čedo, ki se zalivajo z dragim vinom, žganjem in sladčicoj, kakor bi sodi bili, in gerdo in nemarno gučajo, malodrugáč, kakor bi svinje krulile. Viditi jih, kako tu in tam pod mizo cepajo, kako se davijo itd. ga toliko razveseli, da na ves glas ploskati začne. — Dalej stopaje pride do nekojih miz, kder so možki in ženske pri polnih poličih vsi namešani sedeli, se nesramne reči mčnili, nespodobne pesmi prepčvali, in še marsikaj družega zoper sveto čistost vganjali; kar neteku sopet toliko dopade, da pri priči kakor bi bili že stari prijatlji med seboj, se k njim vsede, jim pomaga in jih učí klafati in pleperce peti, ter jih kmalo tako dobro izuri in izučí, da bi se bili ž njim lahko poskusili. Zdaj pač zdaj, jim veli, boljše tudi pri meni doma ne znamo; in čudo da ne počí, tako se smeja in razsaja, ker se mu vse kot nalaš po volji in sreči godi.

Ali dasiravno mu ta družnja nad vse dopade, in se težko težko loči od nje, se čez nekoliko vendar le odpravi, vohat in slčdit, od kod da pride grozni plosk in pisk, ki mu vun in vun doni na ušesa. Gre in kmalo vglada množico ljudi, večdel mladh še, tu in tam pa

tudi kako staro guro, ki se sučejo in verté kakor veše okrog luči, in se vzajemno lové in dirjajo zapored, kakor bi znoreli bili. — bil je roj plesavcov in plesavki. Pazno jih netek vglueduje, in viditi kakó jim šviga ogenj nečistosti iz oči in ust, kakó razgaleni so in nesramožljivo oblečeni, v kako se nespodobno vedejo, berlizgajo, cepetajo itd. bi od veselja skoraj tudi on obnorel, se prislini najprej k piskačem in godcom, jih lepo hvalivši, da mu tako zvestó pomagajo in na roko grejó; potem pa se pomeša med plesavce in plesavke, ter jih vnema s svojo močjo in naduša rekoč: *To je prav in pametno, — le veseli bodite dokler ste mladi, — le, svet živajte in njegove kratkočase, — ne poslušajte neslanih pridgarjev in spovednikov, ki vam veselje kratijo.* — In je šel vedno okrog in okrog, in pihal kakor z mehóm njih hude želje in strasti, dokler se popolnom zadovolja, košato in prevzetno vstopi v sredo med nje, ter zavpije: *Hajsa! hopsasa! najšel sem svoj sedež, tu bom ostal; dolgo sim ga iskal, v pa me tudi nihče več ne spravi od tod.* Oj ila, orzo ni ostal ibavnu isjova op zlohy ni ipota odoo koi. In od tistih mal hudič le po kerémah in plesiščih hodi, in zlasti mlade ljudi lovi in strelja, pa tudi obče največ sreče ima. Že sv. škof Joan Križostom pravi: *Kder je ples, ondi je hudič;* in vsakdanja skušnjava nam priča, da nedolžnost na plesišču vmira in umerje na potu danu, godeci pa ji mervtašnico zagodejo. — Oj mladenč! oj deklica! ako vamá nedolžnosti preljuba rožica ni šč zmerzнула, prosim vaju za božjo voljo in pri ljubezni, kojoid imata za dušo svojo, vartjita se kerčme in plesa, izlasti v nastranskih kočah, kder ni očeta ne matere zraven, in dostikrat nobenega poštenega človeka. Ako meni ne vèrjeta, poslušajte kaj nekdo pravi: *Ako bi vstali iz grobov vsi, ki so na plesiščih nesrečni postali, stoljico bi jih bilo, da bi sonca zakrili;* poslušajte kaj govori sv. Bazili: *Koga naj pred objokovam, ali deklice ki po plesih hodijo, ali ženè? Obtoje so vredne naših solz; dekličí zgubé srámožljivost; ženè se učé prelomiti zvestobo zakonsko, in akoravno se to vselej ne zgodi, se vendar (vselej) polnájšajo.* — *Roman.*

Ali dasiravno mi ta družnja nah vse dobabo, in se težko težko loči od nje, se čez nekoliko vendar le odpravim, vohat in elidit, od kod ha pride grozni plosk in piak, ki mi vnu in vnu boni na nasa. Gre in kmalo vglueda množico ljudi, večel mladih se, tu in tam pa

II.

CVETLICE IN VERTNAR.

Nek vertnar je imel v svojem vertu mnogo cvetlic, ktere je ljubil in skerbel za nje, lahko rečem, da bolje skerbeti bi ne bil mogel. Na vse jutro že je bil pri njih, po dnevu menda ure ni bilo, da bi po njih ne bil se ogledal, in na večer preden je zemlja v temo se zavila, vselej dobro jih zavarval, da bi se jim ne bila po noči kaka nesreča pripetila. Cvetlice so pa tudi zale dorasle, da javalne v kakem drugem vertu; vse zdrave in čverste in mlade in žive in ravne so bile, in vsake boje in vsakega plemena bi jih lahko bil najšel. *Oh, je marskdo rekel, kako srečen si vertnar, da toliko krasne cvetlice imaš; srečne pa tudi cvetlice, ki toliko skerbnega vertnara imajo!*

Ali kakor vsaka reč svojega sovražnika ima, tud cvetlice niso bile brez njega. Eno noč se ena kača do njih prislini, ter jih šuntati začne, naj bi se ne dale vedno od vertnara voditi, ker so že odrasle in same pametne postale. Tudi en pajek se prismoče in prilizovaje se jim reče: *Jaz bi ne hotel skoz in skoz tako pripet biti; vsaj tudi drugod cvetlice rasejo, ali v takem strahu kakor vas, jih nikjer nimajo.* — Malo besed sicer, pa so mnogo slabega zaplodile. Cvetlice prej vse vbogljive in pohlevne se že drugo jutro merdajo, in zaporedoma vse se vertnarju vstavljati jamejo. „*Zakaj me zmirom privezujete, zarenči vertnica, pustite me, da visoko odrasem in svoje veje v zraku razprostranim.*“ „*Vedno me privezujete, pomermra klinček (nagelj), zdaj z nitjo zdaj s kakoj bilkoj, da sim kakor štor, in se clo nikamor obrniti ne morem.*“ Da! clo violiea sicer toliko ponižna, svoj jeziček stegne rekoč: *Nobenega veselja mi ne privošite, dan na dan tu čepim, kakor zapuščena sirotka, in nikamor ne pridem.*

Vertnar slišati svoje ljube cvetlice, kako mu zabavljajo, se čudi in čudi, od kod ta hitra sprememba; ali jako umen nekoliko bistreje po gredicah svoje oči oberne, in kmalo opazi modroša pod perjem zvi-

tega, ter mu z motikoj glavo stere; opazi tudi pajka, ko ravno sanke spleta, ter ga oplazi, da mu vse noge odleté. Cvetlice pa primérno podučí in posvari, in sopet so mirne bile in pridne, kot poprej.

Cvetlicam podobni so otroci. Dokler starše radi vbogajo, so ljubi Bogu in vsim poštenim ljudem, so kakor cvetlice v svojej lepoti. Ali mnogokrat se pritepe kak hudobnež, zvit, kakor kača in strupen, kakor zelen pajek, in sinove in hčere zoper očeta in mater šunta. *Kaj boš vbogal starca, pravijo, vsaj nisi več dečko? V mladosti se mora veselje uživati, v starosti pa za pečjo čepeti.* — Starši! bodite pa tudi vi vertnarju podobni. Stepite take zapeljivce od hiše, in sosebno po noči vrata in okna pred njimi zaprite; ako ne, vam bodo sinovi in hčere popačili in ognusili.

Rozman.

III.

GORSKA NEVESTA.

(Po sv. Joanu Damascenu.)

Zapustil je svoje dni verli mladenč veliko svoje rojstno mesto in njegove kratkočase, ter se u visoke gore poda iskat svoje prave sreče, ktere mu svet ni mogel dati. Mnogo berdo je že prehodil, ves lačen in žejen, pa tudi truden pešati jame. Vsede se na star z mahom obrašen štor, naj bi se v senci malo odelmul, kar začuje iz za gaja mičnega petja glas, kakor bi bilo angelsko gerlo. Hitro vstane in za petjem gre, ter do majhne bajtice doide, kateri je visoko kostanje senco delalo; na prači nedolžna devica sedi, preprosto oblečena, ktera pri svojem delu pobožno prepeva in Boga hvali. Mladenč poprosi devico za kupico merzle vode; in ko si žejo pogasi, se začne s svojoj mladoj dobrotnicoj prijazno pogovarjati. „Vidim, je djal, da u velikem vbožtvi živiš, in da je žalostna tvoja osoda; kako da si toliko veselo prepēvaš. Kako hvališ tako serčno Boga za svojo revšino?“

Devica pohlevno mladenča pobara, jeli ni nobena sreča stvarjen biti po božji podobi, spoznati svojega stvarnika, se veseliti božjih po-

polnosti in toliko dobrotlivemu Bogu služiti, kar je ravno tako vbožčeku kakor bogatinu dano? — Ves zamaknejen modre marne device poslušaj, tudi njega veselja solze polijejo; in kedar častitliv sreec s sivimi lasmi iz bajte k njima stopi, ga mladenč začne priserčno prositi, naj bi smel na tej prijazni, gorskej ravnini pri njima ostati; — v kratkem clo prosi, naj bi mu zalo devico hotli ženko dati.

Ves častitliv mož mladenča od nog do glave pregleda, in z glavovj odkima, rekoč: „Tebi se vidi po oblačilu, da si imenitnega, premožnega rodu, in ne spodobi se ti za hčero sromaka snubiti.“ — „Vidite oče, je mladenč djal, hotli so me posiliti, naj bi se bil v posvetne dobrote in zmote zamotal, ponujali so mi nevesto zalo in bogato; pa vse to me ni razveselilo; vse sim zapustil; in srečno sim k vam došel, in naišel, kakor zaupam, svojo gotovo srečo sim.“ Zopet častitljiv starček pravi: „Edine hčerke svoje tebi ne dam, da bi njo meni od moje kuče odpeljal, in šel v ptuje kraje z njoj; meni brez nje živeti ni.“ Veselo in krepko mladenč odgovori; „Pri vas hočem ostati, po vaše živeti.“ Izlekel je svojo posvetno gosposko obleko, oblekel kmetiško suknico in je za vsako delo prijel. Dolgo in ojstro ga je njegov častitliv gospodar poskušal, dokler se je prepričal vrednega zaročnika svoje edine hčere.

Prime neki dan mladenča za roko in ga svoji hčeri zaroči, potem ga v skrivno shrambo pelja, in mu srebra, zlata in mnogoverstnih zakladov toliko kupov pokaže, da jih še mladenč nikolj videl ni, in mu reče: „Vedi, da svoje hčere nisim možu vdati hotel, kateri bi za njeno bogastvo vedel bil. Mislil si me vbožčeka, pa si skazal, da moja hčero v resnici ljubiš; vreden si, da moje dčete in vse to bogastvo dobiš.“

Jeli razumiš to pravlico? — Mladenč si človek ti, rojen v goljufnem svetu. Zapeljivo dobroto svet tebi nevesto ponuja; in veliko jih je, kateri njo vzamejo, kajti njim čast, blagostan in življenje vsake sladkosti obeča. Blagor tebi, ako zarano to goljufno srečo spoznaš in se njenimi sankami odtneš. — Druga gorša nevesta prave stanovitne sreče je božja modrost, ktera je iz nebes na zemljo prišla, ki na visokosti svete katolške keršanske vere prebiva, edina hčera nebeškega krala. „To sim ljubiti iskal od svoje mladosti, pravi modri, in sim se želel z njoj poročiti kakti s svojoj nevestoj; več sim njo obrajal kak vse bogastvo in veličastvo. Dana mi je pa tudi z njoj bila obilšina

vsega blaga; zakaj modróst je človeka neprecinliv zaklad, in kateri so ji zvesti, bodo prijaznosti božje deležni.“ — Slovenci! mladenči! ovo nevesto si izvolite, njo si išite; vse drugo vam bo naverženo.

Slomšek.

IV.

VGLAJENA POT.

Spomlad ali u vigredi sim po sprehodu memo njive prišel, črez katero je bilo preg zimine terdo vglajena pot. Po vsakem kraji novega pota je zimina lepo zeleno rastla, ali na poti poteptana ni bilke videti bilo. Pač škoda! sim sam seboj djal, da so novo pot naredili. Kdo je vse te škode kriv? Kdor je prvi prek setve šel in ljudem pot pokazal, in kako rado, pa brez vsega pomisleka se to godi!

Kadar so v jesen gerde ceste in blatne poti, se grozi ljudem po blatu iti. „Kaj pa je, si prederznež misli, ako eno malo v kraj stopim in črez setvo grem? Saj ne bom tolike škode storil.“ Res le kaj malega je, nekoliko stopinj po setvi storiti; ali kako veliko je, kar iz tega pride. Za prvim drugi gre, najde njegovo sled in se za njim podá. Za drugim pride tretji, šterti, itd. kateri vsi za prvim potegnejo; v kratkem je vdclana pot ko terda cesta, ktera se težko preorati da. Kdo bo lastniku škodo povernil? Nihče. — Kdo bo prvi na sodbi za storjeno škodo stal? Kdor se je prvi po setvi podal.

Tako pohujšanje dela. Kaj malega je beseda, ktero zineš; pa tudi beseda človeka vbije. Nedolžno serce pohujšljiv guč čuje, in kakor tern globoko v sercu obtiči. Pri vsaki priložnosti se zmezi in hude misli, pa pregrešne želje dela. Kaj malega je pregrešno djanje, kterege v pričo otroka storiš. — Otrok vidi, poskuša ravno tako storiti in se pregrehe navadi, poprej kakor vč da je greh; ono druge zapelja, in kdo prešteje grehe, kateri iz pervega greha izvirajo? — Kaj malega je mladenča ali mladenčico v greh zapeljati; ali zapeljan bo hitro zapepeljivec, zapeljana bo zapeljivka, vglajen pot, vglajena cesta pregrehe.

Vsega je kriv, kdor je prvi nedolžnim pohujšanje dal. „Gorje svetu zavolj pohujšanja! — Gorjé človeku, skoz ktereга pohujšanje pride. Kdo pohujša kterih malih, bi mu bolje bilo, da bi se mu mlinski kamen na vrat obesil, in se potopil v globočino morja“, veli Kristus.

V.

BUDALO IN TURNSKA URA.

Imeli so pri neki farni cerkvi dobro turnsko uro, ktera ni nikolj obstala, prav kazala in prav klala (bila), tako da so se lahko vsi nanjo zanesli. Dobra ura pa le tako dolgo prav kaže in gre, dokler ima dobrega oskerbnika, kteri njo o pravem času navije, očedi in namaže, kakor je star cerkvenik storil, kteri je že veliko let pri cerkvi služil, in uro dobro poznal, česar potrebuje, da dobro gre.

Ljudem se je star cerkven služavnik prekesen zdel; hočejo mladega cerkvenika imeti, kteri bo bolj kup uro navijal. Podajo se v tropi k g. fajmoštru, in jih prisilijo, da starega urovlada iz službe denejo, in mladega vzemejo, kteri se je ljudem že dolgo let ponujal, in s sladkimi obljubami prikupiti znal. Stari urovlada zaveže svojo mavho in gre, novi pa službo nastopi, komur je bilo Budalo ime. Njegovo prvo delo je, da vso uro raznese. Jo bom popravil, je djal, in tako čedno naredil, da bo sama od sebe tekla, ter nje navijati in tudi mazati višej potreba ne bo. Ves goreč okolj ure skače, in v kratkem na tleh vse križem leži, kolesa, peresa, tudi kazavci mali in veliki. Budalo skliče noroglave kovaške in klučarske dečke, naj mu pomagajo uro predelati, tako da bodo vse kolesa ednako velike, vsi kazavci ednako dolgi, z ednoj besedo, da bo vse ednako ali kakor pravijo, da bo vse glih, potem bode ura gladko tekla, so djali. Naglo voglja nanosijo in naredijo kovačnico. Edni pihajo, drugi kujejo, tretji vertajo, pilijo in ropočejo, da je groza. Ali kedar kolesa vse ednako velike na star stol zistavijo, jim ura ne gre. Vse je narobe. Gospodarji se kregajo, da ne vedo kdaj delo začeti, gospodinje kdaj kosilo, kdaj večerjo dati, dekile in hlapci nimajo prave ure vstati, ne vedo kdaj iti počivat. Pride

sveta nedela, doidejo edni prehitro in morajo dolgo čakati, drugi pa službo božjo zamudé. Vse je nevoljno in goderna, ter se nad g. fajmoštrom jezi.

Gospod župnik odgovorijo, da so hotli ljudem vstreči in jim po volji storiti; da pa vse narobe gre, tega je Budalo kriv, kateri je hotel vse ednako narediti. „Tega mi nočemo, so ljudje djali; taka ednakost je goljfiya, in taki urevladniki so lažniki, kakor si sami skušamo.“ „Kaj vam nisim pravil, so g. fajmošter djali. Bilo je staro veliko let dobro; zakaj niste pri starem ostali?“

Godernanja in nevolje po fari je bilo veliko, pa škode popravilo ni. Modremu mojstru so morli uro v delo dati, veliko plačati in dolgo čakati, poprej ko je ura zopet dobro tekla, prav kazala in tudi klala. Budalo je pobegnil, in farmani so morli škodo terpeti. V kratkem so škodo pozabili, pa dober skušan nauk pozabili niso, da na ovem sveti vse ednako biti ne more.

Ali se ni nam pretekle leta ravno taka godila?

Stomšek.

VI.

V O D E.

Vode vse iz morja izvirajo, in se stekajo zopet v morje, pa njih vodotoki so mnogoverstni, kakor njih opravila. Velike vode hodijo po dolgih potih skoz široke dežele, med visokimi gorami, po velikih dolinah, zdaj na ravno, zdaj na vank. So vreli, ki ispod gore privrejo, in se hitro pod zemljo skrijejo, so potoki, kateri veliko travnikov in njiv preteko, poprej ko se v druge reke izlijejo. Hrušeče vode po stermem skalovji deró, druge pohlevno tečejo in senožete rosijo. Nekterim studencom vode nikolj ne zmanka, naj bo suša še tako dolga in tolika, druge so suhe, in le ob deževji vode dobijo. Velike reke tečejo memo veličastnih mest, tergov in gradov, ženejo mline, ladije in parobrode nesó, vrelečki le kake korake daleč vrejejo, in če veliko,

kak kolobare na žlebi ženó. Dereče vode podero hrame, taberne, cele sela odneso, povalijo polje, in rodovite dole v žalostne puste kraje premené, druge namakajo senožete, zelene in rodovite kraje storé. — Pa bodi njih tek še toliko dolg, srečen ali vesel, naj bo njih hoja še tako kratka, žalostna in pomudna, poslednič se vse vode zopet zidejo v globočini morja.

Kakor vodá tek, tako je tudi naše življenje na ovem sveti. Vsi smo iz edne zemlje, ktera je nas vsih mati, pa razni so stani, mnogoverstne so naše službe, mnogotera je naša osoda. Mnogotere pote imamo hoditi, poprej ko svoj namenjen kraj dosežemo.

Eni včakajo sive starosti, druge iz zibeke k pokopu neso. Edni hitro u visoke službe in častite stane pridejo, drugi si z velikoj težavoj zaslužijo svoj vsakdanji kruh. So, koje valovi nestanovite sreče naglo visoko vzdignejo, pa ravno tako naglo poveznejo v globočino nesreče; so, kateri vse svoje žive dni brez skerbi živé, zdravi in veseli, so pa tudi reveži, katerih nesreča nikolj ne zapusti. Koliko nevsmilencov vbožčke dere in stiska, ter se krivičnega blaga redi, cele dezele v strošno spravi, in škodo dela, kodar gre; so pa tudi blagi ljudje, kateri povsodi le dobro storé; vse njih stopinje so dobre dela.

Kakor razni pa so ljudi stanovi in posli, kakor razno njih djanje in življenje, na tem sveti jih je vsih le eden konec: grob. Prah si bil, in v prah se boš premenil. — Pa tudi duša nevmerliva se poverne po tem kratkem ali dolgoletnem življenju k svojemu Stvarniku, ako se na svojem časnem poti ne pogubi, kakor potok po suhi dereč, kateri pogosto v zemljo ponikne.

Slomšek.

VII.

MEDENA PREGREHA.

Svoje dni so grajšaki in bogati gospodje v svojih ogradih blizu gradov mnogotere zverine redili za kratek čas. Imeli so jelene, košute, serne in sernjake, kateri so se po širokih ogradih pasli; imeli so v železnih kurnjakih orle in druge divje ptice; na železnih vervicah priklenjene so opice po svojih stebrih skakale otrokom v šalo; pa tudi medvede so vkljenjene redili.

Tih gospodov eden je imel v svoji ogradi pod gradom pohlevnega medveda, s kojim je hotel svojim gostom šalo činiti. Vkaže kosmatina pripeljati, in polno skledo vrelega medu ali sterdi pred nja postaviti. Smeh je bil velik, pa tudi hudoben. Medved mēd črez vse ljubi in že od daleč ovoha. Naglo gobec v sladko jēd vtekne, pa se grozovito opeče in zamermra; ali okušene slaje pustiti ne more, in zopet vrelega medu požre, pa si še huje gobec in požeralo opeče, ter neprehoma rumuli in goderna, pa le požira vrelo sladkoto, dokler ni vso skledo izpraznil in vrele slaje zadno kaplico požerl, da mu je ravno gobec, žrelo in drob nevsmileno poparila in zažgala. Medved se ni naučil premagati, privada slaje ga je premagala. Tako tudi vsaka pregrešna razvada s človekom dela.

Gledavci so se požrešnemu medvedu široko smejali, hudi duhovi se pa nečistniku, nesramnici smejé, ktera slajo nesramne pregrehe vživata, da si je ravno vžgana od peklenskega ognja. Vse nečistnik, nečistnica zgubi, poštenje, zdravje, premoženje zataji, pamet zapravi, in dušo da za kratko slajo nečiste pregrehe. Naj si ravno čuti bolečine pregrešnega življenja, ga vendar po medvedovo ne opusti. „O nečistost, peklenski ogenj, kterega podmet je požrešnost, kterega plamno je napuh, kterega iskre so nesramne besede, kterega dim je slabo slutje, kojega pepel nečisto djanje, kterega konec je pekel.“ Sv. Jeronim.

Slomšek.

VIII.

SONČNI MRAK.

Tri dni po sv. Jakobu leta 1851 je ob štirih popoldnē sonce merknilo, toda ne popolnoma; le majhen krajček je še svetil po zemlji. Nekaka žalostna svetloba je naše kraje obdajala; ni bilo svetlo, pa prav temno ne; dolgočasen, smerten mrak je zemljo pokrival, kakor bi ne bilo veselo živeti v takej slabi svetlobi, pa tudi od žalosti ne za umreti. —

Veliko ljudi se je na gore podalo sončni mrak gledat; samo na visokem Golovcu jih je bilo nad dve sto oseb gosposkega stanu. Vka-jene šipe so imeli in skoz nje gledali, kako temen mesec svetlo sonce ljudem zakriva.

Tako pokriva posveten duh naše svete vĕre luč posebno po mĕstih; ni prava noč, ne beli dan, marveč verozakona žalosten mrak. Tako imenovani le po imeni kristiani vĕre luč skoz vkajene očale zapeljive omike gledajo, niso pravo-verniki, pa tudi ne vĕrci pravijo da niso, in tako se po sveti mračl, kodar žive vĕre ni, in le še krajec vĕre imajo. —

Po petih zvečer se je temen mesec odmeknil, sonce je v svoji lepoti posjalo, in vse je veselo zopet oživelo. — „Dokler luč imate, hodite, da vas tema ne obide; kdor v temi hodi, ne vĕ, kamo gre:“ uči Kristus.

Slomšek.

IX.

OSEL PRED MOSTOM.

Ko se je prvi svet tako strašno pohujšal, da je Bogu, po naše rečeno, žal bilo, da je človeka stvaril, vkaže Bog Noctu barko delati. Sto in dvajset lèt njo je delal, in ko njo dodela, je tudi čas prizanašanja in milosti božje dotekel. Bog veli vsem živalim po dvoje in dvoje v barko priti, da jih potopa ovarje. Priletijo ptice, in smukajo skoz vrata v barko; pridere oroslan s svojoj, in po mostu v barko gre. Priskaka jelen s košutoj, konj s kobiloj, in lepo pohlevno krez most u veliko ladjo na svoj kraj gredo. Tudi težek slon prikobaca, in brez pomislika z njoj krez postavljen most v barko gre. — Tako na povelje božje Noe, dober in moder mož vsake živine pod streho vzeme in ohrani, kakor se v svetem pismu bere.

Zdaj tudi osel počasno pririga, tako nekdo pripoveduje, in pred mostom premišlevaje postojí. „Stopaj! mu Noe pravi; čas že doteka; skoraj bo vsega živega sveta pogin.“ Osel pa le odkimuje, rekoč: „Kdo vě, če bo to res; saj še ni kaj takega slišati bilo, kar svet stoji.“ „Idi brez odloga!“ mu zopet Noe veli. Magarec pa le z glavo otresa, rekoč: „Kdo vě, kako se nam bo v barki godilo, ali bo kaj trave za mene, ali ne?“ „Vse je pripravljeno; kaj boš za vse to skerbel. Hiti, da svojega časa ne zamudiš!“ Dolgouh pa le otresa, rekoč: „Ne grêm, bojim se, da bi se most pod menoj ne poderl.“ „Oj ti kosmatoglavce!“ se Noe nad njim zakrega. „Konj in vol, jelen in oroslan, clo hrastasti slon je po mosti v barko prišel, tebe medlaka bi pa most ne nesil!“ — Vrtar osla prav pridno po riti šikne, in osel prek mosta v barko zleti.

Ta oslova pravlica se scer v sv. pismu ne čita, pa se po sveti gosto godi. Odločen čas doteka, da bo sodil vsegamogočen Bog z ognjem svet; moži pa dvomijo, ali bi to mogoče bilo? — Hiša Očetova

nas po smerti čaka, vsakemu je že kraj pripravljen, kder je veliko prebivališč; posvetni ljudje pa le barajo, kaj bomo tam delali, kako v dolgi večnosti živeli. Po mosti naše svete vere je toliko milionov modrih in preprostih, učenih in neučenih, imenitnih, starih in mladih ljudi je v tej sveti veri srečno živelo in umerlo, in se zdaj v svetem raji veseli, posvetneži po svoji kertovi modrosti pa še dvomijo, ali je prava naša vera? ali duša po smerti živi? ali še bo truplo kdaj od mertvih vstalo? ali je resnica, kar Bog govori in sveta katoliška cerkva v njegovem imenu uči? itd. — Le čudo, da Bog s takimi ljudmi tako dolgo poterpi! Po oslovo ravnajo, in hočejo modrijani biti!

Stomšek.

X.

SEDMERO OTROŠKIH KRATKOČASNIC.

a. Kokla in piške.

V ogradi za hišoj je kokla pišeta vodila. Piške so veselo čivkale: tik, tik, tik. Kokla je skerbno skakala in svoje mlade učila: tak, tak! „Deca le varno krog mene šetajte, skakajte in dobre volje čivkajte; pa od mene nikar ne hodite. Kakor hitro zakričim, le naglo pod moje habe zletite. Kanjuh, hudoben ptič, kakor bi vstrelil, prismučí, in vas vsako pobere, ktero ne bo vbogalo.

Pišeta brez skerbi pikajo: tik, tik, tik! in se od matere razgubijo. Kokla zaupije: tak, tak! Piške pod perute materi zlete; pa edno si zamudi. Kanjuh prismukne, zgrabi pišče in odleti. Revče čivka, pa ga ni, ki bi ga rešil.

„Ali vam nisim pravila!“ mati ostalim pišetom reče. „Tako se vsim godi, kateri očeta in matere ne vbogajo. Hudoben svet jih zgrabi in pogubi.“

b. **Violica in tern.**

Košato je za mejoj cvetoč tern stal, lepo skrito je violica pod ternom dišela in cvetela. Tern je pa violici bahato djal: „Pokaj te le ljudje tak radi išejo in tak za ljubo imajo? Saj te še lahko najti ni, ker pod germovjem in za mejami čepiš, ti majhna poglavka, ti!“ Ponižno je dišeča violica napuhnežu odgovorila; „V tihoti in nizkoti ohranim jaz svoje dragote in lepote, ktere tako daleko okrog lepo diše, da me vsi željno išejo, in ker me najdejo, me radi v nedra denejo; tebe se vsakdo zogne, te iz polja in ledin poseka in zažgé. Pač boljše je na skrivnem žlahno dišati in čedno cveteti, kakor ljudi ošabno pikati in potem pa v ognji zgoreti.“

Tak' se ponižnost ljubi; prevzetnost je na zgubi.

c. **Star lesjak in mlada kokoš.**

Star, ves suh lesjak od daleč mlado kokoš vglada, in sline se mu po njej cedé; pa kaj da nje doiti ne more, ker kokoš pred njim beži. „Počakaj me, preljuba moja! saj ti žalega ne včinim; imam ti lepega povedati. Nikar se me ne boj!“ tako priserčno zvit lesjak mlado puto zove. Modra kokoš pa sovražnika dobro pozna, in mu bežé odgovori: „Jaz že zadosti vém, in tvojih skrivnost zvedeti nočem. Mati so me učili, da prevelika radovednost mladino rada oslepi in vgonobi.“ Tako je puta zalezvavcu odgovorila, in še hitreje vlila, pa tudi srečno všla. Lesjak se žalostno za njo ozira in zastonj sline čedi.

Tudi ptičar prav sladko poje, kadar ptice lovi; in kadar jih v svojo mrežo dobi, jih nevsmileno podavi. Dekleta! varujte se, in sladkunom ne verjamite; na jeziku nosijo med, pa v sercu brusijo meč, le pobég bo vas nesreče rešil.

d. **Kača in raca.**

Kača lepo pisana je za potokom ležala gledaje drobne piškurje, kako veselo na dnu potoka skakajo. Raca unkraj potoka kobaca in na kačuro želčno mižurka, da bi jo pozobala. Pomalem pa kačura iz brega u vodo potegne, se piškurjem pridruži in z njimi obrača, kakor bi riba bila, pa ribico za ribicoj požre. Raca pa kače željno čaka, da bi hudobi plačala.

Kadar se kača rib nasiti in vsa tolsta iz vode prileze, se ji raca prismeji, rekoč; „Ti nevsmilena tatica, si se nedolžnim ribicam prikradla, in si se jih nažerla; jaz sim pa tebe čakala, da bi presita mi

uiti ne mogla. Kakor si ti ribicam delala, bom jaz s teboj storila. Le noter v moj želodec!“

Raca je debelo kačo požerla, nam pa dober nauk zapustila, kateri veli: Kakor se posojuje, tako se povračuje.

e. Hudobec in nja šiba.

Podale so se sramožlive deklice za potok verbove terte brat in si jerbace plesti. Spletene jerbace nadevajo z rožcami, koje so po pisanih livadah natergale, ter so si vence vile, in pa nedolžne pesmi pele.

Od daleč hudoben dečko prileti, in se pohlevnim deklicam reži, rekoč: „Kaj ve in vaši venci! Raztergal vam jih bom.“ Deklice ga jokaje prosijo: „Nikar nam tega ne včini!“ Prešernik pa ne mara za deviški jok, ne za nedolžnih prošnje, zgrabi naglo prvi venec, kateri je na zelenoj travi ležal — ali joj!“ zavpije; strupen gad ga nevsmljeno piči, kateri je pod vencem spal.

Naj starejša devica je na to ječivemu dečaku djala: „Tako se po svetu vsim nesramnežem godi! Kdor nedolžnim vence terga, njega strupno želo greha zamori.“

f. Vedro in vodnak.

Vedro se je naveličalo vodo zajemati, in vodnaku ali štirni zabavla, rekoč: „Ti nimaš nobenega dnu, kakor se meni zdi. Tolikokrat moram po vode priti! zajemam in zajemam, pa nikolj pozajeti ne morem; ali bom brez nehanja tebi tako težko služil? Kaj misliš, da sim tvoj bedak, vodnak!“ Vodnaka to zabavljanje močno zamerzi, ktereга mora nedolžen čuti. Huda suša pritisne, in voda posahne.

Dekla po vodo pride, in vedro u vodnak spusti; pa ker vode ni, ga po blati vala in obrača. „O joj!“ vedro zdihuje; „kaj ljudje bodo rekli, kadar me bodo vsega blatnega v gledali?“ Vodnak pa vedru pravi: Ljudje ti bodo resnico povedali, katero nas skušnja uči: „Kdor resnico taji, in dobrote ne spozna, on bo po blati gazil.“

g. Sladek med in grenek pelin.

Deček v jedilnico zaide, in v omari skledico najde, polno rumene sterdi. Kakor hitro pa lizati pokusi, mu grozovitno po ustih zagreni, in černo se od polne posodvice oberne. Mati so ob kraji skledico s pelinom namazali, naj bi živad v sterd ne nalezla. — Dalej drugo posodbo istekne, in najde kozaric tekoče mašobe, ktera je ob kraji

B.

OGLEDALO

ZA

ŠOLO IN DOMAČO REJO OTROK.

„Oče pravičnika se raduje od velikega veselja; in moder sin je veselje svojega očeta.“

Prig. 23, 24.

„Srečen, kdor se v tem dobrem vadi: kdor si to k sercu vzeme, bo zmirom moder.“

Zakaj ako po tem ravna, bo vse premogel; kajti božja luč razsveti njegove pota.“

Sirah, 50, 30. 31.

I.

NAVOD,

KAKO BI SE PERVINCI U NEDELSKIH ŠOLAH PISATI IN ČITATI OB JEDNEM, ALI PISAJE SE ČITATI UČILI.

Ozrmo se okoli sebe, povzdignimo svoje oči na nebo, prederimo in preiščimo globočine zemlje, in obstali bodemo in spoznali, da človek je naj večje čudo na svetu. U takem premišljevanju je David mož po volji božjej, ves zauzet zakliknul: „Kdo je človek, da se njega spomniš, in človeško dete, da ti je tako pri sercu; postavil si ga le nekoliko pod angeli, s častjo in slavo si ga ovenčal!“

Že po zvojem truplu se dosta od drugih žival razloči; kar mu pa še le pravo ceno da in ga čez vse druge stvari povzdigne, je njegov nevmerljivi duh — njegova duša. Po svojej duši je človek poklican, učé se olikovaje in obražovaje, vedno približevati se popolnosti svojega stvaritelja, vedno na umnosti, pameti, in dobroti rasti, in se k vžitju bezkončnega blaženstva pripraviti. Človek se uči, olikuje, obrazuje le po človeku. Deni dēte med volke, in naj med njimi zra-
ste, po volčje bode tulilo, tēkalo in živelo. — Naš nebeški Oče je torej po svojej velikej milosti človeka na človeka pritvezil; očetovo in materno serce s ljubeznijo do otroka napolnil, otroku pa moči dal, koje od začetka slabe in siromašne, se u gorkoti ljubavnej razvijajo in rastejo, kakor cvetlica po solnčnej toploti. — Po nezmernej dobroti je večni Bog sam od nekđaj človeški rod podučeval, in ga še podučuje, pa kakor hišni oče želi, da bi njegovi večí, odrašeni otroci mlajšim in malim učitelji bili, jih svojim dobrim obnašanjem, in s lepimi izgledi po pravej cesti vodili; tako tudi Bog hoče, in veli, da bi stareji, ki so učeni in vědeni, svoje mlajše brate in sestre k dobremu napeljevali.

Človek vidi, sliši, voha, kusi, tipa in čuti, in tako si nabere gledaje, slušaje, vohaje, kuse in čuté v sebi mnogo obrazov unanjih reči, po katerih se njegov um olikuje in krepi; poznane stvari zbudajo v njem pojeme in ga gibajo k poženlenju in djanju. Po umu mu od Boga danem spoznava in razsoduje, kaj je dobro in prav, kaj hudo in neprav. Po tem potu se zbudi po malem vēst, ki ga opominja k dobremu in svari pred zlēgom. Otrok pa, slušaje svoj glas pazi na besede in djanje odrašenih, in gleda in prevdarja, ali se to zлага s tim, kar mu njegov notranji angelj pripoveduje; in tako se rad po izgledu drugih obrača in ravna.

Nedolžno serce se lahko ostudi nad gerdih izgledih, in želi zdravo neokuženo pičo za se. Od tod pride, da mladi nepokvarjeni ljudje, mladenči, in zlasti devojke, kterem se po malopridnem in dolgočasnem podučevanju branje ni ostudilo, serčno veselje imajo nad dobrimi knjigami, jih radi čitajo, radi preberajo, ako u njih krepko hrano najdejo za svoj dušni glad. Zatorej je od tolike važnosti, da se otroci lahko dobro in umno čitati naučijo. Zlasti želim to vsim slovenskim mladenčem in slovenskim deklicam; ker zlasti slovenski duh je k mirnemu premišljevanju nagujen, in ne najde veselja nad nespametnim divjanjem, ako ni že pokvarjen. Po Štajarskem slovenske nedelske šole za pervence že dolgo slovè, in s veselim sercom se spomnim toliko učencov, ki sim jih radostne v nje hiteti vidil.

Hočem tedaj za slovensko mladino, in njene marljive učitelje, posebno mlade duhovne kratek navod spisati, kako bi se smelo čitanje učiti, da bi se s pisanjem vred o dobi enega leta, samo o nedeljah in praznikih dobro in tako naučiti moglo, da bi pridnim učencom s tim ukom za celo življenje se vstreglo.

§. 1. Perva priprava.

Uči jih prvo nedeljo, kako imenitni darovi božji so nam: vid, sluh, voh, kus in tip. Vodi jih potem razumeti, koliko dragoceneja je še duša, ktera se jih posluži, da reči spoznava, premišljuje, umi, poželjuje in hoče. Lahko jim bodeš posle razložil, kako vsak svoje misli, svoje umenje, svoje želja in svojo voljo drugim rad razodeva, kako nemi ali mutec to kazaje stori, drugi pa govore, in se po besedah razodé. Lahko bodo tako razumeli, da so besede le znamnja za posluh, po katerih se pojmov in misel zavemo, ki se ž njimi zvežejo; da besede v izreke sestavimo, in tako čele misli izrazimo in izrečemo.

Oberni po malem njihovo pazljivost na posamesne besede in vadi jih viditi, kako nektera beseda ima več slovek, post.: Ma-ri-a; I-van; E-va; vi-o-li-ea; A-dam; o-tac; u-ho; o-ko. Skoro bodo opazili, da slovke *i, u, e, a, o*, v predstoječih besedah so posamesne. Ako si v prvem ali bodi si drugem predavanju to dokončal, naroči učencom, da za prihodni uk se s črnimi ploščami ali kamnitimi ali lesenimi preskerbé, in še klinec ali melje seboj prinesó. —

Na predeljeni dan ponóvi slovke, ki so posamesni edini glasi; napiši na černo desko *i* in naj ga vsi na svojih ploščah napravljajo, kakor zamorejo. Gotovo si bodejo kmalo pervobart vse glasnice zapamtili, če jim enega za drugim ne pa vse na enkrat, pred oči postaviš, in jim pokažeš, kako iz *i* se napravi *u*, kako iz *e* zraste *o*, in tudi *a* ali *á*. Če se ti bode prijetno zdelo, jim moreš še tudi *j*, ki ni nič kakor drugo znamenje mest *i* storiti, in kmalo jih vaditi, da naj slovke: je, ja, jo, ju, ji; aj, ej, oj, uj, ij; jej, joj napišejo; in ako se ti primerno zdi, jim razložek med *je* in *jě* pokazati, jim tudi *ě* in morebiti *ô* napravi. Treba da se čez teden u napisovanju tih pismenk urijo, in kar so napisali prihodnič pokažejo, da se, ako bi trebalo, popravi. Glasnice morajo dobro poznate biti, pred da k drugej stopnji greš.

§. 2. Pisanje in čitanje tihnic.

Vzemi 1) iz besede Ma-ri-a ali Ju-ri slovko *ri*; prašaj, ktera glasnica se v nji sliši; vodi učence, da namest *i* denejo zdaj *e*, zdaj *o*, zdaj *u*, zdaj *a*, in jih napeljuj, da iz *ri*, *re*, *ro*, *ru*, *ra* opusté glasnico; prašaj, kakšen glas jim še ostane in dobil boš glas *r*.

Napiši zdaj znamenje glasa *r* na desko, stori najpred čerto *r*, ki jo od spodaj malo na levo zasučes, in pristavi piko od zgor na desni, tako bodo imeli *r*.

Naj ga vsi pišejo, in glas posamesni zapomnijo. Potem ga zveži s glasnicami in naredi slovke.: *re, ri, ro, ru, ra*, moreš jih složiti v besede: ju-ri, je-ra, ra-ja, ra-ja-jo, ri-je, roj, raj, re-ja i. t. d. Reci učencom, da naj zdaj glasnice pismenki *r* predstavljajo in pišejo, kar bodo sami najšli: *er, ar, or, ur, ir*. Preglej in prepričaj se, ali vsi vsako pismenko prav storé; po tem naj pišejo po naredbi; tode jim ne směš napovedovati drugih besed, kakor v kterih se jim že znane pismenke slišijo; n. p. or-je-jo, ro-ji-jo, jě-jo, ri-je, rju-je, ra-ja-jo, ja-ra,

je-ra, ju-ri, arja, ri-ja, rja i. t. d. — Prihodni dan ti naj takih besed napisanih prinesejo.

Ako imaš po tem načinu vredjen slovkovar na steni, ali se takšen najde v rokah učencov, naj ga počasno berejo in prebirajo, in kar so čitali, sopet doma na ploščice napišejo. Potem še le pojdi k 2. pismenki *n*.

Ime Ana, Nani, Nina, ali kar še bode tvoje učence več spodbadalo, ime Nero, od kterega bodeš povedal, kako je on grozovitno kaj kristiane preganjal in mučil, ti bode pružilo povod, glas posamesne pismenke *n* nalaziti. Prašal boš: koliko slovk ima beseda *Nero*. Glasovi posamesni v drugej so jim znani, v pervej poznajo *e*, katero slišijo iskaje: *ne*, in najšli bodo urno slovke, *ni*, *na*, *nu*, *no*. Naj jih složijo in pišejo: *ni-na*, *nu-ne*, *na-ni*, *no-na*, *no-ra nô-ra*, *ra-na*, *re-na*, *na-re-ja-jo*. i. t. d. Naj pismenki *n* glasnice predstavijo, in tako naredijo: *en*, *in*, *on*, *an*, *un*. Moraš jih opomniti, da nekatere tih slovk so že tudi besede (slova). Naj pišejo po narekbi: *o-na*, *a-na*, *u-ra*, *ri-ni-jo*, *ra-ni-jo*, *no-e*, *u-na*, *ro-je-na*, *ju-ni*, *u-ni* itd. Pridemo 3) k čerki: *m*.

U besedah *ma-ri-a*, *ma-ma*, *mi-mi*, *mi-na* najdeš slovko *mi*.

Pristavi mest *i* glasnice *e*, *o*, *a*, *u*; bodeš dobil *me*, *mo*, *ma*, *mu*; — verzi jih proč, ti ostane glas *'m*; predstavi mu glasnice, imaš *em*, *im*, *am*, *om*, *um*: naj, kadar sta podoba in glas dobro znana, pišejo besede, u kterih se naučene pismenke slišijo: *me-ne*, *mi-ne*, *me-ni*, *mě-ro*, *mě-ri-mo*, *ma-ra-jo*, *mo-ri-jo*, *ne-ma-mo*, *no-ri-mo*, *ma-ne-mo*; *me-ni-jo*, *ja-ma*, *moj*, *mo-ja*, *ma-ja*, *mura*, *ma-ri-a*.

4) Pismenko *l* najdemo v besedah: *le-na*, *je-la*, *li-na*. Vzemimo slovko *le* ali *la* ali *li*; opustimo glasnico, in imeli bodemo glas pismenke *'l*; pridajmo od zadaj glasnice, in dobimo slovke *le*, *li*, *la*, *lo*, *lu*, ktere sestavljene dajo besede: *li-la*, *lo-la*, *lu-lu*, *le-le*; stavimo glasnice pred, in imamo: *el*, *il*, *al*, *ol*, *ul*, od kterih tudi nekteri že nekaj pomēnijo.

Dajmo zdaj narekaje pisati; kakor: *lo-mi-mo*, *na-lo-mi-jo*, *e-li-a*, *laj-na-jo*, *la-ma*, *o-ra-lo*, *la-ja-jo*, *la-ni*, *la-ne-no*, *li-li-a*, *le-mo-na*, *li-na*, *li-ma-mo*, *ma-la-mo*, *mo-li-mo*, *mi-lu-je-mo*, *ma-li-na*.

5) Pismenka *s* se nalazi že posamesno pomenijoča in bez glasnice stoječa, kakor predlog; *p. s* menoj, toliko, kakor *sa* menoj; najdeš jo tudi v besedah: *sa-mo*, *se-me*, *si-la*, *sa-ja*, *so-le-no*; ako iz *sa*, *se*, *si*, *so* glasnico proč veržeš, ti ostane glas *'s*; predstavi

mu glasnice, in imaš slovke *es, is, as, os, us*; naj da se tudi te pismenke učenci privadijo pisaje besede, u katerih se najde, post.: *so-li-mo, o-so-le-no, si-li-mo, su-ni-jo, na-sa-ja-mo, ri-sa-mo; so-su-je-mo, ri-sa-lo, re-sa, ri-se-na.*

Pride na versto 6) pismenka *š*; ki jo v besedah: *ša-la, šo-la, ši-lo, šu-mi, še-na* skopčano s glasnicami *a, o, i, u, e* v slovkah *ša, šo, ši, šu, še* najdemo; in ako glasnico odbijemo, nje posamesni glas *š'* dobimo. Najmo da se ga učenci privadijo, kar jim ne bode težko; in potem napovejmo jim besed, da jih pišejo, post.: *na-ša, u-še-sa, u-ši, mi-ši, ma-ši-na, še-ma, ši-ri-na, šu-ma, šu-mi-jo.*

Pomaknimo se en korak dalje k 7. pismenki *z*. Najdemo jo čisto kot predlog u izrekah: *z vode, z mleka* itd., zvezano s glasnicami u besedah: *zi-ma, za, mi-za, ze-le-no, zo-ra, zu-naj*; iz katerih se nam slovke: *zi, za, ze, zo, zu*, unudijo. Da se je učenci primejo, najmo da ji predlagajo glasnice, in izrekajo, in pišejo: *ez, az, iz, ez, uz*. Tako bodejo lahko njen čist glas najšli, in si ga tudi zapomnili. K vadbi naj služijo besede, kakor: *iz-la-zi-mo, vz-no-si-mo, iz-na-ša-mo, iz-or-je-mo, za-ma-ši-mo, za-ne-se-mo, ze-le-ni-na, zi-ja-lo, zo-ri-jo, zi-za-mo, zo-ra.*

8) Glas pismenke *ž* najdeš u besedah: *ža-ba, že-le-zo; ži-la, že-na, žu-li, iz slovk ža, že, ži, žu*, ako glasnice zamolčiš. Glasnico predstavljati ne bode trebalo, ker *ž* slovke zmiraj le začenja, pa nikolj ne konča, ali saj malo kada. — Besede za pisanje in vadbo bi mogle biti: *ža-li-mo, ža-lu-je-mo, ža-mo-ri-jo, že-ja, žej-na, že-li-mo, že-ni-ni, ži-ma, žu-li-mo, no-ži, ni-ža, o-že-ma-mo, o-že-ma-jo, ož-me-mo, ju-ži-na, ju-ži se.*

9) Perve štiri glasnice, ki se lahko s drugimi glasnicami brez glasnice vežejo, t. j.: *r, n, m, l*, in katerem jih imenovaje *l* predstavimo, se pravijo polglasnice, druge štiri, to je, *s, š, z, ž*, moremo imenovati siškovci.

Za temi se najložeje verstijo ustrični, ki so *f, v, b, p*. — Pismenke *f* se Slovenci redko poslužijo; clo u tujih besedah jo radi u *b* ali *p* spremenč, vender se tu ali tam nalazi, in zato je treba jo učiti. Posamesni nje glas bodemo dobili, ako u besedah: *fa-li, fa-ra, fi-ga* slovke *fa, fi* prevdarimo, in glasnico opustimo. Za vadbo pisanja bi se mogle rabiti besede: *fu-ži-na, fi-lo-zo-fi, far-ma-ni, fa-sa-ni.*

10) U besedah *va-ja, vi-no, vo-li, vč-ra*, itd. se iz slovke *va, vi, ve, vo* dobi glas pismenke *v'* ktera se kakor kratko *u* izrekati mora,

tode se naglo s glasnico vezati mora. Besede, kakor: ve-ja, ve-je-mo, vi-la, vi-le, vë-ru-je-mo, ve-že-mo, ve-se-li-mo se, vo-zi-jo, vi-ša-va, vo-za-ri-na, voj-na itd. naj služijo u vadbo.

11) Glas pismenke *b* dobimo u besedah: ba-ba, be-lo, bi-je-mo, bo-li, bu-ba, če iz slovek *ba*, *be*, *bi*, *bo*, *bu* glasnico odbijemo. Pazé na ustnice bodemo vidili, da za ti glas nekoliko na sredi odperte ostanejo, toliko namreč, da dih skoz more. Za vadbo te pismenke nam besed ne bo manjkalo, učenci jih bodo tudi sami dosta najšli, zato le nekte re pridenem, n. p.: ba-bu-ra; ba-bu-za, ba-ji-lo, bë-ži-mo, be-re-jo, bi-va-mo, bo-bo-vi-na, boj, bo-ji-mo se, bo-ju-je-mo, bo-ja-zen, bo-ro-vi-na, bu-la, bur-ja, bur-ja-va.

12) Iz besed: pi-pa, pu-pa, pa-pa, po-pi, pe-pel dobiš slovke: *pi*, *pu*, *pa*, *pe*, *po*; stisni ustnice, in imel bodeš *p'* pismenko, ktera sama za-se nima nobenega glasa, in ga le dobi, če jo s glasnico zvežeš. Pri tej pismenki bodeš učencem tudi naj ložeje razumiti dal, da se ji tihnica pravi, in da to ime se daja tudi predstoječim najnjstim, in da v teh pismenkah razločimo *glas* samosvojen in *ime*. Posledno se v čitanju ne rabí, se jim pa da, da jih glasneje izreči moremo. Tako pismenkam *r*, *n*, *m*, *l*, *f* predstavimo glasnice *e*, in jih imenujemo *er*, *en*, *em*, *el*, *ef*; vsim drugim pa ga zadi pride-nemo in jim rekamo: *se*, *še*, *ze*, *že*, *ve*, *be*, *pe*; zatorej jim pravimo, da so tihnice.

U vadbo pisanja si poišči besed, kakor: pa-ra, päs, pa-se-mo, pa-ša, paš-ni-na, pa-zi-mo, pe-ne-zi, pe-re, pe-ro, pi-jan, pi-še-mo, pi-ša-lo, po-bi-ja-jo, po-be-ra-mo, po-pi-je-mo, po-li-že-mo, pol-ži, po-lo-ši-jo, po-lo-vi-na, po-ma-lo, pu-ra, pu-ža itd.

Pridejo na versto *zobnice* in med njimi stoji najpred 14) *d*, ki jo iz besed: do-ba, de-lo, da-mo, di-na, du-ri lahko izvlečemo, ako slovke: *do*, *de*, *di*, *da*, *du* posamesne zaslišimo, in glasnice odter-gamo. Jezik jih izrekaje se pritisne na prednje nekoliko odperte zobe rahlo. Besede za vadbo: da-ber, da-nas, da-naš-nji dan, da-ve, da-vo-ri-a, dê-la-mo, dê-dej, de-že-la, dir-ja-mo, di-ša-va, do-bi-mo, do-ne-se-mo, do-la-zi-mo, do-po-ve-du-je-mo, za-po-ve-di, du-bi-na, du-pi-ri.

15) Pritisni jezik močno na prèdne nekoliko kakor pri *d* odperte zobe, dihni in imel bodeš glas pismenke *t*. U besedah: *ta*, *taj*, *tele*, *ti*, *tode*, *tudi* najdeš njen glas, iz slovk *ta*, *te*, *ti*, *to*, *tu*, ktere so zra-ven že vse tudi besede, to je, *razumljive slovke*. Za vadbo v pisanju se posluži besed, kakor: ta-da, ta-ja, taj-na, ta-va-mo, te-le-ti-na,

po-té-pa-ti se, ter-di-na, te-ri-vo, te-sa-mo, te-ši-mo, te-ži-na, tin-ta, ti-pa-mo, to-di, to-lo-vaj, to-po-ta-jo, to-po-vi-na, to-ri-lo, dê-te, to-var-šu-jem, tur, tur-je, tu-li-jo, ut-va.

16) Ako jezik rahlo na prednje zobe usloniš, in *t'* sičaje izrečeš, dobiš glas pismenke *c*. V besedah *caca*, *cepi*, *cěna*, *cima*, *copot*, *cula*, *cunja* ga imaš v prvi slovki skopčanega s glasnicami, in ga najdeš čistega, če tote odstaviš. Za vadbo vzemi besede: *cap*, *ca-pin*, *car*, *ca-ri-ca*, *cej-na*, *ca-nji-ca*, *ce-li-na*, *ce-lo-ta*, *cě-nit-ba*, *cep*, *ce-pa-ni-ca*, *ce-pec*, *ce-pin*, *ce-sar*, *ci-za-ra*, *co-per-ni-ca*, *cěv*, *cu-ra*.

17) Če jezik nekoliko vzdigneš, in u zgornjo dlesno nasloniš, tako da dih spodej vungre, imaš glas pismenke *č*, katero najdeš v besedah: *čaća*, *čěća*, *če*, *čič*, *čopa*, *čuda*. Za vadbo poišči si besed u slovarju, n. p. *čep*, *čepič*, *česač*, *česen*, *čas*, *čaj*, *čičamo*, *čěščej*, *čěščen*, *čoba*, *čut*, *čutnica*, *čuvaj*, *čuvašnica*.

Pazka. Take besede pisaje so mogli učenci opaziti, da glasnica predstoječo tihnico vselej za seboj potegne, da se tihnica, ako med dvema glasnicama stoji, zmiraj k drugej vzame. Malo po malem bodejo taj čertice, ki so jih med slovke stavili, opuščati mogli. Opazili bodo tudi, da nekatere besede, kakor: *dirjamo*, *čutnica*, imajo med glasnicama dve tihnici, in da se naravno prva s predstoječo, druga pa s sledečo izreka in veže.

18) Pristavimo jezik na nebó, odrinimo ga naglo, dih iz ust spuščaje, in čuli bodemo glas pismenke *k*, ktera je tudi že sama posebe beseda, in se sliši kot predlog u izrekah: *k meni*, *k tebi*, *k sebi*.

Korošči to pismenko mēnijo dostikrat s čerko *h* bez potrebe, in večkrat jo še izpuščajo zavolj lenega in težkega jezika, zlasti u začetku besede, če za njo še druga tihnica stoji. Učenci se morajo navaditi jo dobro izrekati.

Besede: *kača*, *kedá*, *kic*, *keber*, *kek!* *kobila*, *koča*, *koka*, *kol*, *koleno*, *kovač*, *kúp*, *kùp*, *kura*, *kuka* naj se ktemu porabijo, iz njih slovke, *ke*, *ki*, *ka*, *ko*, *ku* odberejo, in iz teh odbacaje glasnice se posamesni glas pismenke *k* najde. Za vadbo ti vsak slovar dosto besed podá; naj pripravneje pa bodo: *kucec*, *kupec*, *kukati*, *kukavica*, *kupica*, *kurjač*, *kurjad*, *kokoš*, *koza*, *koža*, *kosa*, *koša*, *košato*, *košček*, *košuta*, *kokotati*, *kos*, *kokodakati*, *kimati*, *kiselica*, *keča*, *kepa*, *kaša*, *kazalo*, *kazavec*.

19) Povzdigni jezik kot pri *k*, pa tako da se neba ne dotakneš, in dahni, kakor pred, bodeš pa slišal glas cerke *g*. Korošči to pis-

menko malokeda prav izrekajo, timveč rabijo na mesto nje česko *h*, ktera ima pravi glas nemškega *h*, koj se ne smě změniti s *ch*. Kjer po gorotanskem in českem imenovani *h* slišiš, n. p. her-lo, her-mi hoba, hōs, hrad, hrozď; pišejo in izrekajo Jugoslaveni tudi že Krajnci pismenko *g*, torej: germi, goba, gos, grad, grozd; in treba, da učence k temu privadimo. (Dostikrat se Korošcom na tej čerki jezik spodtakne, da rečejo: Gerr Hott, namest Herr Gott.) Učitelj bode taj dobro činil, se manj znanih besed pri začetku poslužiti, tako dolgo, da se glasa *g* primejo, kakoršne bi bile: gaj, gaden, gaziti, gibati, gigati (ihati), gojiti, goj, gučati. Iz teh odloči slovke *ga*, *gi*, *go*, *gu*, in izvodi iz njih *g'*. Kjerkoli Korošci *h* globokeje zrekajo, kakor: hospod, holob, hora, honiti, naj se piše *g*, torej gospod, golob, gora, goniti i. t. d.

20) Pismenka *h* česka in nemška *ch* se dosta razloči od imenovane *h*, koja se piše in izgovarja *g*. Pismenka *h* je gol dihlej, pri katerem jezik pri miru leži, in se sapa nikjer ne vpira, tudi nikdar skoz nos ne buči, kakor je pri poprejšnem *h-g* u nekterih krajih obično, ali u navadi. Pismenko *h-ch* imamo čisto u besedah: *haba hodi*, *herbet*, *hiša*, *hoja*, *hudoba*, *hudič*, ktere pa nihkolj ne směmo izreči kakor nemški *h*, timveč se glasi kakor nemški *ch*. Da se je taj *h* v *g* prebernul, in tako iz jezika strebil, ni prav, in nadjam se, da se bode to pomanjkanje toliko več občutilo, kolikor več se bodemo s českim soznarili. — Dosta je besed, v kterih se ta pismenka pogreša tako p. pišemo *ho!* *ho!* hušati, huskati, pa ne izrekamo, kakor bi po pravilu bilo *cho!* *cho!* chusati, chuskati, timveč rabimo sreden glas med golim dihom *ch* in med *g*, ki iz globokega gerla pride. Ker se pa sredni glas med *ch* in *g* bez glasnice celo ne more izreči, pridobimo pri njegovej zgubi to, da *ga* učiti ni treba.

§. 3. Čitanje natisa.

Pisaje so se učenci pismenk poprijeli, in poznajo vse male pismenke. Večina jih je morala pisati na ploščo, pa se jih bode tudi dosta znajšlo, ki jih bodo že prav lepo na papir napraviti znali. To se naj pripusti, toda se jim morajo peresa dobro vrezati, in vsakemu nekoliko črnila ali tinte domu dati; kar so napisali pregledati, ter tako nazaj dati, da se vnovič čedno in prav prepíše. Tako urenje bi moralo naj dalje do 10. ali 15. šolskega dnu trajati; po tem pa moraš, ako še to nisi prej storil, jim natiskani slovko var u roke dati.

Veselje učencov bode veliko, ko bodo vidili, da vse slovke in besede bez težave čitati morejo; ako bodeš pa vidil, da se na kakej pismenki kakor: *g* spodtikajo, napravi jim zraven pisanega *g* tudi natiskani *g* — in vse bode potle urno naprej šlo.

Ne mudi se pri nobenem sestavku dalje, kakor da ga ž njimi enkrat prečitaš, timveč pojdi naprej in vèrni se raji, kedar ste vadbe s malimi pismenkami natiskane vse prebrali, in se ti zdi, da je treba, jih še ponavljati, spet nazaj in začni znovjč pri 1. sestavku, ali kjer se ti bode potrebneje zdelo. Kar ste v šoli jedenkrat prebrali, to naj učenci doma prepisujejo, in prihodno nedelo napisano prinesejo in ti pokažejo. Veselje bodeš vživljaj, katero le učiteljsko serce pozna, ako bodeš tebi izročene mladenče in deklice prav vodil. Naposled napiši pismenke tudi po abecedni versti, in naloži jim, da se jih po tej iz glave učé. Kmalo boš mogel stopiti k

§. 4. Od neločljivih tihnic.

Neločljivih tihnič imamo v slovenskem več, kot v katerem drugem jeziku — tode ni treba, se jih vstrašiti. Nekaj, ker pravila o njih še niso tako ustanovljene, da bi se, ako je gdëgdë ločiš, pregreška bati bilo; nekaj jih, kjer u začetku besed stojé, v slovarju najdeš. Vendar si to zapamti, da moraš vsako tihnico, ki se s drugimi veže, pred učenci na deski napraviti, in saj pri prvih jih napeljevati, da jih ukup tudi bes glasnice izrekajo. To moreš takole storiti:

Napiši slovke: *re, ri, ra, ro, ru*; prašaj, ktera tihnica je u abecedi naj prvi. Na odgovor *b'* ali po imenu *be*, stavi *b'* pred *re, ri, ra, ro, ru*, in vadi jih izrekati *bre, bri, bra, bro, bru* — in tudi brez glasnice *br*. Ravno tako stori s neločljivima *bl*, in s vsimi drugimi, kakor *cr, cl, cm, cv*; *čr, čl, čm, čv*; *dr, dl, dn, dv*; *gr, gl, gn, gm, gv*; *hr, hl, hm, hv*; *kr, kl, klj, km, kn, kv*; *pr, pl, pn, ps, pt*; in s sledečimi, ki ti jih slovkovar, ali tudi slovar na roke data. Tih pismenk ni treba posebno pisaje učiti, dosta bode, ako učence opomniš, da take neločljive prijatelje u slovarju po versti vidijo, in da je treba jih dobro znati, zatorej ker radi ukup ostanejo, tudi ako v sredi med glasnico stojé, kakor se lahko vidi v besedi *dobro*, ktera se izrekaje in pisaje děli: *do-bro*, tako tudi *sre-bro*; *zvě-zda, smo-leva, žvi-žga*, itd. Vendar še enkrat rečem, da niso vsi neločljivci tako skopčani, da bi jih děliti in torej pisati: *zvěz-da, smók-va, žviž-ga* pre-

grešek bil; le *r*, *l*, ostaneta pravilu zvesta, tudi se *st*, *str* in še nekteri nikolj ne zapustijo. To prevdariti je dobro, da sebe in učencov s praznim čenčanjem ne mučimo. Za vselej opomnim, da domače popisovanje vsega, kar se je v šoli čitalo, se ne smē opuščati, akoravno bi učenci že urno pisati znali. — O tej dobi njim tudi velike pismenke pokaži, tiskanih se naj u slovkovarju učē. Od tod naprej bodo šolarji u stanu, ne le po narekbi timveč tudi samosvojno pisati.

§. 5. Spisovanje.

Krasopisje naj se pusti krasopiscom; otroci pa naj se učē pisati, kar in kolikor njim v življenju ga bode znati treba. Učē naj se napisovati pismenke znatne in čedue; učē naj se jih napravljati urno in ročno, ne po tako rečenih izgledih, timveč po krepkem predpisu, ki ga učitelj pred njihovimi očmi na deski napravi; kakor smo dosle vidili.

Hitro, ko učenci pismenke delati in u knjižici zaznamovane stavke že urno prepisovati znajo, naj se vadijo pismeno svoje misli razodevati, to je spisovati. Odloči, kedar se s podučevanjem pismenk nimaš več pečati, za ti novi predmet u predavanju nekoliko časa, in derži se sledečih stopinj:

1. Naj napišejo učenci vse reči in osebe, ktere v šoli vidijo po imenih, po kterih so jim znane. Kedar je delo dognano, naj se pregleda, prečita, popravi, bodi si po knjižicah ali na deski. Tako popravljeno delce naj se doma prepíše, prihodnič pokaže, vnovič popravi in potle na čedno, u posebno knjižico — ki se ji spisovnik reči more, zapiše.

2. Naj popišejo, kar po poti, na cesti zapazijo in vidijo, po besedah, ktere so jim znane, in u popravljenju naj učitelj, kakor popred ravna. —

3. Podaj se ž njimi ali pelji jih u mislih u domače sobe, hleve, kleti, hrame, parne, skednje, žitnice, in daj napisati vse kar se tam najde; vendar nikoli narekaje, timveč naj učenci vse to sami najdejo; ti nimaš nič delati, kakor da njih besede in izreke popraviš, in jih tako pisati vadiš, kakor se prav dobro pismenke izrekajo. Ker so dozorej gotovo vže tudi v številoslovju nekoliko napredovati mogli, bodejo tudi število reči vže naznačiti znali.

4. Dobro bodeš učinil, ako svoje učence še dalje okoli vodiš; jih peljaš u kakšen vert, ali travnik, na kakšno njivo, u kakšen gozjd,

in jih učiš poiskati, kar se tamo znajde. Se vě, da se bodete od zbrane-
nega predmeta pred pogovarjali, da jih bodeš tako vodil, da najdejo,
kar totaj sliši, in se zvědo, kar jim je napisati treba.

5. Ako si nekoliko časa svoje učence tako po světu vodil, in
stvari po imenu spoznovati učil; zberi kakšen poseben predmet, in
vadi jih, ga dobro ogledovati, in njegove dēle popisati, p. dēli okna:
oboknica, križ, šibra, zatic, okov, pah.

Deli durni: durnica, zatic, veznica, okovi, ključenica, zapah,
ključ, klupa.

Deli knjižni: uvez, herbet, vogel, obrez, lepen, stavek, beseda,
slovka, pismenka.

Deli peresni: pero ali peresna cev, perišče, bradica, duša, vrez,
cep, ost.

Deli drevesni; koren, babka, panj, verh, veje, laterce, listje,
recej, cvet, sadje.

Deli panja: skorja, liče, mezdra, sok, les, steržen.

Nektera reč ima več delov ene verste — ti naj se štejejo, in
tako se uče čisla p. jispa ima ene duri, dvoje oken, štiri stene, pod
in strop. Vendar se ne smē pozabiti, da morajo otroci dēle predmeta,
ki se jim pred oči postavi, sami najti, in učitelju ni drugega opraviti,
kakor da jih popraša, vaje pri tem vodi, jim namest popačeno pravo
besedo da, jih napeljuje, da jo v slovke in posamesne glase (pismen-
ke) razložē in potem zapišejo.

6. Do zdaj so učenci večidel le imena reči in osob iskali in na-
pisovali; moraš jim povedati, da vsako tako ime, katero reč ali osobo
pomeni, se pravi, samostavno ime ali tudi le *ime*. Naj ti še napišejo
imen reči in osob vlastnih splošnih ali občnih, pa tudi imen jih delov.
Med takim urenjem so se mogli pravopisa nekoliko prijeti, če si jim
po priložnosti tudi pravopisne pravila nekoliko razjasnul, kakor jih v
M. Majerjevem spisovniku od 6—11 str. najdeš.

Sada se še le boš s dobrim uspehom k prvi vadbi u spisovanju,
ki jo str. 20 u imenovanej knjižici najdemo, obrnul, to je, sada še
le bodeš jel učence vaditi, da bodo znali pridavne imena (*priloge*) ra-
biti, ali imenom lastnosti prilagati. Po našem se iz vsakega samostav-
nega imena lahko pridavno napravi, in tako povē, čega je kaka stvar,
osoba ali reč. Nemci mesto tega ime u rodivnik stavijo.

Prašajmo p. čega je ti klobuk? odgovor bo: Petrov, Paulov, Je-
rin, Mariin, očetov, bratov, sestern; matern, cesarjev, sosedov, kne-

zov, pasarjev. Tudi odgovori: moj, tvoj, njegov i. t. d. so dobri. — Se vidi, da se take pridavne imena napravijo iz samostavnih, če se premeni gibni glas rodivnika (2. sklon) u: *ov, ovo, ova*, za šumečemi in omehčanimi tihnicami pa tudi u: *ev, eva, evo*, pri ženskih imenih pa tudi u: *in, ina, ino*.

Če se kaka reč celej versti, od ktere imena je pridavno ime (pri-log) speljano, prisvoji, se imenu pristavi *ski, ska, sko*, pri ženskih imenih pa *ji, ja, je*, p. gospodski (gosposki) žolnirski, cesarski klubuk — Šent-Vidska, Celjska cerkva itd. kravji, ovčji gnoj, pa tudi telečje, goveje (mesto govedsko meso.)

Opomne se, da mestne ženske imena in tudi druge imajo tudi *ski, ska, sko* mesto *ji, ja, jo*, in da se nekterim podolgšani izhod: *ovski, ovska, ovsko* da, p. bratovski, judovski, rusovski. Nektere imena dobé, kakor bodemo pozneje vidili, tudi *av* ali *ev*, kakor smreka - smrekov, jelša - jelšev, črešnja - črešnjev, in pomenijo, iz česa.

Podajmo se po tem naprej, in najmo iskati lastnosti oseb, ali stvari, prašaje: *kaka je* p. šolska deska, učiteljeva miza? a) *kaka je po barvi?* odg. črna, rjava itd.

b) *po podobi?* odg. štirivoglata — *kako dolga* — *kako široka* ali *visoka je?*

c) *iz česa je?* — odg. iz lesa; torej lesena, orehova, češnjeva, jelševa, smrekova, dobova itd. — Unajne lastnosti ložeje spoznajo, in najdejo, kakor znotrajne.

7. Vse druge vadbe se naj vzamejo po stopnjah, ki jih je M. Majer zaznačil. Toda mora učitelj otroke kolikor mogoče, pri *eni stvari* muditi, da vse najdejo, kar se od nje povedati more. Tako bode neki opis vsake stvari zrastil, u kterem se po malem večkrat ponavlja, samostavne imena s zaimeni nadomestijo.

Na priměr naj služi miza.

Učiteljeva miza ima štiri posebne dele, zgorni, sredni in spodni. Zgorni del je planja, srednji ovod in miznica, spodnji so noge. Noge stoje na tleh; noge veže ovod, na ovodu sloni planja.

Ovod je med nogami in planji; u ovodu je miznica.

Planja je štirivoglata, ima štiri robe (strani). Nasprotne strani so si enake. Po daljih straneh se meri dolgost, po kračjih širokost.

Miza ima štiri noge; noge so zgoraj torši kot spodaj; so štirvoglate in štirrobate

Miza je, da pri njej sedimo, na njej pišemo, na njo knjige devamo itd. U miznico se devajo kruh, žlice, noži itd. Učitelj devajo v miznico: peresnike, peresa, papir, merilo itd.

Planja je iz lipovega lesa, ovod iz dobovega. Mize dela mizar ali škrinjar. —

8. Vadi otroke napisovati, kar iz glave vedó, p. Oče naš, Češčena si Maria in druge molitvice, tudi znane pèsmi. Popravi ž njimi pogreške, pa naj da kaj takega dočas pišejo, dokler ni prav in brez pomote storjeno. —

9. Basni, povesti, tudi zgodbe sv. pisma, ktere že vedo, ali ktere jim poveš, bodejo radi popisovali. Vodi jih le, da kratke stavke delajo, in se tako imenovanih period zогibajo. Kdor si prizadeva v periodah pisati, bode težko dobro in prav razgovetno spisovati se naučil.

Rudmaš.

II.

ŠIBA ZA OTROKE ŽLAHNA REČ.

Oče Abraham, imeniten pridgar svoje dni na Dunaju, pripoveda, da si je drevje v starodavnih časih kralja volilo. Nektere drevesa so hotle oljko kraljico imeti, kajti naj dražej mašobo rodi; ali oljka pametna se brani kraljeve oblasti. Sopot druge bi rade vinsko terto kraljico izbrale, zakaj ona vino, naj močnejšo pijačo rodi, ali ponižna vinska terta ne išče kraljeve časti. Tudi hrast ali dob noče drevju kralj biti; le sam tern se drevesom za kralja ponuja, kterega pa nočejo.

„Ako bi meni drevje reklo kralja izvoliti — pravi moder oče Abraham — jaz bi jim vedel pravo kraljico poiskati: *Brezo*. Brezavka zna čudno modro kraljevati, posebno pri otrokih. Kder pri otroški reji šibe ni, tudi pokoršine ni, brez pokoršine pa le rogati otroci rastejo, vsi boleni na duši, kojih boleznih jih le brezovo olje ozdravi. Pač lepo in modro govori sv. Duh: „*Izredi svojega otroka prav, in dovoljn boš*

z njim, ter ga vesel. Neumnost je terdo vsajena v dečkovo serce, pa šiba njo bo ispodila.“ — Kako naj starejši po tem božjem svētu v izkoji svojih otrok ravnajo, nam kraljevi mož Albreht, zakonšek sedajne Angleške kraljice Viktorie pokaže.

Kraljevič Valeški, Angleške kraljice še majhen sin je ednega dne v kraljevem poslopju pri okni stal, ktero je od zgoraj do tal segalo, in je namesto učiti se, skoz okno na vert gledal, si s perstmi na šipih igraje. Njegova oskerbnica, modra kristiana, ga pogleda in prijazno opomne, naj svoje naloge naučiti se ne pozabi. Mali kraljevič ji odgovori: „Nočem!“ „Ako ne — mu veli oskerbnica — vas moram v kotec postaviti.“ „Jaz se nočem učiti, pa tudi v kotecu stal ne bom, zakaj jaz sim kraljevič Valeški.“ Ovo govori in ves vkljubi z nogoj jezovo na okni šipo potruple.

Oskerbnica iz svojega stola vstane, in mu resno, pa tudi pametno veli: „Gospodič! vi se morate učiti, kar vam je odkazano, ali vas moram jaz v kot postaviti.“ „Jaz nočem!“ — ji gnjevavo odgovori, in serdito še drugo šipo z nogo zdrobi.

Gospodična pozvoni, in dvorni sluga doide. Po njem naroči očetu, kraljičniku Albrehtu, da ga naj ponižneje prosi, naj bi se Nja kraljeva Visokost tusem potruditi blagovolili, kajti bi rada zarad Njih sina kaj silo potrebnega z Njimi govorila. Moder in skerbni oče taki pride, in si da vse dopovedati, kar se je bilo ravno zgodilo. Na to se ozre y svojega malega sina, mu na stolec pokaže rekoč: „Tukaj le se za zdaj vsedi, in počakaj, dokler nazaj doidem.“

Kraljevi oče prinese iz svoje sobe sveto pismo, in pravi malemu kraljeviču Valeškemu: „Poslušaj le, kaj sv. Paul apostol tebi in drugim otrokom, tvojim verstnikom veli.“ Nato mu čita iz lista na Galačane 4, 1 — 2, rekoč: „Dokler je naslednik, dedič ali erb še otrok, se ne razloči od slugeta, da si je ravno gospodar vsega, ampak je pod varhmi in oskerbniki do časa, ki je od očeta postavljen.“ — „Res je — govori oče na dalej, — ti si kraljevič Valeški, in ako se spodobno nosiš, boš lahko imeniten mož, in boš tudi po smerti matere tvoje kraljice, kojo nam Bog še dolgo ohrani, lahko tudi kralj Angležki; ali sedaj si še maličko, kateri mora svojim prejpstavljenim in oskerbnikom pokorn biti, in jih vbogati. Verh tega ti še inam eno drugo besedo prav zastopno povedati, kojo moder Salomon govori: „Komur se šibe mili, on sovraži svojega sina, kdor ga pa ljubi, mu strah da.“

Na to oče šibo potegne, in prihodnega dediča Angležke krore prav pridno našgê, da šibo dovolj občuti, ter ga v kot postavi, rekoč: „Tukaj boš tako dolgo stal in se učil, dokler ti gospodična tvoja oskerbnica iz kota iti dovoli. Nikolj pa ne pozabi, da imaš zdaj oskerbnikom in rednikom tako pokoren biti, kakor vprihodno postavi, katero je Bog naročil.“

Bošt se pravi tako deco modro in po keršansko gojiti! Naj bi stariši po mestih in po deželi kraljevega očeta v izgled imeli, ki so zlato šibo večdel od hiše spravili! „Kdor svojega otroka po norsko ljubi (kakor opica svoje mlado) obezuje njegove rane (pa jih ne celi); zakaj vsak krič prebôde mu serce. Le ljubi neumno svojega otroka, in strašil te bo; igray z njim, in žalost ti bo delal: uči sv. Duh. Slabo izrejen sin je sramota svojega očeta; moder sin je očetu veselje.“ Hočeš pridne otroke imeti, moraš šibo v roke vzeti; brez šibe ni bilo dobrih otrok, in jih ne bo.

Slomšek.

III.

PRIČKANJE POBOŽNEGA MLADENČA IN MODRIANA.

Pobožen fantič čuje veliko govoriti od imenitnega modriana, ki toliko vè in zna, če ravno mlad, da mu ni blizo enakega; vsi drugi mladenči, je nekdo djal, so tumpeci zraven njega.

Mladenček naš želi čudnega modriana spoznati, in ga poprašati, jeli za res toliko vè, kakor ljudje od njega govoré. Ko se na terzi znideta, se mu *mladenč* prikloni, ga pohlevno poprosi, naj mu pové: Kaj je naj boljše na sveti?

Modrian: Dober prijatelj.

Mladenč: Jaz pravim: dobra vest. — Kdo je na sveti naj modrejši?

Modrian: Tisti, ki je naj več knjig prebral in prečital.

Mladenč: Ni res! le on, kdor sam sebe prav spozna. — Kdo je naj neumniši na svetu?

Modrian: On, ki naj manj zna.

Mladenč: Ne, ampak kdor se hvali, koliko vě. — Kteri stan je naj srečnejši?

Modrian: Jaz bi mislil, da stan učenega modriana.

Mladenč: Ne bo dal; ampak stan pravičnega kristiana. — Ktera je naj viša čast in hvala.

Modrian: Hrabrost premagavca vojšaka.

Mladenč: Tudi ne; marveč ponižnost srečnega človeka. — Ktera umetelnost in modrost je naj gorša?

Modrian: Svet modro vladati ali kraljevati.

Mladenč: Nak! sam sebi zapovedati in se modro zadržati. — Kdo je naj bogatejši tega sveta?

Modrian: Kdor naj več dnarjev ima.

Mladenč: Pač kar! Le kdor vsega dovolj ima. — Ktera žival je naj mogočnejša na zemlji?

Modrian: Lev ali oroslan.

Mladenč: Nikar nikolj; temuč mali červiček, ki človeka in leva sné.

Ljudje, ki so krog nju stali, so mladenču prav dajali in veseli z rokami ploskali. Modrianu to zamerzi, in on mladenčku veli: Maličko! kdo te je pa tvoje modrosti naučil?"

Mladenč: Moj oče Bogoljub in pa moja mati Resnica sta me vsega tega učila.

Modrian: Pregovor pravi, da eden turpeec več prašati vě, kakor deset modrianov odgovoriti. Hočem pa jaz tebe prašati, in mi odgovori ti! Kako velik je svet?

Mladenč: Svet je toliki, da ga samo Bog obseže; pa vendar ni tako velik, kakor oholost ali nečemernost posvetnih modrianov.

Modrian: Ali svet visi ali plava?

Mladenč: On, ki svet obseže, ga tudi obderži.

Modrian: Kaj je Bog poprej delal, kakor je svet stvaril?

Mladenč: Šibo je za take modriane pletel, kateri po takih rečeh mičavo poprašujejo, pobožne, preproste ljudi skušati in motiti.

Tako je pričkanje končalo in modrian omolknul. — Ne kdor veliko zna, ne kdor veliko govori, pred Bogom ovelja, ampak kdor njega prav spoznava in njemu zvesto služi: pri njem je prava modrost doma.

Slomšek.

IV.

ŠOLARSKO BLAGO ZA NAREKE IN PREDPISE.

1. Kakor za polžem smerkova steza — za razuzdanim človekom pohujšanje gre. Pošteni ljudje take gerdobe ne terpé, ne v hiši, ne v soveski.

2. Kdor si hišo na krivico stavi, on si svojo srečo davi; krivično blago dobro storilo ne bo.

3. Drevje, ktero se preveč košati, malo sadja, ali pa nič zarodi. Tudi mladini se taka godi, ki se baha in bogato obnaša, le malo ima in malo veljá.

4. Kdor kletvo pri hiši terpi, si stenice in grile zaredi; težko se bo merčesa znebil — štupa za take šurke ne pomaga.

5. Kdor molči, kedar se sv. vĕra in svete reči zaničujejo, on pusti razbojnikom hišo podkopati; hiša se bode naglo poderla, in tudi njega podsula. Kdor molči, hudobne jezike redi.

6. Kdor prerad obeta, zaupanje drugih od hiše pometa, in po navadi mož beseda ni. Premisli poprej ko obljubiš, ali boš storiti kos, da zaupanje ne zgubiš. Na kogar se lahko zanesemo, njega obrajtamo. Kdor veliko obljubi, pa malo stori, je figamož.

7. Rajši manj obljubi, pa več daj, in ti bodo hvalo vedili. Premastna obljuba in pa preveč gnoja pokvari drevje in ljudi, in ne stori prida.

8. Kdor si v mladosti kaj hudega skusi, on si v starosti po navadi dobrega vžije; kdor si ni hudega vžil, tudi dobrega spoznal ne bo. Neprenehama nebés imeti ne moremo.

9. Več kakor človek pri Bogu veljá, rajši vboga in poterpi. Kdor vsako postavo pretresa in se nad vsakim davkom švara, on občinski sreči para sukno in plajš; skoraj bo tudi on gol, kakor mol v prazni lajti.

10. Kdor ljudstvo zapravljati uči, naj bo na noši ali na mizi, on zadovoljnost in stanovitno srečo mora svojim potomcom. Nepotrebnih reči ljudi vaditi se pravi ljudem močno prazniti — jih okraati. Tako znajo nekeršanski kramarji, šivarji in šivile, pa tudi kerčmarji in oskerbniki dobrih volj.

11. Kdor slabe nauke daje, on strup prodaja; kdor pa sveto véro kazi, on mora, in je naj grozovitej vbijavec; potreba se ga je od daleč varvati.

12. Ako več beremo, kakor zastopimo, lahko znorimo; ako več snémo, kakor povžijemo, hitro zbolimo; če več obljubimo, kakor dopolnimo, svoje poštenje zgubimo. Ako več začnemo kakor zgotovimo, se nam smejijo; ako več govorimo kakor premislimo, nas lahko v besedi dobijo; kedar več terjamo, kakor pravice imamo, tožbe in pravde naredimo. Kdor si nesrečno smert pripravlja, on je naj vekši bedak in sromak.

Slomšek.

V.

KERVAVA ŠIBA SLABIH STARIŠEV.

Veselo je gledati lepe rudeče rožice ali bele lilije, ki v ljubeznjivi vigrédi zelo cvetó, žlahno dišé in naše serca razveselijo. Pa bitka žalost obide vertnarja, kedar huda slana žlahne cvetličice omori. Žalostno cvetlice svoje glavce nagnejo, lep duh s lepoto zgubé, in veselje vertnarja umira. —

Poznal sim zelo cvetlico, v koji ste lepa rožica in bela lilija v lepi edinosti na enem stebelu cvetele, veselje nebeškega vertnarja, kteri njo je u vert te zemlje zasadil; pa glejte! strupni veter je to rožico umoril.

Leta 1845 je še nedolžna deklica kakor roža in lilija u veselej vigrédi svojega življenja cvetela, — bila je kinč svojega spola, sladko upanje svojih starišev in vsih poštenih kristianov veselje, ali smradliva sapa vražje zapeljivosti je zelo deklico doletela; — že v zemlji gnije! —

Bogatih starišev hčera, kateri so njo žalibog! več za ti svet kakor za nebesa izredili, je v 15. létu svoje starosti že več za gizdave cape svojega telesa kakor za svatovsko oblačilo svoje duše skerbela. Mnogokrat sim njene stariše, kateri so tri zale hčere imeli, opominjal in prosil, da naj varjejo te tri rožice pred zapeljivoj slanoj sveta; pa zastonj! — Rajna Mica 15 lét stara, svoje serce vražjemu zapeljivcu proda, deviški venec nedolžnosti zgubi in v 16. létu svoje starosti nesrečna mati postane.

Hudobni zapeljivec, kateri je njeno dušo vmoril, ji je tudi telesne smerti kriv. Srečno je scer povila sad pregrešne ljubezni, ali zapeljivec, kateri njo je vsakdan obiskal, je s kuhanim vinom, z rumom in rozoljem svoji ljubici strigel. Mladi se je od te močne pije kerv vžgala, in čez tri dni je zapeljana deklica, v naglosti svetimi zakramenti previdena, žalostno na mertvaškem vodru ležala! Stariši, dve sestri in žlahta so se v solzah topili. Na praznik svetega Jožefa l. 1846 smo njo pokopali, in več ko 600 ljudi je stalo krog njenega groba, na katerem sim rajnej Mici zadne besede govoril, da so vsi gorke solze točili. — Hitro so se solze posušile, pozabile tudi moje besede in vražji zapeljivec, kateri je zavolj zgube svoje ljubke žalosti obupati hotel, je čez léto po tem že sopet drugo nedolžno devico zapeljal. Neskerbni stariši in dve sestri rajne Mice so ravno tako hitro svojo žalost pa tudi moje nauke pozabili, in čez dve leti je že druga sestra nesrečna mati bila. — Zapeljivec je scer drugo zapeljano deklico za ženo dobil; ali po poti pregrehe se nikdar v srečen zakon ne pride; ako ga na tem svetu božja pravica ne zadene, bo pa enkrat slišal od Jezusa strašne besede: „*Poberi se proč od mene, prekleti, u večni ogenj!*“ —

Oj malopridni stariši, kateri tako malo skerbi za svoje otroke, koje jim je Bog izročil, imajo! Vsim takim neskerbnim, nemarnim starišem Bog svoje strašno gorje žuga, pa tudi svojo pravično šibo čez nje iztegne, kakor jo je iztegnul čez stariše imenovanih nesrečnih hčera. Edini sin, ki so ga imeli, jim je na Binkuštno nedelo v Dravi, kamor se je namesto k božji službi iti, kopat podal, utonil. — Vzemite si toraj, ljubi stariši, to žalostno, resnično povest k sercu, da bote za nedolžnost svojih otrok bolj skerbeli, kakor za gizdavo obleko, ki je zapeljiva mreža, v katero se veliko nedolžnih duš vlovi; iz vaših rok jih bode pravični Sodnik nekđaj ojestro nazaj terjal! „*Imaš hčere, opominja sveti Duh, varvaj njih telo, in ne prikaži pre-*

več veselja nad njimi. Ljubiš negodno svoje otroke, strašili te bodo, igraš ž njimi, ti bojo žalost delali. Ne daj jim oblasti, dokler so mladi, in ne pregledaj jim njih spotike.“

J. E.

VI.

KRATKA DOGODIVŠČINA SLAVIAN-SKEGA SVETA.

Slavianski narod, ako se ozremo na število ljudi, je največji narod v Evropi, kakor orjaško drevo se širi in kviško kipi, pokriva polovico Evrope, tretjino Azije in clo v Ameriko svoje košate veje raztega. Mnogo zalih verhov poganja to veličansko drevo — velika je žlahta tega slavnega roda. Iliri, Serbi, Horvati, Bulgari, Poljaki, Čehi, Rusi in Slovenci, vsi so veje ednega debla, vsi sinovi ednega očeta, kateremu je Slavian ime.

Kakor vse ljudstva so tudi Slaviani iz Azije prišli; berž ko ne je v Mali-aziji njih zibela tekla, kar nam pričajo imena undotnih krajev in mest, hribov in rek, ki so večdel iz slavianske korenine izrastile. Kedaj pa da so v Evropo došli, nam nihče povedati ne vè in nikoder zapisanega ni; samo toliko se lahko izusti, da že v starodavnih časih, mnogo pred Kristusovim rojstvom se je ta selitva godila.

Od pervega tukaj

Stanuje moj rod;

Če vè kdo za drujga,

Naj reče, odkod?

Stari zgodopisci so Slavianom razne imena davali. *Polib*, ki je živel 180 lèt pred Kristusovim rojstvom, jih imenuje *Venete*, ter pravi: *Kar je še druge zemlje pri jadranskem morju, je v posestvu nekega drugega prestarega ljudstva, ktero se zove, „Veneti“, in govori od galianskega različen jezik.* — *Jornand*, ki je živel blizo 550 l. po Kristusu, na ravnost povè, da *Vinid*, *Ant* ali *Slavian* je vse edno ter piše: *Po neizmernih prostorih prebiva Vinidov nebrojni narod. Dasiravno*

jim razne imena davajo po raznosti plemen in mest, se vendar naj pogosteje Slaviani in Anti zovejo. — Drugi sopenet so jim Vendi ali Vindi rekli, dokler je lepo in mnogopomenivno ime „Slavian“ ali „Slovan“ v občno navado prišlo; kajti ime *Slavian* izvira iz besede „slava“ ali čast, ker so naši prededi svojim junaštvom in drugimi hvalevrednimi deli pred vsim svetom se proslavili in visoko čast dosegli. Nemci pa v svojej nevednosti so besedo prevergli in Slaviane mnogo mnogo let za *Sklave*, Italiani pa za *Skiave* imeli, dokler sta jim sosebno slavni Herder in vojskovodja *Ligne* oči iztrebila, in jasneje zaumene v glavo vtisnula.

Slaviani so od nekdanj večdel le od poljarstva se živili — po šegi kočovnikov ali pastirskih narodov se po svetu klatiti, ni bila njih navada — so stavili hiše najraj v sredi svojega polja in imetja, in toliko pošteni bili, da tatov ali roparjev med seboj niso poznali, zategadel tudi na hišnih vratih ne ključavnic ne zapahov imeli. Zraven poljarstva so tudi z rokodelstvom in obertnostjo pridno se pečali, bili najdeni tesarji, kovači, zidarji, brodniki, kerznarji, usnarji, rudokopi in kiporezi. Mnogi narodi, kaker Gerki, Rimljani, Avari, Madžari in Nemci so marsikaj od Slavianov se naučili; sosebno dobro so znali ladje tesati, in že v starodavnih časih toliko umni brodniki bili, da jih Rimljani na naj višej stopnji svoje omike niso dosegli.

Že močan na morju

Hirian je bil,

K' se ladje tesat

Je Rimec učil.

Tudi sloviti tergovci so bili Slaviani. Bogato teržtvo z jantarom je bilo vse v slavianskih rokah; po jadranskem in baltičkem morju, po Donavi, Dnepru, Labi, Visli itd. so njih teržne ladje veslale, so kožuhovino, žito, med, vosek, dervenino itd. ptujcom vozili, in zamenjali za zlato, srebro, svilo, orožje in drugo robo; sčasom pa tudi toliko bogati postali, da so imeli vsega dovolj, si pozidali zale hiše in cerkve, in postavili mnogo verlih varošev ali mest. — Stare naj znamenitūše slavianske mesta so bile: Solin, Beligrad, Dobrovnik, Sardika, Niš (zdaj Nisa), Srem, Sisek, Metul, Arkona, Vinda, Julin, Retra, Stargrad, Devin, Novgorod, Kiev, Moskva, Halič, Gnezno itd.

Lepo obnašo in dobri značaj starih Slavianov vsi od kraja hvalejo, prijatelji in neprijatelji. Bili so pobožni in včrni, delavni in pridni, krotki in pohlevni, ter so drušnje, petje in nedolžno veselje ljubili.

Starše svoje in sploh stare ljudi so visoko častili, bolene in siromake lépo oskerbeli. Vsaki, ki je k njim prišel, znan ali neznan, je bil gostoljubno sprijet, in vse kar je hiša premogla jedi ali pijače, na pomudbo mu bilo. — Čujte, kako jih slavni Nемеc *Herder* slavi in časti: „Kamor so tibi in pridni Slaviani prišli, so z veselim sercom polje obdelovali, radi hleve polne živine in omare polne žita imeli, se z raznimi rokodelstvi pečali, in s tim, kar jim je zemlja in pridnost donesla, na svoj dobiček kupčevali. . . . Na Nemškem so rudo kopali, znali jo kovati in liti, so sol narejali, platno tkali, med kuhali, sadunosno drevje sadili, godce radi imeli, in po domače veselo živeli. Tudi vsmiljeni so bili, druge ljudi radi skoraj preradi gostovali, in ljubili slobodo svoje dežele; svoje predpostavljene so radi poslušali in vbogali, ropati in požigati pa iz vse svoje duše sovražili.“

Stari Slaviani so bili ajdovske vére; spoznali sicer edinega Boga kakor stvarnika nebes in zemlje, zraven njega pa tudi se vklanjali drugim manjim bogovom, katerim so najraj ovce darovali, pa tudi drugo žival in zemeljske pridelke. Vérovali so, da je človeška duša nevmerljiva in da na unem svetu bode vsakdo prijel dobro ali hudo, kakor si tukaj prisluži. — Njih naj glasovitiši bogovi so bili: *Perun*, bog groma in bliska; *Svetovid* ali *Svantovid*, bog luči in sonca; *Prove*, bog prava in pravičnosti; *Radogost*, bog vojske in gostoljubja; *Belibog* in *Černibog*, uni stvarnik vsega dobrega, ti vsega hudega. Živa je bila boginja telesne hrane, ter vertnih in poljskih pridelkov; *Leda*, boginja ljubezni in zakona; *Mora*, boginja smerti, in *Slava* boginja ognja in slave ali časti, od kodar izvira Slavov ime. — Ali kmalo so spoznali svoje ajdovske zmote, in se kristianstva prijeli. Naj prvi med vsimi slavianskimi rodovi so *Horvati* in *Serbi* kristiani postali, l. 641 — 670, za njimi pa *Slovenci* od l. 700 — 770. Med *Bulgare*, *Moravane* in *Čehe* je sv. kristianska vera po ssv. *Cirilu* in *Metudu* prišla od l. 863 — 876.

Pisati so Slaviani že v starodavnih časih znali in imeli svoje pismenke in svojo abecedo — najprej *glagolitico*, ktera je skoraj popolno iz navade prišla; potem *cirilico* iznajdeno od sv. *Cirila*, slavianskega apostola, ktero rabijo Serbi, Rusi in vsi Slaviani gerčkega vérozakona; in najpozneje *latinsko*, ktere se poslužijo katolički in lutranski Slaviani. Vendar jih je v naj stariših časih, kakor pri drugih narodih, tudi pri Slavianih le malo bilo, kateri so pisati znali. Njih duhovniki in modrijani so glavne pravila narodskega prava na lesene deske zapiso-

vali, vražili in prerokovali s pomočjo svojega pisma, in podučevali samo nekatere izbrane v naukih in znanostih, zlasti u veri, zdravništvu in pesništvu.

Stari Slaviani so z narodskimi pesmami, s pevanjem, glasboj in plesom vse druge evropske narode prekosili; zategadel so posebno Normani svoje sinove k Slavianom pošiljali, petja, glasbe, modrosti in drugih vednost od njih se učiti, in marskaka šega pri njih in marskaka beseda v njih jeziku, vsa kolikor nje je, po slavianstvu diši.

Občinske zadeve in oprave so bile zgol v rokah naroda samega. Vsak hišni oče je neomejeno vladal rodbino svojo; na narodskih zborih in skupščinah pa so zbrali se starišini, knezi in vojvodi, kateri so pozneje razne imena dobili, kakor: *lehi*, *bani*, *vladiki*, *župani* ali *bojari*; in ti so opravili, določili in poskerbeli, kar je treba bilo, so pravico sodili, vojsko napovedali ali pa mir sklenili, kakor jim je kazalo. — Kar slobodo in pravico tiče, so bili začetno vsi Slaviani ednaki; sužnih in siromakov med njimi ni bilo, kakor tudi še dan današnji Černagora in Serbsko nobenega nima.

Slaviani so od nekdanj svoj materni jezik močno ljubili, ter si vse prizadeli, dokler jim je dovoljeno bilo, v slavianskem jeziku službo božjo opravljati. Slavianski jezik je bil pa tudi že v starih časih toliko olikan in omikan, da se je za vse javne in domače opravila lahko vpotreboval. Že pred jezar lětmi, ko so druge zdaj visoko izobražene ljudstva v terdej tmini še spale, sta dva brata iz Soluna, ssv. *Ciril* in *Metud* poslavenila sv. pismo, sv. mašo, časoslovje in druge cerkvene obrede. — Na narodskih zborih se je vse po slaviansko obravnavalo, govorilo in pisalo; da! goratanski vojvodi so od nepomnjivih časov do 12. stoletja po slaviansko se ustanovljali, in še zdaj stoji kamnitno vojvodsko prestolje na *Gospe-svetskem* polju, dve uri od Celovca slavianskim nadpisom. — Mnogo slavianskih knjig in spisov se je sicer po neugodi časov in krajev pogubilo, mnogo lahko da tudi nalaš pokončalo; vendar že shranjeni zadosti pričajo, da slavianski jezik se je rabil u vsakoverstnih opravilih in predmetih, in da narod, ki ga je vpotreboval, je visoko stopnjo izobraženosti že dosegel.

Ali žalibog! da slavianski narod na tej visoki stopnji izobraženosti ni ostal, timveč v meglo se zavila je njegova slava. Že cesar Karol veliki je Slavianom perutnice močno populil; vendar so jim pod vitežkim *Svatoplukom* sopeť izrasle, dokler druge nesreče nastopijo in jih grozno pomandrajó. V 10. in 11. stoletju je pri nekojih slavian-

skih deblih teržtvo in rokodelstvo skoraj popolno zaostalo, nek-
dajna pridnost in delavnost je zaspala in nemarnost na njeno mesto
se vsedla. Te žalostne spremembe krivi so bili Skiti, Sarmati, Huni,
Obri in drugi divji narodi, ki so kakor črna živina v mirne slavian-
ske dežele se pripodili, vse njih domače ustave, naredbe in običaje
vničili in zateptali, jih vpregli v železni jarm sužnosti, in toliko žulili
in stiskali, da so jim najboljšo dušno in telesno moč vplenili. Res je
sicer, da Slaviani so prijeli za orožje in se branili pred sovražniki svo-
jimi; ali le malo in samo toliko, da so iz deža pod kap, iz sena na
slamo prišli, in še huje stiskani bili: oni namreč niso nikoli želeli,
čez druge narode na svetu gospodariti, niso vojskoželnih knezov
imeli, temuč raje davke plačevali, da so le svojo zemljo mirno in
pokojno obdelovati in uživati zamogli.

Vendar bi se motili, ko bi mislili, da Slaviani so bili bebe in
niso serca za boj imeli; marveč so bili od nekdej pogumni, in kar
hrabrost tiče, niso za nobenim drugim narodom zaostali. Že 400 let
pred Kristusom so pod svojim kraljem *Bradiliom* se slavno bili, in ma-
cedonskega kralja Filipa zmagali. S hrabrimi Rimljani so 50 let hude
vojske imeli, napreden so jim se vdali. Kako junaško se je nosil *Samo*,
ki je l. 630 Slaviane oberskega jarma rešil, in vse v edno kraljestvo
soedinil! Kako hrabro sta se obnesla *Oleg* in *Igor*, ki sta clo do
Carigrada veslala, in gerčkega cesara kozjo molitvico učila! itd.

Da so pa pri vsej svojej hrabrosti Slaviani vendar tolikokrat zma-
gani bili, in nekokrat clo mnogo slabšim narodom, kakor Sarmatom in
Obrom služiti morali, sta dve reči vzročile. Perva je bila njih nad vse
velika miroljubnost, in menda mi ne bo nihče kaj oponositi zamogel,
ako rečem, da ni bilo še ljudstva na svetu toliko miroljubnega, kakor
so Slaviani bili; satorej so raje krivico terpeli, kakor vojsko začeli ali
se puntali. Drugi vzrok pa je bil, da njih posamesni rodovi med seboj
niso nobene prave zveze imeli, in naj bodo udje po samem še toliko
čversti, kaj pomaga, ako glave ni?

Slavianski narod, kakor smo rekli, je največši v Evropi, kakor
listja in trave ga je; skoraj vsa zemlja, ki leži med baltičkim, jadrans-
skim in črnim morjem, med tatranskimi gorami in med rekoj Donavoj
in Volgoj, njemu sliši; kdo bi jo izmeril natanko, ker je toliko pro-
strana? kdo ljudstvo razštel, katero na tih neizmernih prostorih prebiva?
Vendar poskusiti hočemo, in svoje delo ložeje doveršiti, ves slavianski
narod na štiri plemena razdelimo.

I. Pervo je *česko* pleme, katero zapopade v sebi Čehi, Moravani, Slovaki in Lužičani, vsih skupaj nad osem milijonov. Njih naj slavniši možje so bili: *Čeh*, od kterega so bili Čehi ime dobili; *Samo*, od kterega sim že prej naznanil, da je vse slavianske rodove združil, in se prav ne vè, kterega slavianskega plemena ravno da je bil; *Premisl*, berž ko ne česki prvi vojvoda, ki je *Libuso*, slavno vnuko Samota za svojò ženo imel; *Svatopluk* in *Borcivoj*, ki sta po pridgah ss. Cirila in Metuda se kerstiti dala, in si mnogo mnogo prizadela, sv. kristiansko vèro v svoje deržave vpeljati; *Privina*, ki je na Slovensko prišel, in oče Celjske knezije postal (?); sv. *Vacestlav*, Čehov prvi kralj in njegova babica, sveta *Ludmila*, ki sta bila oba svetim mučenikom prišteta; sv. nadškof *Adalbert*, ki je zavolj sv. vère kerv pretil; *Jaroslav*, ki je mongolskim trumam jez postavil; *Otokar II.* slavni junak, ki je nevèrske Pruse zmagal, Madžare v mnogih bitkah namahal, naposled pa u vojski zoper Rudolfa I. življenje zgubil; sv. *Joan Nepomucen*, ki je bil u Veltavo veržen, ker ni hotel kralju razodeti, kar mu je kraljica se spovedala; v poznejili časih pa *Jan Amos Komenski*, *Dobrovski*, *Kolar*, *Čelakovski*, *Šafarik* in mnogo drugih. — Čehi so rano že stopili v kolo dušne izobraženosti; ko je nad nekterimi zdaj visoko omikanimi narodi še terda dušna tmina stala, so oni že cveteče slovstvo imeli, česar jasna priča je knjiga: *Izbor iz literature česke*, v Pragi 1845. Oni so tudi še dan današni, lahko rečem, med Slaviani naj bolj izobraženi, in kar obertnost tiče, se ne vstrašijo nobenega drugzega naroda. Čehi, Moravani in Slovaki zdaj pod perutami avstrianskega orla mir vživajo, Lužičani pa nekaj pod pruskoj nekaj pod saksonskoj vladoj prebivajo.

II. Drugo je *poljsko* pleme, katero šteje okoli deset milijonov duš. Pravijo, da vtemelitelj poljske deržave je bil *Leh*, od kterega pa razun imena, nam ničesa znanega ni. L. 840 najdemo *Piast-a*, kterega naslèdniki so sedeli na poljskem prestolu do l. 1370. *Miecislav*, ki je bil oženjen z *Dobravkoj*, hčerjoj českega kralja Boleslava I., je od njenih pogostnih prošenj omehčen sv. kerst prijel, in Poznanjsko, Gnezensko, Krakovsko in mnoge druge škofije vstanovil. *Boleslav I. veliki* je bil prvi poljski kralj. *Boleslav II. prederzni* imenovan, je Krakovskega škofa sv. *Stanislava* l. 1079 z lastnoj rokoj umoril, in zategadel izobčen zbežal, in nepoznate smerti umerl. *Boleslav III.* znabiti naj slavniši poljski kralj, je v 47 bitvah zmagal, in neverske Pruse po sv. *Otonu* kristianstvu pridobil.

Od l. 1572 so Poljaki svoje kralje voliti začeli, kar je vzročilo, da pravd in preprirov ni bilo konca ne kraja, dokler je njih kraljestvo razpadlo, in sosednim deržavam v roke prišlo. *Sobieski* je bil sicer poln junaštva, je pomogel l. 1683 Turke spred Beča odbiti; ali poljskega kraljestva na smert bolanega ni več ozdraviti zamogel — od l. 1772 do 1775 so ga ruska, austrianska in pruska vlada med seboj razdelile. *Košciuško* se je sicer hrabro obnašal in serčno vstavljal; ali žalostne osode od svoje domovine tudi on odverniti ni mogel. — L. 1830 so Poljaki se vzdignuli in Ruse iz dežele zagnali, ali kmalo sopet v stari jarm zakovani bili.

Poljskega roda je bil *sv. Kazimir*, ki je v 25. letu svoje starosti raje umerl, kakor čistost svojo zgubil; *sv. Stanislav Kostka*, pripomočnik sv. čistosti; *sv. Joan Kanci*, vsmiljeni oče vbogih in siromakov; Poljak je bil *Miklauž Kopernik*, znani zvezdoslovec, ki je neovergljivo razjasnil, da se zemlja okrog sonca verti, itd. Poljaki so zvesti sinovi sv. matere katoličke cerkve, in pogumni, da se ne dajo prehvaliti; ali žalibog, da so preoholi in od kače nesložnosti se premagati dali!

III. Tretje je *rusko* pleme, ki obseže blizo 52 milionov duš, katerih tri milione austrianski, ostale pa ruski car pod svojim žeslom ima. — Rusko deržavo je vtemelil *Rurik* l. 862, ki je kmalo k takej moči prišel, da se je Carigrad pred njim že tresil. Še krepkejši je njegov sin *Igor* na noge stopil; z 10,000 ladjami je l. 941 pred Carigrad veslal, in prisilil Gerke, da so morali z dnarjem in blagom mir si kupiti. Njegova žena *Olga* je l. 955 v Carigrad potovala, ondi sv. kerst prijela, in od te dobe so Rusi se jeli pokristianiti; ali začetno le po samem, le tu in tam kaka hiša, dokler so pod *Vladimirom I.* od l. 972 — 1015 skoraj vsi od kraja se kerstiti dali; žalibog, da so v občestvo gerčke, ne rimske cerkve stopili! Vladimir je bil izversten in krepkodušen vladar, pod njim se je ruska deržava razcvetela, kakor mlada roža o spomladanskem soncu; pa tud kervave rane ji vsekal, ko jo o svojej smerti med dvanajst svojih sinov je bil razdelil. Med bratni so vedni boji in prepiri bili, mlado carstvo od leta do leta više hiralo in boležnovalo, dokler divji *Mongoli* prihrumé, in nad dvesto lët po nesrečnej deželi šarijo, in kakor strašna mora ljudstvo tiščé in tlačijo. *Ivan I. Vazilevič* še le jih je bil zapodil l. 1480, in rusko deržavo sopet k visokej časti in moči pripravil.

Pravo življenje vendar ruskemu orjašu vdihnul je *Peter veliki*, ki je bil car od l. 1689 — 1725, in je sedajnemu veličastnemu ruskemu

poslopju ogelni kamen podložil. Sedajni car je *Nikola I.*, slaven in brihten mož, ki je političkim rogoviležem kakor ternj v peti, in ima z avstrijskim cesarjem prvo besedo v evropskih zadevah.

Drugi znameniti možje rusko-slavianskega plemena so: *Nestor*, duhovni oče ruske dogodivščine; *Lomonosov*, izversten pisatelj, ki je sestavil ruskega jezika prvo dobro slovnico; *Karamzin*, med ruskimi pisatelji znabiti naj učeniši; *Puškin*, slaven pesnik; *Suvarov*, ki je Turke, tolikokrat kervavo natepel; *Kutusov*, ki je Napoleonove germe l. 1812 vničil in mnogo mnogo drugih.

Rusi so sicer kristiani, ali od sv. katoličke cerkve odklani; zategadel so Labudski knezo-škof, jih soediniti s pravoj cerkvoj, osnovali braterno ss. Cirila in Metuda, in sv. oče papež *Pij IX.* poterdili. — Molimo Slovenci!

IV. Šterto slaviansko pleme je *ilirsko* ali *jugoslavijsko*, katero šteje nekaj nad deset milionov duš, in zaderži v sebi 1) *Slovence* na Krajnskem, Štajarskem, Koroškem, Goriškem, Primorskem, Benečauškem in Madžarskem; 2) *Horvate*; 3) *Bulgare* na Turskem, in 4) *Serbe* na Serbskem, v Banatu, Bački, Bosni, Hercegovini, Černogori in Dalmaciji.

Stari Iliri so bili Slaviani, že mnogo sto lēt pred Kristusom v dogodivščini znani, ter imeli znamenite kralje, kakor *Bardilia*, *Glaukia*, *Plevrata*, *Agrona*, kraljico *Tevto* itd., dokler je zadni zmed njih, *Gencio* Rimljanom se vклонiti moral. Iliri so zgodaj se pokristianili, česa priče so nam mnogi njihovi svetniki; p. sv. *Mohor*, Oglejski škof, in sv. *Fortunat*, njegov pomočnik; sv. *Maksimilian*, Celjski rojak; sv. *Viktorin*, Ptujski škof; sv. *Kaji*, papež in mučenik; sv. *Venanci*, Solinski škof in mučenik; sv. *Suzana*, hči Gabinova, devica in mučenica; sv. *Serena*, žena Dioklecianova; sv. *Artemia*, hči njegova in mučenica; sv. *Placidia* devica, hči *Valentiniana III.* rimskega cesara; sv. *Cirila* devica in mučenica, hči cesara *Decia* in sv. *Trifonie* cesarice; sv. *Maksim*, Emonski škof in mučenik; sv. *Kvirin*, škof v Siseku in mučenik; sv. *Hieronim*, cerkveni učitelj v Štridonu rojen itd. Darsiravno pa so imeli še posamesne slavne može, post.: rimske cesarje *Aureliana*, *Diokleciana*, itd. so vendar čedalje bolj obnemogli, in so sebnod od divjih Obrov hudo stiskani bili, dokler so po razpadu rimskega cesarstva drugi slavianski narodi med njih se vselili.

Naj prvi so prišli *Slovenci* čez Donavo sem v sedajne seliša med l. 592 in 595, ki so imeli razne kneze in župane. Slovenci so bili

začetno hudi sovražniki Jezusove věre, ter so jo hotli popolno zatreti; ali Bog je drugače sklenul in jih v dobre, zveste kristiane preobrnul. Med Slovenci in Huni se strašna vojska vname, in gorotanski vojvoda *Borut*, ki jim sam ni bil kos, Bavarce v pomoč zakliče. Bavarci pridejo, Hune premagajo, pa si podveržejo tudi Slovence, in *Karasta*, sina *Boruta*, in njegovega vnuka *Kajtimara* seboj na Bavarsko vzamejo. — Res da Slovenci so po tem takem na enej strani veliko zgubili, ker so ob slobodo prišli; na drugej strani pa še mnogo več dobili — sv. kristiansko věro namreč.

Bavarci *Karasta* in *Kajtimara* v katoličkej věri podučé, in ko *Borut* umerje, nastopi *Karast* za njim, ki je bil tedaj Slovincov prvi kristianski knez. Ali čez tri lēta že umerje, in njegov naslednik je *Kajtimar*, kateri je bil clo pobožen, in si veliko prizadel, vse svoje podložne pravej věri pridružiti. Mnogo že jih je spreobrnul Solnigraški škof, sv. *Rupert*; ali še vekše zasluge za Slovence si je pridobil njegov naslednik, sv. *Virgili*, kateri je poslal med nje sv. škofa *Modesta* in nekoliko drugih mašnikov, ki so jih mnogo mnogo za Jezusa pridobili in v imenu presvete trojice kerstili. — Svoj sedež je sv. *Modest* imel v *Gospej sveti*, kder pred altarjem sv. križa počiva; in še dan današni se kaže ondi hiša z imenom: „*gradič sv. Modesta*.“

Ali l. 769, ko *Kajtimar* zamerje, se sopeset kervavi boj prične med Slovenci, med kristiani in malikovavci, tako da je njegov sin *Valhun* na Bavarsko bežati moral; zategadel Bavarci sopeset na Slovensko pridejo, zmagajo malikovavce, katerih vodja sta bila *Aureli* in *Droh*, in pobožnega *Valhuna* za vojvoda postavijo; in od te dobe so Slovenci vun in vun pravovērni kristiani ostali. L. 788 so prišli *Frankom* v oblast, kojih kralj *Karol veliki* je Bavarce zmagal; od l. 1464 pa so austrianskim knezom podložni.

Naj imenitneje osebe med Slovenci so: izveličana *Hildegarda* ali *Agata*, prijateljica vboгих in zvesta zakonska žena; sv. *Hema*, Pilštanj-ska grofinja, ktera je Kerško škofijo vtemelila; *Andrej Turiaški*, ki se je s Turkmi toliko junaško bojeval; *Primaž Trubar*, prvi znani slovenski pisatelj; *Tomaž Kren*, slavni Ljubljanski škof; *Valvazor*, letopisec in velik rodoljub; *Marko Hanžič*, imeniten zgodopisec; *Juri Vega*, visoko učen računoslavec; *Juri Japel*, glasovit poslovenitelj sv. pisma; *Žiga Cojz*, podpornik in prijatelj znanosti; *Jerni Kopitar* in *Urban Jarnik* bistroumna jezikoslovec; *Franc Hladnik*, slavni zelišar; *Valentin Vodnik* in *Franc Prešern*, slavna pesnika itd.

2. *Horvati* so prišli iz današnje *Galicie* l. 638, in se vselili v sedajne sedeže med Dravoj in jadranskim morjem; petero bratov jih je vodilo, namreč; *Kluka, Ljubel, Kosenac, Muhlo, Horvat* in dvoje sester, *Tuga* in *Vuga*. Za Klukom, ki je bil prvi vladar, je nastopil njegov sin *Purga*, pod katerim so Horvati se pokristianili okoli l. 641. Kar jih je nevěrnikov ostalo, so se pod kraljem *Svetimirom* okoli l. 720 kerstiti dali. Njegov sin *Budimir* je bil tako pobožen, da je papež *Hadrian* tri kardinale do njega poslal, ki so ga kakor kristianskega kralja mazilili in kronali.

Ali kmalo so gerčkim cesarjem, in od l. 788 Frankom služni postali, dokler jih knez *Porin* l. 831 sopen oslobodi. Na to so mnogo lēt pod svojimi lastnimi kralji živeli, mnogokrat med seboj prepire imeli, in tudi unajnih sovražnikov se je njim manjkalo; vendar do l. 1102 svoje samostalnosti niso zgubili. Tega leta pa se pogodē z madžarskim kraljem *Kolomanom*, do l. 1525 z Madžario združeni pod svojimi lastnimi *bani* skoraj popolno slobodno živē, in se sosebno l. 1242 na *grobničkem* polju zoper *Tatаре* slavno obnesejo. Ko je pa madžarski kralj *Ludovik II.* v nesrečni bitki pri *Muhaču* življenje izgubil, so Hrovati z Madžari vred pod krilo austrianske carevine prišli.

Njih naj slavniši mož v naših časih je ban *Josip Jelačić*, ki je rešil ne le svoj narod iz krempelj divje in kervoželjne stranke, timveč celo Austrio pred razpadom.

3. Menda eno lēto za Hrovatmi so *Serbi* se vselili v sedajne svoje stanovališča, in že pred Slovenci se pokristianili; ali tudi oni so gerčke věre, in odklani od živega debla prave svete cerkve. Njih vladari so imenovali se ali župani ali kralji ali cari ali vojvodi. Berž ko ne naj slavniši je bil *Štefan Dušan silni*, ki je gospodaril od l. 1336—1356, in Serbsko na naj višo stopnjo časti in slave dvignul. Z 80,000 vojaki je proti Carigradu vihral, Gerke za serčno žilo šlatat, in strah in groza gre pred njim; ali še tisto lēto pod smertnoj kosoj pade, in njegovi naslēdnik mu niso kaj podobni bili. Gerki Turke v pomoč zakličejo, in sv. Vida dan l. 1389, ko *Lacar Gerbljanovič* na prestolu sedi, zaklenka Serbom na *kosovem polju*, in njih carstvo se v hladno zemljo položi.

Od tod so pod turskim jarmom se solzili noter do l. 1801, ko je *Gjorgje Petrovič* ali čerhi *Juri* se vzdignil in z Turkmi bojevati se začel. Po njegovej smerti je nastopil *Miloš Obrenovič*, in dan današni je serbska knezovina sicer samostalna, vendar pod ruskim in turškim kri-

lom. Tudi Serbi v Černigori so samostalni; kateri pa v Hercegovini in Bosni bivajo, še zmirom Turkom služijo. — Serbov naj slavniša moža v naših časih sta Knjičanin, ki se je l. 1848 in 1849 zoper madžarski naval tako krepko vstavljal, in Vuk Štefanovič Karadžić, izversten pisatelj. — Pesem toliko lepih in mičnih, kakor jih Serbi imajo, jih menda nobeden narod nima.

4. Bulgari so sicer tatarskega rodu, sčasom pa se popolno poslatvenili, in nofer do te ure pod turskim bičem stokajo. Kako težko zdihajo, nam svedočijo žalostne pesmi, ktere se po Bulgarii slišijo, in kterih ena se tako prične:

Celemu svetu prisije sonce,
samo za Balkanom se ne dani, itd.

Kerščeni so bili l. 861 po ssv. Cirilu in Metudu.

Vsih Slavianov skupej je tedaj okoli 81 milionov, koliko število!

Rozman.

VII.

AMERIKA NAJDENA.

Naši prededi so poznali samo tri dele sveta, Azio, Afriko in Evropo; Amerika jim je bila neznana, njo je najšel še le Krištof Kolomb l. 1492 po Kristusovem rojstvu.

Krištof Kolomb v Genovi na Talianskem l. 1436 rojen, je bil mož bistroumen, pogumen in z mladega v mornarstvu dobro izučen, je veliko vedel, veliko mislil in od leta do leta više v svojem mnenju se utrdil, da nam nasprotna stran zemlje ne more vsa z vodoj biti zalita, timveč mora tudi suhega kaj imeti. Kar mu je njegova glava naznanila, je poterdilo mnogo umnih in učenih možev, s kterimi se je zarad tega posvetoval, je poterdilo tudi mnogo mornarjev, pričaje da dostikrat že so vidili sem od zahoda po morju priplavati neznanega terša, umetno rezljanega lesa, in enkrat tudi dvoje mertvih teles čudnega obraza in clo nenavadne oprave.

Ves vnet od važnosti svojih misli in popolno prepričan od njih djanske izpeljavnosti, stopi pred starašinstvo svojega rojstnega mesta Genove, in umevno mu razloživši, kaj da snuje v svojej glavi in kako lahko in kmalo bi se vse vresničiti dalo, pohlevno prosi za nekoliko ladij in ljudi, veslati ž njimi v novo deželo; ali namesto pomagati mu, ga sramotno zapodé rekoč: da je sanjač in pajek mu možgane zapredel.

Pobitega serca se na Portugalsko odpravi, in razodene undotnemu kralju Joanu II. svoje osnove in misli. Kralj ga prijazno sprejme in svojim svetovavcom ukaže, da naj se pomenijo ž njim in pogodé; ti pa so po sleparsko ravnali, so za herbtom njegovim družega mornarja najeli in čez morje poslali; ali brez vsega vspeha. Kmalo namreč se verne, zaterdivši da ni misliti, na odkazanej strani najti kako novo deželo. — *Kolomb* pa poln nevolje se na Špansko poda, spet ondi razklada svoje misli in mnenja, in se ponuja in prosi za potrebno pomoč. Ali tudi tu ga vodijo za nos, mu ne obljubijo in ne odrečejo, in celih pet lēt revež ne vč, ali je kuhan ali pečen, dokler mu naposled naznanijo, da za negotovo reč se ne more toliko dnarja potrositi. Močno žalosten se na Angležko odpravlja, kamor je svojega brata že poslal, ko mu predstojnik nekega samostana toliko prigovarja, da še ostane; in res! čez tri lēta mu kraljica Izabela od samega veselja, da je mesto Granado nevčrnikom iz rok izpulila, dovoli tri ladje, potrebnih ljudi in druge priprave, ter pismeno obljubi, da *Kolomb*, ako mu po sreči izide, bode podkralj vsih od njega najdenih dežel in dobi deseti del vsih njih doneskov.

S tremi majhnimi ladjami in 120 ljudmi 3. avgusta 1492 iz španske barkostaje *Palos* odrine, se poslovi 6. septembra tudi od *kannarskih* otokov, in po širokem morju veslaje išče novega sveta, od kterega nihče gotovo ne vč, ali ga zlato sonce obsije ali ne, in kje da leži. Nad dva mesca že je preteklo, kar je od španskih bregov odjadral, in še ni nobenega sleda od iskane dežele, kamor se oberne oko, na levo ali na desno, zadej ali spred, ne vidi in ne zagleda družega, kakor široko nebo nad seboj, in globoko, neizmerno vodo pod seboj, tako da sčasom tudi naj pogumnišim serce vpade, in vse, kar je na ladji, godernjati začne in preklinja *Kolomba*, ker jih je v toliko zadergo pripravil. — *Kolomb* pa miren in neoplašen med njimi stoji, in neprenehom v nebo in Boga se oziraje maloupne tolaži, nevoljneže vmirava, in zdaj enemu zdaj drugemu kmalne boljše ure obeta; ne-

vtrudeno gleda na vse kraje sveta in méri noč in dan globočino morja, dokler naposled pomanjka tud njemu tolaživnih besed, in nevolja njegovih tovaršev do verha prirase. Že mu smertjo žugajo, in berž ko ne bi ga zamorili tudi bili, ko bi jim skerb, kdo bi jih potem nazaj peljal, branila ne bila; vendar jim obljubiti mora, da, ako v treh dneh suhe zemlje ne vglada, se bode obrnul.

Ali že drugi dan zapazi, da morje postaja bolj plitvo, okrog ladije plava mnogo tersja in veja z rudečimi jagodami, tudi nekaj deželskih ptic prileti na jambor se vsedši; vendar suhega ni še nič viditi bilo. Po noči šele okoli dvanajstih, ko mesec skoz oblake poluka, zažene nekdo mornarjev veseli in toliko zaželjeni glas: *zemlja*, in kakor bi trenul, vse po ladji se u veselje povije. Eden družega objemajo se od veselja solzé, za odpuščanje prosivši pred *Kolomba* poklekovajo, in kakor iz enega gerla hvalno pesem pojó.

Ko jutro 12. oktobra (bil je petek) napóči, leži lep, zelen otok pred njihovimi očmi. Vse se očedi, opere, in *Kolomb* praznično oblečen in z golim mečem, stopi naj prvi na novi svet, njegovi tovaršji sledijo; vsi se veržejo na obraz Boga zahvalit, in novo zemljo poljubijo. Potem križ postavijo, in najdeno deželo vzamejo za španskega kralja v posest. — Tamkajni ljudje pa v gostih tropah na bregu stojé, osupnjeno gledajo nove ljudi, in ne vedo kaj se godi. Bili so nagí, rujavkaste kože in tako slabega uma, da Španiolci začetno clo dvomijo, ali so v resnici ljudje ali ne. Samo toliko pozvedo, da njih otok po njihovem jeziku se zove *Guanahani*, kar je *Kolomb* prekerstil v „*San Salvador*“, ali po našem „*sv. zveličar*.“

Najdeni otok je bil sicer lep in rodovit, ali zlata, srebra in družega takega zaklada ni imel; zategadel so njegovi prebivavci, ko Španiolcov hlepenje po zlatej rudi zaznajo, proti jugu jim kazali, kamor *Kolomb* tudi vesla in najde veliki otok *Kubo*. Ali tudi tukajni ljudje so bili vsi megleni in divji, in ko se jim zlatnina predstavi, kažejo proti jutru in vpijejo: „*Haiti*“; zategavoljo se *Kolomb* bolj proti jutru derži in prijadri do otoka *Haiti*, kterege je v *Hispaniolo* prekerstil. — Tu s pomočjo divjakov postavi majhen gradič, pusti njemu n varstvo 38 svojih tovaršev, in ker se je ena njegovih ladij na pečinah razbila, druga pa samovoljno zapustila, se po novem létu 1493 z edno samoj ladjo nazaj v Europo odpravi, povédati in naznanit, kaj in koliko je najšel.

Nazaj veslaje nezvesto ladjo dobi sicer sopet v pest, ali tudi njega zasači strašna nevihta, tako da vse koperni od groze in straha, in se k bližnji smerti pripravljajo. *Kolomb* pa tudi zdaj ne zgubi glave; oskerbi kar je oskerbeti, in pomaga kolikor je pomagati mogoče, potem pa na blano ali pergament napiše kratko naznanilo svoje najdbe, skerbno povito v lajto zabije, in zažene vse skupej v togotno morje, misleč, da ji bode Bog dal kakemu mornarju priti v roke, ki bode pismo prebral in oznanil evropskim državam, da *Kolomb* ni zastoj morja preladjal, timveč najšel nov svet in nove ljudi, pa damo se vernivši v nezmernem morju utonil. — Vender Oče nebeški je to nesrečo od njega odvernul; nebo se sopet zvedri, jezno morje potolaži in vleže. Že se evropskim bregom približa, ko nova nevihta vstane in ga prisili, pred *Lizbono* zavčtja iskati, kder je portugalski kralj *Joan II.* sam ž njim govoril in močno se kesal, da ga ni v službo vzel.

Petnajstega marca v barkostajo *Palos* priladja, in komaj se zvč, je vse po mestu na nogah, vsi zvonovi zvoné in veselega hrupa in strela ni konca ne kraja; vsakdo ga viditi hoče, in čudo da ga niso zadržali, tako so ga objemali in se okrog njega lomili. Ves ovenčan gre na kraljevi dvor, kder je kralju in kraljici vse kar je vidil in skusil, natanko naznanil, in bil od obeh slovesno sprijet. — Bili so ti njegovi naj lepši dnevi, saj so kmalo utonili v morju žalosti in britkosti!

Trikrat še je v Ameriko veslal, najšel mnogo dežel in otokov; ali kakor se rado zgodi, se je tudi njemu pripetilo — nehvala je bila plača njegova. Mnogo jih je bilo, ki so ga objedali, v obraz in za herbtom mu oponašali in hudo ga obrekovali, in žalibog! da kralj je bil lahkovčren in takim kavranom preveč rad ušesa nastavljal. — Enkrat so pri obedu sedeli, in sopet mu oponašati začno, da Ameriko najti ni bila nobena umetnost, timveč vsakdo bi to lahko bil storil; kar se prinese na mizo skledica mehko kuhanih jajc. *Kaj menite*, jih *Kolomb* nagovori, *kdo zmed vas zna in vé jajce tako na ostno postaviti, da bo stalo samo od sebe in brez podpore?* Vse poskuša, vse si glavo izbija, ali nihče ni toliko umeten. *Glejte!* jim reče *Kolomb*, in jajce vzemši ga vbije in toliko vtisne, da je stalo samo od sebe. — *To bi bili tudi mi lahko storili*, so zavpili vsi. — *Kako pa da niste?* jih *Kolomb* oprasha.

Če dalje huje so ga odrivali, in clo tako daleč je prišlo, da kraljevi namestnik *Bovadila* ga je v železje zakovanega v Evropo poslal.

Tu je sicer svojo poštenost in nedolžnost belodano dokazal, ali kaj! dane besede mu vendar niso deržali, in kar so mu pisмено obljubili, niso spolnili; zastonj je prosil in terjal in se na pisano dogodbo in kraljično besedo opiral, dokler od mnogih trudov in dušnih žalost zbolil, in l. 1506 u *Valadolidu* na Španskem mirno v Gospodu zaspil. Železje, kakor je ukazal, so zraven njega v mertvaško škrinjjo položili.

Kolomb, kakor se zapisano najde, je bil velike, zale in čverste postave, podolgastega obraza, nekoličko slokega nosa, in višnjevih živahnih oči. V mladosti je imel rujavkaste lase, ali skerbi, trudi in nadloge so jih zgodaj vbelile. V svojem obhodu je bil prijazen, pohleven in vseskoz se obnašal, kakor pobošen in moder kristian.

Rozman.

VIII.

Dojivke.

Živali, ki poveržejo žive mlade in jih dojé svojim mlekom, se zovejo *dojivke*. Dihajo po pljučah, in gorka in rudeča kerv po njih žilah teče. Znamenitjeje med njimi so sledeče:

1. Brez dvoma med vsimi naj vekša žival je *kit* ali *morski som*, ki sicer u vodi živi, pa se po svojih lastnostih vendar le med *dojivke* rajta. Velikost njegova je grozna in se težko predstaviti da; odrašen je mnogokrat dolg nad 65 čevljev, visok in širok nad 40, in blizo 2000 centov vaga — kdor ga zagleda, bi mislil, da kaka podolgasta hiša se po morju vali. Ako svoj gobec odpre, tako široko zazija, da bi se lahko po koncu postavila prekla dva sežnja dolga, in se vozili s čolničem v njem. Zob ima sedemsto tako debelih in močnih, da okoli deset centov tehtajo, se mnogoverstno rabijo, in se prodajajo tudi pri nas v štacunah pod imenom „*ribja kost*.“ Njegova zgorna čeljust je tolika, da je malo strešnikov takih, in mnogo klopi, stolov, seni in družega hišnega orodja se v tistih krajih iz nje naredi. — Zdaj samo v severnem morju se živi, kamor lèto na lèto vesla mnogo

ladij in ribčev na njegov lov; ali ti lov je silno nevarn. Z železnimi ostvami, ktere imajo z močno vervjo za čoln privezane, ga napadejo in nažigavajo; ali pogosto potegne som ostve, verv, čoln in ribče v globoko vodo seboj. Ako jim pa po sreči izide, si privežejo krempiže na noge, da jim na polznem životu ne spóderkne; in kakih petdeset tako lahko po njem kobaca, da niso eden drugemu clo nič na potu. Njegovo meso sicer ni zavžiti; vendar pravijo, da jim sama kost in mast srednega soma okoli deset jezar goldinarjev verže.

2. Na suhem naj vekša žival je *slon*, ki je skoraj trikrat tako dolg kot konj, visok kakor bi dva zala vola verh eden družega postavil, in mnogokrat sedemdeset centov težek postane; pa tudi lahko 20 — 40 centov na svojem herbtu nese. Dela ali vleče, da šestero močnih konj mu ni kos; pa tudi dan na dan dva centa piče potrebuje. Živi v toplih krajih, in blizo dvesto lēt starosti doseže. — Njemu lasten je dolgi *rilc*, kojega namesto roke ima, in tako umno rabi, da človek se le čuditi mora. Ž njim post. potegne zamašek iz steklene posode, tekočino spije, posodo pa sopet na tla postavi; tudi pičo ž njim h gobcu prinaša. V svojej zgornjej čeljusti ima dva zoba, ki sta bela kakor mladi sneg, nad seženj dolga in okoli dveh centov težka, iz kterih se dobi lepa *slonova kost*, ki se jako drago prodaja.

Dasiravno na videz velik štorklež, se vendar podučiti in izuriti da, kakor menda nobena druga žival; pohlevno poklekne, ako mu veli gospodar, si sam breme naloži, in nevtrudeno dela, samo da se nekoliko pohvali. Vendar zameri tudi kmalo, in gorje mu, kdor ga razžali! V Azii je nekdo nekemu slonu, kolikorkrat je v mesto prišel, pomolil nekoliko smokvinih peres, ktere je slon rad zobal in hrustal; enkrat pa za šalo v smokvino perje kamen zavije in ga slonu ponudi, kar pa tega toliko razkači, da pri priči ga popade in do smerti pomandra.

3. Za slonom naj močnejša zverina je *oroslan* ali *lev*, ki je silno velikemu mačku podoben, ima dolge berke, košato glavo in persi, oči ognjene in velike, in je toliko močen, da naj vekšega vola lahko v gobcu nese, in zraven še hitro teče, kakor javalne ktera ptica pod nebom. Kedar on zarujove, je ravno tako, kakor bi iz zemlje zagromelo, in vse kar ga sliši, od plaha stermiti, ter se skriti poskuša. Rep njegov je po tri vatte dolg, in gorje človeku ali zverini, ktero ž njim oplazi, ona več trave ne tlači. Kralj zverine mu pravijo, zato ker

ga nobena ne zmaga; samo človeka ne zgrabi, razun ako ga huda lakota tepe, ali kdo nalaš draži. —

Kervoželjniji, vendar manjši in slabši od oroslana je *tiger* ali *ris*, ki ima po vsem životu rise romene, bele in černe, v Azii živi, in je strah in groza čred in ljudi. Ris je strašno divji in ljut, ne prizanese nikomur, ne človeku ne živini, da jim je le kos, in se nikdar kervi ne nasiti, posebna ljuba pa mu je gorka kerv. Njegova koža je lepa in zala, da le gledal bi jo, ali tudi mnogo dnarjev velja.

4. Za tople kraje berž ko ne naj koristniša žival je *velbljud*, ki se zadovolji z naj bornišoj pičoj, in ako družega ni, tudi dračje in ternje gloda in grize; lahko osem ali štirinajst dni brez pitja živi, pa tudi ako do vode pride, silno veliko popije, ter zamore nje nad 16 bokalov v nekem predalu svojega želodca tako čverste prihraniti, da popotniki nekokrat, ko jim potrebne pijače pomanjka, pobijejo vse velbljude, da se njih prihranjene vode polastijo in smerti oté. Verh tega mehko in rahlo nosi, rekel bi, da ravno kakor bi se po železnici peljal, in toliko hitro hodi, da nese deset ali dvajset centov dvajset ali trideset ur daleč na dan. Njegovo meso je dobro za jesti, mleko zdravo za piti, iz kož pa večdel mehe za vodo in vino delajo.

V toplih krajih mu *puščavska ladja* velijo, zato ker v puščavah, kder od velike vročine pesek gori, malo živinske piče je in voda redka, je človeku za Bogom edina pomoč. — Eno pleme samo eno gerbo na herbtu ima, eno pa dva in se sploh *dromedar* imenuje.

5. Kar je za tople kraje velbljud, je za merzle *sedlon*, ki je jelenu podoben, samo da ima krajše noge in krajši vrat. Njegovo meso je takega okusa, kakor naših jelenov, samo da je bolj rudeče, bolj mehko in sočno; mleko je mastno, tečno, gosto kot smetana, in da obilno sira. — Pičo si sedlon sam poišče, ter živi poleti od trave in listja, po zimi pa od maha, kojega si spod snega nakopa.

Sedloni so Lapov edino blago in bogastvo; njih meso in mleko pojedjo, v njih kože se oblačijo, iz črev si naredé prevoze in vervi, iz kosti nože, žlice in šivanke, iz mehurja šipe za okna, iz želodca mehove in vreče, in iz kopitov pitno posodo. Vse od kraja vejo in znajo porabiti, clo nič se ne zaverže. — Tako skerbi modri Bog tudi za take ljudi, ki v severnih krajih živé, kder večna zima je, poletje komej kakih osem tednov terpi, in razun maha in kake pritlikaste breze ali smreke ničesar ne rase. Premožniši Lapi jih blizo 2000 imajo; kdor pa je reven, je saj kakih dve sto glav gospodar.

6. Človeku naj podobniše živali so *opice*, katerih je mnogo mnogo plemen. Naj briltniša med vsimi se veli *orangutang*, ki je štir do pet čevljev visok, večdel ravno hodi, svoje prednje noge kakor roke vpo- trebova, in kdor bi ga od daleč zagledal ali bi ne imel dobrih oči, bi mislil, da je človek. — Opice so močno togotne, rade izmikajo, in vse kar vidijo, posnemati hočejo; ali v svojo nesrečo. Kdor bi rad kako dobil, gre v hosto, v ktorej opice živé, si unije obraz tako da ga vidijo, in posodo s keljastoj ali limastoj vodoj pustivši nekoliko odide. Zaporedoma prikoračijo opice se vmivat, si oči zalimajo in se netežko vlové. Ali si pa škorne nekokrat obuje in izuje, in popusti škorne, ki so znotraj smolaj namazane. Človek se komaj odstrani, že opica priskaka, škorne obuje in odbežati ne more. — Jedó sadje, ko- renine, zeliša in žižce, posebno rade pa mravlje in med. Tudi se dajo lahko naučiti te ali une umetnosti, in berž ko ne sami ste že vidili marskako opico, kako je plesala, se prekucovala in raznotere burke vganjala.

Slovenci! le nikarte, da bi bili tudi vi opicam podobni in bi vse ptuje preveč radi posnemali. Nemci, Lahi in drugi narodi imajo mnogo, kar je hvalevrednega, pa tudi mnogo, kar se podobiti in posnemati nikakor ne smé. Žalibog, da se nekójim Slovencom in tudi Sloven- kam vsaka beseda lepša od slovenske dozdeva!

7. Naj umniši zidar in tesar med živalmi je *daber*, ki naj pogoje v Ameriki živi, pa tudi po drugih deželah se najde. Naj bolj podoben je podgani, velik ko sreden pes, in kratkih nog kakor jazbec. — Kakih dvajset zmed njih in tudi več si hišo napravijo, terdno in pro- storno, da mnogo kmetov bi bilo veselo, tako imeti. Nimajo sicer ne sekire, ne motike, ne žage; imajo pa zobe toliko ojstre, da drevo pre- cej debelo o kratkem odgriznejo. Perst nosijo s prednjimi nogami, in jo z repom tako dolgo tolčejo, da se močno vterdi. Njih koža se ne dobi spod deset tolarjev, in libra njih dlake trideset do štirideset gol- dinarjev verže.

8. Ostale plemena doživk, ki med nami živé, ste gotovo že vidili, ali saj slišali od njih, kakor od *medveda*, *volka*, *lesjaka*, *zajca*, *di- hurja*, *jéža*, *pesa*, *konja*, *govede*, *kune*, *vidre* itd. zato vam danes nič posebnega od njih povedal ne bom; samo to vas opomnim, da dobri Bog je vstvaril vse živali v svojo čast in človeku v prid in korist. Rabiti jih smemo, tudi vbiti in vžiti; ali mučiti in terpinčiti Bog vari! To je greh, od ktereга bo Bog rajtengo terjal, in ga kaznuje mnogo- krat s časnimi nadlogami že na tem svetu.

IX.

ŠOLA NA VERTU.

Otroci. Oče! oče!

Oče. Kaj je, deca?

Otroci. Vidite, kako je danes lepo, kako prijetno! Ajdimo na vert! lépo vas prosimo, ajdimo!

Oče. Kaj pa bo na vertu?

Otroci. Enmalo poigrali bomo, ako smémo; ali pa poslušali, ako nam kaj lépega povédali bote.

Oče. Ako bote med tednom pridno se učili, mene in mater radi vbogali in krepostno se zaderžali, hočemo dokler bo lépo, vsako nedeljo popoldne na vert iti, se razveselit in naredit si kratek čas. — To izgovorivši hišne vrata odpro, in proti vertu stopajo oče in deca ž njimi; na vertu pa oče takole govoriti jamejo:

Ljubi moji otroci! oglejte se nekoliko okrog sebe. Vse, kar iz zemlje prirase, in svojo hrano po zemlji in zraku dobiva, se zove *rastlina*. Rastline imajo življenje v sebi, zato ker rasejo in hrane potrebovajo; ako jim živeža zmanjkuje, začno hirati, veniti, se sušiti in odmerjejo; ako pa požrešne so in se živeža preveč naserkajo, se zadušé in v svojem soku vtopé, kar se žitu pri predeževnem vremenu, ali cveticam, ako se premočno zalivajo, mnogokrat primeri. — Tisti del rastline, ki v zemlji tiči, se zove *korenina*; ona primerno hrano iz zemlje serka, in je rastlini toliko potrebna, kakor serčna žila človeku ali živali. Tisti del pa, ki iz korenine prirase, in mladike in veje in perje in cvetje poganja, se zove *deblo*, in je zdaj šibko in rahlo, kakor pri bilki ali žitu, da se lahko pripogne, kamor se hoče; zdaj čvrsto in močno, kakor pri hrastu ali bukvi, da se najbujemu viharju vstavi; zdaj visoko in ravno, kakor pri smreki in mecesnu, da bi mislil: svečár ga je vlil; zdaj sključeno in nizko, post. pri brinju ali ternju, kakor bi ga kdo bil s kijem potolkel.

Vsaka rastlina, kakor sami vidite, *perje* poganja, ali majhno ali veliko, ali podolgato ali okroglato, ali gladko ali kosmato, ali kake druge oblike. Perja je rastlinam toliko in še više potreba, kakor dlake živini; po perju namreč tečno mokroto iz zraka serkajo, netečno pa sopet oddajajo in izpuhté — in smé se reči, da kakor živali po pljučah, tako rastline po perju dihajo. Od tod pride, da mnoge rastline, ako se jim perje prezgodaj poterga, se sušiti začno in popolno odmerjejo, in ako se terti perje poleti že populi, njeno grozdje ne more zoriti. — Od rastlinskega perja vam še to povedati hočem, da skoraj vsako pero od zgoraj je gladko ali preoblečeno z neko žlezasto kožico, da prehude sončne žarke lahko odbiva; od spodaj pa je kožica tanka in skozna, zato ker peresa le od spodaj dihajo, serkajo in puhtijo. Glejte, kako čudno moder je Bog v naj manjših rečeh!

Otroci. Resnično da je! Oče! le še kaj nam povejte.

Oče. Rastline se po navadi v šestero razredov razdelé; sledeči so: 1. *drevesa*, 2. *germi*, 3. *zeliša*, 4. *trave*, 5. *mahi*, 6. *gobe*. — Lesnate rastline, pri katerih veje šele nekoliko od tleh iz debela poganjajo, se zovejo *drevesa*; ako pa prav za prav nobenega debela nimajo, timveč mladike in veje iz korenine ženejo, se zovejo *germi*. — — Povejte mi, kakove germe že poznate?

Jožek. Češminje, brinje, gložje, leskovje, kopinje ali ostrožje.

Oče. Zdaj pa mi še nekoliko dreves naznanite, kakoršnih tu na vertu vidite.

Jožek. Jablana, gruškovno, orehovo, črešnjevo, breskovo, češpljevo drevo.

Oče. Jabuka in gruške imajo pečke, zato se jim reče *pečkno sadje*; črešnje, češplje, breskve itd. imajo košice, zato jim pravimo *košično sadje*.

Jožek. Oče! kako pa se izcimijo take zale drevesa?

Oče. Ako pečko vzameš ali košico, in jo v zemljo zagerneš, kmalo kali, se izcimi, ozeleni in od leta do leta vekša prihaja, dokler postane zalo, visoko in košato drevo, ki nam daja mnogo dobrega sadja, mnogo koristnega lesa, in poleti hladno senco. Da pa pečka ali košica kali in se izcimi, potrebuje primerne mokrote in gorkote. Ako tedaj pride v suho perst, ne kali, ako pride pregloboko ali se preveč v blato zatlači, se zaduši, in ako je premerzlo, zmerzne, kakor vsaka živa stvar od prehudega mraza; iz tega tudi lahko vidite, da ni vsaka rastlina za vsako deželo. Post. za pomaranče ali limone so naši kraji

premerzli; zategadel ima gospoda, ki jih špoga, nalaš hiše za nje, v kterih jim kuri in jih čez zimo ohrani.

Za danas, mislim, sim vam že zadosti povēdal; samo to še pristavim, da drevo, kakoršno se iz pečke ali košice izcimi, je divje, polno bodečega ternja in samo borno in kisló sadje rodi. Kdor hoče, da bi mu drevesa lepo in dobro sadje nosile, jih požlahniti mora.

Jožek. Oče! kako pa se to stori?

Oče. Kako se to stori, vam o priložnosti djansko pokazati hočem, za danes vam le toliko povem, da to se po raznem potu ali načinu stori; ali se cepi v razkol, ali za kozo, ali v oko, ali se divjak z mladikoj kakega žlahnega drevesa poroči.

Drugo pot so oče takole govorili:

Rastline, ki nimajo debela, timveč mesnat in mehek kocen, se zo-vejo *zeliša*, kakoršnih se po vertih mnogo vglēda. Kocen s koreninój vred večdel pri vsih zeliših po zimi odmerje; pri nekójih pa korenina dve in tudi več lét terpi, in o spomladi nove stebel poganja. Pri nekójih se korenina, pri nekójih steblo, in pri nekójih vboje zavžije. — Zeliša so velik dar, so neprecenjene dobrote ljubega Boga. Koliko ljudi in živine samo od njih skoraj živi! Povej mi, *Lizika*, kake domače zeliša ti kaj poznaš?

Lizika. *Peso, repo, korenje, zelje, buče, luk ali čebul, česen, retkvo, špargelj, salato, špinačo* itd.

Oče. Vse prav; samo nekaj si izpustila, česar te opomniti hočem; namreč *krompirja*, ki dan današni toliko ljudi lakote in smerti obvarje. Krompir je v Ameriki doma, od kodar se je v naše dežele presadil. Kdo ravno ga je v Europo prenesil, se za gotovo ne vė; verjetno vendar je, da bil je dveh Angležev eden, ali *Valter Raleigh* ali *Franc Drake*. Slava mu, kdor že je bil! kajti bil je eden naj vekših dobrotnikov človeškega roda, in zasluži, da se mu postavi lep spominek iz naj dražega kamna. — *Grah* pa, *bob, leča, cizara* itd. se zove *sočivje*, in tudi mnogo želodcov nasiti.

Ali najde se pa tudi mnogo strupenega zeliša, kakor je *zobnik, trobeljka, čmerika, kokalj* itd. Ako kdo kaj takega zavžije, bo kmalo omamljen, v želodcu ga peče, po udih ga terga, pred očmi se temni, in ako ni kmalne pomoči, se smert oglasi. Varujte se torej zeliša, kterega ne poznate, v usta vzeti ali clo žvekati in sok slinami vred

požirati, lahko bi se smerti najedli. Ko bi se vam pri vsem tem kaj takega primerilo, bi morali, dokler pride zdravnik, piti toliko mlačne vode ali mlačnega mleka, da se vzdigne in želodec strupa izprazne. Ko bi se pa ne hotlo vzdignuti, se mora pero v olje pomočiti, in gerlo skozi usta pošetati.

Lizika. Oče! zakaj pa je dobri Bog strupene zeliša vstvaril?

Oče. Da nezdravo sapo in mokroto na se vlečejo in v boleznih nam pomagajo. Ako ravno tu in tam kdo po vžitju strupnega zeliša zamerje, je nasproti tisuč in tisuč drugih, ki se ozdravijo po njem.

Napreden končam, še *cvetlice* ali *rože* v misel vzamem. Kako prijetno diše! kako prelepo čvetó! koliko nepopisljivega veselja nam naredé! Lizika! povej mi! kake cvtlice ti kaj poznaš?

Lizika. Cvetlic pač malo poznam. Naj bolj znane so mi modre *violice*, beli *limbarji*, rudeče in bele *vertnice*, dišeči *klinčiki*, košate *betonke* in prijazne *šmarnice*. Tudi se spomnim, da zmladléta cvete *teloh* beli in zeleni, romene *govčice* ali *trobentice*, beli *zvončiki* in divji *popper* ali *vovčin*.

Oče. Zdaj pa idimo damu, ker sonce že zahaja in hladno postaja. Samo to vam v sercé vtisnuti želim, ljubi moji otroci! da bi hvaležno vživali vsako rastlino, katero je dal dober Oče nebeški nam v živéž, nje ne tratili ali v zlo obračali. — Vsaka bilka pod krilom božjim biva, in manjša ko je, jasneje nam mnogokrat modrost in umnost božjo kaže.

Rozman.

X.

SVETO DETINSTVO JEZUSOVO.

Pri 4. občnem zboru nemškega katolšk. društva v Lincu mesca septembra 1850 so verli katolški možje vernim austrijskih deržav, *društvo detinstva Jezusovega* v svojem namenu priporočili. Postave društva svetega detinstva so te:

Pervi razdel. *Osnova društva.*

§. 1. Društvo svetega detinstva se osnuje in priporoči u varstvo deteta Jezusa.

§. 2. Presv. Dev. Maria je njega prva patrona. Drugi patroni so sv. angeli varhi, sv. Jožef, sv. Frančišk Ksav. in sv. Vincenci Paulanski.

§. 3. Vsako keršeno dete zamore biti družnik tega društva; v društvo se vzamejo otroci od prve nežne mladosti do časa prvega sv. obhajila.

§. Družniki znajo v društvu ostati do 21. leta starosti; do te dobe znajo tudi otroci, ki so že pri sv. obhajilu bili, se društva vdeležiti; po dopolnjenem 21. letu pa le takrat družniki sv. detinstva ostanejo, ako pristopijo tudi k velikemu društvu za razširjanje vere (ktera se pri nas bratovšina sv. Leopolda in društvo Mariino imenuje).

§. 5. Društvo se razdeli u *verste* po dvanajst družnikov k časti dvanajst lēt detinstva Jezusovega. Dvanajst verst storé en oddelk, dvanajst oddelkov pa edno *celo društvo*. Vsaka versta ima svojo verstno številko, katera se z enim lētom Jezusovega detinstva zлага, kakor *pervo*, *drugo*, *tretje lēto* itd. svetega detinstva.

§. 6. Mesečno plačilo, ki ga vsaki družnik odrajtuje, je *1 krajcar* ali 4 penezi.

§. 7. Vsaka versta ima svojega zbornika ali peneznika, vsaki podred svojega rajtarja, vsaki red svojega nadrajtarja.

§. 8. Duhovni vodja društva so prav za prav župnik (fajmošter) vsake fare, v katerej se je društvo osnovalo, ali tudi drug duhoven, ktereга fajmošter kot svojega namestnika zaznamvajo. Fajmošter bodo tudi u vsakej fari odločeno število pobožnih in za društvo vnetih oseb izvolili, ki bojo za napredovanje društva si prizadevali.

Drugi razdel. *Dohodki društva.*

§. 1. Dohodki društva so ali redni ali neredni.

§. 2. Redni dohodki so: 1. vsako-mesečni doneski po krajcarju (4 vinarji-penezi) in 2. podpisane naročila za društvo. Neredni dohodki izvirajo iz poberanja in prostovoljnih darov.

Tretji razdel. *Pobožne vaje in duhovne gnade društva.*

§. 1. Slehern družnik ali ud tega društva naj moli vsaki dan — ako je pa še premlad, naj se mesto njega moli 1. „Češena si Maria“

kar se nar ložej opravi, kadar se angelsko češenje moli zjutraj ali zvečer; 2 naj se poleg pristavi kratka molitvica: „*Sveta Devica Maria, prosi za nas in za vboge ajdovske otroke:*“

§. 2. Ko duhovna zaveza med otroci, ki dobrote delijo, in otroci, ki dobrote društva uživajo, naj bi se, kolikor mogoče, ajdovskim otrokom ravno tiste kerstne imena dajale, katere mladi družniki društva imajo.

§. 3. Vsako leto naj bi se ob času, kadar cerkva spomin sv. detinstva posebno obhaja, *sveta maša brala za vse ude društva* povsod, kder obstoji red ali podred društva. Po sv. maši pa naj bi se pričujočim otrokom vselej sv. blagoslov slovesno podelil.

§. 4. Razvun te sv. maše, za katero fajmošter dan in uro odločijo, se bote *v imenitnejših cerkvah, svetemu detinstvu Jezusovemu in M. Devici posvečenih, vsaki mesenc dve sveti maši brale*, ena za ude in dobrotnike društva, druga za otroke, katerih dušno zveličanje to društvo namerava.

§. 5. Vse molitve in vse sv. maše tega društva bojo *v tolažbo keržanskim materam še te posebni namen obsegle, da bi vsi njihovi otroci bili deležni gnađe sv. kersta*. Tudi imajo te molitve in sv. maše namen mladim družnikom milost božjo sprostiti, posebno da bi se na prvo sv. obhajilo svetejše pripravljali, in pri svojih dobrih sklepih stanovitno ostali.

§. 6. Vsi prečastiti škofi so prošeni, udom društva odločeno število odpustnih dnevov dovoliti.

Četerti razdel. *Oskerbništvo društva.*

§. 1. Občno oskerbništvo. Občno oskerbništvo obstoji iz častnega predsednika, častnega podpredsednika, predsednika društva in 24 udov duhovnih in neduhovnih, med kojimi bodo predstojniki in poslaniki tistih družb, katere misionare med ajde pošiljajo, in pa nadpredstojnik (generalsuperior) bratov keržanskih šol. Med temi 24 udi se bo en podpredsednik, en denarnik in njegov namestnik, en tajnik in njegov namestnik zvolil.

§. 2. Le poglavitnemu oskerbniškemu svetovavstvu gre občno vodstvo društva in razdelitev dohodkov. Čez dohodke bo oskerbniško svetovavstvo, od katerega mora k manjšemu 9 udov pričujočih biti, po večini glasov sklenilo in denarje določilo, ki se imajo raznim misionom poslati, vendar se določeni namen društva ne smē prestopiti.

§. 3. Osnova občnega oskerbništva. Izvzamši škofe, ki so vedni svetovavci, se udi oskerbniškega svetovavstva, duhovni ko neduhovni, večkrat volijo. Točka določi, koji imajo odstopiti, in nova volitev se godi vsako leto na določen dan med božičem in svečnicoj po glasbenih listekah. Vsigdar odstopijo 4 udi, 2 duhovna in 2 neduhovna, ki se pa vsi spet voliti smejo. Vnovič zvoljeni so pa udi le na 3 leta. Perva nova volitev se godi 3 leta po osnovanju društva. Veden odbor, obstoječ iz predsednika ali podpredsednika, denarnika ali njegovega namestnika, tajnika ali njegovega namestnika in po sili opravil tudi iz nekoliko drugih udov, bo predmete za zbor oskerbniškega svetovavstva pripravljaj, in njegove sklepe dopolnoval.

§. 4. Posebno oskerbništvo. Prečastiti škofi so prošeni v svojih škofijah oskerbniško svetovavstvo osnovati, kojemu se bo dalo vodstvo društva v njih škofijah. To oskerbniško svetovavstvo dopisuje občnemu oskerbništvu o pošiljanju darov, in sploh o vsem, kar razvitje in napredek društva podpirati zamore.

U obziru §. 6. v 3. razdelu še opomnimo, da so sv. oče Gregor XVI. 19. marca 1846 udom svetega detinstva v dveh francozkih škofijah popolnoma odpustek dovolili, za žive v osmerki sv. 3 kraljev, za umerle drugi teden po veliki noči. Na prošnjo nadškofa Kalcedonskega, tistčasnega predsednika v oskerbniškem svetovavstvu društva sv. detinstva v Parizu so sv. oče papež Pij IX. 10. januarja 1847 omenjeni odpustek vsim udom tega društva dovolili, naj si prebivajo, kder kolj. — Zdajni predsednik, škof Langreški zadnič še sv. očeta Pija IX. poprosi, naj bi dovolili: 1) da bi mladi udi društva sv. detinstva, kateri še niso za sveto obhajilo, brez sv. obhajila dobili rečene popolnoma odpustke, in da bi se čas tiste pridobiti podaljšal od praznika rojstva našega Gospoda, do goda darovanja Jezusa Kristusa v tempelnu ali do Svečnice; po tem od 2. nedele po veliki noči do konca meseca maja; 2) da bi popolnoma odpustkov deležni bili vsi udi društva sv. detinstva, kateri za vspah namena tega društva sv. zakramente pokore in sv. Rešnega Telesa vredno prejmejo, ob godu darovanja Jezusovega v tempelnu, sv. angelov varhov, sv. Jožefa, sv. Frančiska Saverja in sv. Vincenca Paulanskega pobožno molijo, in se marljivo vdeležijo družtvenih zborov, kateri se blizo njih domovanja snidejo; 3) da bi nepopolnoma odpustke na 7 lét in ravno toliko štiridesetdank prijeli vsi udi oskerbništva rečenega društva, kadar kolj se pri družtvenih zborih znajdejo.

Društvo svetega detinstva Jezusovega ima lep in svet namen, trume novorojenih otrok nevernih starišev smerti oteti, ki jih merčljivi ali siromaški roditelji po svojih grozovitih vražah v nenaturnem divjaštvu po jezero in jezero v rekah in globočini morja potopijo, ali pa svinjam in psom raztergati in požreti dajo; kolikor bo naj več mogoče tem vsmilenja vrednim stvarim, ki se jim že pri rojstvu očetovska ljubezen zataji, posebno skozi sv. kerst vrata nebeške odpreti; po njih mogočno in gotovo sredstvo si pridobiti za prerjenje nevernih ljudstev, ker smerti rešeni bi bili keršansko odgojeni za spodobno orodje zveličanja ko učeniki in učenice, zdravniki in babice (porodne pomočnice), še clo ko duhovni in misionarji, — glejte, ta misel je škofu Nancyskemu že več lēt po glavi šla, misel sadunosna in vredna, da jo katolški svet si k sercu vzame! Ako nas znamenja ne goljufajo, je žetev velika, ter naši velikodušni misionarji so pervence že spravili. Pa koliko in kako naglo bi se še le doseglo, če bi društvo se vkoreninilo, v kojega bi *katolški otroci* evropski in ameriški stopili, ter s svojimi majhnimi darini in svojo nedolžno molitvo vse vboge afriške otroke podpirali; gotovo bi Gospod temu društvu svojega blagoslova ne odrekel!

Med naj večimi dobrotami, ki jih keršanstvo posameznim ljudem, kakor celemu človeštvu skazuje, je tudi ta, da se otroške slabosti vsmili, otroke v svoje zavetje vzame, in njih pravice brani. Neverne ljudstva sploh v svojih zakonih otroških pravic niso poznale, vse njih postave so bile o tej reči več ali manj krivične in ljute, izvzamši Egipčane in Germane so skoraj povsod, očetje imeli oblast čez življenje in smert svojih novorojenih; svojevoljno so jih smeli vmoriti, prodati, ali na očitnih cestah zavreči. Še clo prepovedano je bilo slabostne ali nekoliko hrome otroke rediti, da nebi bili, kakor se je reklo, v škodo občnemu blagru. Da bi pa očetovsko sočutje ljubezni do rečnega občnega blagra ne premagalo, se je moral rojenček vradniku pokazati, koji ga je pregledal in po tem hladnokervno določil, ali ima dete živeti, ali se ima vmoriti. Da je bilo kaj navadnega pri nevernih starih ljudstvih, otroke zavreči, ali jih nevsmiljeno vmoriti, nam spričujejo nar starji zagovorniki keršanske vere, ko Justin, Tertulian, ki nevernikom in njihovem neverstvu to strašno očitajo. Govorijo namreč od celih trum otrok, ki so bili za hudobijo izrejeni, od otrok, ki so bili zadavljeni pod drevjem, v katerega temni senci so grozovite Saturnove skrivnosti se obhajale, od otrok, koje so lastni očetje k žrtveniku nesli; ter jim pod nožem žrtvovavca se sladkali, da nebi bili

jokali. Velijo s keršansko kervjo omadežanim ljudstvom in njih pravičnejšim vradnikom, naj tajijo, ako zamorejo, da so lastne otroke vmorili, in da je smert grozovitneja — jih potopili, skoz lakoto in mraz pokončali, in pa psom raztergati dali.

Tako se je godilo otrokom med ajdovskimi ljudstvi toliko vekov, dokler se je v Betlehemu rodilo božje dete čudne krotkosti in miline, v kojem so dve naturi se zedinile, Sin božji in sin človeka. Že skoz rojstvo in detinstvo Zveličarja je bilo celo človeško detinstvo posvečeno in poveličano; še bolj pa, ko je pozneje v naukih do teh dob nepoznatih in v novih izgledih voljo naznanil, da se imajo otrokom nepriznate pravice poverniti, in nove pridati.

Kdo izmed nas se ne spomni genlivih povestie evangeljskih, koje nam od Jezusa pravijo, kako otročiče miluje in blagoslavlja, kako jih k sebi vabi z ljubeznivimi besedami: Dajte otrokom k meni priti, in ne branite jim, kako njih nedolžnost varje, ter strašno žuga vsakemu, ki bi njih pohujšal; boljše bi mu bilo, veli, da bi se mu kamen na vrat privezal, in se v globočino morja pogreznul. Da se otrokom veči strahopoštovanje skaže, nam on razodene nepoznato čast, ki jo vživajo. Otroci imajo svoje angele varhe, ki vedno stojé pred obličjem očeta nebeškega. Vsaki starosti jih v izgled postavi ter reče, da teh ki so njim enaki, je nebeško kraljestvo, tudi svojim učencem jih v posnemo priporoča rekoč: Povém vam, ako ne bote kakor otroci, ne pridete v nebeško kraljestvo. Kako po očetovsko nas spodbuja otroke ljubiti, njim streči, ker pravi: Vse, kar ste naj manjšemu teh malih storili, ki so moji brati, to ste meni storili! Taki nauki in zgledi so pokazali svetu, kako se ima detinstvo poštovati, so ga povdignili na pristojno njemu mesto, pa tudi naznanili, da bo cerkva otrokom po sv. kerstu v Kristusu prerojenim vedno skerb, poštovanje in ljubezen skazovala. V resnici so pa tudi milostne sestre, šolski bratji in katehisti, duhovni, škofi in vsa truma pobožnih družb in naprav večidel očeti in matere v kraljestvu božjem na zemlji, učitelji in oskerbniki od Kristusa za mladost postavljeni.

Pa žalibog, da se še zdaj dežele najdejo, kde veselo oznanilo miru in ljubezni še ni nadvladalo, kde se še zdaj, kakor nekdaj v ajdovskem Rimu in Atenah detinstvo zaničuje in se otroci zaveržujejo, prodajajo in morijo; posebno se to na Kitajskem ali Kinežkem godi. V ti nezmerno obširni deželi, kde se naravna divja sirovost s popačenim ostarelim izobraženjem druží, ima po stari šegi — ako ne po

postavi — vsaki oče oblast svojega rojenčka vmoriti, ter vbožci, kojih je v tej državi brez števila, se te strašne pravice le preradi poslužijo, da se tako prevelike družine znebijo.

V spričevanje resnice postavimo tu sem, kar se že v neki stareji knjigi bere: „Ali zadušijo babice pri kopanju otroke u vroči vodi, ki se jim zato plačati mora, ali jih pa u vodo veržejo, po tem, ko se jim je izdolblena buča na herbet privezala, da dolže u vodi plavajo, preden ko poginejo. Vriš teh nesrečnih otrok bi povsod drugde človeka z grozjo prešinul, pa tukaj so ga ljudje že tako navajeni, da se nihče kar ne zmeni za to. Tudi se jih tako znebijo, da jih po noči na ceste ali ulice veržejo, ki jih po tem, posebno v Pekingi, vsako jutro vozovi poberajo in v neko jamo zmečejo, ktero pa s perstjo ne zasujéjo, ker včasih kak mohamedanec pride in še kojega deteta izvleče. Dostikrat se pa zgodi, da svinje in psi, ki jih je obilno po ulicah kitajskih mest, otroke žive prej snejo, kakor so tisti vozovi prišli, ki bi deco v jamo peljali. Samo v mestu Pekingi je, kakor se pravi, v 3 letih 9712 otrok na te način poginulo, h kojim pa tistih ne štejem, ki so bili od konjev ali mezgov poteptani, od psov rastergani, precej pri rojstvu zadušeni, ali od mohamedancev pokradeni, ali sploh v takih krajih pokončani, kder jih nihče šteti ni mogel; namreč ki so v rekah potopleni, kojih število po misli mnogih samo v Pekinškem mestu vsako leto 10 do 12 tisuč znese. Nek drugi pisatelj, ki tamošne okoljšine in zadeve pozna, takole govori: „Mnogo vbogih prebivavcov v mestu Kantouu mora zavoljo pomanjkanja in siromaštva svoje rojenčke popustiti, da te vboge stvarice požrešnim psom v hrano pridejo. Drugi iz nižjih stanov zredijo samo zavoljo dobička dečke za komediante, dekličé pa za nečistost, ker so to njihovih poglavitnih dohodki. Kitajci so mi pravili, da je prej tudi pri bogatih šega bila rojenčke ženskega spola podaviti, ker se jim je sramotno zdelo, mnogo hčera imeti.“

Še več svedočb bi se znalo tukaj spomeniti, ki vse spričujejo, kako grozno na Kitajskem dušna popačenost vlada. Pa le samo ednega še zaslišimo, ki pripoveduje: „Na Kitajskem, ko nekda v Rimu, ima oče oblast svojega sina kot sužna prodati, ter te pravice se, bodi si iz merčljivosti ali iz vbožtva, le prepogosto posluži. Posebno so pa dekleta kupčijska roba. Človeško vsmilenje, očetovska naklonjenost in ljubezen, so Kitajcu nepoznate čednosti, ki le za svojo osebo skerbí. Ta živinska sebičnost je pa tudi kriva, da se v ti deželi vsako leto

tako nezmerno velika množica otrok pomori, ter vlada tej hudobii ne pride v okom, temuč jo terpi in še podpira, zakaj Pekinška policija ima to ko poglavitno opravilo, da vsako jutro deco pobira, ki je bila ponoči izpostavljena — zaveržena. — Te nesrečne otročje žertve na vozove naložijo, ter jih po tem vse skup žive in mertve v jamo zvnaj mesta zvozijo. Nekteri po tistih deželah potovavši velijo, da se jih vsako leto blizo 30,000 otrok pomori, drugi to število na 10,000 zmanjšajo. Prebivavci pri rekah mečejo otroke u vodo, ko so jim bučo na vrat privezali, ki jim glavco nad vodoj zderži. Tako vidijo dostikrat brodnarji otročje trupla memo svojih bark po vodi plavati, ki se pa za nje toliko zmenijo, ko da bi bil mertev pes.“

Tako pripevedujejo potovavci, ki so po tistih krajih v zadevah znanstvenih in umetnijskih potovali; tako govorijo pa tudi delavci u vinogradi gospodovem že od začetka misionov sem do današnjega dne. Pater Ricci misli, da vera na preselovanje duš, ki je v tistih krajih še jako razširjena, vzročuje: „to decomorstvo, koje se ne na skrivnem, ampak očitno pred svetom godi. Neumníši mislijo tem nesrečnim žertvam skoz to še dobroto skazati, ker menijo, da bodo po tem otroci v novem boljšem stanu zopet rojeni.“ Decomor — povedo misionar Retord — je na Kitajskem kaj navadnega; dostikrat zadavijo nečloveške matere sađ svojega telesa s svojimi rokami. Navada otroke na cestah in ulicah popuščati — zametovati — je tako se vkoreninila, da jej vlada v okom priti ni mogla. S ednakimi besedami nam to žalostno resnico poterdi tudi misionar Baldus iz skupšine sv. Lacara. Po pismu, ki ga je drug misionar iz Ko-Kiao 26. maja 1843 pisal, se mora misliti, da se je to zlo v zdajnih časih še povekšalo. Pisatel te takole govori: „Veste, kako velika je na Kitajskem očetovska oblast čez otroke. Očeti imajo pravico čez življenje in smert. Starši smejo svoje otroke prodati, kakor se jim zdi, kar se pa tudi med ajdi pogosto zgodi. Po navadi se puhači opiuma tako zdelajo; kadar jim nič drugega več ne ostane, prodajo žene in otroke. Cena 8- do 9létnega otroka je 7 — 8 frankov, včasi tudi manj, včasi bi se še tudi zastonj dobilo. Tako prodan otrok po tem suženj ostane vse žive dni, pa tudi njegovi otroci, ako ga gospodar sužnosti ne oprosti.“ Glejte, tako je nepoznanje Boga! Misionari si prizadevajo iz te peklenske šege božje kraljestvo množiti, ker kristianom v serce priporočajo, take ajdovske otroke kupovati, da bi jih podučili in kerstili. Tako pride veliko število otrok, ki so po nečloveških starših iz očetove hiše pregnani, in

ko živina po nizkej ceni prodani bili, v naročje cerkve, koja jim ko dobra mati, ob enem pravo življenje, pravo slobodo in pravo srečo podeli.“

Tako je zdaj starej kitajskej sebičnosti nova strast se pridružila! P. Joset generalprokurator Propagande v Makao piše svojemu bratu: „Razun malikovavstva, ki še v teh krajih cveti, obstoji še druga res hudičeva šega, od koje sim ti že v prejšnjih pismih govoril, namreč, da slehern vbožen Kitajec, ki svojih otrok prerediti ne more ali noče, tiste pomori, podavi ali pa na cesto verže, da jih psi požrejo. Pa ne eno ali dvoje, ali desetero, temoč po sto, po jezero se jih tako pokonča. Kitajska vlada se pa temu grozovitemu ravnanju kar nič ne vpira. Vsi naši misionari imajo opraviti, da te vboge majhne sirotčke poberajo; meni jih Kitajci nosijo ponujat za 6 frankov, za 3, tudi zastonj, ter me precej opomnijo, da jih bodo vmorili, ako jih ne kupim. Ko bi bilo treba le teh 6 frankov, ali naj bi si bilo tudi več, za nje dati, to je kaj malega, pa kam s temi otroci? kdo jih bo redil? kdo odgojil? Toda pustiti jih bi bilo nečloveško!“ P. Mouly iz skupščine Lacaristov, predstojnik pekinškega misiona, nam od vbogih zaverženih otrok, dečkov in dekličev, tako le pove: „Če otroke, piše v pismu 16. oktobra 1837, kaka bolezen napade, ki jo za neozdravljivo derže, vraže staršem ne pripustijo, da bi smeli otroci pri njih umreti. Na cesto jih izpostavijo potem, ko so jim obličja černo pomazali, da se nebi poznali. Pa akoprem bi se poznali in lepi bili, neverneži bi jih gotovo zavoljo svoje lenobe in svojih vraž nebi pobrali. Te vboge otročiče priporočim molitvi naših dobrih milostnih sester; gotovo bo njih serce globoko ginjeno, zakaj otroke so one že od nekdej posebno ljubile.“

Dober pater je močno želel obilno število teh vbogih otrok sprejeti, pa misel, da jih izrediti ne more, ga je vstrašila. Vender govori od otrok na ulicah pobranih, ki so mu jih pobožni kristiani h kerstu prinesli, koje pa on v očetovo skerb vzeti želi. „Ker sim jih že otroke božje kerstil, mi ni mogoče dopustiti, da bi na cesti merli, ter od psov raztergani bili. Nadjam se, da bo previdnost božja neki dan se teh vbogih otrok vsmilila, ter jim spet v kojem Vincencu Paulanskem očetovsko serce zbudila. Bog, ki se najdenčekov europejskih vsmili, bo tudi kitajskim nekega dne vsmiljenje skazal; to je ena mojih preserčnih želj.“ Te žalostne svedočbe poterdi tudi Abbé Légrégeois, zdajni vodja semenišča zvonajnih misionov v Parizu. V pismu, ki ga je iz mesta Makao pisal, kde je 12 lét oskerbnik svoje skupščine bil, pravi: „da je sam

večkrat na polji kervave plenice teh vbogih na pol snedenih otrok najdel.“ Vender je mesto Makao že skoraj za toliko evropsko, kolikor kitajsko!

Čiga serce bi nebi bilo globoko ginjeno, kadar tako žalostno popisovanje sliši? Naša cela narava se tega zgrozi, globoko sočutje za vboge otročiče nas prevzame, ljubimo jih, smo žalostni, ker jim pomagati ne moremo, ter išemo pomoči jih smerti rešiti.

Pa ravno to je želja in namén društva svetega detinstva Jezusovega. Smerti rešiti hočemo, kolikor bo naj več mogoče teh ajdovskih otrok; te, ki se zdaj v nasitnje lakomnosti in slasti prodajajo, hočemo kupovati v prid naše sv. vere, za Boga, za čast njegovega imena, ter jih kerstiti; na te način želimo tem, ki v nežni starosti odmerjo, večno zveličanje pridobiti, one pa, ki pri življenju ostanejo, želimo izgojiti v orodje zveličanja za njihove brate.

Ne vstrašimo se tega posla, in ne recimo, da je preobširno in pretežko! Naj prej moramo opomniti, da u vsih tistih malikovavskih in jako obljudenih aziatskih deželah, kot na Kitajskem in Siamežkem, v Kohinkitajskem in Tonkinškem je denarjev malo, ter vsakdanji živež enega človeka velja komaj 2 ali 3 krajcarje. S malo denarjev bi se dalo veliko število *bolanih* otrok rešiti, koji bi se kerstili, mnogo drugih *zdravih* pa v očetovsko skerb vzeti, koji bi se pri keršanskih družinah odgojili. K temu ja samo ene stvari potrebno, namreč denarjev, pa dostikrat clo malo denarjev. Po rajtingi misionarjev bi vsaki družnik našega društva mogel s svojim majhnim letnim plačilom eno dušo rešiti! *) Drugič moramo pomisliti, da je božja previdnost vojsko in boj o kupčijskih zadevah s tim ljudstvom mende le zato dopustila, da so

*) V pismu apostolskega namestnika in misionarjev Siamežkih na predstojnike semenišča zvnajnih misionov 30. aug. 1842 se bere: Med kristiani je mnogo ljudi, ki se s zdravilstvom pečajo, in te vmirajoče otroke keršujejo, ako jim priložnost dopusti. Kako obilna bi bila žetva, ko bi se v bližne mesta in tudi dalej poslali, in ko bi se jim moglo za zdravlila in potne troške kakovih 40 — 60 frankov na leto dati! Eden teh zdravnikov, ki ga v Jutii imamo, je v leti 60 — 100 otrok kerstil. Tako nam ena duša, ako smem tako govoriti, še po franku ne pride. Premožnejši kristiani, kterih zakon je nerodovit, ali če so jim otroci pomerli, vzamejo dostikrat druge za svoje otroke, včasih se to tudi zgodi, kadar že sami deca imajo. Vboge družine bi takih otrok rade prevzele in redile, ko bi se jim za prevžitek vsakega otroka kakovih 50 — 60 frankov na leto dalo, dokler bi otroci 10. ali 12. leto dosegli, ob koji dobi bi se že sami preživili, ter svojim rednikom več nadležni ne bili.

se vrata do kitajskih dežel sterle in se je pot odperla do te nezmerne deržave, kojo debel zid od drugih ljudstev loči, da bi na razvalinah toliko vražjih in malikovavskih vér, ki le grozovitost in hudobijo rodijo, se vtemelilo kraljestvo prave čiste vére, koja vsmiljenje in milost goji in ravno po tem svoj božji izid dokazuje, da se že precej v začetku v obširni dobroti, nesebični darožljivosti, in občni ljubezni naznani. Zadnič pomislimo pa še tudi, da ne smemo odlagati, podpirati namenov božje milosti. Po spravnihi sklepih med angležko in kitajsko vlado si smemo na anglokitajski zemlji zemljišča pridobiti, hiše staviti in misionarje taj pošiljati. Redovni duhovniki in redovne gospe, ki bojo naše tamošne naprave vpravovali, bojo očeti in matere teh mnogobrojnih družin odkupljenih otrok. Tam jih bomo k čednosti napeljevali, tam jih dobro poučevali, kder jim ne bo treba malikovavskih šeg še le pozabiti, ter mnogoter izmed njih se bo že od mladosti za apostolsko službo pripravljali.

Kadar že bodo čas in darovi ljubezni naše družtvo vkoreninili in okrepčali, bomo na te način stotine učitelov in učitele *), zdravnikov

*) Čudno, da ravno tiste mnenja, ki jih je škof Naneyski pred štirimi ali petimi léti v Parizu, Lyonu in v Rimu zgovoril, se tudi v spomenutih pismih patra Mouly in patra Joset najdejo; vendar ni eden od drugega misel ničesar vedel. P. Mouly, zdajni apostolski vikar spomeni že septembra 1836 nekojih učilnic, namreč 5 za dečke in 2 za dekliče, ki jih je v svoji krajini vtemelil, in koje so mu že lepega sadu prinesle. Priporočil jih je pobožnej molitvi milostnih sester, ter nadjal se jih kmalo na pomoč povabiti. — P. Joset, ki je nekaj časa pred svojo smertjo (1842) začetek anglokitajske vojske še bil doživel, v pismu na svojega brata leta 1841 še bolj določno govori: „Zdaj homo slobodno za blagor Kitajcev delati zamogli, kar nam dozdej v Makavi ni bilo mogoče; zdaj bo prišlo na to, da se učilnice vtemelijo. Scer sim brez pripomočkov, pa ne obupam.“ Dalej v pismu govori od svoje poglavitne namere, t. j. trumo nedolžnih žrtev smerti oteti, za koje je še clo življenje nesreča, ker le za hudobijo živijo. „Pa kako to doseči, koje sredstva imamo pri rokah? Sila rad bi duhovno napravo vtemelil, jih v njo sprejemati. Ko bi device, ki bi jih nebi bilo težko dobiti, iz oblube in ljubezni se tega dobrega dela lotile, bi se znali tam otroci, po našej moči, svojemu spolu primerno odgojiti, t. j. učili bi se poglavitnih nauk sv. vere, materinskega jezika in pa s šivanko delati. Ko bi bile tako dekleta k čednosti odgojene, bi jih na notrajno Kitajsko poslali, naj bi tam druge poučevali, in dekliške učilnice vtemelile, kojih popolnoma pomanjkuje. Očividno je, da bi se na te način čast božja širila in blagor duš podpiral; toda pripomočkov mi manjka, zato pa na Boga zaupam. Vzami si, dragi brat, to k sercu, pogovori se s pobožnimi dušami, in če se jih več k temu naménu združil, lahko konec dosežemo, da ne bo nikogar bolelo. Prepričan sim, da se stvar izpeljati da; meni se še clo nič težka ne zdi.“

in babic na znotrajno Kitajsko pošiljali, ter po njih pobožnem poslovanji bo jezero in jezero ajdovskih otrok v smertni nevarnosti keršenih. U spreobernenju 340 ali 350 milionov kitajskih prebivaveov zamore velika truma verskih učitelov in domačih duhovnov mnogo mnogo opraviti, tem več, ker bodo, njih jezik govoré in po njih navadah in šegah živé, ne ko ptujci temoč kot rojaki sprejeti; verh tega bo še pa njihovo evangelsko delavnost podpiralo znanje v posameznih rastlikah vednosti in pa moč europejskega odgojenja. Upati smemo, da bodo vsi ti novi Mojzesi, koje smo prej mi rešili, potem rešiteli svojih bratov! *)

Te naprave, ki jih želimo vtemeliti ko zavetja delavnosti in molitve za odkuplene otroke, naj bojo pa tudi izhodišča europejskih misionarjev, v teh bojo najdlji potreben počitek in obrambo zoper preganjanje, v teh tolažbo, da svoje svete opravila pred sposobnimi učenci opravljajo, tu se bojo soznanili z jezikom in šegami ljudstva. Kitajsko samo obseže 18 dežel, kojih vsaka po priliki 20 milionov prebivavcov šteje, ki se pa po jeziku in šegah med seboj razločijo. Iz vsake teh dežel se bo dalo nekoliko učencov pridobiti, ki se bojo za duhovne in katehete odgojili. Tako se bojo v teh večih in manjših semeniščih počasi snidili vsi jeziki in običaji tega nezmernega kraljestva.

Toliko od namena in važnosti družtva! Če pomislimo, kako lahko se to stori, in kako obilen in zlahten sad nam obeta, se gotovo ne homo mudili družtvo skoraj osnovati in ga po vsej moči razširiti. Zakaj bi stvar dalej odlagali? zakaj se nekoliko tudi dolžni storili grozovitosti decomorstva? Vsak trenutek življenja določi življenje ali smert vbogih otročičev, zveličanje ali pogubo nevmerljivih duš! Po jezero jih

*) Dogodivšina keršanske cerkve našemu početju srečen izid zagotavlja. H koncu 6. stoletja gre nekega dne Gregor veliki tistčasni abat st. Andrejskega samostana po rimskem tergu, ter vidi tam nekoliko sužnov, kojih lepa zrast mu dopade. Praša jih, odkod so, in ali so kristiani? ter odgovoré mu, da so Angličani in še ajdi. Oj kako škoda, zavpije Gregor, da take lepe ljudi hudič v oblasti ima! Poda se k papežu, kmalo se pošljejo misionarji, ter čez nekoliko lét je bilo Angležko Jezusu Kristusu pridobljeno. Tri sto lét pozneje (892) hoče Karl veliki novo osvojeno kraljestvo Kristusu darovati, k temu namenu pošlje trume mladih Saksoncov v razne frankovske abatije, posebno v Nov-Korvey. Na te način se je doseglo, kar bi se s ojim obnašanjem doseči nebi bilo moglo. Saksonci namreč so svojim rojakom evangelj oznanovali, ter Saksonska cerkva je kmalo lepo cvetela. Lahko je Bog namenil, da se tudi na Kitajskem kraljestvo milosti in resnice širi po lastnih otrokih, kakor se je to zgodilo na Angležkem in Saksonskem.

pomerje vsaki dan — pomerje brez kersta! Zato se pa ta osnova ne sme na vozko omejiti, tudi se mora za to posebna zaloga ali matica vtemeliti, koja ne bo s nobenim drugim druŕtvom delila. Tako se bojo darila k temu darovane naravnost po namenu daritelov porabile. Ako bi pa koje drugo druŕtvo s našim eno denarnico imelo, bi oskerbnik in denarničar unega druŕtva dostikrat prišel u veliko zadergo, kadar bi druŕtvo za odkupilo otrok denarjev potrebovalo. Mislim da moŕu, ki še kolikaj čutlivega serca ima, nebi bilo mogoče nekoliko tolarjev odreči za življenje in dušno zveličanje kakega otroka. Bo mar boŕje vsmilenje vstavljal, in Bogu v številkah napovedal: do tod, pa ne dalej! Druŕtvo za odkupovanje otrok ne sme drugih mej imeti, kakor mu jih stavi boŕja previdnost v lastni matici; keršanska ljubezen mu naj bo mera njegove delavnosti. Le tako ne bomo obupali, kadar bomo vidili, da so potrebe mnogo več, kakor pomoči, pa tolaŕili se bomo s tem, da smo mi le orodje v rokah boŕje previdnosti, in da vseh delovanja overali nismo; po pravici bomo smeli zaupati na vsmilenje boŕje, ter vse pričakovati od modrosti in ljubezni tistega, ki hoče zveličati vse ljudi posebno pa otročiče; on bo obudil o pravem časi serca dobrotnikov, da bo iz velikega zla še večji blagor prirasel.

Opomenuti še moramo, zakaj smo sredstvo bratovšine izvolili v dosego svojega namena. Zato, ker se nam to v naših razmerah nar bolj naravni pot zdi, po kojem je Bog svojo cerkev že večkrat povečal in jo še povečuje, (pomislimo samo na vspeh druŕtva za razširjanje vere!) in ker se bratovšine naslanjajo na šego prvih kristianov, koji so s milošnjo in molitvo od tedna do tedna po redi se med seboj podpirali.

Nar bolj pristojno se nam je pa zdelo druŕtvo otrok, ker za nje dozdej še nobenega občnega druŕtva ni, koje bi bilo primérno njih starosti in moči — le keršanska vera je otrokom večne pravice podelila, in jim staršev pametno ljubezen naklonila; zato so pa dolŕni po svoji moči s molitvo in milošnjo pripomagati, da tudi ajdovski otroci pridejo k spoznanju Jezusa, boŕjega Sina, ki je tčrpel na Kalvarii, in je v zakramentu altarja pričujoč. — Dolŕni smo tudi otrokom korištni biti, in jih deleŕne storiti dobrot katoliške cerkve — tudi vemo, da Gospodu molitev nedolŕnosti dopade in da bo juterni dar življenja milostlivo sprejel, obilno blagoslovil dareke njeŕnih ročič, on ki le zato pri vbogih poterka, da potem tisučno povračuje. — Na te način bomo našo dobrotljivo mladino k vaŕnej slovesnosti prvega svetega obhajila

bolje pripravili, ter jej k stanovitnosti pomagali. Otroci, ki jih bomo v keršansko občino spravili in prerodili, ter blaženej Devici v imenitnejših njenih svetiščih priporočili, svete maše, ki se bojo Bogu darovale, in molitve ki se bojo opravljale, bojo vsaki dan nove milosti božje društvu naklonile, da se dobrote povernejo in dolžnost hvaležnosti do dobrotnikov spolnuje. Mislimo pa tudi staršev naj dražje blagor poblagosloviti, ako jim po našem društvu priložnost damo, modrim in lubeznivim do otrok se skazati, kojim se ravno skoz to polajša in razjasni naj važnejši del keršanske vere — ljubezen in hvaležnost do Jezusa Kristusa, božjega dobrotnika in odrešenika otrok. Modro je, da se otročjemu duhu sveta bodočnost odpre, njegova vmišljava s genljivimi obrazi napolni, otroka serce s pravimi občutki, njegov um s žlahnimi mislimi navda. Ljubezen do otrok terja, jih privaditi čistih, dušnih slást. Modro in lubeznivo je, otrokom to koristno skerb za druge naložiti, ker se tako zapravljivosti obvarujejo, in dostikrat s tem kar so prihranili, vboge otročiče podpirati znajo, da se vsi vdeležijo dobrega dela. Na te način se bo pred Bogom zaslužek množil, množila pa tudi sloga in bratovska ljubezen; društvu pa bode dan na dan rastel zaklad denarjev in molitve.

Osnova društva našega smo spodobili po osnovi društva za razširenje vere, koje je zdaj v resnici nar važnejši zmed vsih svetih društev, s kojim tudi naše društvo prav tesno skleniti želimo. Naše društvo zamore večemu društvu za razširenje vere že v kratkih letih mnogo hasniti, ako mu celi zarod družnikov odgojimo in ga nekterih troškov rešimo, tem bolj, ker njegovi dohodki tako naglo ne rastejo, da bi moglo zadostiti brezštevlnim potrebam raznih misionov, za katere skerbi. Torej prosimo naše družnike mlajše in stareje vsaj v enindvajsetem letu starosti k večemu društvu pristopiti; mi pa tudi bomo veseli in se ponosili, ako veči število udov za razširenje vere nam se pridruži, ker oba društva po svojih namerah si dolžna sta uzajemno se podpirati, akoprem iz uzrokov zgoraj rečenih razločena ostati morata.

Zadnič smo tudi *reden donesek* zgovorili, da se zamore na določen način koristno poberati, za to popolnoma *ednak in majhen donesek* za vbožne in bogate, naj bo bratovšina in ednakost darov unim v tolažbo, tem v čast. Ako pa premožnejši stariši pobožno želijo, da bi njihov otrok kaj več daroval, zna to vsako leto storiti, kedar se bo poberalo pri društveni božji službi. To radi spoznamo, da so te sredstva in pomoči le male, gledé na potrebe in namen društva, pa mi

slimo, da ravno te majhen donesek bo sila mnogo keršanskih družin v društvo povabil, ker bo vsakemu mogoče, se ga vdeležiti. Verh tega pa imamo zaupanje, da bo Gospod s ognjem svoje milosti serca vernih vžgal, ter delo blagoslovil in pospešil, kojega smo v njegovem imenu pričeli. Saj je tudi hlap, ki ga vroče sonce iz daljnega morja vzdiguje, redek in lahek, da ga oko ne zapazi; vendar se zgosti in se zbera v oblake, in vetrovi neba služavniki božje previdnosti nesejo na vse strani sveta te nebeške studence, da kropijo naše polja, ter potokom in rekam živež delijo.

Upajmo le, da bo to delo, ki smo ga v čistem namenu nesebično počeli, pri kojem se nedolžna molitev, množina darov in važnost nasledkov družji, u vsih keršansko ljubezen obudilo, ter božji blagoslov si pridobilo, koje namerava v nezmernih deželah luč vere razširiti, které še zmeraj smertna senca malikovanja pokriva. Prepričani smemo biti, da jih je malo, kojim bi naše početje k sercu ne šlo, ko berž jim bo znano, nam pa protivnika nobenega zbudilo ne bo. Kdo se bo brezserčno vstavljal vsmilenej roki, ki hoče deteta smerti rešiti? kdo bo brezdušno branil mu kerstne vode, da se mu vrata nebeške odprejo? Bog ne daj! — Nadjamo se rajše, da se bojo vse žlahne cvetlice serca, vsi keršanski očeti in matere, kojim vera in ljubezen niso prazne besede, k nam obernile in se nam pridružile. Keršanskim materam posebno priporočimo vspeh svojega početja, ter jih k pomoči kličemo s ednakimi besedami, kakor jih je nekđaj govoril sv. Vincenc Paulanski, eden zmed patronov našega društva: Glejte, glejte te vbo-ge majhene otročičke, kojih matere bi imele biti, pogledjte jih! Akoprem so sila daleč od vas, kako svoje male rokice k vam povzdigujejo, ter vas milo prosijo ne samo za časno življenje, mnogo bolj še za sv. kerst. Umerli bojo, pa Boga ne gledali; po jezero in jezero jih bo zadušenih, vtoplenih, zadavljenih, in pri živem telesu od psov in svinj razterganih, ako se vi njih ne vsmilite. Pa živeli bojo, ako jih za svoje otroke sprejmete, ako jim s toj malo, pa skerbno nabranoj milošnoj k zakladu pripomorete, s kojim bodo odkupljeni in večno osrečeni; ako jih pa tudi mnogo pomerje, bodo pokropljeni s kervjo in deležni zaslužkov Kristusa Jezusa v božje kraljestvo šli, ter vi in vaši otroci bodete tam imeli obilno trumo svojih angelov. Varvali bojo vas in vze kar vam je drago, in spremljali vas bojo ob vaših godih, in ob godih vaših otrok. V duhu vere zamorete gledati, kako se veselijo vašega sv. obhajila, in varjejo u ysih nevarnostih; v posledni vojski

življenja vas bodo tolažili in krepčali, in zadnič vas v našo občno domovino spremili; pa še tam, kde bodo vse naše želje dopolnjene, u vživanju neskončnega veselja, še tam bo vaše zveličanje pomnoženo v pogledu zveličanja, kojega ste vi jim pripravili!

Kar so pobožni škof od te lepe družbe obširnej pisali, vse to v kratkem povzamemo in sveto detinstvo Jezusovo tudi *Slovencom* prav serčno priporočimo, kajti ni bratovšine za otroke lepše primerjene, kakor sveto detinstvo Jezusovo v hvalen spomin 12. lētnege božjega deteta Jezusa. Molitve nedolžnih, čistih serc, in pa mili dareki, koje otročiči prinesó, vse to je rodovita juterna rosa božje milosti za vboge hajdovske otroke, pa tudi za njih mlade dobrotnike; zakaj; „*Takih je nebeško kraljestvo*“, govori Jezus; njim, nedolžnim otrokom gre tudi prva pravica kraljestvo božje po svetu širati, posebno svojim mladim verstnikom in verstnicam zamorskim v nebesa pomagati.

Ta sveta družba detinstva Jezusovega se je leta 1843 na Francoskem začela, in po vsej Europi lepo razprostila, in tudi v Beču (na Dunaju) za vse austrianske dežele svojo poglavitno družtvo ima, in nad 39,000 družbanov šteje, med kojimi so tudi bratje našega presvitlega cesarja. Ni potreba velike, obširne osnove; častiti duhovski pastir ali pa šolski gospod učitelj, tudi vsaka svetoželna kerš. duša lahko v svoji obsegi detinstvo Jezusovo obudi, ter pridne otroke povabi, naj se združijo, za vboge zamorske otroke vsak dan 1 Češena si Maria molijo, rekoč: *Sveta Maria, prosí za nas in za vboge hajdovske otroke!* — in pa vsak mesec 1 kr. za nje vbogaime sprosijo, ktere krajcarje predstojnik edne verste pobere in duhovskemu pastirju odrajta, naj jih zamorske otroke odkupit pošlejo.

Milo je slišati, kako skerbno blagi otroci svoje svete dolžnosti detinstva Jezusovega dopolnijo. Predstojnikov eden, dečec kakih 8 let je vsako jutro prav zvesto molil, in pa dalej ko poprej. Vprašajo ga, kaj tako dolgo on moli; pa odgovori: Molim za svojih 12 verstnikov češene Marie; naj bi jaz domestil, če bi kateri moliti pozabil. Deklica je po sternišču klasje poberala; vprašana: „Ali je klasje tvoje?“ Ne! ogovori; materi ga dam; oni mi pa krajcarje dajo za vboge zamorske otroke.“ „Kako boš pa ti plačala?“ so gospod deklico barali? „Me ni skerb, jim je odgovorila. Mati so mi puto (kokoš) v dar dali; njo bom skerbno redila. Edno jajce bo za me, drugo pa za vboge zamorske otroke.“ Pobožen fantek je sovoj ali smolenikovino naberal, da je toliko izkupil, svo-

jih 12 krajcarjev letnine odrajtat. Kteri pa nimajo s čem zaslužiti, stariše, botre ali dobrotnike naprosijo, da jim vsak mesec 1 krajcar dajo za detinstvo Jezusovo. Jeli ne bo vsmileni Jezus, ki je dva beliča (vinarja) vboge vdove pohvalil, ktere je srota darovala, tudi take otroke blagoslovil, in starišem male dareke na otrokih lepo povernil? Oh preljube keršanske matere, ktere svojim ljubčekom prave sreče toliko želite, svetemu detinstvu Jezusovemu jih vdružite, molite za nje, dokler še deca sami moliti ne znajo, in poskerbite, naj vsak mesec svoj krajcar odrajtajo; Jezus, on božji dētomil vam jih bo blagoslovil, jim, pa tudi vam časno in večno srečo dal, ker pravi: „*Resnično vam povem, kar ste komur tih malih storili, to ste meni storili.*“

Malim bratom in sestricam detinstva Jezusovega lep spomin podeliti smo čedne podobice (pildiče) oskerbeli, na kojih se vidi sveto opravilo te braterne, pa tudi namen in dolžnost mladih udov s kratkem lahko bere. Dobijo se v *Celi v nemški šoli* pri duhovnikih, 100 slik po goldinarju srebra. Kar se iz njih izkupi, se bo v namen detinstva oskerbelo.

Vsaka keršanska šola naj bi se pridružila detinstvu Jezusovemu, postavila čedne jaslice božjemu detetu, in se ljuba šolska mladina učila od mladih nog za razširo božjega kraljestva skerbeti in sebi zakladov v nebesih naberati, kterih tatje ne vkradejo, moli ne snedó. Gotovo bo Jezus v takej ljudomili šoli domá, on bo v sredi med njimi, kteri mu pomagajo zamorske otroke izveličati. Je v šoli več verst ali oddelkov otrok v detinstvu Jezusovem, se lahko vsak dan po sveti maši ali pa po šoli braterna Češena si Maria moli, o mladem pa denarnica (mala kasa) na mizo postavi, otroke opominjat, naj vsaki svoj krajcar izprosi in zamorskim otrokom vbogaime da. Kdo bi otroku krajcar odrekel, ki lepo rokice povzdigne in ljubeznivo prosi, ne za se, ampak za vboge zaveržene otroke hajdovske? — Dobro bo, ako se otrokom prilična slovesnost napravi, ali o božiču, ali pa po veliki noči, jih privaditi svete obhoje z Jezusom, svojim božjim prijatelom. Angeli varhi otrok, kteri gledajo nebeškega Očeta, bodo posebno na take otroke veselo gledali, njih molitvice in mile dare pred tron milosti božje nosili, rosili pa tudi vsmilenje božje čez nje, da bodo rastle ne le na starosti, ampak tudi na modrosti in ljubeznivosti pri Bogu in pri ljudéh. Tako se bodo naše šole v dobrem pomladile. Bog daj torej svetemu detinstvu Jezusovemu tudi pri nas dobro srečo in spsel!

Slomšek,

SLOVENSKA GERLICA.

Domača gerlica v slovenskem logu le po malem poje;
Povabi pevati vse bratece in sestre svoje.

11.

SLOVENSKA GIBITICA.

Vesela pesem žalostno serce ovedri —

Mila pesem ohladi njegove rane.

Lépa pesem je božji dar.

Šola vesela lep. petja.

I. BOŽIČNA.

1. **P**astirčiki moji
Vstanite necej!
Le hitro po konci
In pojd'te z menoj!
2. Ne veste, kaj vidil
Necoj sim že vse
In kaj že vse slišal,
Čuditi se je! —
3. Ko pasel pod hribcom
Sim svoje ovce,
Nanaglo zagledam,
Da svitlo je vse.
4. Prelepi mladenček
Je stopil pred me,
Prestrašen jaz revček
Sim bal se ga že.
5. Pa koj sim zdaj vidil,
Da bati se ni,
Mladenček je mignil,
Zasmejal se mi.
6. „Ne boj se, ne boj se!“
Je rekel vesel,
„Lej srečo veliko
Ves svet je prejel.

7. Kar Bog je obljubil
 Že dolgo popred,
 Necoj se začenja —
 Odrešen bo svet.
8. Mesia nebeški
 Lih zdaj rojen je,
 Ko revež človeški
 Terpeti začne.
9. U bornem tam hlevci
 U jasliah leži,
 Od mraza se trese
 Ročice moli.
10. Pastirci nedolžni,
 Le pojdite tje,
 To dete brezmožno
 Sam večni Bog je.
11. To vse mi je rekel
 Mladenček vesel,
 Nakviško se dvignul
 In lepo zapél.
12. Pastirčiki moji,
 Vstanite le koj,
 Da pred bomo doli,
 Hitite z menoj.
13. Pred mlad'ga Mesia
 Padimo na tla,
 Ker nebo in zemljo
 On v rokah ima.
14. Oj dete presveto!
 Pri tebi smo zdej,
 Te hvalmo, častimo,
 Nas milo poglej!

15. Služiti mi hočmo
 Vsi tebi lepó,
 Po smerti nam odpri
 Ti sveto nebó.

A. Praprotnik.

II.

NOVOMAŠNIKU.

Naj svetéjšega spomina
 Pervo djanje, — sveti čas!
 Rajsko službo Kerubina,
 Jo obhajaš dans pri nas.

Dans se Ti nebó razgrinja,
 Blagor Tebi sreče sin!
 Solza, ki se nam utrinja,
 Lej, veselja je spomin.

Božja milost Te vodila,
 Dala Ti poželjen stan,
 Varha duš Te izvolila,
 Zmed veliko si izbran.

Scer od nas Te pelje zгода,
 Večna ker previdnost žó
 Delo v nogradu Gospoda
 Odločila je za - Te.

Ondi zročene ovčice
 Varoval sveta boš zmot,
 Vodil bodeš tam dušice
 Stermo, polzno raja pot.

Vendar kolkorkrat v svetiši
 Darovaje sveti dar
 Molš k Očetu na zvezdiši, —
 Ne pozabi nas nikar!

Oliban.

III.

Z D R A V I C A.

1. Z vincom rumenim kozarce nalimo,
Hrabrim vojšakom slovenskim okrog
Serca unetega zdravje napimo, —
Sini Slovenie, živi vas Bog!
Slava ovila vam z venci je glave,
Vodil vas Slave sin, slavni je Ban;
Zvesti Cesarju in věri deržave
Austrie skala — stopili ste v bran.
Zato kozarce nalimo,
Pervo zdravico napimo:
Živi vas Bog — brate okrog!
2. Sopet kozarce visoko deržimo,
Možem slovenskim zdravica velja,
Svetu ponosno na glas oznamimo:
Bistre so glave in zvest'ga serca! —
Kače razpertja svoj strup so zlivale
Pikale smertno so lastno sercé;
Kedar so Austrie ljudstva divjale —
Za-nje so vstali slovenski možje.
Záto kozarce nalimo,
Drugo zdravico napimo,
Živi vas Bog — brate okrog!
3. S sladkoj rebuloj kozarce nalimo, —
Žene slovenske živite tud vé!
Čisto izpimo, do dna jih spraznimo —
Slave naj širi se v persih sercé!
Z zlatimi čerkami v kip nemiudjivi
Vpisala Slava je vaše ime;

Da si še Austria venc nevenljivi
 Spleta, — postala ste vdove samó;
 Zato kozarce nalimo
 Ženam zdravico napimo,
 Živi vas Bog — sestre okrog!

4. V šterti kozarce pa sladke medice
 Z verhom nalimo — na zdravje deklet, —
 Živite jake slovenske device!
 Matere Slave naj krasnejši cvet!
 Ve ste junakov serčnost spodbudvale,
 Čast prepevaje, molile za njé;
 Rane zadétih ste vé obezvale,
 Grobe junakov ovenčale vé!
 Záto kozarce nalimo,
 Čisto do dna jih spraznimo:
 Živi vas Bog — sestre okrog!

Virk.

IV.

VINSKA TERTA.

1. Je ptička priletela
 Z dežele Štajerske,
 Mi lepo je zapela
 Od vinske tertice.
2. Prelepa vinska terta
 Sam Bog te je vsadil,
 In Jezus v evangelju
 Je tebe počastil.
3. Jo kmetič obdeluje
 V vinograd zasadi,
 Kamor sam Jezus kliče
 Na delo vse ljudi.

4. Prežlahna vinska terta.
Pa grojzdja obrodi,
In z grojzdja vince teče
Za Jezusovo kri.
5. Rumeno sladko vince!
Naj vsaki te časti,
Nobena sveta maša
Brez tebe brana ni.
6. Nobeno ženitvanje
Brez vina ne mini,
In Jezus v Galileji
Iz vode ga stori.
7. Le pij moj bratec vince
Naj voda tam stoji,
Da bi se veselili
Smo sem povabljeni.
8. Ti tudi sestra vince
Po pameti zavži,
Saj Jezus ne zameri,
Če dobre volje si.
9. Prijatli! pijmo vince,
Zahvalimo Boga;
Očeta pa prosimo,
Da nam požegna ga!

Po starej pesmi.

V. PTIČICA.

1. Glej! ptičca si poje,
Po zraku leti,
Zakaj bi ne pela,
Ko dobro živi?

2. Ne seje, ne žanje
Pa vender živi;
Nič Boga ne žali,
Nikolj ne greši.
3. Naš Oče nebeški
V nebesih sedi;
Na zemljo dol gleda,
Kok grešnik živi.
4. Bolj grešno boš živel,
Bolj grešno boš vmerl;
In satan ti bode
Oh! pekel odperl.
5. Bolj brumno boš živel,
Bolj brumno boš vmerl,
Bo Oče nebeški
Nebo ti odperl.
6. Ptičica letela
V učiteljev hram,
Si lepše zapela,
Kot učitelj sam.
7. Ta ptičica gori
Na oltarju sedi;
In vinca kozarek
U kljunu derži.
8. Bo to'ga popila,
Pa drujga dobi,
Je lepo vesela,
No Boga časti.

Narodska popravljena.

VI. P O M L A D.

Serce v persih se raduje,
Kedar vidim, da povsod
Vsaka stvar se oživljuje, —
Vstaja pomladanski rod.

Sonce zemljo bolj ogreva,
Vso naravo zdaj budi;
Plajš zeleni jo odeva —
Mlado krilo vigredi.

Sopet krasno zelenijo
Travniki, ledine vse;
In po trati že blišijo
Perve mlade rožice.

Že razlega se po gaju
Radopevnih ptičev glas,
Naznanuje v vsakem kraju
Se radosti polni čas.

Že stoji na griču bela
Črešnja vsa okinčena;
Že je zeleneti jela
Breskva vsa pomlajena.

Lastovka je priletela,
Gnezdice nabira si —
Kukovca glasit začela —
Slavič sopet žvergoli.

Novo vse življenje diha,
 Merzle zime sluha ni,
 Vetere mili toplo piha —
 Ah, želim si takih dni!

L. Vošnak.

VII.

POLETJE. *)

- Vsi* 1. Poletnega dneva
 Toplota ogreva
 Mladenčev, dekličev
 Veselo serce.
- M.* 2. Se komej zasvita,
 Je glava že vmita,
 Ko serčno pomolim,
 Zažvižgam vesel.
- D.* 3. Ko zlata prisveti
 Se zarja po sveti,
 Se vmijem, pokrižam
 Gospoda častim.
- M.* 4. Zaženem živino
 Na krasno ledino,
 Gredé na pišalko
 Zapiskam lepó.
- D.* 5. Ovčice naj grejo
 Na pašo za mejo,
 Prav varno jih pasla,
 Zapela bom vmes.

*) Pervi in zadni stavek vsi skupaj pejejo, v drugih se pa verstijo; enega mladenči, enega dekličiči pevajo.

M. 6. Po trat' se sprehajam
 Za žvinco postajam,
 Vmes ptički veseli
 Mi sladko pojo.

D. 7. Naberam cvetlice:
 Marjetce, zlatice,
 Tud u venec zapletem
 Zelen beršolin.

M. 8. Zdaj z bratom, sosedam
 Na travnik pogledam,
 Si koso poklepljem
 Grem mervo kosit.

D. 9. Vsa židane volje
 Podam se na polje,
 Plevela, osata,
 Sterneno oplet.

M. 10. Pripekati jame,
 Haj, vile na rame,
 Grem mervo obračat
 Na soncu sušit.

D. 11. Prav zverhom nadevam
 Si jerbas s plevelam,
 Podtaknem si zvitek
 Zanesem domú.

M. 12. Pod lipo se vležem
 Kos kruha si vrežem;
 Sim delal, se spehal,
 Se v senci hladim.

D. 13. Jed k ognju pristavim,
 Poldanco pripravim,
 In mleko posnamem
 Pa skličem ljudi.

M. 14. Vse serpe nabrusim
 Jih ročno poskusim; —
 Voz snopja nabašem
 In zlagam v kozolec.

D. 15. Pa planem z ženico
 Nad zrelo pšenico;
 Se z deklo poskušam
 Da serp mi brenči.

M. 16. Počitek po deli
 Večerjo zabeli,
 Vir z kamne gorice
 Mi žejo gasi.

D. 17. Tak hitro sim žela,
 Da teče s pod čela,
 In kruhek med mlekom
 Mi dobro diši.

M. 18. Kdar ura odbije
 In zvezda prisije
 Odmolim in truden
 V gospodu zaspim.

D. 19. Posprav'la, pomila
 In vse sim post'rila,
 U hram se zaklenem
 In Bogu zročim.

Vsi 20. Naj čuvamo, spimo,
 Vse Bogu v čast st'rimo
 Tak dan vselej srečen
 In lehka bo noč.

Virk.

VIII.

GRUDEN.

1. Veselo, pobožno v Grudnu živimo,
Poštenje stanuje naj vedno pri nas,
Hvaležno, preljubi! Boga mi slavimo,
Dočakal' da leta posledni smo čas.
2. Ko reke valovi naprej se dervijo,
In dalje in dalje prot' morju hité;
Nam dnevi in mesci in leta bežijo
In ž njim' brez preneha u večnost ljudje.
3. Tud mi bomo morli u večnost stopiti,
Ko božja k nam dekla primaha s koso,
Zatorej je treba se, dragi! truditi,
Da bo se odperlo nam svitlo nebo.

J. Varl.

IX.

Z i m a.

Iz severne dežele pripeljala

Je zima se z viharjem svojim k nam,
„Kraljvati hočem tukaj zdaj“, je djala,
Kakor kraljujem v svoj' deželi tam.

V oblast je lepi svet naš že dobila,
Postav'la si ledeni svitli grad,

In v njem je hud'ga sina — mraz — rodila,
Kteremu moč naj večo hoče dat'.

Pokrita že z odejo snežno belo,
 U omedlevci zemlja mat' leži,
 V naročji nje je tudi omedlelo
 Vse, kar k veselju ona nam rodi.

Dolina lepa, kak je b'la vesela,
 Pokopališče mirno zdaj se m' zdi,
 Nedolžnost, ko je tam lepó cvetéla,
 Umorjena zdaj pod belim krilom spi.

Kak grozna žalost v serce mi zahaja,
 Kak klaverne so zmirom tud oči,
 Nikder ne najdem zdaj vesel'ga kraja,
 Ne vidim je vesele zdaj stvarí.

Karkolj na svetu zdaj živga prebiva,
 Pod zime grozovitnostjo ječi,
 Ki tud nevsmileno ves živež skriva,
 Da že žival od glada vsa slabi.

Zverina lačna skerbno jesti iše,
 Planine in berloge zapusti,
 Prisiljena je priti zdaj do hiše,
 Ker v gojzdu tam doma nič ne dobí.

Od glada vel'kega se opotéka,
 Nevarnosti se smertne ne boji,
 Ne vstraši se na potu tam človeka,
 Ga pros': „mi jesti daj, alj pa me vbij.“

Nedolžne tičke — pevke ljubeznive —
 Kak vsmil'jo v serce se sirote mi,
 Ko skriti zdaj so lazi jim in njive,
 Kder jesti vselej so dobile si.

Pod streho v parne, skedne zdaj bežijo,
 Ko mraz in lakota jim smert proti,
 Da tam se pičlo z zernom preživijo,
 Kar človek ga pobrati videl ní.

Na hišne okna k meni priletijo,
 Tožujejo mi hudi zimski čas,
 Mi milo — žalostno zažvergolijo;
 „Aj lačne — lačne smo in zebe nas.“

Arlič.

X.

PRAVILO MODROSTI.

Ne veruj vsega, kar slišiš;
 Ne stori vsega, kar moreš;
 Ne povej vsega, kar včš;
 Ne poželj vsega, kar vidiš;
 Ne porabi vsega, kar imaš;
 Ne pokaži vsega, kar znaš.

